

C:\Users\Plazma\Desktop\Knhy pdf\Lem _Stanisław-Fiasko.pdb

PDB Name: Lem _Stanisław-Fiasko

Creator ID: REAd

PDB Type: TEXt

Version: 0

Unique ID Seed: 0

Creation Date: 16.8.1973

Modification Date: 16.8.1973

Last Backup Date: 1.1.1970

Modification Number: 0

Stanisław Lem

Fiasko

BIRNAMSKÝ LES

"Parádní přistání."

Muž, který pronesl tato slova, hleděl mimo pilota, stojícího ve skafandru s přilbou pod paží v kulaté dispečerské místnosti s podkovou pultu uprostřed. Přistoupil ke skleněné stěně a pohlédl na vzdálený, přesto však stále velký válcový trup lodě s ožehnutými tryskami, ze kterých ještě nepřestala cákat na beton černá břečka. Druhý dispečer, ramenatý, s baretem na lysé hlavě, převíjel pásku se záznamem a koutkem oka šilhal po návštěvníkovi jako pták s nehybnou mžurkou. Na uších měl sluchátka a před sebou řadu chaoticky mžikajících monitorů.

"Ušlo to," ucedil pilot. Opíral se o přečnávající okraj pultu a předstíral, že je to nutné pro odepnutí těžkých rukavic s dvojitým těsněním. Po tom přistání se mu mírně podlamovala kolena.

"Co se stalo?"

Menší chlapec v odrbané kožené bundě a se špičatou neoholenou tváří prohledával kapsy, dokud v jedné nenašel cigarety.

"Vyplivly motory," zamumlal pilot, trochu zaskočený flegmatickým uvítáním.

Muž zatáhl z cigarety a zeptal se:

"Nevíte proč?"

"Ne," chtěl odpovědět pilot, ale mlčel, protože to zřejmě měl vědět. Páska doběhla a její konec vířil

kolem cívky. Vyšší dispečer vstal, odložil sluchátka, teprve teď mu pokynul na pozdrav a chraplavě pronesl:

"London. A to je Gosse. Vítejte na Titanu. Co si dáte, kávu, nebo whisky?"

Mladý pilot zrozpačitěl. Znal jména obou, nikdy je však neviděl a domníval se, že vedoucím musí být ten větší a to že je Gosse, ale bylo tomu naopak. Když si vše srovnal v hlavě, vybral si kávu.

"Co vezete? Karborundové hlavice?" zeptal se London, když všichni tři usedli ke stolku u stěny.

Skleničky s horkou kávou měly hubičky a trochu připomínaly laboratorní kádinky. Gosse polkl žlutou pilulku, zapil ji kávou, vydechl, rozkašlal se a vysmrkal, až se mu rozslzely oči.

"Zářiče jste přivezl taky?" obrátil se k pilotovi.

Pilota, který čekal o svůj výkon větší zájem, tím opět zaskočil, takže jen přikývl. Selhání tahu při přistávání není zrovna běžné. Místo seznamu zboží měl připravené líčení, jak bleskem odpojil automatiku, ani se nepokoušel profouknout trysky nebo znovu zapnout tah a přistál jen s boostery, což byl kousek, který dosud zkoušel jen na simulátoru. A to už hodně dávno. Opět si všechno musel srovnat v hlavě.

"Přivezl," odsekl a pocítil uspokojení z toho, jak lakonicky to zaznělo. Uklouzl jim.

"Ale ne tam, kam patří," usmál se Gosse.

Pilot nepoznal, zda žertuje.

"Jak to...? Vždyť jste mě pozvali. Vlastně povolali," opravil se.

"Museli jsme."

"Nerozumím."

"Měl jste přistát v Grálu."

"Tak proč jste mě stáhli z trasy?"

Rozrazilo ho horko. Výzva zněla kategoricky. Během brzdění sice zachytil rádiové hlášení z Grálu o nějaké nehodě, ale pro silný šum mu rozuměl jen málo. Blížil se totiž k Titanu od Saturnu, aby využil jeho gravitace ke snížení rychlosti a šetřil tak palivo, lízl však lodí o jeho magnetosféru a na všech vlnových délkách to praskalo ostošest. Hned potom zachytil výzvu tohoto kosmodromu. Navigátor musí letový dispečink poslechnout. A tady ho ani nenechali svléknout skafandr a hned ho vyslýchají. Duchem byl pořád ještě v kajutě, kde se mu pásy silně zařezávaly do ramen a hrudi, protože raketa už sice dopadla vysunutými podpěrami na beton, boostery však ještě nedohořely a otřásaly celým trupem.

"Oč běží? Kde jsem měl teda přistát?"

"Váš náklad patří do Grálu," vysvětlil menší muž a otřel si zrudlý nos. Měl rýmu. "My jsme vás zachytili při přeletu a pozvali sem, protože potřebujeme vašeho kolegu Killiana."

"Killiana?" užasl mladý pilot. "Není na palubě. Kromě mě je tu jen druhý pilot Sinko."

Oba strnuli.

"Kde je Killian?"

"Teď už určitě v Montrealu. Jeho žena rodí. Ještě před mým startem odletěl nákladním raketoplánem."

"Z Marsu?"

"Jasně, jak jinak? Oč běží?"

"Chaos vládnoucí ve vesmíru se vyrovná pozemskému," poznamenal London. Cpal tabák do dýmky tak vehementně, jako by ji chtěl rozbít. Zuřil. Pilot také.

"To jste se nemohli zeptat?"

"Byli jsme si jisti, že letí s vámi. Bylo to v posledním radiogramu."

Gosse si opět otřel nos a vzdychl.

"Odstartovat stejně nemůžete," řekl. "A Mariin se nemůže dočkat zářičů. Teď svede všechno na mne."

"Jsou tam," ukázal pilot hlavou k mlze za oknem, ve které se rýsovalo štíhlé vřetení jeho lodě. "Nejmíň šest. Z toho dva gigajoulové. Rozfouknou každou mlhu nebo mrak jako nic."

"Jenže je nevezmu na záda a neodnesu Mariinovi." Gossova nálada se vůči hledě horšila.

Nedbalost a svévole podružného kosmodromu, který ho podle slov jeho náčelníka zachytil po třítýdenním letu bez ověření, zda má na palubě očekávaného pasažéra, se pilota dotkla. Nijak nespěchal s prohlášením, že se o jeho náklad budou muset postarat sami. Dokud loď neopraví, nemůže nic dělat, i kdyby chtěl. Mlčel.

"Zůstanete samozřejmě u nás."

S těmi slovy dopil London kávu a zvedl se z hliníkové židle. Měl postavu zápasníka těžké váhy. Přistoupil ke skleněné stěně. Krajina na Titanu, neživé šílenství hor v nezemských barvách rudého přísvitů, sráženého hnědými mraky na horské hřebeny, vytvářela jeho postavě dokonalé pozadí. Podlaha věže jemně vibrovala. Pěkně starý krám, pomyslel si pilot. Vstal také, aby si prohlédl svou loď. Z proudu přízemní mlhy trčela jako maják. Když závan větru odvál mlžné chumáče, známky přehřátí už na tryskách neviděl. Buď vinou vzdálenosti a soumraku, nebo prostě vystydly.

"Máte tu gama defektoskopy?" Loď byla pro něj důležitější než jejich potíže. Zavinili si je sami.

"Máme. Ale v obyčejném skafandru k raketě nikdo nesmí," prohlásil Gosse.

"Myslíte, že je něco s reaktorem?" vyskočil pilot.

"A vy?"

Malý náčelník vstal také a přistoupil k nim. Z podlahových spár podél vypouklých oken vanulo příjemné teplo.

"Při sestupu přesáhla teplota normu, ale geigery mlčely. Byly to asi jen trysky. Patrně povolila vyzdívka spalovací komory. Zdálo se mi, že něco ztrácím."

"Vyzdívka asi ne, jinde něco prosakovalo," řekl Gosse rozhodně. "Keramika se netaví."

"Ta louže?" podivil se pilot. Stáli před dvojími okny. Pod zádí byla opravdu černá louže. Chumáče mlhy hnané větrem občas narážely na lodní trup.

"Co máte v reaktoru? Těžkou vodu, nebo sodík?" zeptal se London. Převyšoval pilota o hlavu.

Zapískalo rádio. Gosse k němu skočil, nasadil si sluchátka s laryngofonem a tiše s někým hovořil.

"To nemůže být z reaktoru," řekl bezradně pilot. "Mám těžkou vodu. Čistou jako rosa. Průzračnou. A tohle je černé jako kolomaz."

"Tak povolilo chlazení trysek," usoudil London. "Proto popraskala vyzdívka."

Mluvil o tom jako o sirkách. Havárie, která uvěznila pilota i s lodí v téhle díře, ho nijak nevzrušovala.

"Nejspíš...", přikývl mladík. "Největší tlak v trubkách je při brždění. Když vyzdívka někde povolí, hlavní proud všechno vymete. A to se stalo u zadní trysky."

London mlčel. Pilot váhavě dodal:

"Asi jsem přistál moc blízko..."

"Nesmysl. Buďte rád, že jste vůbec přistál."

Pilot čekal na další známky pochvaly, London se však k němu obrátil a pozorně si ho prohlížel od rozčuchaných světlých vlasů až k bílým botám skafandru.

"Zítra pošlu technika s defektoskopem... Přepnul jste reaktor na neutrální?" zeptal se náhle.

"Ne. Vypnul jsem ho úplně. Jako v doku."

"To je dobře."

Pilot už pochopil, že nikdo není zvědavý na podrobnosti boje s raketou přímo nad kosmodromem. Káva, no dobře, ale neměli by mu tito samozvaní hostitelé dát pokoj s koupelnou? Toužil po horké sprše.

Gosse pořád brumlal do mikrofonu. Skloněný London stál nad ním. Situace byla nejasná, ale plná napětí.

Pilot už vycítil, že ti dva myslí na něco důležitějšího než je jeho dobrodružství a že to souvisí se zprávami z Grálu. Za letu zachytil jen útržky - něco o strojích, které nedošly, a o jejich hledání.

Gosse se otočil i s křeslem, až se kabel napnul a stáhl mu sluchátka z uší na krk. "Kde je ten váš Sinko?"

"Na palubě. Měl zkontrolovat reaktor."

London stále tázavě hleděl na šéfa, který broukl:

"Nic."

"A vrtulníky?"

"Vrátily se. Nulová viditelnost."

"Ptal ses na nosnost?"

"To nezvládnou. Kolik váží gigazáříč?" obrátil se k naslouchajícímu pilotovi.

"Přesně nevím. Necelých sto tun."

"Co tam dělají?" naléhal London. "Na co čekají?"

"Na Killiana," odvětil Gosse a hlasitě zaklel.

London vyňal ze skřínky ve stěně láhev White Horse a zatřásl s ní, jako by zkoumal, zda je to v této situaci dost dobrý prostředek, a pak ji vrátil zpátky na policičku. Pilot stál a čekal. Už necítil tíhu

skafandru.

"Ztratili se dva lidé," ozval se Gosse. "Nedošli do Grálu."

"Ne dva, ale tři," opravil ho ponuře London.

"Před měsícem," spustil Gosse, "jsme dostali zásilku nových diglatorů. Šest kusů pro Grál. Grál nemohl loď přijmout, protože nestihl vybetonovat kosmodrom. Když přistál první přepravník Achilles, devadesát tisíc tun, úředně zkolaudované pláty ranveje praskly. Naštěstí se loď nepřevrátila. Tahali ji z díry dva dny. Dělalí potom nahonem cementové injekce, ohnivzdorné vložky a zahájili provoz. Ale diglatory stály u nás. Páni experti usoudili, že převoz raketou se nevyplatí, ostatně kapitánem Achilla je Ter Leoni. Ani ho nenapadlo šoupnout devadesát tisíc tun o sto osmdesát mil z Grálu sem, copak je to špendlík? Mariin poslal dva nejlepší operátory. Minulý týden odvezli dva stroje do Grálu. Už tam pracují. Předevčirem se oba vrátili vrtulníkem pro další stroje. Ráno vyrazili, v poledne minuli Velký štít a při sestupu jsme ztratili spojení. Spousta času se promarnila tím, že od Štítu přebírá vedení Grál. Mysleli jsme, že se neozývají kvůli tomu, že jsou v našem rádiovém stínu." Gosse mluvil klidně a monotónně. London stál zády k oknu. Pilot naslouchal.

"Stejným vrtulníkem přiletěl s operátory Pirx. Posadil svého Cuiviera v Grálu a chtěl mě vidět. Známe se už dlouho. Helikoptéra ho měla večer odvézt, ale nepřiletěla, protože Mariin vyslal všechno na průzkum. Pirx nechtěl čekat. Nebo nemohl. Měl zítra startovat a chtěl být osobně při nakládání lodě. No a k návratu do Grálu na mně vymámil jeden diglator. Musel mi slíbit, že půjde jižní trasou. Je delší, ale vede mimo kotlinu. Slib porušil. ORSAN ho ukázal, jak sestupuje do kotliny."

"Co je to ORSAN?" zeptal se pobledlý pilot. Na čele mu vyvstal pot, ale čekal na vysvětlení.

"Hlídkový orbitální satelit. Přelétá nad námi každou osmou hodinu a přitom vysílá obraz. Pirx sestoupil dolů a zmizel."

"Pirx?" zeptal se pilot se změněným výrazem ve tváři. "Komandér Pirx?"

"Ano. Znáte ho?"

"Jestli ho znám!" vybuchl pilot. "Sloužil jsem pod ním jako stážista. Podpisoval můj diplom... Pirx? Ten se vždycky dostal z nejhorších..." Umlkl. Přímou to v něm vřelo... Uchopil přílbu do obou rukou, jako by ji chtěl hodit po Gossovi.

"Jak jste ho mohl nechat řídit diglator? Jak jste mohl? Vždyť je to kapitán, a ne šofér..."

"Tyhle stroje řídil už tenkrát, když jste ještě chodil v krátkých kalhotkách," namítl Gosse. Bylo zřejmé, že se brání obvinění. London přešel s kamennou tváří k monitorům, mezi kterými seděl Gosse se sluchátky na krku a přímo před nosem mu vyklepal popel z dýmky do prázdné hliníkové nádoby na odpadky. Pak si dýmku prohlédl, jako by ji neznal, potom ji uchopil oběma rukama a dýmka praskla. London oba kusy odhodil, vrátil se k oknu a znehybněl s dlaněmi sevřenými za zády.

"Nemohl jsem mu odmítnout."

Gosse se toporně obrátil k Londonovi, který zdánlivě neposlouchal a zíral oknem na vířící klubka červené mlhy, ze které se jen občas vynořila špička rakety.

"Gosse," ozval se najednou pilot, "dáte mi stroj."

"Nedám."

"Mám průkaz operátora tisícových."

Gossemu se na okamžik zablesklo v očích, ale opakoval:

"Nedám. Nikdy jste neoperoval na Titanu."

Pilot začal mlčky svlékat skafandr. Odšrouboval široký kovový límec, rozeplnul ramenní spony a zip pod nimi, sáhl hluboko do záhradří a vytáhl náprsní tašku zvalchovanou dlouhým nošením pod těžkým skafandrem. Ramenní pláty se rozevěly jako rozpárané. Přistoupil ke Gossemu a postupně před něj kladl doklady.

"To je z Merkuru. Řídil jsem tam biganta. Japonský model. Osm set tun. A toto je průkaz operátora do tisíce tun. Vrtal jsem v Antarktidě ledovec švédským ledochodem. Krioperátorem. Tu je fotokopie druhé ceny ze soutěže v Grónsku a tady z Venuše."

Vynášel fotografie jako trumfy.

"Byl jsem tam s Holleyovou výpravou. Toto je můj termochod a tenhle střídačův. Prototypové modely, docela dobré. Akorát tekla klimatizace."

Gosse na něj pohlédl,

"Vy nejste pilot?"

"Změnil jsem kvalifikaci. Právě u komandéra Pirxe. Nejdřív jsem sloužil na jeho Cuivierovi. Poprvé jsem velel na vlečné lodi..."

"Kolik je vám?"

"Dvacet devět."

"Jak jste to všechno stačil?"

"Když člověk chce, jde to. Ostatně operátor planetárních strojů zvládne každý nový typ za hodinu. Je to stejné jako přesehnout z motokola na motocykl." Zmlkl. Měl ještě další snímky, ale nevytáhl je. Sebral rozhozené fotky, naskládal je do odrbaného koženého pouzdra a zastrčil do náprsní kapsy. Stál vedle Gosse zrudlý, v široce rozhaleném skafandru. Na monitorech stále přebíhaly nic neříkající pruhy. London seděl na trubkovém zábradlí pod oknem a mlčky je pozoroval.

"Řekněme, že bych vám dal diglator. Dejme tomu. Co uděláte?"

Pilot se usmál. Na čele se mu leskly kapky potu. Světlé vlasy poznamenala tmavá vycpávka přílby.

"Vezmu zářič a půjdu. Gigajoulový, ze skladu. Helikoptéry z Grálu ho neunesou, ale pro diglator sto tun nic neznamená. Půjdu a trochu se porozhlédnu... Průzkum ze vzduchu si může Mariin odpustit. Víím, co je tam železné rudy. A mlhy. Z helikoptéry nic neuvidí."

"A půjdete i se strojem hned ke dnu."

Pilot se usmál ještě víc, až se mu zaleskly bílé zuby. Gosse zjistil, že ten chlapec - vždyť je to opravdu ještě chlapec, to mu jen skafandr přidává léta - má stejné oči jako Pirx. Možná trochu světlejší, ale se stejnými vráskami v koutcích víček. Mhouřil oči, a tak měl stejný pohled jako velký kocour na slunci: současně nevinný i ostrý.

"On chce jít do kotliny a ,trošku se porozhlédnout'," oznámil Londonovi. Nebyla to ani otázka, ani výsměch opovázlivosti dobrovolníka. London ani nemrkl. Gosse vstal, sňal sluchátka, přistoupil ke kartografu a jako roletu stáhl velkou mapu severní polokoule Titanu. Ukázal na dvě dlouhé čáry, probíhající na žlutofialovém pozadí plném vrstevnic.

"My jsme tady. Vzdušnou čarou je do Grálu sto deset mil. Stará trasa, černá, měří sto čtyřicet šest. Ztratili jsme, na ní čtyři lidi v době, kdy Grál betonoval a jediné letiště bylo u nás. Tehdy se používala diesellová kráčedla poháněná hypergolem. Na zdejší poměry bylo počasí skvělé. Dvě kolony strojů došly do Grálu bez potíží. Potom během jediného dne zmizely čtyři robochody. Ve Velké kotlině. V tom zakroužkovaném místě. Beze stopy."

"Vím," poznamenal pilot. "Probírali jsme to ve škole. Znáím jejich jména."

Gosse se dotkl prstem místa, kde z černé trasy vycházela k jihu červená objížďka.

"Cesta se prodloužila, ale nikdo nevěděl, kam až sahá zrádný terén. Vypravili se tam geologové. Mohli jít i dentisté, ti se taky vyznají v děrách. Na žádné planetě se nevyskytují putující gejzíry. Tady jsou. To modré na severu je Mare Hynicum. My a Grál jsme uprostřed pevniny. Ve skutečnosti však o žádnou pevninu nejde. Je to houba. Mare Hynicum nenateklo do kotliny, protože celý břeh je vrchovina. Geologové prohlásili, že tento údajný kontinent se podobá baltské skandinávské kře."

"Spletli se," vmísil se pilot, kterému to připomínalo přednášku. Přílbu odložil do kouta a rozvalil se na židli s rukama založenýma jako vzorný žák. Nepoznal, jestli ho chce Gosse odradit, nebo seznámit s trasou, ale situace se mu zamlouvala.

"Jistěže. Pod skalami jsou zmrzlé hydrokarbony. Odkryli ten prevít při hlubokých vrtech. Věčný led, jenže falešný, z uhlovodíkových polymerů. Netaje ani při nule Celsia a my jsme tu nikdy nezaznamenali teplotu vyšší než devadesát stupňů pod nulou. Kotlina je plná starých kalder a vyhaslých gejzírů. Experti to pokládali za pozůstatek vulkanické aktivity. Když gejzíry ožily, přiletěli erudovanější hosté. Hluboko pod skalami odhalila seismoakustika neuvěřitelně rozvětvenou síť jeskyní. Proběhla speleologická expertíza; lidé hynuli, pojišťovny platily, nakonec tedy otevřelo dlaň i konsorcium. Potom přišli astronomové: když se Saturnovy měsíce ocitnou mezi Titanem a Sluncem a gravitační vliv je nejvyšší, pevninská kora se prohne a z ohnisk pod pláštěm vytlačí magma. Titan má totiž ještě pořád žhavé jádro, Magma stačí ztuhnout dřív, než pronikne sopouchy z hlubin, ale tím tuhnutím ohřívá celou Orlandii. Mare Hynicum se chová jako voda a podloží Orlandie jako houba. Uvolněním ucpaných podzemních komínů

vzniknou gejzíry. Tlak stoupá na tisíc atmosfér. Nikdo neví, kdy to svinstvo vyletí. Ale vy tam stejně chcete jít "Ovšem," odvětil stejně vybraně pilot. Chtěl si přehodit nohu přes nohu, ale ve skafandru to nešlo. Vzpomněl si, jak se jeho kolega při takovém pokusu skácel i se stolkem.

"Jde o Birnamský les?" dodal. "Mám utéct hned, nebo si promluvíme vážné, náčelníku?"

Gosse to přeslechl a pokračoval:

"Nová cesta stála majlant. Bylo třeba prohlodat kumulativními náložemi tento lávový val, tedy hlavní kráter Gorgony. Před Gorgonou se musí schovat i Mons Olympus na Marsu. Dynamit nestačil. Byl tu nějaký Harenstine - neslyšel jste o něm? - který navrhoval, abychom místo prorážení valu v něm vytesali schody. Prý to bude levnější. V konvenci OSN by měl být článek zakazující idiotům přístup k astronautice. Tyfónův val tedy prorazily speciální termojaderné bomby. Gorgona, Tyfón, ještě štěstí, že Řekové měli tolik bohů a můžeme si je z mytologie půjčovat. Novou trasu otevřeli před rokem. Protíná jen jedno údolí, vybíhající z kotliny nejdál k jihu. Experti zaručili, že bude bezpečná. Bohužel tunely podzemních jeskyní se táhnou pod celou Orlandii. Tři čtvrtiny Afriky! Když Titan chladl, kroužil po eliptické oběžné dráze se značnou výstředností. Přibližoval se k Rocheově mezi, kam spadla už spousta menších měsíců a Saturn je semlel na své prstence. Titan tedy chladl za varu a v pericentru na něm vznikaly velké bubliny, které v apocentru mrzly. Potom přišly sedimentace a glaciály, které pokryly a zamáčkly dolů tuto bublinatou, houbovitou amorfní skálu. Není pravda, že Mare Hynicum tam proniká jen při příslušné poloze všech Saturnových měsíců. Tyto průniky a výtrysky gejzírů se nedají předvídat. V podstatě to vědí všichni, co tu pracují: operátoři, piloti i vy. Třebaže ta trasa stála miliardy, těžkým strojům by na ni měl být vstup zakázán. Podle starého pojetí se všichni nalézáme v nebi. Nenapovídá to sám název dolu - Grál? Jenže se ukázalo, že nebe je strašně drahé. Bylo to třeba udělat jinak. Začalo se počítat. Náhrady za mrtvé jsou vysoké, ale pořád ještě nižší než investice, které by snížily nebezpečí. Už končím. Je možné, že se z toho maléru vyškrábou, i kdyby se potopili. Začíná odliv a pancíř diglatoru vydrží sto atmosfér. Kyslík mají na tři sta hodin. Mariin vyslal pracovní vznášedla a nechal opravit dvě supertěžká. Bez ohledu na to, co dokážete, to nemá cenu. Nemá cenu riskovat krk. Diglator patří k nejtěžším..."

"Řekl jste, že už končíte," přerušil ho pilot. "Mám jen jeden dotaz. Co Killian?"

Gosse otevřel ústa, rozkašlal se a usedl.

"Kvůli tomu jsem ho měl přece přivést," dodal pilot. "Nebo ne?" A Gosse zatáhl za spodní okraj mapy, která se sama svinula, vytáhl cigaretu a nad plamínkem zapalovače pronesl:

"Byla to jeho práce. Znal terén. Kromě toho měl smlouvu. Nemohu zakazovat operátorům, aby uzavírali dohody s Grálem. Můžu podat demisi a určitě to udělám. A můžu vyhodit každého hrdinu."

"Dáte mi stroj," opakoval klidně pilot. "Můžu se domluvit s Grálem. Mariin nadskočí, vydá příkaz a hotovo. Po služební linii. Mariinovi bude docela fuk, jestli půjdu já, nebo Killian. Instrukce znám nazpaměť. Škoda času, pane Gosse. Dejte mi něco k jídlu, pak se opláchnu a probereme podrobnosti."

Gosse pohlédl bezradně na Londona. Pokud očekával podporu, byl zklamán.

"On půjde," ozval se jeho zástupce. "Slyšel jsem o něm od speleologa, který byl v létě v Grálu. Je stejný jako Pirx. Tichá voda. Škoda slov. Vykoupej se, kolego. Sprchy jsou dole. A vrať se brzy, aby nevystydla polévka."

Pilot se na Londona vděčně usmál a odešel. Cestou zvedl svou bílou přilbu tak energicky, že ho kabely šlehly přes boky. Jakmile za sebou zavřel dveře, začal London rachotit nádobím.

"K čemu to bude?" adresoval Gosse jeho zádům našťvaný dotaz. "Ty seš teda dobrej."

"A ty vypečený přítel. Proč jsi dal Pirxovi stroj?"

"Musel jsem. Dal slib."

London se k němu otočil s hrnkem v ruce.

"Vzpamatuj se, člověče. Dal slib! Takový když ti slíbí, že pro tebe skočí do vody, tak to splní. A když slíbí, že se bude jen dívat, jak se topíš, skočí stejně. Nemám pravdu?"

"Pravda a správnost nejsou totéž," bránil se nepřesvědčivě Gosse. "Jak jim může pomoci?"

"Může najít stopy. Bude mít zářič."

"Nech toho! Radši si poslechneme Grál. Třeba je něco nového."

Do soumraku bylo ještě daleko, i když se už setmělo od mraků, klesajících kolem osvětleného hříbu

věže. London se ochomýtal kolem stolu a Gosse, kouřící jednu cigaretu za druhou, se sluchátky na uších naslouchal planému tlachání Grálu s transportéry, vyslanými po návratu vrtulníků. Přemítal přitom o pilotovi. Nezměnil kurs k nim příliš rychle, bez sebemenšího dotazu? Devětadvacetiletý kapitán loď s patentem dálkové kosmické plavby musí být tvrdý chlapík i nadšenec. Jinak by nepostupoval tak rychle. Nebezpečí jen dráždí jeho smělé mládí. Pokud je zavinil on sám, jde o nedopatření. Kdyby se zeptal na Killiana, vnutil by loď Grálu. Náčelník Gosse si po dvaceti hodinách beze spánku ani neuvědomoval, že v duchu už návštěvníka pochoval. Jak se vlastně jmenuje? Věděl to, ale zapomněl, což uznal za projev blízcího se stáří. Dotkl se tlačítka levého monitoru. Vyskočily zelené řady písmen:

KORÁB: HELIOS NÁKLADNÍ LOĎ II. TŘÍDY

MATEŘSKÝ PŘÍSTAV: SYRTIS MAIOR

VELÍCÍ PILOT: ANGUS PARVIS

DRUHÝ PILOT: ROMAN SÍŇKO

NÁKLAD: UVÉST SEZNAM ZBOŽÍ ???

Vypnul obrazovku. Vstoupili dva muži ve svetrech a šponovkách. Kudrnatý hubený Sinko pozdravil, zřejmě však myslel hlavně na reaktor, ze kterého přece jen teklo. Usedli k polévce z konzervy. Gosseho napadlo, že ten řízek, kterému svěří stroj, má nepřesné jméno. Místo Parvis by se měl jmenovat PARSIFAL, to by se ke Grálu hodilo víc. Nebylo mu však do žertů, zálibu v anagramech si tedy nechal pro sebe. Po krátké diskusi, zda jedli oběd, nebo večeři, neřešitelné kvůli rozdílu tří časů: palubního, pozemského a Titanu, odjel Sinko dolů, aby se domluvil s technikem na defektoskopii, chystanou na konec týdne, až reaktor vychladne a bude možné provizorně zcelit prasklý obal. Pilot s Gossem a Londonem vyvolali ve volné části sálů diorámu Titanu.

Trojrozměrný barevný holografický obraz s vyznačenými trasami sahal od severního pólu k obratníku.

Dal se zmenšovat i zvětšovat a Parvis se tu seznámil s celým prostorem, který je dělil od Grálu.

Bydlel v malém, ale přívětivém pokoji s patrovým lůžkem, psacím stolem se šikmou deskou, křeslem, skříní a tak těsnou sprchou, že při mydlení neustále narážel lokty na stěny. Ulehl na přikrývku a začal studovat tlustou příručku titanografie, kterou dostal od Londona.

Nejdřív si vyhledal v rejstříku heslo BIRNAMSKÝ LES, nebylo však ani pod "L", ani pod "B". Věda nevzala tento název na vědomí. Listoval dál, až narazil na gejzíry. Podle autora to s nimi bylo jinak, než říkal Gosse. Titan, chladnoucí rychleji než Země a ostatní vnitřní planety, uzavřel ve svém nitru obrovská množství stlačených plynů, které ve zlomech jeho kůry tlačí na sedimenty starých sopek a podzemní sítě jejich magmatických žil, rozprostírajících se do vzdálenosti stovek kilometrů, a při určitém rozložení synklinál a antiklinál mohou prorážet do atmosféry fontánami vysoce těkavých rozpínavých látek.

Chemicky složitá směs obsahuje oxid uhličitý, který okamžitě mrzne a unášen vichřicemi zasypává roviny i horské svahy silnou vrstvou sněhu. Suchý výklad Anguse rychle otrávil. Zhasl světlo a přikryl se, poněkud překvapen skutečností, že se pokrývka ani polštář nevznášejí, protože za necelý minulý měsíc už si zvykl na beztlžný stav, a okamžitě usnul. Nějaký vnitřní popud ho přenesl z nevědomí do skutečnosti tak prudce, že otevřel oči a rázem usedl, připraven vyskočit z postele. Tápavě se rozhlížel kolem sebe a masíroval si tvář. Tento pohyb mu připomenul jeho sen. Box. Bojoval s profesionálem, tušil porážku a po knockoutu padl jako špalek. Otevřel doširoka oči, místnost se s ním zatočila jako řídicí kabina při prudkém obratu a tím se probral nadobro. Naráz se mu připomenuly včerejší přistání, havárie, spor s Gossem a porada u diorámy. Pokoj byl nevelký, asi jako kajuta na klipru, což mu připomnělo poslední Gossova slova před rozloučením: že byl v mládí námořníkem na velrybářské lodi. Při holení promýšlel své rozhodnutí. Kdyby nepadlo Pirxovo jméno, asi by se dvakrát rozmyslel, než by se tak dral o tu cestu. Při skotské sprše zkusil zpívat, znělo to však nepřesvědčivě. Cítil se nesvůj. Tušil, že jeho záměr je něco horšího než riziko, totiž hloupost. Oslepen proudem vody bušícím do jeho zdvižené tváře na okamžik zauvažoval, že to vzdá. Věděl však, že je to vyloučené. Přece neuteče jako nějaký kluk. Důkladně se otřel, oblékl, ustlal a vydal se hledat Gosseho. Začínal mít naspěch. Ještě se musí seznámit s neznámým modelem, trochu si zatrénovat, oživit příslušné reflexy.

Gosse nebyl k nalezení. Po obou stranách dispečerské věže vedly tunelové průchody k dalším stavbám.

Poloha kosmodromu byla výsledkem nedopatření nebo přesněji obyčejného omylu. Podle průzkumu automatů měly být pod dnem tohoto bývalého vulkanického údolí, vlastně starého kráteru, vyzvednutého seismickými křečemi Titanu, rudné žíly. Soustředili se sem tedy lidé i stroje a začala montáž sudovitých obydlí pro horníky. Náhle došla zpráva, že o několik set mil dál se rozkládají úžasně bohaté a snadno přístupné zdroje uranu. Ve vedení projektu došlo k rozkolu. Jedni chtěli kosmodrom zlikvidovat a na severovýchodě začít všechno znovu, druzí trvali na tom, že je třeba zůstat zde. Jistě, za kotlinou jsou žíly povrchové, ale mělké, tedy málo vydatné. Přívržence likvidace místa prvního výsadku nazval jednou někdo hledači svatého Grálu, což se ujalo a název Grál utkvěl na terénu skrývkových prací. Kosmodrom nebyl ani opuštěn, ani dostavěn. Došlo k trapnému kompromisu, vynucenému nedostatkem sil, přesněji řečeno prostředků. Třebaže ekonomové x-krát spočítali, že je výhodnější uzavřít kosmodrom ve starém kráteru a soustředit se na práci v jediném místě, Grálu, převážila logika aktuálních potřeb. Grál totiž dlouho nemohl přijímat velké lodě a navíc Roembdenův kráter (podle jména geologa, který jej objevil) neměl vlastní opravárenský dok, vykládkové jeřáby, nejmodernější vybavení, a neustával věčný spor o to, kdo mu slouží a kdo z toho co má. Část vedení údajně dál věřila v uran ležící pod kráterem, dělaly se tedy nějaké pokusné vrty, avšak s velkými problémy, protože po každém posílení lidmi a energií intervenoval Grál na ředitelství, zabral je pro sebe, a tak domy opět osiřely a v nitru soumravných stěn Roembdenů stály stroje. Podobně jako ostatní operátoři se Parvis do těchto sporů a konfliktů nemíchal, třebaže se v nich musel orientovat. Nejisté postavení každého pracovníka dopravy si to totiž vynucovalo. Grál chtěl kosmodrom zlikvidovat a na podporu tohoto záměru uváděl své úspěchy, hlavně po výstavbě vlastního kosmodromu, a Roembden tyto jeho snahy mařil. Ostatně ať už mařil, nebo ne, prokázal svou prospěšnost, když se dokonalý beton Grálu začal propadat. Osobně se Parvis domníval, že kořeny této chronické roztržky mají psychologickou, nikoli finanční povahu, protože vznikaly dva místní a již touto skutečností znesvářené patriotismy, totiž Roembdenů a Grálu, a to ostatní bylo už jen hledáním argumentů na podporu každé strany. To ovšem nebylo vhodné říkat nikomu z lidí pracujících na Titanu.

Vnitřní prostory, rozkládají se pod dispečerskou věží, připomínaly opuštěné podzemní město a bylo až líto té spousty materiálu, která se tu neúčelně válela. Jednou už v Roembdenů přistál jako pomocník navigátora, ale tehdy tak pospíchali, že ani nevystoupil z rakety a po celou dobu zastávky dohlížel na vykládku. Teď zíral na nevybalené bedny znechucen o to víc, že poznával i ty, které tehdy přivezli. Prázdnost ho dráždila, houkl tedy jako na lesy, uzavřenými chodbami skladu však zaduněla jen mrtvá ozvěna.

Vyjel výtahem nahoru. Londona nalezl v místnosti letové kontroly, ale ani on nevěděl, kam zmizel Gosse. Z Grálu nedošly žádné nové zprávy. Monitory mrkaly. Ve vzduchu se vznášela vůně opékaného bůčku, na kterém si London smažil vajíčka. Skořápky házel do výlevky.

"Vy tu máte vejce?" podivil se pilot.

"To víš."

London mu už tykal.

"Jeden elektronik měl žaludeční vřed, přivezl posadu slepic a začal dodržovat dietu. Nejdřív jsme protestovali, že tu bude smrad a čím je máme krmit, ale nechal tu párek s kohoutem a teď si to pochvalujeme. Čerstvá vejce jsou v těchto končinách vzácná. Sedni si. Gosse se najde sám."

Angus pocítil hlad. Cpal si do úst neesteticky velké kusy míchanice a v duchu se omlouval: k tomu, co ho čeká, potřebuje kalorie. Zazvonil telefon. Gosse ho zval k sobě. Poděkoval tedy Londonovi za chutnou svačinu, zapil ji douškem kávy a sjel o patro níž. Náčelníka zastihl na chodbě, už v kombinéze. Odbily hodiny. Angus zaběhl do svého pokoje pro skafandr. Obratně si jej oblékl, zapojil přívod kyslíku, neuvolnil však ventil a nenasadil si přilbu, protože nevěděl, kdy opustí hermetické místnosti. Do podzemí sjeli druhým, nákladním výtahem. Také zde byl sklad, plný beden připomínajících zásobníky na dělové náboje, protože z nich čouhaly pětice kyslíkových bomb jako velkorážní granáty, klad byl rozlehlý a tak nacpaný, že se prodírali mezi stěnami z beden, počmáranými různojazyčnými nápisy. Zboží od výrobců ze všech kontinentů. Pilot čekal hodnou chvíli na Gosseho, který se šel převléknout, a ani ho hned nepoznal v těžkém pracovním skafandru montéra, umatlaném od vazelíny, s noktovizorem na čelním skle. Přechodovou komorou vyšli ven. Spodní část stavby visela nad nimi, protože celek připomínal obrovský hřib se skleněným kloboukem. Nahore obcházel London a jeho stín občas zaclonil nazelenalou září

monitorů. Obešli kulatou základnu věže, připomínající mořský maják vystavený příválům vln, a Gosse otevřel garážová vrata z vlnitého plechu. Zazářila světla. V jinak prázdném vnitřku stál před jeřábem odsunutým ke zdi transportér, podobný starým měsíčním vozidlům Američanů. Otevřený podvozek, sedadla s opěrkami pro nohy, nic než rám na kolech, volant a vzadu uložené baterie. Gosse vyjel na nerovné kamení, pokrývající okolí věže, a zastavil, aby pilot mohl nastoupit. Vyzazili červenou mlhou k nevýrazné nízké stavbě s plochou střechou. V dálce za hřebenem hor probleskovaly světelné sloupy připomínající protiletadlové světlomety. Nešlo však o nic takového. Slunce poskytuje Titanu zvláště v zamračených dnech málo světla, kvůli těžbě uranových rud byla tedy na stacionární oběžné dráhy nad Grálem vynesena obrovská zrcadla na lehké konstrukci, kterým se říkalo solektory, aby soustřeďovala sluneční paprsky do dolů. Výsledek byl problematický. Saturn se svými měsíci tvoří velice zapeklitý prostor pro výpočet působení mnoha těles. Přes úsilí astroinženýrů se tedy svítící sloupy odchylovaly a často zasáhly až do Roembdenova kráteru. Jeho robinzonům poskytovaly tyto sluneční návštěvy nejen ironickou satisfakci, protože zejména v noci kotel kráteru, vyrvaný z temnoty, předváděl své hrůzné, fascinující kouzlo. Gosse, vyhýbající se transportérem překážkám, válcovým hroudám připomínajícím neforemné sudy, což byla ucpaná ústí malých sopek, zahlédl také tento svit, chladný jako polární záře, a zamumlal:

"Jdou k nám. Dobře. Za chvíli se tu můžeme rozhlížet jako v divadle."

A s neskrývanou ironií dodal:

"Ten Mariin je prima."

Angus pochopil úsměšek, protože osvětlení Roembdenu znamenalo egyptskou tmou v Grálu, tedy Mariin nebo jeho zástupce už určitě vyháněli obsluhu solektorů z postelí, aby zapnutím motorů zamířila vesmírná zrcadla na patřičná místa. Oba světelné sloupy se však blížily pořád víc a jeden se už otřel o ledem pokrytý vršek východního okraje kráteru. Jedním z potěšení obyvatel Roembdenu byla neobvykle průzračná atmosféra Titanu. Umožňovala jim po celé týdny obdivovat žlutý kotouč Saturnu i s jeho prstenci na hvězdném pozadí. I když je Saturn pětikrát vzdálenější než Měsíc od Země, jeho majestátní vzhled nováčky vždycky zaskočil. I bez dalekohledu byly patrné mnohobarevné pruhy na jeho povrchu a černé skvrny stínů vrhaných jeho blízkými měsíci při zatměních. Toto divadlo umožňoval severní vích, dující skalním hrdlem tak prudce, že vyvolával fénový efekt. V Roembdenu bylo také z celého Titanu nejtepleji. Obsluha solektorů je buď ještě neuměla ovládat, nebo se k tomu kvůli poplachu nedostala, takže se po dnu kráteru přesouval světelný pruh. Rozjasnilo se jako ve dne. Transportér by mohl jet bez světla. Pilot pozoroval šedavý beton kolem jeho Héliu. Ve směru jejich cesty se za betonovou plochou tyčily jako zkamenělé kmeny fantastických stromů sopečné zátky, které ztuhly před milióny let v trhlínách dávných vulkánů. V perspektivní zkratce připomínaly zřícené sloupopřadí chrámu a jejich běžící stíny odměřovaly cizí, pádící čas jako řada gnómónů. Transportér minul tuto neuspořádanou palisádu. Jel nejistě, elektrické motory mírně kvílely, plochá stavba se ještě skrývala v soumraku, bylo však už patrné, že se za ní zvedají dvě tmavé siluety podobné věžím gotických chrámů. Jejich skutečnou velikost ocenil až poté, co vystoupil a spolu s Gossem došel až k nim.

Ještě nikdy takové kolosy neviděl. Ještě nikdy neřídil diglator, k tomu se však nepřiznal. Obléknout takový stroj do chlupaté kůže, změnil by se v King Konga. Neměl lidské proporce, spíš opičí. Dlouhé nohy připomínající podpěry mostu přecházely dole do chodidel mohutných jako tanky a nyní nehybně zarytých do sesutého kamení. Věže končetin ústily do oblé pánve se zasazeným kovovým trupem podobajícím se lodi se širokým dnem. Dlaně horních končetin zahlédl až tehdy, když zaklonil hlavu nahoru. Bezvládně visely podél těla jako opuštěné jeřáby s ocelovými rameny. Oba kolosy byly bez hlavy a to, co zdálky pokládal za věže, se na pozadí oblohy změnilo v antény vyčnívající jim z ramen. Za prvním diglatorem stál jeho dvojník, tak blízko, že se téměř dotýkal jeho pancíře kloubem ruky ohnuté v lokti, jako by ho chtěl šťouchnout do boku a ztuhl při tom. Protože stál o kousek dál, zahlédl v jeho prsou lesklé okno operátorovy kabiny.

"Tady je Kastor a tam Pollux," představil je Gosse a přešel po obrech příručním reflektorem. V jeho zářii vystupovaly ze stínu pancíře lýtek, ochranné puklice kolen a trupů, tmavé a lesklé jako tělo velryby.

"Ten hlupák Haartz je ani nedokázal odvést do hangáru," pokračoval Gosse. Hledal na prsou regulátor klimatizace, protože mu dech trochu zamlžil průzor.

"Jen taktak zabrzdil před tou škarpou..."

Pilot chápal, proč onen Haartz nacpal oba kolosy do skalní průrvy a proč je tam raději nechal. Kvůli setrvačné mase. Podobně jako námořní loď ovládá operátor krácející stroj tím pomaleji, čím je hmotnější. Už měl na jazyku dotaz, kolik diglator váží, nechtěl se však blamovat, půjčil si tedy od Gosse svítilnu a vydal se podél obrova chodidla. Posvítil na ocel a přesně podle svého očekávání našel ve výši očí přínýtovanou identifikační tabulku. Maximální výkon 14 000 kW, přípustné přetížení 19 000 kW, klidová hmotnost 1 680 tun, reaktor Tokamak s Foucaultovým výměníkem, hydraulický pohon hlavní převodovky i diferenciálů Rolls-Royce, šasi Made in Sweden. Posvítil nahoru podél mřížové nohy, nedokázal však náraz osvětlit celý trup. Paprsek světla jen stěží vyznačil obrysy černých bezhlavých ramen. Otočil se ke Gossemu, ale ten zmizel. Nepochybně šel zapnout ohřev ranveje, protože vzápětí se začala přízemní řídká mlha rozptylovat. Bludný sloup slunečního soletoru se sunul dolinou jako opilý. Tu vyloupil ze tmy krychli skladu, tu zase hřib dispečerské věže se zeleným pruhem vnitřního osvětlení nebo zableskl na zaledněných skalách rychle hasnoucimi odlesky v marném úsilí oživit pohybem mrtvou krajinu. Najednou změnil směr a letěl po rozlehlé betonové ploše, přeskočil hřib věže, palisádu lávových sloupů i přízemní sklad, až zasáhl pilota, který si zaclonil oči rukavicí a prudce zaklonil hlavu, aby využil této příležitosti k přehlédnutí celého stroje. S černým antikoročním nátěrem se nad ním leskl jako dvounohý lodní obrněnec s vysoko vztyčenou přídí, jako by pózoval fotografovi v magnezitovém světle. Kalené prsní pláty, kulaté obložení beder, sloupovité končetiny s pohonnými hřideli, ochrany kolenních kloubů, mřížové lýtek, to vše se panensky lesklo na znamení, že stroj ještě nikdy nepracoval. Angus pocítil radost i trému. Sevřeným hrdlem polkl slinu a v ubíhajícím světle obešel obra zezadu. Když se přiblížil k patě, její podoba s lidskou nohou se nejdříve změnila v její železnou karikaturu, a když stanul u podrážky zaryté do prachu, zmizela docela. Stál tu jako u podstavce přístavního jeřábu, který nikdo nedokáže vyrvat ze země. Opancéřovaný podpatek by mohl nést hydraulický lis. Kotník stahovaly svorníky velké jako lodní šrouby a kolenní kloub uprostřed nohy ve výši nejméně druhého patra se podobal mlýnu. Obrovy dlaně, větší než čelisti bagru, visely nehybně podél postavy stojící v pozoru. Gosse sice někde zmizel, pilot však neměl v úmyslu otálet. Zahlédl schůdky vyčnívající z paty s úchytkami pro ruce, začal tedy lézt nahoru. U kotníků byla malá plošinka, od které vedl nahoru uvnitř mřížové lýtky kolmý žebřík. Stoupat po jeho příčkách nebylo ani tak obtížné jako nezvyklé. Vedl ke vstupnímu průlezu, umístěnému nepříliš vhodně nad pravým stehnem proto, že jeho původní, konstrukčně nejvhodnější poloha byla nekonečným zdrojem žertů, ostatně nepříliš vtipných. Projektanti prvních krácedel na tyto žerty kašlali, avšak brzy je museli vzít v úvahu, protože se ukázalo, že nikdo nechce být operátorem kvůli posměškům o tom, kudy se dostávají do břicha svých Atlasů.

Otevřením sklopných dveří se rozsvítily girlandy zářivek. Po točitých schodech dospěl do kabiny. Podobala se velkému skleněnému sudu nebo lépe trubici, procházející celou hrudí obra, ne uprostřed, ale vlevo, jako by tvůrci chtěli umístit člověka tam, kde má živý velikán srdce. Přelétl zrakem osvětlený vnitřek a s nemalou úlevou konstatoval známé rozložení řídicího systému. Začal se cítit jako doma. Sňal přilbu, rozevřel skafandr a zapnul klimatizaci, protože pod skafandrem měl jen tričko a elastické kalhoty. K řízení se musel svléknout do naha. Kabinu zaplnily závany teplého vzduchu. Stál u vypouklého čelního okna a hleděl do dále. Rodil se den, ponurý jako obvykle, protože na Titanu stále vládne přísvit jako před bouří. V tomto osvětlení viděl vzdálené kupy skal kolem kosmodromu jako z oken věžáku, ocítl se totiž ve výši osmého patra. Hleděl shora i na dispečerskou věž. Až k horským hřebenům na obzoru převyšovala jeho stanoviště jen špička Héliu. Dovnitř vydutými postranními okny mohl nahlížet do temných, jen spoře osvětlených hlubin plných soustrojí, která vzdychala pomalým rytmickým šumem jako po probuzení z letargie nebo snu. V kabině nebyly žádné řídicí pulty, páky, obrazovky, jen oblek operátora, pohozený na podlaze jako prázdná kovově lesklá kůže, a mozaika černých kostek připevněná k přednímu sklu. Kostky připomínaly dětské hračky, protože na jejich stěnách byly obrysy maličkých rukou a nohou, vpravo pravých a vlevo levých. Když kolos kráčel a všechno náležitě fungovalo, zářily tyto malé displeje světle zeleným svitem. Při drobné závadě se barva měnila v šedo-zelenou a v případě vážnější havárie zčervenala. Zde byl soustředěn obraz celého stroje, promítnutý do černé mozaiky. Mladík se v teplém dechu klimatizace svlékl, odhodil tričko do kouta a začal si navlékat úbor operátora. Elastický materiál mu obepjal bosá chodidla, nohy, břicho, paže, načež až po krk v té lesklé elektronické

hadí kůži pečlivě, prst po prstu, vsunul obě ruce do rukavic. Když jediným trhnutím zdola přes hrud' zavřel zip, dosud černá mozaika vzplanula barevnými světélky. Jediným pohledem si ověřil, že jejich rozložení je stejné jako ve standardních ledochodech, které řídil v Antarktidě, i když se hmotností nedaly s diglatorem vůbec srovnat. Sáhl ke stropu pro řemení, jakýsi postroj, upnul se do něj a na prsou pevně zapnul. Když spona zacvakla, postroj ho měkce a pružně zvedl, takže visel v podpažním závěsu jako v dobře vycpaném korzetu. Oběma nohama mohl volně pohybovat. Po ověření, že rukama může hýbat stejně snadno, vyhledal hlavní spínač. Za krkem našel páčku a tiskl jí, dokud neucítil odpor. Všechna světélka na kostkách zazářila silněji a současně uslyšel, jak hluboko pod ním motory všech končetin při chodu naprázdno tiše mlaskají, jak ze všech zapouzdření vytéká vazelína, nacpaná jako protikorozi ochrana do ložisek ještě v továrně na Zemi. Hleděl pozorně dolů, aby nezavadil o stěnu skladu, a udělal první opatrný krůček. V jeho novém oděni byly tisíce elektrod na pružných spirálkách, které přilehly k nahému tělu. Z nervů a svalů čerpaly impulsy a předávaly je molochovi. Každému z lidských kloubů odpovídal ve stroji tisíckrát větší hermeticky uzavřený kovový kloub a jednotlivým skupinám svalů, ohýbajících a napřimujících končetiny, odpovídaly válce velikosti dělové hlavně, ve kterých běžaly písty poháněné olejem z hydrauliky. Na toto všechno však operátor nemusel myslet, ani to nemusel znát. Měl se pohybovat stejně jako po zemi, šlapat po ní nohama, sklánět se s nataženou rukou pro potřebný předmět. Podstatné byly jen dva rozdíly. Nejprve samotná velikost, protože jeden lidský krok se rovnal dvanáctimetrovému kroku stroje. Totéž platilo pro každý pohyb. I když díky neobyčejné přesnosti mohl stroj podle operátorova přání vzít ze stolu plnou sklenku a zvednout ji do výše dvanáctého patra bez ukápnutí a rozmačkání skleněné stopky v klešťovém sevření, šlo by jen o důkaz jeho umění, ukázkou jeho dovednosti, protože neměl zvedat kamínky a skleničky, ale mnohatunová potrubí, traverzy a balvany. Když dostal do kleští příslušné nástroje, měnil se ve vrtnou věž, buldozer, jeřáb a přitom stále zůstával silákem spojujícím téměř nevyčerpatelnou sílu s lidskou zručností.

Robochody byly uskutečněním koncepce exoskeletu, známého jako vnější zesilovač lidského těla z mnoha prototypů dvacátého století. Vynález neuspěl, protože na Zemi pro něj nenašli zpočátku vhodné použití. Osídlování sluneční soustavy nápad oživilo. Objevily se planetární stroje, přizpůsobené specifickým úkolům a podmínkám planet, na kterých měly pracovat. Hmotnost mívaly různou, ale setrvačnou masu všude stejnou a v tom spočíval druhý důležitý rozdíl mezi nimi a lidmi.

Odolnost materiálu i pohonná síla mají své meze. Vytyčuje je obecná setrvačnost hmoty, existující nezávisle na blízkosti gravitačních těles. Robochod nemůže dělat rychlé pohyby, podobně jako nelze náraz zastavit křížník na moři nebo otáčet ramenem jeřábu jako vrtulí. Kdyby to někdo zkusil s diglatorem, polámal by mu končetiny; jako ochranu před takovou nehodou tedy konstruktéři vložili do všech pohonných obvodů pojistky, znemožňující každý manévř hrozící katastrofou. Operátor však mohl každou z těch pojistek vypnout, v kritické situaci dokonce všechny náraz. Za cenu zničení stroje tak mohl někdy zachránit svůj život ze skalního závalu nebo jiného maléru. A pokud by ani to nepomohlo, jeho poslední nadějí bylo ultimatum refugium, vitrifikátor. Zvenčí totiž člověka chránil vnější pancíř robochodu a stěny kabiny, v jejíž horní části se nad jeho hlavou rozevíralo zvonovité ústí vitrifikátoru. Toto zařízení dokázalo člověka bleskově zmrazit. Lékařská věda však dosud nedokázala oživit vitrifikovaná lidská těla, a tak oběti katastrof, uchovávané v nádržích s kapalným dusíkem, trpělivě čekaly na příslovečné vzkříšení. Toto odsunutí lékařských povinností do blíže neurčené budoucnosti pokládalo mnoho lidí za děsivou dezerci, za slibování záchrany bez nejmenší záruky. V lékařství však již existovalo jako precedens současně jedinečný i mezní, ne však první. Už první transplantace opicích srdcí umírajícím lidem vyvolaly reakce pobouření a hrůzy. Průzkum názorů operátorů ostatně potvrdil, jak nepatrné naděje vkládají do vitrifikačního zařízení. Jejich povolání bylo docela nové, číhající smrt však byla stejná jako u jiné lidské činnosti. Ani Angus Parvis, kráčeající těžkými kroky po povrchu Titanu, nemyslel na černou nádrž nad hlavou a na tlačítko, zářící jako malý rubín pod průsvitným krytem. S přehnanou opatrností vyšel na betonovou plochu kosmodromu, aby na ní stroj vyzkoušel. Náraz se ho zmocnil starý známý pocit, že je současně nezvykle lehký i těžký, volný i spoutaný, pomalý i rychlý - určitou obdobou jsou jen pocity potápěče, kterého vztlak vody zbavuje váhy, kapalně prostředí mu však klade tím větší odpor, čím rychleji se chce pohybovat. Prototypy planetárních strojů putovaly zpočátku po několika pracovních hodinách do šrotu, neměly totiž ještě zabudované omezení rychlosti. Nováčkovi, který učiní

robochodem několik kroků, to připadá docela snadné, a když má potom splnit jednoduchý úkol, například uložit řadu travers na zdi stavěného domu, zdi poboří a tyče ohne dřív, než si to uvědomí. Pro netrévaného operátora však může být zrádný i stroj vybavený ochranou. Odečítat údaje mezního zatížení je stejně prosté jako četba lyžařské příručky, dosud však taková četba ještě nikoho nezměnila v mistra slalomu. Angus, dobře obeznámený s menšími stroji, pocítil už při nevelkém zrychlení chůze, že jeho obr má téměř dvojnásobnou hmotnost. Visel v zasklené kabině jako pavouk v podivné síti, brzdil pohyby svých nohou a dokonce se zastavoval a s uvážlivou pomalostí začínal cvičit na místě. Přeshlapoval z nohy na nohu, skláněl trup na strany a potom několikrát obešel svou raketu.

Srdce mu tlouklo silněji než obvykle, zatím však všechno probíhalo bez závad. V přízemní mlze viděl pusté tmavošedé údolí, vzdálené řady světel vymezující plochu ranveje a pod dispečerskou věží mravenčí postavu Gosse. Obklopoval ho mírný, nepříliš dotěrný šum, ve kterém jeho uši, stále lépe rozlišující zvuky, rozeznávaly basy hlavních motorů, střídavě se rozbíhajících do tlumeného zpěvu nebo vyčítavě mručících při příliš prudkém zbrzdění kupředu vysunovaných stotunových nohou. Rozeznával už chorál hydrauliky, protože olej proudil tisíci trubkami do válců, jejichž písty rytmicky zvedaly, ohýbaly a pokládaly na beton dolní končetiny zakončené tankem. Nakonec odlišil jemný zpěv setrvačnicků, automaticky udržujících rovnováhu. Když se jednou po zralé úvaze pokusil ostřeji zatočit, ukázalo se, že jeho obr není dost obratný. Třebaže se motory poslušně rozběhly naplno, velikán zakolísal. Kontrolu nad ním však neztratil, protože okamžitě zmínil obrat zvětšením poloměru zatáčky.

Potom se za okrajem betonové plochy začal bavit zvedáním mnohatunových balvanů. Když je uchopil do sevření svých kleští, létaly z nich s děsivým rachotem jiskry. Po hodině začal mít dojem, že už diglator ovládá. Zmocnil se ho povědomý pocit, který znalci nazývají "vrůstání člověka do robochodu". Stíral totiž hranici mezi sebou a strojem, jehož pohyby se už staly jeho vlastními pohyby. Na závěr tréninku se vydal vysoko po kamenitém úbočí. Podle hluku drcených kamenů ujíždějících mu pod nohama už poznával, co ještě může požadovat od kolosu, který si už stačil oblíbit. Teprve po sestupu k zamlženým řadám letištních světel pronikla do jeho uspokojení bodavá připomínka chystané výpravy i s vědomím, že Pirx a další dva lidé, uzavření ve stejných obrech, nejen uvázli, ale i zmizeli ve velké Titánově kotlině. Ani sám nevěděl, zda to dělá jako součást výcviku nebo loučení, ale obešel v zužujících se kruzích svou loď a potom krátce pohovořil s Gossem. Náčelník už stál vedle Londona za okny věže. Viděl je, vyslechl, že o osudu zmizelých se pořád ještě nic neví, a na rozloučenou zvedl do výše železnou pravici. Někomu by snad toto gesto mohlo připadat patetické nebo dokonce šaškovské. Pokládal ho za lepší než jakákoli slova. Pomalu se otočil, promítl na jedinou obrazovku pod stropem holografický obraz terénu, který měl zdolat, zapnul ukazatel směru s vyznačením plánu cesty do Grálu a dvanáctimetrovými kroky se vydal na cestu. Na planetách blízko Slunce existují dva druhy krajiny: účelové a zpustlé.

Účelová je každá krajina na Zemi jako planetě, která zrodila život. Všechno tu má svůj užitečný smysl. Nemělo ho pochopitelně vždycky, ale miliardy let organické činnosti vykonalo své, a tak květiny jsou barevné proto, aby lákaly hmyz, a mraky k tomu, aby zalévaly deštěm pastviny a lesy. Každá forma i věc zde něčemu slouží a to, co zjevně není k užtku, například ledovce v Antarktidě, tvoří výjimku z pravidla, divokou, i když někdy divukrásnou zbytečnost. I na ně však může dojít, protože člověk, který obrací toky řek, aby napojil vyprahlou poušť, se může pustit i do ohřevu pólů, platí však za zlepšení jedné oblasti devastací druhých, a tím narušuje klimatickou rovnováhu biosféry, seřízenou evolučním úsilím života, jen zdánlivě snadným. Hlubiny oceánů neposkytly podmořským stvořením tmou chránící před napadením proto, aby ji podle potřeby osvětlovaly luminiscencí, ale naopak: tato tma zrodila právě takové, tlaku odolávající a zářící tvory. Na planetách kypících životem se jen v jejich podzemí, v jeskyních a dutinách, nesměle hlásí o slovo tato tvůrčí moc přírody, která - nezapřažená do žádných aktuálních úkolů a nenapadaná v boji o život svými výtvoři - v miliardách let trvajícím soustředění s nekonečnou trpělivostí vytváří kapkami tuhnuících solných roztoků fantastické lesy stalaktitů a stalagmitů, ale to je na takových planetách jen odchylkou od hlavního snažení, uzavřenou pod skalními klenbami, která snad i proto nemůže prokázat svůj rozmach. To vyvolává dojem, že taková místa nejsou přirozená, ale že jde o něco okrajového, zvláštního, co se řídí zákonem o výjimce z pravidla chaosu. Na bezvodých planetách, jako je Merkur, ponořených v proud slunečního větru, tohoto řídkého, ale od mateřské hvězdy bez ustání vanoucího dechu, je jejich povrch mrtvou pouští, protože všechny vyšší

formy sežehne plamenný žár a změní je v prach vyplňující krátery. Teprve tam, kde vládne věčná a pokojná smrt, kde nepracují mlýny ani síta přírodního výběru s cílem formovat veškerá stvoření podle principu přežití, se otevírá prostor pro úžasná díla hmoty, která nic nenapodobuje, ničemu se nepodřizuje a z hlediska člověka vybíhá za hranice lidské představivosti. Právě proto fantastické krajiny Titanu tak ohromily jeho první dobyvatele. Lidé ztotožnili řád s životem a chaos s mrtvou nudou. K odhalení falešnosti této apodiktické diagnózy se bylo třeba vypravit na vnější planety a jejich největší měsíc Titan. Úkazy na Titanu, ať už bezpečné, nebo zrádné, vyhlížejí z dálky a výšky jako chaotické hromady kamenů. Po sestupu na povrch tohoto měsíce však vypadají jinak. Strašlivý mráz tohoto prostoru, kde slunce sice ještě svítí, ale už nehřeje, neztlumil, ale povzbudil tvůrčí schopnosti hmoty. Sice je zpomalil, ale právě tím jí vytvořil příležitost k předvedení, poskytl jí totiž onen rozměr, který je pro přírodu, nedotčenou životem a nespálenou Sluncem, nezbytný jako předpoklad tvořivosti určené pro věčnost: čas, ve kterém jeden nebo dva stamilióny let nehrají roli.

Stavební hmotou přírody jsou zde v podstatě stejné chemické prvky jako na Zemi, tam se však dostaly do jakéhosi otroctví biologické evoluce a jen v jejím rámci udivovaly člověka rafinovaností složitých sloučenin, spojujících se v živé organismy a hierarchie navzájem závislých druhů. To vedlo k názoru, že velká složitost není vlastností veškeré hmoty, ale jen hmoty živé, protože neorganický chaos nemůže vytvořit nic kromě křečí sopek, vyvrhujících proudy lávy a sirnatého popele.

Roembdenův kráter na svém severovýchodním okraji kdysi pukl. Průrvou pronikl dovnitř ledovec ztuhlých plynů. Po miliónech let ustoupil a v přerytém prostoru zanechal k nadšení i trápení krystalografů a jiných neméně žasnoucích vědců minerální sedimenty. Opravdu bylo na co koukat. Před pilotem, teď už operátorem robochodu, ležela sklánějící se rovina, v dále ohraničená úbočím hor a pokrytá - čím vlastně? Snad se nad ní otevřela stavidla nepozemských muzeí a lapidárií, snad z ní vytryskly kaskády kostí, trupů a pozůstatky ztrouchnivělých maškar nebo lépe jejich nezdařené, šílené projekty, jeden fantastičtější než druhý. Roztříštěné fragmenty bytostí, které jen čirou náhodou nepronikly do koloběhu života. Viděl obrovská žebra nebo možná kostry pavouků, spěšně svírající svými články krvavě kropenatá podivná vejce, čelisti navzájem zaťaté krystalovými tesáky i řady plochých páteřních obratlů, jako by je tu zanechali zetlelí předpotopní ještěři. Tato neobyčejná podívaná byla v celé své slávě nejzřetelnější právě z výše diglatoru. Okolí Roembdena nazývali jeho obyvatelé hřbitov. Krajina tu skutečně vypadala jako dějiště staletých bitev, hřbitov nepředstavitelně rozrostlých a práchnivějících koster. Angus pozoroval vyhlazený povrch kloubů, které mohly vyhřeznout ze zdechlin oblud velkých jako hory, a zřetelně na nich rozeznával krvavé skvrny v místech připojení šlach, vedle nich pak zpuchřelou kůži s duhovými chlupy, které vítr zvolna pročesával a ukládal do proměnlivých vln. V dálce prosvítali mlhou mnohopatroví členovci, navzájem do sebe zakousnutí ve smrtelných křečích. Z hranatých nablýskaných kostek vybíhaly stejně lesklé prahy s chaoticky rozházenými špinavě bílými hnáty a lebkami. Viděl je a věděl, že obrazy, které se mu líhnou v mozku, i jejich pochmurný výklad jsou jen preludem cizotou drceného zraku. Kdyby důkladně zapátral v paměti, snad by si vzpomněl, které sloučeniny vytvářejí v miliardoleté chemii právě ony tvary, jež potřísněny krevelem připomínají krvavou kost nebo zastínily skromné úspěchy pozemského asbestu a vytvořily úchvatnou nadýchanost nejjemnějšího rouna. Všechny tyto jistoty i výsledky analýz však ztrácely význam před drtivými zrakovými dojmy. Právě proto, že tu nikdy nic ničemu nesloužilo, že tu nepůsobilo ono gilotinové ostří evoluce, amputující každému pláňeti všechno, co neslouží přežití nebo mu nepomáhá, a také proto, že příroda, nekrocná rodícím životem ani udílenou smrtí, se mohla uvolnit, projevit svou vlastní marnotratnost, neomezenou rozhazovačnost, zbytečný přepych, věčnou tvůrčí sílu bez cíle, potřeby a smyslu. Tato pravda, zvolna zachvacující pozorovatele, jej činila pochopitelně mnohem vnímavějším zásluhou pocitu, že sleduje kosmické panoptikum mimiker smrti, že tu pod bouřkovou oblohou opravdu leží pozůstatky neznámých tvorů. Přirozené myšlení, schopné postupovat jen jedním směrem, bylo tady třeba obrátit vzhůru nohama: tyto tvary se nepodobaly kostem, žebrům, lebkám a klům proto, že kdysi sloužily životu, s ním neměly zhola nic společného, ale kostry pozemských obratlovců i jejich srst, chitinové krovky hmyzu i želví krunýře se vyznačují stejnou architektonikou, symetrií a graciízností díky tomu, že příroda toto vše dokáže vytvořit i tam, kde život ani jemu vrozená účelovost nikdy nebyla a nebude.

Mladý pilot, který upadl do tranzu podobného filozofickému hloubání, se najednou otrásl, protože se upamatoval, kde je; v čem je a jaký má úkol. A jeho kovový stroj poslušně a neprodleně ztísčinásobil toto zakolísání a rozechvění zavýtím poháněcího ústrojí a otřesem celého trupu. Tím se probral a současně hluboce zastyděl. Když se vzpamatoval, kráčel dál. Zpočátku jen nerad pokládal nohy, dusající jako parní kladiva, na pseudokostry, avšak snaha vyhnout se jim byla stejně obtížná jako marná. Váhal tedy jen tehdy, když měl v cestě zvlášť velkou kupu, a nakonec je obcházel pouze v případech, kdy by prorážení těchto stohů působilo potíže i jeho poslušnému obroví. Ostatně zblízka dojem, že šlape po nesčetných kostech, že drtí kalvy lebek, žebroví křídel, od lebek odpadlé čelisti a rohy, téměř mizel. Jednou mu připadalo, že kráčí po zbytcích nějakých organických strojů, hybridních polozvírát, vzniklých zkřížením života s nežítím, smyslu s nesmyslností, a jindy jako by iridiovými botami rozbíjel nadlidsky rozeklané šperky, ušlechtilé i falešné, částečně zmatné vzájemným pronikáním. A poněvadž ze své výše musel neustále sledovat, kam a pod jakým úhlem staví své věžovité nohy, trvala tato pomalá první etapa jeho cesty přes hodinu a on se musel až smát při vzpomínce na to, jaké úsilí vynakládali umělci na Zemi k překročení mezí lidské imaginace, která všemu přikládá smysl, jak se ti ubožáci zmítali uvnitř své obraznosti a jak se jen nepatrně odpoutali od banalit ždímáním svých mozků, zatímco zde bylo na jediném hektaru víc originality než ve stovkách jejich výtvorů, zrozených mučivou trýzní. Protože však neexistuje nic, nač by si člověk rychle nezvykl, záhy již pochodoval přes tyto hřbitovy chalkolitů, spinelů, ametystů, plagioklasů nebo spíš jejich vzdálených nepozemských příbuzných stejně, jako by kráčel po obyčejném šterku a drtil přitom větev, která krystalizovala do svého neopakovatelného tvaru milióny let; nerad, ale z nezbytnosti ji měnil ve skelný prach a jen někdy zalitoval výtvoru této věčné činnosti, nádhernějšího než ostatní, i ty se však navzájem tak trumfovaly svou přemírou, že se ho nakonec hluboce dotýkala už jen jedna věc.

Totíž to, že mu krajina - a nejen jemu! - připomínala sen, sídlo preludů a oslnivě šílené krásy. Slova, že je na místě, kde příroda sní a vtěluje svůj nádherný děs, všechny své rozpoutané přízraky přímo, bez vlivu vědomí, do pevných hmotných tvarů, tato slova mu sama plynula na rty. A stejně jako ve snu mu všechno, co viděl, připadalo současně dokonale cizí i vlastní, stále něco připomínalo a v následujícím okamžiku zase úporně unikalo, vše tu vypadalo jako naprostý nesmysl, skrývající v sobě stopy nějakého převráceného smyslu. Zdánlivě tu vždycky všechno začínalo s úžasnou přesností, ale nikdy se to nemohlo samo dokončit, naplnit, přejít k finále, a tedy k vlastnímu účelu.

Tak přemítal, omámen okolím i svými úvahami, třebaže neměl ve zvyku filozofovat. Vycházející slunce měl za zády, předbíhal ho tedy vlastní stín a připadalo mu trochu směšné rozpoznávat v pohybech tohoto daleko vyběhajícího hranatého stínu jeho strojovou a současně i jeho vlastní, lidskou podobu. Byla to totiž silueta bezhlavého robota s kolébavou námořnickou chůzí a s pohyby charakteristickými jen pro něj samotného, které teď předváděl s jakýmsi ostentativním vzdorem, totiž obrovsky zvětšené. Nezažíval sice tento pohled poprvé, avšak téměř dvouhodinový pochod tímto tajemným místem okřídli a vyostřil jeho obrazotvornost. Ani nelitoval, že po odbočení k západu za Roembdenem ztratil s jeho obyvateli rádiové spojení. Z rádiového stínu měl vystoupit už brzy, na třicáté míli, teď však chtěl být sám, oproštěn od stereotypu otázek a odpovědí.

Na obzoru ztemněly tmavé siluety, nebyl si hned jist, zda hor, nebo mračen. Angus Parvis, který šel do Grálu a ani jednou ve své rozpoutané fantazii nespojil své jméno s Parsifalem - pro člověka je totiž stejně obtížné vystoupit ze své duševní identity jako vyskočit z vlastní kůže, a to do mýtu - už odpoutal pozornost od nejbližšího okolí, tím spíš, že scénérie zdánlivé smrti, planetárního theatrum anatomicum minerálů, už mizela. Tato falešně zářivá místa, jakoby v tajnosti podstrkovaná před jeho oči, už míjel s nepředstíraným nezájmem. Od okamžiku, kdy se rozhodl, si zakázal úvahy o důvodech tohoto rozhodnutí. Nečinilo mu to potíže. Jako astronaut přivykl dlouhé samotu. Putoval kolébajícím se diglatorem, protože kolos se musel střídavě naklánět do stran, ale to už dobře znal. Krokoměrem ukazoval téměř třicet mil za hodinu. Přízračné reminiscence hadích a žabích tanců smrti nahradily oblé vrásky skal, pokryté lehkým a jemným sopečným tufem, drobnějším než písek. Mohl přidat, věděl však, že námaha rychlé chůze se dlouho obtížně snáší, a čekal ho ještě mnohahodinový pochod, navíc ve značně těžším terénu, ještě před kotlinou. Mělce ozubené kontury na obzoru už nepřipomínaly mračna. Postupoval k nim a jeho stín plul nemotorně před ním. Kvůli ohromné hmotnosti má robochod nohy dlouhé jen jednu

třetinu délky trupu, a zvýší-li rychlost, musí k prodloužení kroku vymrštit dopředu končetinu i s kyčlí, což je dobře možné, protože prstencové uložení nohou, přesněji jejich části odpovídající kyčlím, tvoří velký kluzný disk, do kterého je zasazen trup. K bočním náklonům se však tehdy přidávají podélné kmity celého obra ve svislém směru a krajina se operátorovi potácí před očima jako opilý. Běhat tyto těžké stroje nemohou. Na Titanu je pro ně problémem i seskok z výšky dvou metrů. Na menších planetách a na pozemském Měsíci je volnost pohybu větší. Konstrukteři se ostatně příliš nestarali o zvláštní rychlost těchto strojů, které nechodí proto, aby někoho nosily. Jejich úkolem je těžká práce a chůze je jen dodatečná schopnost, zvyšující samostatnost pracovitých kolosů.

Téměř hodinu Angusovi připadalo, že co nevidět uvázne ve skalním chaosu, a jindy zase, že azimut byl vytyčen přímo geniálně. Když se totiž přiblížil k dalším nakupeninám kamenných pláští, podepřených navzájem tak labilně, že je nejmenší závan mohl změnit ve hřmící laviny, vždy se v poslední chvíli objevil výhodný průchod, nemusel tedy ani lavírovat, ani couvat ze slepých uliček. Brzy však usoudil, že na Titanu by byl nejlepším operátorem šilhavý člověk, protože musel současně sledovat z výšky terén před strojem i svítící ukazatel směru, vibrující jako kompasová štelka na pozadí průsvitné mapy. Celkem to však docela šlo, ať už se spolehl na oči, nebo na busolu. Odříznut od světa šumem motorů a rezonančními vibracemi, kterými tento obtížný pochod rozechvíval celý trup, sledoval svět Titanu antireflexními okny svého zaskleného sídla. Kdykoli otočil hlavu, viděl nad mořem mlh horské hřbety poseté krátery sopek, vyhaslých před staletími. Při své cestě po chrupajícím ledu viděl v jeho hloubi stíny sopečných bomb a záhadné temné tvary, připomínající hvězdice nebo hlavonožce zatuhlé jako mouchy v jantaru.

Potom se terén změnil: byl nadále hrozivý, ale jinak. Vypadalo to tak, jako by planeta prošla obdobím nějakého bombardování a erupcí, které se ve slepých výtryscích lávy a čediče vzepjaly k nebi, aby tu ztuhly v divoké a cizí nehybnosti. Vstupoval do těchto vulkanických kaňonů, jejichž skalní srázy vyhlížely neuvěřitelně. Taková tedy byla, v řeči bytostí utvářených idyličtější planetou nevyjádřitelná, dynamická strnulost těchto seismických ztuhlostí v rozmachu umocněném gravitací stejnou jako na Marsu. Muži ztracenému v tomto labyrintu přestal jeho krácející stroj připomínat obra. Mezi lávovými srázy byl stále nepatrnější. V kilometrových ohňopádech je kdysi sevřel vesmírný mráz, a než ztuhly při svém letu do propasti, roztáhl je do gigantických svislých rampouchů monstrózního sloupoví. Tento pohled měnil diglator v mikroskopický hmyz, putující kolem stavby, opuštěné po stejně nedbalém jako mohutném vybudování skutečnými obry planety. Jako kdyby z hrany stolu přetékal hustý sirup a tuhl ve stalaktitové střechýle, což sleduje ze spáry podlahy mravenec. Proporce však byly úděsnější. Právě v té divokosti, v tomto chaotickém řádu, cizímu lidským očím do té míry, že nepřipomínal žádné pozemské hory, se zjevovala úděsná krása ruin, vyvržených z planetárních hlubin a skutých pod cizím sluncem ze žáru v kámen. Pod cizím, protože slunce tu nebylo planoucím kotoučem jako na Měsíci nebo na Zemi, ale chladně svítícím cvočkem vbitým do rudé oblohy, dávajícím jen málo světla a ještě méně tepla. Venku bylo minus devadesát stupňů, teplota letošního výjimečně mírného léta. V ústí kaňonu zahlédl Angus úplněk, který vystupoval stále výš, až zaplnil čtvrtinu oblohy. Chvilí trvalo, než pochopil, že to nejsou červánky ani paprsek solektoru, ale mateřský vládce Titanu, mnohaprstencový, medově žlutý Saturn. Strmý sráz, náhlý ryk motorů a zakymácení kabiny, vyrovnané spíš reflexem gyroskopů než jeho manévrem, mu připomenuly, že není vhodná doba na astronomické ani filozofické úvahy. Pokorně sklopil oči. Zvláštní, že si právě teď uvědomil komiku svých pohybů. Visel v postroji, pohyboval nohama ve vzduchu, a přesto vnímal každý hromový krok, i když se houpal jako dítě na houpačce. Kaňon byl stále strmější. Třebaže zpomalil, zaplnilo strojovnu intenzivní vytí turbin. Ocítl se v hlubokém stínu, a než rozsvítil reflektory, vyhnul se v poslední chvíli skalnímu výběžku, většímu než celý diglator. Snaha jeho rozkolébané hmoty pohybovat se podle prvního Newtonova zákona po přímce, narušená nezbytným obratem, do krajnosti přetížila motory. Všechny kontrolky, dosud poklidně zelené, zazářily rudě. Turbiny zoufale zavyly, jak ze sebe vydávaly vše. Otáčkoměr hlavního setrvačnicku zamrkal na znamení, že se jeho pojistka přepaluje, a kabina se naklonila jako při pádu. Celého jej zalil studený pot, že z hlouposti rozbije svěřený stroj. Levým loktem však zavadil o skálu se skřípotem lodě narážející na útesy, pod ocelí se vyvalil dým, prach, vytryskl proud jisker a otřesený robochod získal opět rovnováhu.

Pilot se otrásl. Byl rád, že v kaňonu ztratil radiové spojení s Gossem, protože automatický vysílač by

nehodu ukázal na monitoru. Vyšel z hlubokého stínu a zdvojnásobil pozornost. Stydl se, třebaže událost byla prostá a stará jako svět. Vždyť i strojvůdce ví ze zkušenosti, že rozjezd samotné lokomotivy a rozjezd se řetězem vagónů jsou zcela odlišné věci. Kráčel tedy jako na cvičišti a kolos ho opět až překvapivě poslouchal. Oknem sledoval, jak se nepatrný pohyb jeho ruky okamžitě stává máchnutím klešťové tlapy, a když vykročí, koleno věžové nohy se při pohybu vpřed zaleskne.

Od kosmodromu se už vzdálil padesát osm mil. Z mapy, z orbitálních fotografií, které studoval včera večer, a konečně z diorámy terénu, vymodelované v měřítku 1:800, věděl, že trasa do Grálu se dělí na tři hlavní části. První zahrnuje tzv. hřbitov a vulkanický kaňon, který právě opustil. Druhou už viděl: byla to průrva v masívu ztuhlé lávy, proražená sériemi termojaderných výbuchů, protože tento masív, největší z výronů orlandského vulkánu, pro strmost kráterových svahů nešlo jinak zdolat. Nukleární exploze pronikly do vulkanického pohoří zamezujícího průchod a rozťaly je vpůli jako rozehrátý nůž hroudu másla. Na titanogramu kabiny obklopovaly tento průsmyk vykřičníky jako připomínka, že stroj zde nelze opustit z jakýchkoli důvodů.

Zbytkové záření termojaderných výbuchů bylo pro člověka mimo pancíř robochodu stále nebezpečné.

Ústí kaňonu oddělovala od vstupu do průsmyku míli dlouhá rovina, černá jako od sazí. Na ní opět zaslechl Gosseho. Pomlčel o nárazu na skálu a Gosse mu sdělil, že v polovině cesty, za průsmykem Velkého štítu, převezme rádiovou péči o něj Grál. Tam také začíná třetí, poslední část cesty.

Černý prach, ležící na rovině mezi dvěma výběžky hor, pokryl nohy diglatoru až nad kolena. Postupoval v jeho přízemních kotoučích rychle a přesně k téměř kolmým stěnám odstřelu. Dorazil k nim přes hromady balvanů, jejichž skelně hladký povrch slil sluneční žár výbuchů. Tyto úlomky, tvrdé jako diamant, drcené iridiovými podrážkami stroje, se rozpadaly s rachotem výstřelů. Dno průsmyku však bylo hladké jako stůl. Kráčel mezi ožehlými stěnami, v ozvěně hromových kroků, které se staly jeho vlastními: vrostl do stroje, který zkolosálil jeho tělo. Ocítl se v temně hloubi, tak nečekané a neprůhledné, že musel rozsvítit reflektory. Jejich rtuťová záře bojovala ve změti stínů, zmítajících se mezi sloupy skalního hrdla s chladně rudým nepřívětivým svitem nebe v bráně průsmyku, která se každým krokem zvětšovala. Na konci se průsmyk zúžil, jako by nechtěl jeho robochod propustit, jako by se měl vklínit svými hranatými rameny do skalní úžiny, jednalo se však jen o zdání, protože po obou stranách zbývalo ještě několik metrů. Musel ovšem zvolnit, protože Pollux se nakláněl do stran tím víc, čím šel rychleji. S tím se nedalo nic dělat. Kachní chůze při zvýšené rychlosti vyplývala z dynamických zákonů pohybujících se hmot a ne vždy se inženýři vyrovnali s velkými rotačními momenty. Posledních tři sta metrů šel opět stále strměji vzhůru, pozorně našlapoval a trošku se vykláněl ze svého vysoko zavěšeného místa, aby lépe viděl, kam klade věž nohy. Tento průzkum zblízka ho tak pohlcoval, že zvedl hlavu, teprve když světlo linoucí se ze všech stran rozjasnilo kabinu, a spatřil docela jinou, nepozemskou krajinu.

Velký štít čněl nad bílým a červeným oceánem huňatých mraků, osamělý, černý, štíhlý, jediný útvar proti nebi až k obzoru. Pochopil, proč ho někteří lidé nazývají Boží prst. Zvolna zpomaloval, a když stanul na místě s nejkrásnějším výhledem, pokusil se z tlumeného zpěvu turbin vylovit hlas Grálu. Nic však neslyšel, začal tedy volat Gosse, ale ani on se neozval. Byl stále v rádiovém stínu. Stalo se něco zvláštního. Předtím mu byl rádiový kontakt s kosmodromem nepříjemný, jako by mu překážel, snad proto, že vycíťoval - ne ve slovech, ale v Gosseho hlase - skrývaný neklid, jakousi nedůvěru, zda si poradí, a v tom neklidu tkvěla touha dohlížet na něj, což nesnášel. A přesto teď, když zůstal opravdu sám, protože ani lidský hlas, ani automatické impulsy radiomajáku z Grálu ho nemohly v té nesmírné pustině podpořit, pocítil místo svobodné úlevy stejnou nejistotu jako člověk v paláci přeplněném zázraky, který sice vůbec nechce opustit, ale zahlédl, jak se brána, předtím pohostinsky otevřená, sama za ním zavírá. Pokáral se za tuto náladu podobnou strachu a začal sestupovat k hladině oblačného moře po mírném, místy však zaledněném svahu přímo k Velkému štítu, černě se zvedajícímu k obloze a tak ohnutému, jako by to byl prst, který ho zve k sobě.

Kovový plát tvořící podrážku párkrát podklouzl a s tupým hřmotem shodil lavinu kamenů vytržených z ledového sevření, tato uklouznutí však zatím nehrozila pádem. Snažil se klást nohy tak, aby se rýhované paty zasekávaly do krusty náledí, takže postupoval ještě pomaleji než předtím. Sestupoval po zaobleném svahu mezi dvěma žleby, usilovně a s přehnaným dupotem, až mu fontány ledových úštěpků bušily do

lýtek a kolen. Pohlížel stále dál do hloubi údolí, jehož dno už prosvítalo mlžnými cáry, a jak sestupoval, rostl nad ním černý prst Velkého štítu, čníci ze vzdálených mléčně bílých oblaků. Dorazil k pásmu péřových obláčků, plujících spořádaně a pomalu jako po neviditelné vodní hladině; nejdřív mu zaplavily nohy, potom bedra, jeden se otřel o kabinu, ale ihned zmizel. Ještě několik chvil čněl Černý prst nad touto nadýchanou bělostí jako skalní kyj, trčící nad arktickým oceánem, nehybný uprostřed pěn a ker, až mu zmizel z očí jako potápěči, který sestoupil na mořské dno. Stál a naslouchal, protože mu připadalo, že slyší přerývaný, slaboučký pisklavý tón. Otáčel diglatorem doleva i doprava a čekal, až tento vábivý zpěv, teď už docela výrazný, mu zazní v obou uších stejně. Neslyšel samotný Grál, ale směrový radiomaják Štítu. Měl jít přímo k němu. Při odbočení z trasy se přerývaný signál rozdvojí podle odchylky: kdyby se vydal příliš doprava, tedy na zhoubnou stranu kotliny, uslyšel by varovné vytí v pravém uchu, pokud by zamířil na opačnou stranu, k neschůdným slepým stěnám, signál by se ozval také, ne sice tak poplašně, přesto by však jeho bas vyznačil chybu. Krokoměř ukázal stou milí. Větší, technicky obtížnější část trasy měl za sebou. Menší a zrádnější ležela před ním, ponořená v mlžné tůni. Mohutné mraky se nyní černaly vysoko, viditelnost dosahovala několika set metrů, tlakoměř ujišťoval, že právě zde se nalézá vlastní pánev kotliny, přesněji řečeno její rozlehlý pevný lem. Při sestupu spoléhal současně na sluch i zrak, protože okolí osvětloval sníh, samozřejmě ze zmrzlého oxidu uhličitého a anhydridů dalších ztuhlých plynů. Místy vyčnívaly z jejich běloby bludné balvany, stopy ledovce, který kdysi pronikl od severu do pukliny sopečného masívu, cestou k jihu ji prohloubil, bral přitom, s sebou kusy skal a potom ustoupil nebo roztál sopečným teplem z hlubin Titanu, odtěl a zanechal tu chaoticky rozsypanou mořenu. Krajina se změnila, jako by se dole rozestřel zimní den a přikryl ji zamračenou stranou. Anguse už neprovázel ani jeho vlastní stín. Kráčel jistě, železnou obuví poprášenou krystalky se bořil do sněhu, takže mohl v panoramatických zpětných zrcadlech sledovat vlastní stopy hodné tyranosaura, toho největšího z dvounohých dravců druhohor, a těmito pohledy ověřovat, zda zanechávaná stopa je stále ještě rovná. Od jisté doby se mu však začala zdát divná věc, kterou odháněl jako nemožnou, měl totiž stále silnější dojem, že není v kabině sám, že za jeho zády je další člověk, jehož přítomnost poznává po dechu. Nepochyboval, že jde o iluzi, vyvolanou zřejmě únavou sluchu, otupělého monotónností rádiových signálů, přesto ho tento přelud nakonec tak stísnil, že zadržel dech. V tom okamžiku ten druhý protáhle a výrazně vzdychl. O přelud tedy nemohlo jít. Strnul, klopýtl, kolos se otřásl. Angus ho vyrovnal v girlandách světel a vytí turbin, brzdil, kráčel stále pomaleji, až se zastavil. Člověk za ním přestal oddechnout. Že by se přece jen jednalo o zvuk z hloubi strojojen? Vstoje přelétl zrakem celý prostor a v nezměrných sněhových návějí zhlédl černou čárku, vykřičník, narýsovaný tuší na bílém obzoru, tam, kde jas znemožňoval určit, zda jej tvoří závěje nebo oblaka. A třebaže nikdy neviděl na takovou vzdálenost a v takové zimní scénérii robochod, byl si jist, že je to Pirx. Vyrazil k němu a nijak nedbal na sílící rozdělení signálu ve sluchátkách. Zrychlil. Černý bod u bílé stěny se změnil v mihotavou figurku, která rovněž zrychlila. Dělo je půl míle, možná o něco víc. Proč se neozval, nezavolal vysílačkou? Sám nevěděl, přesto se neodvážil. Zahleděný až k slzám už rozeznával v proskleném okénku v srdci obra malinkého človíčka, který se pohyboval v závěsu jako panáček na nitích. Držel se za ním. Oba šli a za sebou zanechávali dlouhé prašné ohony jako lodě, za kterými zůstává zpěněná brázda. Angus ho doháněl a současně se soustředoval na to, co se děje před nimi. Skutečně se něco dělo, protože v dálce se vlnila bílá kypící chumelenice s odlesky bělejšími než sníh. To bylo pásmo chladných gejzírů. Teprve teď křikl na pronásledovaného, jednou, podruhé, potřetí, a protože on místo odpovědi přidal do kroku, jako by chtěl zachránci uniknout, učinil totéž a hnal se do blízké zkázy zvýšeným rozkmitem trupu a rozmachy mohutných ramen. Krokoměř se třásl u červené rysky - 48 mil za hodinu. Angus volal na prchajícího vzrušeným chraplavým hlasem, který mu náhle ztuhl na rtech, protože černá postava napuchla, rozšířila se a prodloužila, její obrysy se rozmazaly a už neviděl člověka v diglatoru, ale velký stín, měnící se v beztvářou skvrnu, která se rozplynula. Byl sám a snažil se dohonit sám sebe. Je to úkaz dost vzácný, vyskytuje se však i na Zemi, jako třeba přelud Brockenu v Alpách. Vlastní zvětšený odraz na pozadí jasných mraků. Ne on, ale jeho tělo, zdrcené odhalením, ukrutně rozčarované, s napjatými svaly, zalykající se hořkou vlnou vzteku a zoufalství, se chtělo zastavit jako vryté, hned, bez odkladu; za ryku, který vyrazil z nitra kolosu, jím to smýklo dopředu. Čidla krvavě zazářila jako rozřáté žíly. Diglator se celý třásl jako loď při nárazu na podmořský útes, trup se naklonil, a kdyby ho Angus

neudržel, nezastavil jeho pád několika postupně zpomalovanými kroky, určitě by upadl. Sborový protest náhle přetížených agregátů se utišil a Angus pocítil, jak mu po rozpálené tváři stékají slzy zklamání a hněvu. Stál s rozkročenýma nohama a funěl, jako by s velkým úsilím uběhl ty poslední kilometry sám. Vzpomatoval se, otřel si měkkou podšívku rukavice pot nad obočím a uviděl, jak obří tlapa robochodu zvětšuje ten samozřejmý pohyb, zvedá se, zakrývá okno kabiny celou šířkou předloktí a s třeskem zasahuje zářič, umístěný na bezhlavých ramenech. Zapomněl odpojit pravici ze zesilovacího obvodu! Tento další idiotský čin ho definitivně probudil. Obrátil se, aby vycouval po vlastních stopách, protože tóny směrových signálů se totálně rozladily. Musí se vrátit na trasu, a jít po ní, dokud to půjde, a pokud ho oslepí vánice ženoucí se od pásma gejzírů - při honičce si zapamatoval její vzhled -, spoléhat na zářič. Nakonec našel místo, na kterém ho zrcadlová fata morgána omámila až k naprosté ztrátě orientace. Třeba zhloupl ještě předtím, když podlehl ne optickému, ale akustickému preludu a přestal srovnávat trasu naváděnou rádiem s trasou vytyčenou na plastické mapě v kabině? V místě, kam ho zanesl vlastní přízrak, nedaleko od vyznačené dráhy - podle krokoměru celkem devět mil - neměly být podle mapy žádné gejzíry. Jejich fronta probíhala severněji, alespoň podle posledních znalostí zanesených do mapy. Na základě hlášení leteckého a radarového průzkumu i snímků ORSANU navrhl Mariin přemístit trasu z Roembdenu do Grálu tak dlouhou jižní objížďkou, aby byla sice obtížná, ale bezpečná; vedla přes výběžek kotliny, dosud nikdy nezaplavovaný, i když zasypávaný sněhem gejzírů. Jeho podklad mohl být v nejhorším zanesen závějemí kysličníkového sněhu, diglator však měl dostatečný výkon k proražení i pětimetrových závějí. Kdyby v nich uvázl a podal o tom zprávu, Grál mohl vyslat automatické buldozery, odvolané z důlních prací. Problém byl v tom, že nikdo nevěděl, kde postupně zmizely tři robochody, protože trvalé rádiové spojení umožňovala kotlina jen na staré trase, opuštěné po předchozích katastrofách, kdežto do jižního výběžku krátké vlny nepronikaly a jejich odrazu nešlo využít, protože Titan nemá ionosféru. Zbývalo spojení družicemi, jenže všechno pokazil už před týdnem Saturn, který svou bouřlivou magnetosférou přehlušil všechno vysílání kromě laserového. Lasery Grálu sice dokázaly prorážet vrstvy mraků až k hlídkovým družicím, ty však nebyly vybaveny konvertory s tak širokým vlnovým rozsahem a nemohly překódovat světelné impulsy na rádiové. Mohly sice soustřeďovat zachycené záblesky a vysílat je do kotliny, bohužel však zbytečně. K tomu, aby prorazily gejzírové bouře, by lasery musely vysílat tak intenzivní záblesky, že by roztavily zrcadla na družicích. Zrcadla vyslaná na oběžnou dráhu v době, kdy se Grál připravoval na práci, pozvolna korodovala, zamlžila se a tak pohlcovala příliš mnoho zářivé energie, místo aby ji odrážela s účinností 99%. Do tohoto propletence nedůsledností, chybně chápané úspornosti, spěchu, dopravních skluzů i obyčejné hlouposti, vlastní lidem všude, tedy i ve vesmíru, zapadly jeden po druhém ztracené robochody. Tvrdé podloží jižního výběžku mělo být zárukou jistoty. O tom, zda je opravdu tak tvrdé, se měl Angus zakrátko přesvědčit. Pokud počítal s objevením stop po svých předchůdcích, rychle ztratil naději. Šel podle azimutu a věřil mu, protože terén se zvedal, až ho vyvedl z metelice. Vlevo viděl v mracích úbočí staré lávy bez sněhu. Rozvážně traverzoval. Šel kamenolomem, napříč zaledněnými žleby, jejich led však obsahoval bubliny neztuhlého plynu. Když párkrát železná noha prorazila ledovou krustu a zapadla do prázdna, šum motorů zmizel a do uší mu pronikl takový rachot a třesk praskajícího ledu, jaký může slyšet snad jen přední hlídka ledoborce rozrážejícího polární ledovce. Než vykročil dál, pečlivě si prohlédl nohu vytaženou z díry. Tak se hmoždil, až se náhle rádiový dvojhlas stejné barvy i výšky tónu zajíkl. Pravý začal pískat a levý bručet. Otáčel se tak dlouho, až tóny zněly stejně. Vpředu se otevřel široký průchod mezi zvrásněnými pláty kry, o níž věděl, že není z ledu, ale ze ztuhlých uhlovodíků. Sestupoval po suchém, hrubozrnném šterku a brzdil ze všech sil, jak ho se svahu stahovalo jeho tisíc osm set tun. Sopečné stěny v mracích otevřely výhled na kotlinu a místo pevné půdy užířel Birnamský les. Snad tisíce úzkých hrdel tryskalo naráz a chrliklo do jedovaté atmosféry proudy čpavkové solanky. Amonné radikály, držené ve volném stavu nestvůrným tlakem skal, kypěly k temné obloze a měnily ji v pěnivý vír. Věděl, že sem neměly proniknout, experti to pokládali za vyloučené, na ně však nemyslel, protože musel volit: buď se ihned vrátit do Roembdenu, nebo jít za navigujícím zpěvem, nevinným, a přece lživě svůdným jako zpěv Odysseových Sirén. Špinavě žlutá mračna se pomalu a těžce roztékala nad celou kotlinou, aby sypala podivně lepkavý viskózní sníh, tuhnoucí v birnamských lesích. Byly tak nazvány proto, že chodí. Nejsou to ostatně žádné lesy a jen z hodně velké dálky připomínají sněhem

zavátou tajgu. Úporná hra chemických radikálů, stále doplňovaná novými dávkami, protože jednotlivé skupiny gejzíru třaskají neúprosně pravidelným rytmem; každá svým vlastním, vytváří křehké porcelánové džungle, dosahující čtvrtmílové výšky, jejich růstu totiž napomáhá slabá gravitace. Tak vzniká houští a mlází skelné běli, jejíž vrstvy postupně narůstají, až konečně dno už neunes masív rozvětvených korun vzpínajících se k obloze a propadne se s táhlým rachotem jako pozemský sklad porcelánu při zemětřesení. Ostatně právě "porcelánotřesením" nazval kdosi žertem tyto pády birnamských lesů, poskytující marnivý a nevinný pohled jen shora, s ptačí či přesněji vrtulníkové perspektivy. Tento Titánův les i zblízka vypadá jako křehké krajoví z bílé pěny, jeho ztuhlým porostem se tedy může prodírat nejen robochod, ale i člověk ve skafandru. Ponoření do této ztuhlé pěny lehčí než pemza, připomínající něco mezi šlehaným zmrzlým sněhem a krajkou z nejtenčích porcelánových vláken, není ovšem jednoduché. Nesmí se spěchat, ale přece jen lze projít, protože tato nesmírnost je v podstatě jen ztuhlý mrak, vytvořený ze žilkovaných pavučin všech odstínů bílé, od perlově opalizující po oslepujivě mléčnou. Do lesa je sice možné vstoupit, nikdy se však neví, jestli právě tato jeho část není na hranici své únosnosti a nepropadne se, aby pohřbila poutníka pod několikasetmetrovým příkrovem rozdrčeného skla, jen v úlomcích lehkého jako prachové peří.

Už při předchozím traverzování se bílé lesy, tehdy ještě zakryté černým výběžkem horského úbočí, ohlásily bílou září, jako by v tom směru mělo vyjít slunce. Záře byla stejná jako přisvit na mracích Severního ledového oceánu, stoupající z ledových polí.

Angus se vydal k lesu. Pocit, že stojí na lodi nebo přesněji, že sám je lodí, zesilovalo pravidelné kolébání obra, který ho nesl. Dokud sestupoval po svahu, dosáhl pohledem až k obzoru, vyznačenému vzdálenou světlou čarou, a les vypadal shora jako přízemní mrak, jehož povrch se vzdouvá v nepochopitelném hemžení. Kolébavě postupoval a mrak před ním rostl jako čelo ledovce. Už rozeznával dlouhé prohnuté jazyky, které z něj vybíhaly jako sněžné laviny, pohybující se neuvěřitelně pomalým tempem. Když ho dělilo od sněžných chomáčů jen několik kroků, začal v nich rozlišovat zející otvory, od jeskynních tunelů až po drobné nory. Černaly, se ve spleť lesku péřových větvíček i rozsochatých větví z napůl matného, napůl bílého skla, až pod jeho železnou obuví zachřestil ostrý a křehký štěrk, chrupající při každém šlápnutí. Rádiový dvojhlas ho neustále ujišťoval, že jde správným směrem. Šel tedy a nad zesíleným šumem motorů, zvyšujících obrátky pro zdolání rostoucího odporu, slyšel naříkavé chrčení houštiny lámané nohama a trupem jeho stroje. Ztratil už původní trému, necítil strach, jen zoufalství v srdci, protože si až příliš dobře uvědomoval, že rychleji by našel jehlu v kupě sena než některého ze ztracenců. V tomto houští nemohly zůstat po průchodu žádné stopy, protože fontány neustále tryskající z gejzírů napájely mrak a každá průrva rychle zarůstala jako zajizvující se rána. V duchu proklínal krásu kolem sebe, asi jedinečnou na světě. Ten, kdo ji pojmenoval výpůjčkou ze Shakespeara, měl určitě estetické sklony, Angus v diglatoru se však takovými asociacemi nyní nezabýval. Birnamský les na Titanu zásluhou spousty známých i neznámých faktorů na tisících a desetitisících hektarů vnitřní kotliny střídavě couvá a postupuje. Přitom vlastní gejzíry nejsou nejhroznější, jsou totiž viditelné už z dálky, ještě předtím než se odhalí v nebetyčném výtrysku sloupce plynů ztuhlých podzemním tlakem, a pouhý jejich ryk, tak burácivý a pronikavě svištivý, jako by v porodních mukách ryčela bolesti či vztekem sama planeta, roztrese okolí a vzdušné tornádo posype okolí rozbitým a rozlámaným křovím, prskajícím tuhnoucí taveninu. Bylo by třeba obzvláštní smůly k pádu do ústí gejzíru, který mezi jednotlivými erupcemi na chvíli utichne. Bylo snadné vyhnout se v bezpečné vzdálenosti právě těm, které ohlašovaly svou aktivitu táhlým svištivým burácením a roztrásením okolí v bílé konvulsivní agónii. Zato nečekaný výbuch, i dosti vzdálený, se často stal příčinou gigantického závalu.

Angus se tváří téměř přitiskl na pancéřové sklo a pozorně vyhlížel, pomalu, velice pomalu postupoval krok za krokem. Viděl mléčně bílé kameny mohutných sloupů ztuhlých proudů, jak se nahoře rozvětvují do třpytivého propletence, kompaktní a masivní zůstávaly jen dole. A na přízemí zledovatělé džungle vyrůstala další, stále nadýchanější patra, tuhnutí kostěnými pavučinovitými výhonky, kokony, hnízdy, parůžky, ratolístkami, žábami vyrvanými z rybích těl, dosud ještě dýchajících, protože všechno všude se zamžele ovíjelo a rozlézalo, z vrstev jinovatky vybíhaly tenké jehlovité výhonky, spojovaly se do spirál, sesedaly, splývaly a opět se srazily v mrznoucím mléce, neustále sněžícím z neznámé výše. Žádné slovo, vzniklé na Zemi, nemůže vystihnout toto dílo, bílý jasný klid bez stínů, ticho, ve kterém přichází zatím

ještě vzdálené a teprve se probouzející bručení, svědectví podzemního přílivu, stlačovaného do komínů gejzírů, a když se zastavil, aby vyslechl, odkud přichází to narůstající burácení, postřehl, že ho birnamský les začíná pohlcovat. Nepřišel k němu jako les v Macbethovi, ale odněkud z neznáma, ze vzduchu, zde naprosto nehybného, se rodily mikroskopické vločky sněhu, který nepadal, ale objevoval se na temných plátech pancíře, na svarech ramenních krytů, až měl celý vnější trup poprášen sněhem, který se přestával podobat sněhu, protože nepadal shora na rovné plochy trupu, nehromadil se v jeho škvírách, ale lepil se na něj jako sirup, klíčil, vypouštěl mléčně bílé nitky, a než se Angus nadál, obrostl sněhovým kožichem, který ho pokryl tisíci lesklými proužky a změnil trup diglatoru v obrovský bílý snop, v prapodivného sněhuláka. Stačil nepatrný pohyb, trhnutí, a ztuhlé odlitky jeho železných končetin odpadávaly ve velkých kusech a měnily se v hromady jemné drtě. Světlo vykrajovalo z okolních vření fantasmagorické tvary a oslňovalo, neosvětlovalo však půdu, teprve teď tedy ocenil Angus výhodu, kterou mu poskytoval zapnutý zářič. Jeho neviditelný žár vypaloval v houští tunel, kterým postupoval. Zleva i zprava k němu doléhaly ohlasy výtrysků plynů jako dělové výstřely, tlumené nastlanými mraky, a v jednu chvíli minul chochol nedalekého gejzíru, zuřivě bičujícího okolí. Sněžný les najednou prořídil a pod bublinou větevnaté kopule vytvořil jakousi mýtinu. Uprostřed ležel černý kolos, nastavující jeho pohledu podrážky rýhovaných železných chodidel a na boku ležící trup, trochu podobný lodnímu vraku na mělčině. Levá ruka pronikla shora mezi dva kmeny a dlaň mu zarostla hustým houštím, pravou ruku zamáčkl trup při pádu do země. Železný obr ležel zkroucený, ale jaksi nepokořený, protože s výjimkou ojíněných končetin na něm neležel sníh. Nad vypouklinou trupu se téměř neznatelně chvěl vzduch, ohříváný stálým teplem proudícím zevnitř, a Parvis, zkamenělý před dvojníkem robochodu, nechtěl věřit svým očím, že přece jen došlo k neuvěřitelnému zázraku - setkání. Už chtěl promluvit, když náhle zahlédl dvě věci: pod převrženým diglatorem se roztekla široká louže žluté olejovité kapaliny z prasklé hydrauliky, což znamenalo přinejmenším částečné omezení pohybu. Navíc přední sklo kabiny, tak podobné oválnému lodnímu okénku, bylo rozbité a z lišt rámu trčely jen kusy izolace. Z tohoto temného otvoru šla pára, jako by gigant nedokázal v agonii naposledy vydechnout. Triumf, radost a překvapení pilota vystřídal úděs. Když se zvolna a opatrně sklonil nad vrakem, viděl, že je prázdný. Reflektorem zčásti ozářil vnitřek s bezvládně visícími popruhy a k nim připojenou kovovou kůží. Víc se sklonit nemohl, pracně tedy nahlížel do všech koutů opuštěné kabiny v naději, že trosečník, který odtud odešel ve skafandru, zanechal nějakou zprávu, znamení, ale objevil jen převrácenou bednu na nářadí s rozsypanými klíči. Dost dlouho se pokoušel rekonstruovat průběh událostí. Porazit ho mohl zával a zasypaný operátor, kterému se nepodařilo zvednout stroj, vypnul pojistky omezující dovolený výkon, takže přílišným tlakem oleje praskly rozvody. Sklo v kabině nerozbil on, mohl přece uniknout východem v noze nebo havarijním na zádech. Zřejmě se rozbilo při závalu, který robochod převrátil, původně totiž padl na břicho. Na bok se obrátil při zvedání hromady, která na něm ležela. Jedovatá atmosféra naplňující kabinu by člověka zabila rychleji než mráz. Pokud tomu tak bylo, zával ho nepřekvapil nepřipraveného. Když se shora na, stroj zřítěla sněhová klenba, operátor po zjištění, že stroj nedokáže postavit, si stačil navléknout skafandr. Tím byl ovšem odkázán na havarijní řízení, protože předtím musel svléknout elektronickou kůži. Jeho diglator neměl vysokotepelný zářič, učinil tedy jedinou rozumnou věc, která o něm hodně prozradila. Vzal nářadí, vlezl do strojovny, a když se přesvědčil, že hydrauliku neopraví, protože popraskalo příliš mnoho trubek a vytekla spousta kapaliny, odpojil pohybové ústrojí od reaktoru a zapnul ho na maximální výkon. Robochod tím víceméně odepsal, ale žár nukleárního reaktoru, rozpalující strojovnu do červena, pronikal pancéřovým trupem a rozpouštěl vršek závalu. Tak vznikla ona jeskyně se sklovitými stěnami, které svým vzhledem vypovídaly o teplu proudícím z vraku. Angus ověřil průběh událostí geigery, které přiložil k záďmu trupu. Okamžitě ostře zahrčely. Reaktor s rychlými neutrony se už roztavil vlastním žářem a teď určitě chladl, avšak vnější pancíř byl současně radioaktivní i horký. Operátor tedy opustil svůj stroj rozbitým oknem, odhodil bezcenné nářadí a vydal se pěšky do lesa. Pátral po jeho stopách v rozlitém oleji, žádné však nenašel, obešel tedy kovový trup a hledal v lesklých stěnách jeskyně dost velký otvor, kterým mohl projít člověk. Žádný tam nebyl. Angus nedokázal z paměti spočítat, kolik času mohlo uplynout od katastrofy. Dva lidé zmizeli v lese před třemi dny, Pírx asi o dvacet až třicet hodin později. Rozdíl v čase byl příliš malý na to, aby mohl určit, zda narazil na vrak některého z operátorů Grálu, nebo Pírxův. Stál tu, sám živý v železe nad mrtvým železem, a chladně rozvažoval, co dál. V některém koutě

bublíny vytvořené teplem byl určitě průchod, kterého operátor využil a který se po jeho odchodu zatavil. Porcelánová jizva musí být dost tenká. Z diglatoru ji neuvidí. Zastavil stroj, rychle si navlékl skafandr, seběhl po schůdcích do východu v noze, spustil se po žebříčku na nárt a seskočil na sklovitý povrch. Jeskyně vytavená v závalu mu okamžitě připadala mnohem větší a on sám jako by se náhle zmenšil. Obešel ji dokola. Téměř šest set kroků. Přikládal přílbu k průsvitným místům a oklepával je, bylo jich bohužel mnoho, a když uhodil kladivem, které vzal v kabině, do výklenku mezi dva dubové sloupy, stěna praskla jako sklo a z díry se na něj začala hrnout lavina. Nejdřív jen čůrkem, potom něco zapraskalo a vyřítit se na něj opravdový oblak lehkých hrud a skelného prachu. Tu pochopil marnost svého počínání. Ztracené stopy nenajde a sám je asi taky v pasti. Průlom, kterým vstoupil do roztátého závalu, už začal zarůstat bílými rampouchy, které tuhly jako solné sloupy, nepřipomínaly však pozemské, protože se z nich větvy pletence silnější než ruka. Nebyl nikdo, kdo by poradil, a co hůř, nebyl ani čas na rozmyšlení, protože klenba klesala a málem se už dotýkala zářiče na ramenou jeho robochodu, který začal připomínat Atlasa nesoucího veškerou tíhu ztuhlých výronů gejzírů. Ani si nevzpomínal, jak se ocitl zpátky v kabině, zvolna se už sklánějící i s trupem, tisknutým milimetr za milimetrem, jak vklouzl do svého elektronického úboru a ještě okamžik uvažoval, zda má zapnout zářič. Pro každé jednání zde existovalo příliš velké nepředvídatelné riziko, otavený strop mohl stejně dobře povolit jako se zřítit, několika kroky tedy vyhledal vedle černého vraku místo, ze kterého by se mohl rozběhnout a naplno zaútočit na zamrzlý průlom, ne aby hanebně utekl, ale aby se dostal ze zaskleného hrobu. Potom se uvidí, co dál.

Ve strojovně zaduněly turbíny. Nánosem vypuklá bílá stěna pod úderu dvou ocelových pěstí popraskala, tyto tmavé praskliny vyběhly paprskovitě vzhůru i stranou a současně zaduněl ze všech stran hrom. To, co se stalo, proběhlo rychleji, než stačil vnímat. Seshora pocítil tak silný úder, že gigant kolem něj zaduněl basem, s otočkou proletěl průlomem jako kus papíru a v lavině hrud, drti a prachu se zaryl do země tak prudce, že přes všechny tlumiče závěsu vletly Parvisovi vnitřnosti až do krku. Přitom poslední fáze pádu byla neuvěřitelně pomalá: hromady na cestě, kterou přišel, se blížily, oknem to vypadalo, jako by nepadal on, ale jako by se ta sněžná plocha, posetá spoustou ruin, před ním vztyčovala; z výše několika pater se blížil k této běli, zabalené oblaky prašanu, až k němu přes všechny příčky trupu, vyjící motory s jejich kryty i ochranu pancíře dorazil poslední drtivý úder. Ležel osleply. Sklo neprasklo, ale zarylo se do haldy ruin, jejíž tíhu pocíťoval na zádech diglatoru. Turbíny pod ním už nevyly, běžely naprázdno, protože v maximu přetížení se samy odpojily. Na sazově černém pozadí okna rudě planuly všechny displeje. Pomalu bledly, šedly, pak zezelenaly, na levé straně však zhasínaly jeden po druhém jako chladnoucí kusy uhlí. Vrak robochodu ležel na levém boku. Vrak, protože na pohyby ruky a nohy na této straně nereagoval. Svítil jen obrys druhé symetrické poloviny. Když se křečovitě nadechl, ucítil pach horkého oleje: stalo se. Může se napůl paralyzovaný diglator alespoň plazit? Zkusil to. Turbíny ihned poslušné unisono zazněly, ale znovu zazářila varovná červeň. Zával ho nepovalil na břicho, protože v pádu vysunutá přední opěra zachytila první mohutný náraz. Dýchal zhluboka, pak úmyslně pomalu, naslepo, zapnul vnitřní osvětlení a vyhledal havarijní spínač: chtěl se seznámit s polohou všech končetin i trupu bez zapojeného pohonu. Nákras studených čar se objevil ihned. Obě ocelové nohy se zkřížily a kloub levého kolena nevydržel. Levá noha uvázla za pravou, nemohl však pohnout žádnou z nich. Výčnělky na konstrukci se zřejmě zadrhly a zbytek dokončil tlak závalu. Zápach přehřáté hydraulické kapaliny ho dráždil v nose a rozčiloval. Ještě jednou zapracoval a přepnul olejovou síť na mnohem slabší havarijní rozvod. Zbytečné? Něco teplého a slizkého mu zvolna zalévalo nohy, lýtka, stehna - v bílém svitu zářivky nad hlavou zahlédl olej vtékající do kabiny. Neměl jiné východisko. Rozevřel karabinku, vyklouzl z elektronického obalu, nahý otevřel vleče skříň ve stěně, jež se změnila v strop, a zasténal pod skafandrem, který na něj vypadl a kyslíkovými lahvemi ho udeřil do prsou. Za skafandrem spadla do olejové louže bílá koule přílby. Trikot zvlhl hydraulickou kapalinou. Bez zaváhání, nahý, v klidném umělém světle vlezl do skafandru, oťel zamaštěný okraj přílby, nasadil si ji, zapnul a po čtyřech prolezl studnou, nyní tvořící tunel, k východu v noze.

Nedokázal jej otevřít, stejně jako havarijní. Nikdo neví, jak dlouho vyčkával v kabině, kdy si sundal přílbu a ulehl na zaolejovanou podlahu, zvedl ruku k červenému světélku, aby rozbil plastický kryt a vši silou zmáčkl tlačítko vitrifikátoru propojené s hlubinami budoucnosti. A nikdo už nezjistí, co si myslel a co cítil při přípravě na tuto ledovou smrt.

PORADA

Doktor Gerbert se pohodlně usadil u dokořán otevřeného okna, zabalil si nohy do chlupaté deky a pomalu si prohlížel štůsek histogramů, který vybalil z fólie. Ačkoli byl už bílý den, v pokoji vládlo šero. Zesiloval je strop černý jako v údírně s mohutnými trámy sesazenými do kříže, zřejmě impregnovanými. Podlahu tvořily ploché dřevěné desky, stěny tlustě fošny. Za oknem se rozkládaly lesnaté svahy Lovce mraků, dál za nimi pak masív Cracatalqy a strmý sráz nejvyššího štítu podobného buvolovi s ulomeným rohem, který Indiáni už před staletími nazvali Nebeský kámen. Nad údolím plným šedivých balvanů se zvedaly dlouhé stráně, lesknoucí se ve stínu ledem. Severním průsmykem prosvítala modř pamp. Doktor Gerbert porovnával jednotlivé snímky a některé označoval propiskou. Nedoléhal k němu ani ten nejmenší šelest. Plaménky svíček nehnutě plály v chladném vzduchu. Jejich svit groteskně prodlužoval obrysy nábytku zhotoveného podle staroindiánských vzorů. Velké křeslo ve tvaru lidské čelisti vrhalo na strop děsivé stíny ozubených opěradel, zakončených velkými tesáky. Nad krbem se šklebily bezoké masky vyřezané ze dřeva a stolek vedle Gerberta stál na svíjejícím se hadu, jehož hlava s blýskavými očima spočívala na koberci. V očích mu svítily načervenalé polodrahokamy.

Ozval se vzdálený zvuk zvonku. Gerbert odložil snímky, které studoval, a vstal. Pokoj se v okamžiku změnil v rozlehlou jídelnu. Stůl uprostřed místnosti neměl ubrus a na jeho tmavé desce se stříbmně a jaspisově zeleně leskly příbory. Otevřenými dveřmi vjel dovnitř invalidní vozík. Seděl v něm tlustý muž v kožené blůze a s masitými tvářemi, mezi kterými se téměř ztrácel malý nos. Uctivě se uklonil Gerbertovi, sedícímu u stolu. Současně vstoupila dáma hubená jako tyčka s černými vlasy, uprostřed rozdělenými šedivým pruhem. Proti Gerbertovi usedl malý tlustý chlapík s mrtvičnatou tváří. Když sluha ve višňové livreji přinesl první chod, vstoupil opožděně šedivý muž s rozčísnutou bradkou. Ještě než usedl na místo, které mu vykázal ochrnutý hostitel, zastavil se u masivního kamenného krbu a napráhl ruce nad oheň, aby si je ohřál.

"Váš bratr se z výletu ještě nevrátil?" zeptala se hubená žena.

"Určitě sedí na Mazumacově zubu a hledí směrem k nám," odvětil dotázaný a zasunul křeslo do mezery, úmyslně ponechané mezi židlemi.

Jedl rychle a s velkou chutí. S výjimkou těchto vět proběhl oběd mlčky. Když sloužící nalil poslední šálek kávy, jejíž vůně se mísila s nasládlým dýmem doutníků, žena se opět ozvala: "Vantenede, dnes nám musíte vyprávět pokračování onoho příběhu o Mazumacově oku."

"Ano, ano," přidali se ostatní.

Mírně otlý Mondian Vanteneda spojil dlaně na bříše. Potom přejel přítomné pohledem, jako by je přepočítával. V krbu zapraskal dohořívající špalík. Někdo odložil vidličku. Cinkla lžička a nastalo ticho.

"Kde jsem skončil?"

"Jak don Estéban a don Guilielmo po seznámení s legendou o Cratapulqu vyrazili do hor, aby pronikli do Údolí červených jezer..."

"Celou cestu," začal Mondian a poposedl na svém vozíku, "oba Španělé nepotkali žádné lidi ani zvířata a jen občas zaslechli skřeky kroužících orlů nebo nad nimi přelétl sup. Po dlouhotrvajícím úsilí se jim podařilo vystoupit na hranu Mrtvé ruky. Tu před sebou uviděli vysoký hřeben, podobný hřbetu vzpínajícího se koně, s neforemnou hlavou čnící k obloze. Jeho šíji úzkou jako krk opravdového koně halila mlha. Don Estéban si připomněl slova starého Indiána z nížiny: „Střezte se hřívý Černého koně!" Začali se radit, zda mají pokračovat v cestě. Jak si jistě vzpomínáte, měl don Guilielmo na předloktí vytetovaný orientační náčrt horského řetězu. Zásoby jim už docházely, ačkoliv šli teprve šestý den. Dojedli tedy zbytky nasoleného vyschlého masa a ukojili žízeň u pramínku, tryskajícího pod S'tatou hlavou. Nedokázali se však zorientovat, protože vytetovaná mapa byla nepřesná. Před západem slunce se mlha začala zvedat jako moře při přílivu. Vyrazili vzhůru a škrábali se na hřbet Koně. I když postupovali tak rychle, že jim bušila krev ve spáncích a lapali po vzduchu jako raněná zvěř, mlha byla rychlejší a u koňské šíje je dohnala. V místě, kde je zahalil bílý příkrov, se hrana zužuje a není širší než rukojeť mačety. Když tedy nemohli jít dál, rozkročili se a usedli na hranu, jako se sedá na koně, a ze všech stran obklopeni neproniknutelnou bílou vlhkostí se posunovali až do soumraku. Když hrana skončila, byli zcela vyčerpaní. Nevěděli, zda jsou u srázu propasti, nebo u sestupu do Údolí sedmi

červených jezer, o kterém vypravoval starý Indián. Proseděli tedy celou noc opření o sebe navzájem, hráli se vlastními těly a vzdorovali nočnímu větru, který při nárazech na hranu hvízdal jako nůž na kameni. Zdřímnutí hrozilo pádem do propasti, sedm hodin tedy nezamhouřili oka. Potom vyšlo slunce a rozehnalo mlhu. Zjistili, že skála jim spadá pod nohama dolů tak kolmo, jako by seděli na zdi. Před sebou měli osm stop širokou trhlínu. O šíji Koně se trhala mlha na cáry. V dálce poznali černou Mazumacovu hlavu a zahlédli sloupy rudého kouře, stoupajícího k bílým oblakům. Se zkrvavenýma rukama sestoupili úzkou spárou a dorazili do horního kotle Údolí sedmi červených jezer. Zde však Guilielma opustil zbytek sil. Don Estéban ho vzal za ruku a vystoupil na skalní převis nad propastí jako první. Tak postupovali až k sesuvu, na kterém si mohli odpočinout. Slunce stoupalo a Mazumacova hlava po nich začala plivat balvany, odpadávající z převisu. Utekli tedy dolů. Když Koňská hlava nad nimi byla maličká jako dětská pěstička, spatřili první Červený pramen zahalený do narudlé pěny. Tu don Estéban vytáhl ze záhradří svazek řemínků, jejichž vydělaná kůže měla barvu akantového dřeva a červené trásně byly posety četnými uzly. Dlouho je přebíral mezi prsty, jak četl indiánské písmo, až našel správnou cestu. Otevřelo se před nimi Údolí mlčení. Postupovali jeho dnem po obrovských balvanech, mezi nimiž zely bezedné spáry.

"Jsme už blízko?" zeptal se Guilielmo šeptem, protože se mu hlas nemohl vydrat z vyschlého hrdla. Don Estéban mu pokynul, aby mlčel. Náhle Guilielmo klopýtl a shodil kamínek, který strhl další. Jako odezva tohoto zvuku zakryl kolmé stěny Údolí mlčení stříbřitý dým a tisíce vápencových sloupů se řítily dolů. Don Estéban, který právě procházel pod převisem, vtáhl k sobě přítele právě v okamžiku, kdy sem dolétla drtící lavina a jako bouře se hnala dál. Za minutu nastalo ticho! Don Guilielmo měl hlavu rozbitou úlomkem kamene. Jeho druh si strhl košili, roztrhal ji na pruhy a ovázal mu čelo. Když se údolí nakonec tak zúžilo, že nebe nad nimi nebylo širší než řeka, spatřili potok plynoucí po kamenech bez sebemenšího šumu. Jeho voda, čirá jako vybroušený diamant, se propadala do hlubokého koryta. Nyní museli vstoupit až po kolena do bystrého ledového proudu, který jim děsivou silou podrážel nohy. Brzy však tok odbočil a oni stanuli na suchém žlutém písku před jeskyní s mnoha skalními okny. Don Guilielmo se mátozně sklonil a upozoroval, že se písek podivně leskne. Hrst, kterou zvedl k očím, byla nezvykle těžká. Přiblížil ruku k ústům a kousl do toho, co držel v dlani. Poznal, že je plná zlata. Don Estéban si připomenul Indiánova slova a rozhlédl se po sluji. V jednom koutě se nehybně leskl sloup ztuhlého plamene. Byl to blok vodou vyleštěného krystalu, nad kterým se v sále otevíral otvor s prosvítající oblohou. Přistoupil k průzračnému balvanu a zahleděl se do něj. Tvarem připomínal rakev zaraženou do země. Nejdřív uviděl uvnitř jen miliardy míhavých plamínků, marnivý stříbrný vír. Potom mu připadalo, že všechno kolem černá, a zahlédl velké rozevírající se pláty březové kůry. Když zmizely, spatřil, jak na něj ze samého středu ledového balvanu někdo hledí. Byla to měděná tvář plná ostrých vrásek, s očima jako čepel nože. Čím déle na ni hleděl, tím víc se usmívala. S kletbou udeřil do kamene dýkou, ale její ostří jen bezmocně sklouzlo. Současně zmizela i měděná tvář rozšklebená smíchem. Poněvadž don Guilielmo se začal zneklidňovat, jeho druh si ponechal tajemnou vidinu pro sebe.

Vyrazili dál. Jeskyně se změnila v síť chodeb. Vybrali si nejširší, zapálili přinesené pochodně a postupovali dovnitř. V jednom místě se ve stěně otevřel černý otvor vedlejší chodby. Vál z něj vzduch žhavý jako oheň. Musel to místo přiskočit. Chodba se zužovala. Chvilí šli po čtyřech a nakonec se museli pod nízkým stropem plazit. Potom se profil chodby najednou zvětšil. Mohli pokleknout. Když dohořívala poslední pochodeň, v jejích záblescích jim zachrástila půda pod nohama. Klečeli na šterkovišti valounů ryziho zlata. Stále jim to však nestačilo. Poznali už Mazumacova ústa a jeho Oko, toužili však spatřit i jeho Vnitřnosti. Najednou don Estéban, zašeptal, že něco vidí. Guilielmo mu marně nahlížel přes rameno.

"Co vidíš?" dotazoval se.

Konec hořící smolnice už ožehoval Estébanovi prsty. Prudce se zvedl: stěny někam zmizely, kolem panovala temnota, ve které pochodeň vymezovala jen načervenalou bublinu. Guilielmo viděl svého druhá, jak postupuje vpřed a plamen v jeho ruce vrhá tráslavé obří stíny. Náhle se ve vzduchu před nimi zjevil přízrak obrovské tváře se sklopenýma očima. Don Estéban vykřikl. Byl to výkřik děsu, ale Guilielmo mu rozuměl. Jeho druh vzýval Ježíše a jeho matku. Lidé jako Estéban používají tato slova jen tváří v tvář smrti. Při tomto výkřiku si Guilielmo zakryl tvář rukama. Potom zahřmělo, ožehl ho plamen a ztratil

vědomí."

Mondian Vanteneda se naklonil dozadu a mlčky se zahleděl mezi přítomné. Jeho postava se temně rýsovala na pozadí okna, jehož obdélník přetátl zoubkováním hor fialověl v nadcházejícím soumraku.

"Na horním toku Araquerity vylovili indiánští lovci bílého muže s nafouknutou buvolí kůží přišitou k ramenům. Zdá měl roztráta a zlámaná žebra zformovaná do tvaru křídel. Indiáni ve strachu před Cortézovými vojáky se pokusili tělo spálit, avšak zahlédla je jízdní hlídka Ponterona zvaného Jednooký. Mrtvolu odvezli do tábora a poznali v ní dona Guilielma. Don Estéban se nevrátil nikdy."

"Jak tedy můžete celý tento příběh znát?" ozval se skřípavý hlas. Vstoupil sloužící se svícem. Ve světle mihotavých plaménků se zjevila žlutá tazatelova tvář s bezkrevnými rty a širokým úsměvem.

"Na počátku jsem opakoval pověst starého Indiána. Říkal, že Mazumac svým okem vidí všechno. Snad se vyjadřoval trochu myticky, v podstatě však měl pravdu. Začínalo šestnácté století a Evropané věděli jen málo o možnostech posílení zraku broušenými skly. Dva obrovské horské křišťály, dnes už nevíme, zda přírodní, nebo upravené lidskou rukou, spočívaly na Mazumacově hlavě v jeskyni Vnitřnosti tak, že při pohledu do jednoho bylo možné sledovat vše v okolí druhého. Šlo o neobyčejný periskop, vytvořený ze dvou zrcadlových hranolů, navzájem vzdálených třicet kilometrů. Indián na vrcholu Hlavy viděl oba svatokrádežníky vstupovat do Mazumacova nitra. Třeba je nejen viděl, ale mohl způsobit jejich záhubu." Mondian náhle šukl rukou. Do oválu oranžového světla na stole dopadl svazek řemínků s tlustým uzlem na jednom konci. Vybledlá kůže nesla známky hlubokých zářezů. Zřejmě byla vyschlá a stará, protože při pádu zachřestila.

"Zřejmě existoval někdo," končil Vanteneda, "kdo výpravu sledoval a zanechal její popis."

"Vy tedy znáte cestu do zlaté jeskyně?"

Mondianův úsměv byl stále lhostejnější, jako by spolu s kopci za oknem odplouval do ledové mlčící horské noci.

"Tento dům stojí přesně u vchodu do Mazumacových úst. Slovo v nich pronesené opakovalo Údolí mlčení s mohutným hřměním. Byl to přírodní kamenný zesilovač, tisíckrát silnější než jsou elektrické."

"Jako...?"

"Tabuli zrcadla zasáhl před staletími blesk a přetavil ji v křemennou hroudu. Údolí mlčení je právě za našimi okny. Don Estéban i don Guilielmo přišli od Brány větrů, avšak Červené prameny už dávno vyschly a ani hlas nesrazí kameny. Údolí bylo zřejmě rezonátorem a určité zvukové kmity vedly k uvolnění vápencových sloupů. Jeskyni uzavřel podzemní otřes. Byl tam kamenný svorník, který jako klín rozpíral dvě skalní stěny. Otřes ho vytrhl z lože a stěny sevřely navždy. Co se dělo později, při pokusu Španělů prorazit průsmykem, nebo kdo svrhl kamennou lavinu na kolonu Cortézových vojáků, se přesně neví. Myslím si, že se to nikdo nikdy nedozví."

"No, no, drahý Vantenedo, skály lze prostřítet nebo prorazit a vodu z podzemí vyčerpat, ne?" promluvil tloušťák na konci stolu, kouřící tenký doutník se slámkou.

"Myslíte?"

Mondian neskryval ironii.

"Neexistuje síla, která by otevřela Mazumacova ústa, jestliže si to On nepřeje," odpověděl a prudce se odrazil od stolu. Závan vzduchu zhasil dvě svíce. Ostatní plály namodralým plamenem a saze nad nimi poletovaly jako malí motýlci. Natáhl svou chlupatou ruku, sebral ze stolu svazek řemínků a otočil vozíkem na místě tak prudce, až gumová kola zakvílela. Všichni vstali a začali odcházet. Jen doktor Gerbert seděl dál zahleděn do mihotavého plamene svíčky. Otevřeným oknem táhl ledový průvan. Otřásl se pronikajícím chladem a pozoroval sluhu, který přinesl a složil před mříž krbu, vypálenou ohněm do modra, náruč těžkých polen. Obratně rozdmýchal žár a z polen vybudoval na roštu mistrovskou stavbu. Pojednou někdo otevřel druhé dveře a dotkl se vypínače. Vnitřek místnosti se opět rázem změnil. Krb z nehlazených kamenů, sluha u ohně, židle s vyřezávanými opěradly, svícny, svíce, okna i horská noc za nimi zmizely ve stejnoměrném matném světle; zmizel i rozlehlý stůl s příbory. V nevelké místnosti se zaobleným stropem zůstal jen Gerbert na jediné židli, před sebou měl čtvercovou desku se svým talířem a zbytkem pečeně: jen tato část stolu zde zůstala.

"Bavíš se? Ted? Těmi starými bájemi?" zeptal se příchozí, který zhasl obraz a právě se pracně zbavoval nafouklé průzračné fólie, pokrývající jeho chlupatou kombinézu upnutou u krku. Fólii nakonec roztrhl,

protože z ní nemohl vyprostit nohy v kovově lesklé obuvi, zmuchlal ji a odhodil, pak si přejel palcem po prsou, načež se kombinéza široce rozevřela. Byl mladší a menší než Gerbert, s hladkou svalnatou šíjí nad tričkem bez límce.

"Je teprve jedna. Domluvili jsme se na druhou a histogramy znám beztoho nazpaměť."

Gerbert zvedl štůsek histogramů trochu rozpačitě. Přichází si rozepnul tlusté holeně bot, přistoupil ke kovové liště připevněné na stěně a rychle, jako by míchal balíček karet, postupně vyvolával holografické přeludy: rozhovor probíhající pozpátku, planinu se skupinou strmých vápencových sloupů, v měsíčním světle bílých jako kostra netopýřího přízraku, polední džungli s barevným třepotem motýlů mezi liánami a nakonec písečnou poušť s vysokými termitišti. Nové obrazy vyskočily vždy znenadání, obklopily muže a opět mizely nahrazované dalšími. Gerbert trpělivě čekal, až kolegu tato přehlídka omrzí. V mihotání světla a barev, s taškou histogramů v ruce, toulal se v myšlenkách už daleko od představení, kterým snad chtěl zmírnit vnitřní neklid.

"Změnilo se něco..." zeptal se nakonec. "Hm?"

Mladší spolupracovník navrátil místnosti její asketický vzhled a s vážným výrazem nejasně broukl:

"Ne. Nic se nezměnilo. Jen Arago mě požádal, abychom k němu před poradou zašli."

Gerbert zamrkal, jako by ho tato slova nemile překvapila.

"Co jsi mu řekl?"

"Že přijdeme. Proč se tak díváš? Tahle návštěva se ti nehodí?"

"Nadšený nejsem. Chápu, že jsi nemohl odmítnout. Náš problém je dost zapeklitý i bez teologických zásahů. Co od nás chce? Neříkal něco?"

"Nic. Je to nejen slušný, ale i moudrý člověk. A diskrétní."

"Dá nám tedy diskrétně na srozuměnou, že jsme kanibalové."

"Nesmysl. Ostatně nejdeme k žádnému soudu. Vzali jsme je na palubu proto, abychom je oživili. On to ví."

"I o té krvi?"

"Nemám tušení. Je to tak hrozné? Transfúze se dělaly přes dvě stě let."

"V jeho očích to nebude transfúze, ale zneuctění mrtvol. To přinejmenším. Okrádání nebožtíků."

"Kterým stejně už nic nepomůže. Transplantace jsou ostatně také prastaré. V náboženství se sice nevyznám, v každém případě však tomu jeho církev nebránila. A vůbec, proč najednou bereš ohledy na duchovního, mnicha? Velitel i většina souhlasí. Možná všichni. Arago nemá ani hlasovací právo. Letí s námi jako vatikánský či apoštolský pozorovatel. Jako cestující a divák."

"Možná. Ale histogramy nás nemile překvapily. Neměli jsme ta těla na Eurydiku brát, Viktore. Byl jsem proti. Proč je neodvezli na Zemi?"

"Sám víš, jak k tomu došlo. A navíc si myslím, že pokud jsme vůbec kvůli někomu letěli, tak právě kvůli nim."

"To jim hodně pomůže, když se v nejlepším případě podaří oživit jednoho na úkor ostatních."

Viktor Terna pohlédl na Gerberta kulatýma očima.

"Co je s tebou? Vzpamatuj se! Je to snad naše vina? Na Titanu nebyly podmínky umožňující správnou diagnózu. Ano, nebo ne? Teď mluv! Chci vědět, s kým vlastně půjdu k tomu dominikánovi. Dal ses na víru předků? Pokládáš to, co musíme udělat, co musíme požadovat, za něco špatného?"

Dosud klidný Gerbert potlačil náhlé pobouření.

"Dobře víš, že budu požadovat totéž co ty a primář. Mé názory znáš. Vzkříšení není nic špatného. Špatné je to, že ze dvou těl schopných reanimace můžeme oživit jen jedno a že to nikdo za nás nerozhodne..."

Škoda času. Jdeme. Chci to mít za sebou."

"Musím se převléknout. Počkáš na mě?"

"Ne. Půjdu napřed. Přijď rovnou k němu. Na které je palubě?"

"Třetí uprostřed. Budu tam do pěti minut."

Vyšli společně, ale nasedli do různých výtahů. Ve stříbřité kabině tvaru vejce se Gerbert dotkl příslušných čísel. Za okamžik oval stroje měkce zabrzdil a vydutá stěna se otevřela ve spirále jako clona fotoaparátu. V tlumeném světle viděl v protější stěně řady vypouklých dveří se zvýšenými prahy jako na nějaké historické lodi. Vyhledal dveře číslo 84, s malou tabulkou "R.P.Arago, MA., DP.DA". Než si

stačil rozmyslet, zda písmena DA. znamenají Delegát apoštolský nebo Doctor Angelicus, což byl nápad stejně hloupý jako nemístný, dveře se otevřely. Vstoupil do prostorné kajuty, obložené na všech stranách zasklenými poličkami s knihami. Na dvou protilehlých stěnách byly obrazy ve světlých rámech, sahající od stropu až k podlaze. Vpravo Cranachův Strom poznání s Adamem, hadem a Evou, vlevo Boschovo Pokušení svatého Antonína. Ještě než si stačil prohlédnout nestvůry na nebi Pokušení, Cranach zmizel za poličkami knihovny a tím uvolnil průchod, ve kterém se objevil Arago v bílém hábitu. Než se obraz vrátil na své místo v úloze dveří, zahlédl lékař za dominikánem černý kříž na bílém pozadí. Přivítali se stiskem ruky a usedli k nízkému stolu, zavalenému chaosem papírů, náčrtů i spoustou rozevřených knih, z nichž vyčnívaly barevné záložky. Arago měl vyhublou, hodně snědou tvář se šedýma pronikavýma očima pod téměř bílým obočím. Hábit mu byl značně volný. V šlachovitých rukou pianisty držel obyčejný dřevěný metr. Nechtěl promluvit první. Očekával otázky, které nepřišly.

"Doktore Gerberte, znalostmi se vám nemohu rovnat. Můžeme se však domlouvat Asklépiovým jazykem. Než jsem si oblékl tento úbor, býval jsem psychiatrem. Primář mi zpřístupnil údaje o... té operaci. Jsou zrádné. Vzhledem k odlišnosti krevních a tkáňových skupin přicházejí v úvahu dva lidé, oživit však lze jen jednoho."

"Nebo žádného," uniklo Gerbertovi téměř proti jeho vůli. Určitě proto, že se mnich vyhnul pravému označení: vzkříšení z mrtvých. Dominikán to bleskově pochopil.

"Distinguo důležité pro mne, pro vás určitě méně. Disputace o eschatologii je zbytečná. Jiný na mém místě by tvrdil, že teprve člověk v rozkladu, kdy dojde v těle k nevratným změnám, je opravdu mrtvý. A že takových je na lodi sedm. Víím, že jejich pozůstatky bude třeba narušit, a chápu tuto nutnost, i když ji nemohu akceptovat. Od vás, doktore, i od vašeho přítele, který sem za chvíli přijde, chci odpověď na jednu otázku. Můžete ji odmítnout."

"Poslouchám," odpověděl Gerbert s trnutím.

"Nepochybně se domýšlíte. Jde o kritéria volby."

"Terna vám poví totéž co já. Nemáme žádná objektivní kritéria. Po seznámení s údaji to už víte také... otče Arago."

"Vím. Odhadnout naději přesahuje lidské možnosti. Medikomy po bilionech výpočtů dávají dvěma z oněch devíti naději devadesát devět procent, s odchylkou v mezích nevyhnutelných chyb. Alternativní naději. Objektivní kritéria neexistují, a právě proto se ptám na vaše."

"Čekají nás dvě věci," řekl Gerbert s mírnou úlevou. "Jako lékaři budeme spolu s primářem požadovat na veliteli určité změny v průběhu letu. Nepochybně nás podpoříte?"

"Nemohu hlasovat."

"Vím. Ale postoj, který zaujmete, může ovlivnit..."

"Výsledek porady? Ten už je stanoven. Nemyslím, že vznikne nějaká opozice. Většina se vysloví ,pro'. Konečné rozhodnutí náleží veliteli a divil bych se, kdyby je lékaři neznali."

"Budeme požadovat víc změn než poprvé. Devadesát devět procent nám nestačí. Důležité je každé místo za desetinnou čárkou. Energetické náklady spolu se zpožděním výpravy budou obrovské."

"To je pro mne novinka. A ta... druhá věc?"

"Volba mrtvého. Jsme úplně bezradní, protože v důsledku skandálního lajdáctví, které spojaři přejmenovali elegantněji na přetížení spojových kanálů, nemůžeme určit jména, funkce ani životopisy těchto lidí. Ve skutečnosti jde o víc než lajdáctví. Když jsme brali ty kontejnery na palubu, nevěděli jsme, že paměť starých mašin v tom dole - Grálu - i počítačů v Roembdenu byla při demontáži silně poškozena. Lidé odpovědní za osud těl, které vzal velitel s naším souhlasem na palubu, prohlásili, že údaje lze získat ze Země. Jenže se neví, kdo, kdy a komu to uložil, zato se ví, že všichni, abych tak řekl, si umyli ruce."

"To se stává, když se překrývá kompetence většího počtu lidí. Což nikoho neomlouvá...."

Mnich náhle zmlkl, pohlédl Gerbertovi do očí a tiše pronesl:

"Vy jste byl proti přenesení obětí na palubu?"

Gerbert neochotně přikývl.

"Ve zmatku před startem nemůže mít izolovaný hlas, navíc lékaře a ne zkušeného astronauta, žádný význam. Pokud jsem byl na základě určitých obav proti, není mi proto teď lehčeji."

"Co tedy uděláte? Nač spoléháte? Hodíte si kostkou?"

Gerbert se naježil.

"Volba nebude záviset na nikom kromě nás a dojde k ní po poradě, jestliže budou naše čistě technické požadavky splněny. Technické z hlediska letu. Provedeme další obdukcí a do posledního chloupku protřepeme obsah vitrifikátorů."

"Jak může ovlivnit výběr oživovaného jeho identifikace?"

"Možná nijak. V každém případě to nebude kvalita důležitá z hlediska lékařského."

"Ti lidé," vážil mnich opatrně slova, hovořil pomalu, jako by kráčet po stále tenčím ledu, "zahynuli za tragických okolností. Jedni při plnění svých běžných povinností jako pracovníci dolů a závodů. Jiní při pokusu o jejich záchranu. Připustíte takové rozlišení, pokud by se je podařilo zjistit, jako kritérium?"

"Ne."

Odpověď zazněla okamžitě a kategoricky.

Knižní stěna před sedícími muži popojela. Vstoupil Terna a omlouval se za zpoždění.

Mnich vstal. Gerbert rovněž.

"Dověděl jsem se všechno, co bylo možné," řekl Arago. Byl vyšší než oba lékaři. Za jeho zády se Eva obracela k Adamovi a had vylézal na strom. "Děkuji vám. Zjistil jsem to, co jsem měl stejně vědět. Naše povolání mají cosi společného. My nesoudíme nikoho podle zásluh a vin, stejně jako vy podle nich nezachraňujete. Nebudu vás zdržovat, už je čas. Uvidíme se na poradě."

Vyšli ven. Gerbert několika slovy nastínil Ternovi rozhovor s apoštolským pozorovatelem. U dokonale oválného rozvětvení chodeb nasedli do matově stříbřitého vejčitého vozu. Příslušný uzávěr se otevřel a s táhlým vzdechem pohltil bezkolové vozidlo. Za kulatými okny se mihala světla míjených palub. Seděli proti sobě a mlčeli. Aniž věděli proč, dotkla se jich sentence, do které mnich shrnul setkání. Šlo však o příliš neurčitý pocit, než aby stál za analýzu před tím, co je čekalo.

Zasedačka byla v pátém článku Eurydiky. Letící loď při pohledu zdálky připomínala dlouhou bílou housenku z kulovitých dílců, navíc okřídlenou, protože jí z boků vyčnívaly pláty ukončené schránkami hydroturbin. Plochou hlavu Eurydiky mrzачily ostny četných antén, podobné tykadlům nebo sosákům. Kulovité články, navzájem spojené krátkými válci o průměru třiceti metrů, při každém urychlování, vlastním letu či brždění spřahoval a vyztužoval dvojité vnitřní kýl kosmické lodě. Motory, nazývané hydroturbinami, byly ve skutečnosti termonukleárními reaktory proudově průtočného typu a jako paliva využívaly vodíku kosmického prostoru.

Ukázalo se, že tento pohon je výhodnější než fotonový. Efektivnost jaderných paliv při rychlostech blízkých rychlosti světla klesá, protože podstatnou část kinetické energie odnáší tryskový plamen neúčinně do prostoru a raketě předává jen zlomek uvolňované energie. Navíc fotonový, tj. světelný pohon, vyžaduje zatížení lodě milióny tun hmoty a antihmoty jako anihilačního paliva. Proudově průtočné motory využívají místo toho jako paliva mezihvězdného vodíku. Jeho všudypřímné atomy jsou však v galaktickém prostoru tak rozředěné, že motory tohoto typu začínají efektivně pracovat teprve při rychlostech nad 30 000 kilometrů za sekundu a plného výkonu dosahují při přiblížení k rychlosti světla. Loď s tímto pohonem tedy nemůže sama odstartovat z planety, na to je příliš těžká, ani zvyšovat rychlost do okamžiku, kdy atomy vlétající do reaktorových vpustí zhoustnou tak, že to postačí ke vznícení.

Rychlost přírodních vpustí zejících do prostoru je tehdy taková, že i v nejvyšším vesmírném vakuu vlétne do nich dost vodíku, aby ve spalovacích komorách vzplanula uměle zapálená slunce: koeficient efektivnosti roste a loď, nezatížená vlastními zásobami paliva, může letět s trvalým zrychlením. Po necelém roce zrychlování, odpovídajícího pozemské gravitaci, dosáhne téměř devadesáti devíti procent rychlosti světla, a zatímco na její palubě plynou minuty, na Zemi míjejí desítky let.

Stavba Eurydiky probíhala na oběžné dráze kolem Titanu, který jí měl posloužit jako startovní plošina. Mnoho bilionů tun tohoto měsíce změnily konvenční termojaderné reaktory v energii pro měniče, ze kterých pak jako lasery vytryskly sloupy koherentního světla a udeřily do gigantické zádě Eurydiky, podobně jako v dělové hlavni udeří spaliny střelného prachu do dna granátu. Saturnův měsíc musel být nejdřív astroinženýrskými pracemi zbaven své husté atmosféry; po roztavení hor rovníkové pevniny kumulativními žárovými údery ze speciálních družic byly pak na její ploše vybudovány radiochemické

závody a hydronukleární elektrárny. Uvedené salvy změnily velký horský masív v lávu a kryobalistické bomby pak toto moře rudé taveniny zmrazily ve tvrdou, hladkou plochu umělého Mare Herculanum. Na dvou tisících čtverečních mil jeho plochy vyrostl les laserů, opravdový Herkules výpravy. Kritický den a sekundu zazářil, aby vypudil Eurydiku z její stacionární oběžné dráhy. Prodlužující se sloup koherentního světla dopadající na zád'ová zrcadla vytlačoval loď ze sluneční soustavy. Jak tlačný paprsek postupně slábl, vypomáhala si loď bateriemi vlastních boosterů, které po vyhoření odhodila hned za Plutem.

Teprve tam spustila své hydromotory.

Protože měly pracovat celou dobu, letěla loď s konstantním zrychlením, takže na ní panovala stejná tíže jako na Zemi. Působila pouze v podélné ose. Každý kulovitý článek Eurydiky byl proto samostatnou jednotkou. Paluby v něm probíhaly napříč trupem od stěny ke stěně, jít nahoru znamenalo blížít se k přidi a dolů k zádi. Když celá loď brzdila nebo měnila kurs, hnací osa se odchylovala od os jednotlivých koulí. To by měnilo stropy na stěny nebo by přinejmenším pokládalo paluby na bok. Aby se tomu zamezilo, obsahoval každý článek trupu kouli schopnou otáčení v pancéřovém ložisku. Gyrostaty zajišťovaly, aby na všechny paluby každého článku lodě - obytných bylo osm - působila síla tahu vždy kolmo. Při podobných manévrech se paluby jednotlivých koulí odchylovaly od hlavní kýlové osy lodě. Aby i při tom bylo možné přecházet z jedné článků do druhých, otevíral se tunelový systém tzv. šnekových přídatných průlezů. Lidé projíždějící těmito tunely pocíťovali změnu nebo ztrátu tíže jen tehdy, když zdolávali úseky mezi články trupu.

Když byla svolána plenární porada, první po startu, čekal Eurydiku téměř rok konstantního zrychlování, nic tedy nerušilo stabilní tíži.

Ke shromažďování celé posádky sloužil pátý článek nazývaný parlament. Pod prohnutým stropem se rozkládal nevysoký amfiteátr, sál obklopený čtyřmi řadami lavic, přerušenými v pravidelných odstupech průchody. Pod jedinou plochou stěnou stál dlouhý stůl, vlastně blok spojených pultů s monitory. Místa za ním, čelem k přítomným, zaujímal navigátoři s vybranými odborníky.

Specifika výpravy si vynutila i zvláštní strukturu vedení. Let řídil Bar Horab, strojovnu hlavní dispečer Khargner, spoje radiofyzik De Witt a v čele grémia vědců, nezbytných pro vlastní cestu i těch, kteří měli vstoupit do akce až u cíle, stál polystor Nomura.

Když Gerbert s Ternou vstoupili na horní galérii, jednání už začalo. Bar Horab předčítal přítomným závěry lékařů. K příchodům se nikdo neobrátil, pouze primář Hrus, sedící mezi velitelem a dispečerem energie, je pokáral zdvižením obočí. Zpoždění však bylo malé. Do ticha zněl Bar Horabův flegmatický hlas:

"...požadují snížení tíže na jednu desetinu. Pokládají to za nezbytné pro oživení těl uložených v mrazímě. Znamená to snížit tah k dolní mezi. Můžu to udělat. Celý program letu, všechny hotové výpočty pak ovšem můžeme škrtnout. Lze vypracovat nový program. Ten první zpracovávalo na Zemi pět nezávislých projekčních týmů, aby se vyloučily možné chyby. Na to nemáme. Nový program připraví naše dvě skupiny, už jen z tohoto důvodu nebude tak dobrý jako předchozí. Riziko je malé, ale reálné. Ptám se tedy, zda máme schválit požadavek lékařů bez diskuse, nebo jim předtím klást dotazy?"

Většina se vyslovila pro diskusi. Hrus sám nevystoupil, vyzval k tomu Gerberta.

"Ve velitelských slovech je určitá výčitka," prohlásil Gerbert vsedě ze svého místa v nejvyšší řadě lavic. "Je namířená proti lidem, kteří nám předali těla nalezená na Titanu a nezajímali se o jejich stav. Můžeme sice začít pátrat po vinících, ale ať už jsou mezi námi, nebo ne, situaci to nezmění. Naším úkolem je úplně vzkříšení člověka, zachovaného jen o málo líp než mumie faraónů. Musím tu zabrousit do dějin lékařství. Vitriфикаční pokusy sahají do dvacátého století. Bohatí starci se nechávali pochovat v kapalném dusíku v naději, že budou někdy oživeni. Byl to samozřejmě nesmysl. Zmrazenou mrtvolu lze jen ohřát, aby shnila. Později byla zvládnuta technika zmrazování drobných kousků tkání, vajíček, spermií a jednoduchých mikroorganismů. Čím je tělo větší, tím je vitriфикация obtížnější. Znamená bleskové ztuhnutí všech kapalin organismu na led s vynecháním fáze krystalizace, protože krystalky nenávratně ničí jemnou buněčnou strukturu. Vitriфикация tedy vyžaduje zmrazení těla i mozku ve zlomku sekundy. Ohřát libovolný objekt bleskově na vysokou teplotu je snadné. Ochladit ho stejně rychle téměř k nule Kelvina je nesrovnatelně těžší. Zvonové vitriфикаtory obětí z Titanu byly primitivní a účinkovaly velice brutálně. Při přebírání kontejnerů na palubu jsme neznali jejich konstrukci. Proto nás stav pozůstatků tak překvapil."

"Koho a proč?" zeptal se někdo z první řady.

"Mne jako psychonika, somatika Ternu a přirozeně také našeho šéfa. Proč? Dostali jsme kontejnery bez jakékoli specifikace a schémat vitrifikátorů z minulého století. Nevěděli jsme, že zvony se zmrazenými lidmi částečně pomačkal ledovec, ani to, že je po nalezení vložili do izolovaných nádrží s kapalným héliem a raketoplánem neprodleně převezli na naši palubu. Po startu, více než čtyři sta hodin, kdy nás roztláčoval Herkules, jsme měli dvojnásobné přetížení. Teprve potom jsme mohli prozkoumat obsah kontejnerů."

"To bylo před třemi měsíci, kolego," ozval se ze sálu stejný hlas.

"Jistě. Za tu dobu jsme si ověřili, že všechny nemůžeme oživit. Tři odpadli hned, protože měli rozdrčené mozky. Z ostatních lze oživit jen jednoho, ačkoli přicházejí v úvahu v podstatě dvě těla. Jde o to, že všichni ti lidé měli v oběhovém ústrojí krev."

"Opravdovou krev?" padl dotaz z jiného místa sálu.

"Ano. Erytrocyty, sérum a tak dále. Údaje o krvi máme v holotékách, nemůžeme však dělat transfúzi, protože nemáme krev, rozmnožili jsme tedy erytroblasty odebrané z mozku. Krev tedy máme, ale tkáně jsou odlišné. K oživení se hodí dva mozky. Životně důležitá ústrojí však stačí jen pro jediného člověka. Z těch dvou můžeme složit jednoho. Bohužel je to tak."

"Mozek lze oživit i bez těla," pronesl někdo v sále.

"Nemáme to v úmyslu," odvětil Gerbert. "Nejsme tu proto, abychom podnikali makabrézní pokusy. Při současné úrovni lékařství by takové nutně byly. Nejde ostatně o termíny, ale o kompetence. Vměšujeme se do záležitostí letu jako lékaři, ne jako astronauti. Nikdo nezainteresovaný nám nemůže nařizovat postup. Nebudu se proto zabývat detaily operace. Bude třeba odvápnit a vyztužit kostru. Héliem odstranit přebytek dusíku z tkání, využít jiných těl pro tělo jediné. To je naše věc. Během oživování mozku potřebujeme co nejnižší gravitaci. Nejlepší by byl beztížný stav. Víme však, že se ho nedá dosáhnout bez vypnutí motorů, což by program letu definitivně rozbilo."

"Škoda času na takové řeči, kolego," neskrýval primář netrpělivost. "Velitel a ostatní přítomní chtějí vědět, z čeho tento požadavek vyplývá."

Neřekl "náš" požadavek, vyjádřil se neurčitě. Gerbert předstíral, že toto překnutí přeslechl. Byl ostatně přesvědčen, že nešlo o náhodu, a s hraným klidem pronesl:

"Neurony lidského mozku se normálně nedělí. Nerozmnožují se, protože tvoří podstatu individuální totožnosti, paměti a dalších vlastností, nazývaných dohromady charakter, duše a tak podobně. V mozcích lidí vitrifikovaných tak primitivním způsobem jako na Titanu došlo ke ztrátám neuronů. Dokážeme sice donutit sousední neurony k dělení a jejich rozmnožením ztráty nahradit, tím však likvidujeme individualitu zachovaných neuronů. K zachování individuální totožnosti je třeba přimět k dělení co nejméně neuronů, protože nově vzniklé jsou prázdné jako u nemluvněte. Ani při nulové gravitaci nemáme jistotu, zda nedojde k amnézii, případně do jaké míry. Určitá část paměti zanikne při vitrifikaci nevratně, a to i v nejlepších kryostatech, protože dochází k poškození jemných styků synapsí na molekulární úrovni. Netvrdíme proto, že vzkříšený člověk bude naprosto stejný, jako byl přibližně před sto lety. Tvrdíme jen, že čím slabší bude gravitace během oživování mozku, tím větší bude naděje na zachování osobnosti. To je všechno."

Bar Horab mimoděk pohlédl na primáře, který usilovně studoval podklady.

"Hlasování pokládám za zbytečné," prohlásil. "Jako velitel nařizuji snížení tahu v termínu určeném lékaři po dobu, kterou budou potřebovat. Poradu končím."

Sálem proběhl lehký pohyb. Bar Horab vstal, dotkl se Khargnerova ramene a oba zamířili k dolnímu východu. Gerbert s Ternou rychle vyběhli na horní galérii, takže je nikdo nestačil oslovit. Na chodbě potkali dominikána. Neoslovil je, pouze pokynul hlavou a krácel dál.

"Od Hruse jsem to nečekal," vydechl Terna, když vstupoval s Gerbertem do zadního výtahu. "Zato velitel - hm! - to je člověk na svém místě. Cítil jsem, že se na nás chtějí vrhnout kolegové z bratrských oborů v čele s našimi 'psychonauty'. Užal to jako sekerou..."

Výtah brzdil, míjená světla blikala stále pomaleji.

"Nejde o Hruse," zabručel Gerbert. "Pokud tě to zajímá, tak těsně před poradou mluvil Arago s Horabem."

"Jak to víš?"

"Od Khargnera. Byl u Horaba před rozmluvou s námi."

"Myslíš, že..."

"Nemyslím, ale vím jedno: pomohl nám."

"Ale je duchovní."

"V tom se nevyznám. On se však vyzná v lékařství i v teologii. Jak dokáže obojí skloubit, je jeho věc.

Pojď se převléknout, musíme všechno připravit a také stanovit hodinu."

Před operací si Gerbert ještě jednou, přečetl protokol zasláný z holotéky. Během prací se těžké planetární stroje zastavily, protože jejich čidla zaznamenala blízkost kovu a v něm ukryté organické látky. Postupně bylo z birnamských rozvalin vyzdvíženo sedm starých robochodů se šesti mrtvými. Dva diglatory byly od sebe vzdáleny jen pár set metrů. Jeden byl prázdný, ve druhém byl člověk ve zvonovém vitrifikátoru. Do ledovce se zahryzla rypadla osmé generace, proti kterým byl diglator trpaslíkem. Vedení pracoviště zastavilo neživé obry a začalo pátrat po dalších obětech - birnamská kotlina totiž pohltila devět lidí - pomocí sond s vysoce citlivými biosenzory. Po muži, který opustil svůj stroj, nebyly nalezeny žádné stopy. Pancíře robochodů byly pomačkány ledovými nárůstkami, vitrifikátory se však zachovaly v nečekaně dobrém stavu. Nejdřív je chtěli poslat k oživení na Zemi, to by však znamenalo vystavit zmrzlá těla třikrát přetížení: při startu malého raketoplánu z Titanu, při urychlování dopravní rakety na trase Titan-Země a při přistání na Zemi. Průzkum kontejnerů prokázal těžké poškození všech těl, včetně zlomeniny spodiny lebeční, tak složitý transport byl tedy uznán za příliš riskantní. Někoho napadlo předat obsah vitrifikátoru na Eurydiku, která má nejnovější oživovací aparaturu a současně její zrychlení při odletu musí být nepatrné s ohledem na gigantickou hmotnost lodě. Zbývala identifikace mrtvých, která bez otevření vitrifikátoru nebyla možná. Primář Eurydiky Hrus dohodl s velitelstvím a štábem SETI, že přesné údaje i jména lidí vyrvaných ledům Titanu předají na loď rádiem ze Země, protože všechny paměťové disky počítačů už byly demontovány a ležely v archivech švýcarského střediska SETI. Do doby startu byly spojové kanály přeplněné, někdo nebo něco - člověk nebo počítač - nepovažoval vyslání údajů za zvlášť důležité a Eurydika opustila oběžnou dráhu kolem měsíce dřív, než se o chybějící informaci dozvěděli lékaři. Gerbertova intervence u velitele nepomohla, protože loď už zrychlovala, hnaná Herkulovými lasery jako střela. V této fázi rozjezdu Titan přebíral veškerou sílu světelné reakce a planetologové nevyklučovali, že by mohl prasknout. Obavy se nepotvrdily, urychlování však neprobíhalo tak hladce, jak předpokládali projektanti. Měsíční kůru zamáčkli Herkules do litosféry, prudké seismické vlny rozhýbaly základy laserových trysek, a přestože toto země- či titanotřesení vydržely, svazek paprsků se třásl a chvěl. Bylo třeba snížit vysílanou energii, vyčkat zmírnění otřesů a znovu navést usměrněné lasery na zrcadlovou lodní zád'. To vše narušilo spojení, nahromadily se včas nevyslané zprávy, a co hůř, Titan, dva roky předtím odsunutý z blízkosti Saturnu a přibrzděný tak, aby Herkules mohl v relativním klidu roztláčit svým světlem Eurydiku začal vibrovat. Mnoho set tisíc starých termionukleárních hlavíc, vpálených do těžkého měsíce jako havarijní rezerva, nakonec tyto vibrace utlumilo. Nepřišlo to však lacino. Jedním z důsledků bylo to, že se lékaři nemohli pustit do práce, protože Eurydika, řadu týdnů zasahovaná a opět míjená, pociťovala návraty svazku paprsků jako úderů, šířící se celou lodí. Potíže s usměrněním světla, seismické otřesy Titanu a nezapálení několika baterií boosterů odsunuly tedy křísící operaci, což mnozí omlouvali i tím, že naděje na oživení byly malé. Po stabilizaci zrychlení se každým dnem spojení se Zemí zhoršovalo a navíc měly přednost radiogramy rozhodující o úspěchu výpravy. Nakonec loď přijala ze Země jména pěti zmrzlých trosečníků, jejich fotografie a životopisy, což však k určení totožnosti nestačilo. Při explozivně probíhající vitrifikaci došlo k částečnému poškození tváří. Sekundární imploze uvnitř kryotejnerů strhly z tuhnuoucích lidí oděv, který nosili ve skafandrech, jeho cary vymetl kyslík z praskajících skafandrů do dusíkových rakví a změnil je v prach. Hovořilo se také o získání otisků prstů ze Země, ty však po zaslání mátlý situaci ještě víc. V důsledku dávného soupeření Grálu a Roembdenu byly počítačové záznamy prováděných prací neúplné, navíc nikdo nevěděl, zda část zachovaných paměťových disků nebyla zničena nebo nezabloudila do archivů mimo Švýcarsko. Člověk, který měl ožít na Eurydice, nesl nepochybně jedno ze šesti jmen: Ansel, Nawada, Pirx, Kochler, Parvis, Illuma. Lékařům zbývala naděje, že oživený se vzpamatuje z amnézie a pozná vlastní jméno ze spisů, pokud si je sám nedokáže vybavit. V to doufali Hrus a Terna, psychonik Gerbert

pochyboval. Po určení termínu operace se tedy vypravil k veliteli, aby mu vyložil svůj problém. Prakticky založený Bar Horab uznal, že je třeba znovu prozkoumat obsah vitrifikátorů, z nichž byla vyjmuta těla. "Nejlepší by byli kriminalisté, zkušené soudní lékaři," poznamenal. "Protože však na palubě nejsou, pomohou vám...", zaváhal, "Lakatos a Biela. Fyzikové jsou svým způsobem také detektivové," dodal s úsměvem.

Do ústřední laboratoře tedy přenesli zčernalý kryotejner, podobný ohořelému sarkofágu. Po uchycení do masivních kleštin a uvolnění vnějších svorek se s hrozným skřípotem zvolna po celé délce otevřel. Pod otevřeným víkem rakve se černalo její nitro. Skafoandr uvnitř se sesul, jeho majitel už týdny ležel v kapalném héliu i s dusíkovou hroudou, ve které byl zmrazen. Lakatos a Biela vyňali prázdný skafoandr a odnesli ho na nízký kovový stůl. Byl sice zkoumán už při vyjmutí těla, nenalezlo se však nic kromě zbytků tkaniny přimrzlých ke trubkám klimatizace. Tentokrát rozřízli ojíněný skafoandr od prstence, na který se připevňuje přilba, podél trupu a pneumatických nohavic až k velkým botám. Z práchnivé drti vyňali spirálově ohnuté trubičky i s částmi rozdrčených kyslíkových hadic a pečlivě je pitvali: každý střípek putoval pod lupu a nakonec Biela vlezl s baterkou až do válcového kryotejneru. Aby mu to usnadnil, Lakatos rozřízl manipulátorem pancéřové pláty a rozevřel je. Skafoandr totiž praskl v místě spojení ramenních rukávů s trupem, buď při rozmáčknutí diglatoru závalem birnamského ledovce, nebo vnitřním přetlakem explozivní vitrifikace. Jestliže měl člověk uzavřený ve skafoandru u sebe nějaké osobní věci, mohly vypadnout trhlínou a spolu s proudem tuhnoucího dusíku a lidské krve vlétnout do otevřeného kontejneru v okamžiku, kdy na něj padal shora vystřelený příklop, víko ze speciální oceli, oddělující umírajícího ve skafoandru od vnějšího světa.

Ke stažení víka potřebovali hydraulický svěrák, klešťový manipulátor byl příliš slabý. Oba fyzikové i lékař odstoupili několik kroků od stolu, zákrok byl značně násilný, a než se víko podobné hlavici ohromného dělového granátu pohnulo a začalo klouzat z horní části kontejneru, zapraskaly pod vanadiovými zuby silné kusy pancíře. Čekali na konec zákroku. Teprve potom, když se přestaly sypat úlomky černé jako uhlí a zvon stržený z kryotejneru odkryl své prázdné nitro, Lakatos ho manipulátorem vyzvedl ke stropu. Biela se chystal dál zkoumat kontejner. Najednou všichni strnuli, protože pláty se zatřáslly, rozpadly se podél spojů a zvolna sklouzly na stůl jako v opakování už jednou prožité agónie. Čelisti jeřábu odnesly těžké víko na druhou stranu sálu a složily je tam vedle prázdné bomby tak opatrně, že dosedlo na hliníkovou desku zcela nehlučně.

Biela přistoupil k otevřenému kontejneru. Uvnitř se černaly zbytky zaschlých vrstev vnitřní vystýlky jako zvadlé a spálené listí. Lakatos mu nahlížel přes rameno. Dějiny vitrifikace ovládal docela dobře. V dobách Grálu a Roembdeny vstřelovaly hlavice na kontejner s člověkem výbušné nálože, aby proces zmrazení proběhl co nejrychleji. Vitrifikovaný si musel především sundat přilbu, jinak zůstával ve skafoandru. Aby mu náraz nerozbil hlavu, bylo víko vyloženo pneumatickými poduškami. Sice popraskaly, ale chránily zmrazovaného, do kterého proudil tryskou vraženou do úst kapalný dusík tak, že mu lámaly zuby a dokonce i čelisti. Šlo o to, aby byl mozek zmrazen ze všech stran naráz, tedy i zespodu od ústního patra. Tyto úrazy nemohla tehdejší technika vyloučit. Fyzikové vytahovali po částech vrstvy rozdrčených obalů a skládali je vedle sebe až do chvíle, kdy přístroje obnažily kovové dno kontejneru. V drti narazili na zmačkaný předmět tvaru malé knížky s ožehnutými rohy. Napůl zuhelnatělý předmět byl tak křehký, že se z něj sypal popel při pouhém dotyku, uložili jej tedy pod skleněný poklop, mohl ho totiž poškodit i pouhý dech.

"Vypadá jako malá schránka. Může být i ze zvířecí kůže. Portefeuille. Lidé je tehdy nosili u sebe. A dokumenty byly převážně z celulózy upravené na papír."

"Ale i z plastických polymerů," doplnil Gerbert Bielu.

"To je málo povzbudivé," odvětil fyzik. "Za těchto podmínek není celulóza odolnější než starý plast. Jak se to tam dostalo?"

"To si můžeme snadno představit," spojil Lakatos rozpřažené ruce. "Po styku kontaktů mu dolní zvon pronikl nohama až k hrudníku a současně na něj narazila vystřelená horní část. Nálože byly implozivní, pochopitelně ne takové, aby rozmáčkly člověka. Dusík vyplnil skafoandr tak, že praskl v podpaží a vytlačovaný vzduch ho svlékl do naha. Podobně svlékaly vojáky blízké výbuchy granátů..."

"Co s tím uděláme?"

Gerbert přihlížel, jak fyzikové nejdřív naplnili víko tuhnoucí kapalinou, potom zhotovil odlitek, v němž se černal tento plochý předmět jako brouk v jantaru, a přistoupili k analýze. Zjistili chemikálii užívanou kdysi k tisku papírových bankovek, organické sloučeniny charakteristické pro vydělanou a obarvenou zvířecí kůži a stopy stříbra. Šlo nepochybně o zbytky fotografií, ty totiž obsahují stříbrné soli. Prozářením odlitku různě pronikavými paprsky získali nakonec zamotaný palimpsest, jakýsi propletenec písmen a malých kroužků, snad razítek. Chromatograf oddělil stíny tisku od inkoustu písma, protože inkoust měl našťastí minerální příměs. Zbytek zvládly filtry mikrotomografu. Výsledek byl skromný. Pokud opravdu našli osobní doklady, což bylo pravděpodobné, jméno nešlo přečíst a z příjmení určili jen první písmeno: P. Mohlo mít čtyři až šest písmen. Na P začínala jména dvou lidí, oživit mohli jen jednoho z nich. Vyvolali na monitorech spinogramy všech těl ležících v kapalném heliu. Toto vrstvé prosvícení, daleko přesnější než pradávný rentgen, umožnilo určit věk obětí podle zkostnatění kloubních chrupavek a podle cév s přesností na deset let, protože za jejich života ještě lékaři nedokázali zastavit změny nazývané skleróza. Obě těla schopná oživení měla podobnou tělesnou stavbu, lící části lebky vyžadovaly rekonstrukci plastickou chirurgií, podle stupně zvápenatění žeber a jen stopového aorty mohla mít mezi třicítkou a čtyřicítkou. Podle životopisů obsahujících anamnézu žádný z obou neprošel operací zanechávající na kůži jizvy. Lékaři to věděli, chtěli však využít znalostí fyziků: princip prosvícení spočíval v magnetické rezonanci atomových jader prvků organismu. Fyzikové jen potřásali hlavami: jádra stabilních prvků existují věčně. Něco jiného by bylo najít v těchto tělech izotopy. Opravdu tam byly, zaváděly však do slepé uličky. Oba byli kdysi ozáření dávkou asi 100-200 rem. Pravděpodobně v posledních hodinách života.

Prohlížet řezy vnitřním ústrojím člověka je značně anonymní a abstraktní činnost. Pohled na nahé mrtvolky, zamrzlé do bloku dusíkového ledu v heliové lázni, a hlavně na jejich zhmožděné tváře byl tak tristní, že ho chtěl Gerbert fyziky ušetřit. Obě těla měla zachované oční bulvy, což přinášelo lékařům další svízel, protože případná slepota jednoho by vedla zřejmě k rozhodnutí oživit člověka s nedotčeným zrakem. Po odchodu fyziků usedl Terna na stůl s rozpáraným kryotejnerem a mlčky tu seděl. Gerbert nakonec nevydržel napětí.

"Tak co?" zeptal se. "Který?"

"Měli bychom konsultovat Hrusu...", zabručel váhavě Terna.

"Proč? Tres faciunt collegium?"

Terna vstal, uhodil do klávesnice a obrazovka poslušně napsala dvě řady zelených čísel, s jedním červeným po straně. Varovně mrkalo. Vypnul přístroj, jako by nemohl toto mrkání snést. Když se chtěl znovu dotknout klávesy, Gerbert ho zadržel. "Přestaň. To nemá cenu." Terna mu pohlédl do očí.

"Můžeme se poradit...", začal větu, ale nedokončil ji. "Ne. Nikdo nám nepomůže. Hrus..."

"Neměl jsem na mysli Hrusu."

"Vím. Chtěl jsem říct, že Hrus formálně rozhodne, pokud se na něj obrátíme. Bude muset, je vedoucí, ale škoda slov. Jen si všimni, jak hned zmizel. Neprotahujme to. Za necelou hodinu omezí Khargner tah."

Pustil Ternu a stiskl na pultu tlačítko pohotovosti operačního sálu se slovy:

"Zemřelí nežijí. Neexistují stejně, jako by se nikdy nenarodili. Nikoho nezabijeme. Stvoříme jeden život. Dívej se na to z tohoto hlediska."

"Výborně," odsekl Terna s jiskrou v oku. "Máš pravdu. Uděláme dobrý skutek. Přenechám ti ho.

Vybírej." Na panelu se rozsvítil bílý had ovinutý kolem kalichu a ohlásil pohotovost.

"Dobrá," řekl Gerbert. "Pod jednou podmínkou. Zůstane to mezi námi a nikdo se to nedozví. Především ON ne. Jasně?"

"Jasně."

"Dobře si to rozmysli. Po operaci půjdou všechny zbytky přes palubu. Smažu všechna data v holotéce. Ale já a ty budeme vědět, budeme, protože nemůžeme smazat vlastní paměť. Nebo snad dokážeš zapomenout?"

"Ne."

"A mlčet?"

"Ano."

"Do smrti?" Terna zaváhal.

"Poslyš... všichni přece vědí... sám jsi na poradě prohlásil, že musíme volit..."

"Musel jsem, Hrus věděl, jak to je. Ale po smazání údajů budeme tvrdit, že vybraný člověk měl objektivní preferenci, kterou jsme zjistili až teď."

Terna přikývl.

"Souhlasím."

"Sepíšeme společný protokol. Zfalšujeme dva údaje. Podepíšeš?"

"Ano. S tebou."

Gerbert otevřel skříň vestavěnou do stěny. Visely v ní stříbřité kombinézy s bílou obuví a skleněnými obličejovými maskami. Vytáhl svou a začal se oblékat. Terna ho následoval. Uprostřed oválného sálu se otevřely dveře a rozsvítil se výtah. Dveře se zavřely, výtah sjel dolů a opuštěný sál potemněl, jen nad kontrolkami panelu zářil Asklépiův had.

TROSEČNÍK

Nabyl vědomí, slepý a bez těla. První myšlenky se neskládaly ze slov. Měl těžko sdělitelné, smíšené pocity. Odplouval, někam se propadal a opět vracel. Teprve když se mu vrátila řeč, mohl si klást otázky: Čeho jsem se bál? Proč je tu tma? Co to znamená? Když učinil tento krok, dokázal myslet dál: Kdo jsem? Co se se mnou děje? Chtěl se pohnout, aby ucítil vlastní nohy, ruce, tělo, věděl už, že má tělo, nebo by je přinejmenším měl mít. Nic ho však neposlechlo a nic se nepohnulo. Nevěděl, zda má otevřené oči. Necítil víčka ani jejich pohyb. Napjal všechny síly ke zvednutí víček a snad se to podařilo. Uviděl však jen stejnou tmou, ve které byl předtím. Ty vyčerpávající pokusy ho opět dovedly k otázce: Kdo jsem? Člověk. Tato samozřejmost mu připadala jako objev. Zřejmě nabýval vědomí, protože hned potom se vnitřně zasmál tomu, že takovou odpověď pokládá za úspěch. Slova se vracela pomalu, neznámo odkud, zpočátku neurovnaná a rozsypaná, lovil je jako ryby z neznámých hlubin: Jsem. JÁ jsem. Nevím kde. Nevím, proč necítím své tělo. Začínal vnímat svou tvář, rty, snad i nos, dokázal dokonce pohnout nozdrami, třebaže to vyžadovalo ohromné vypětí vůle. Koulel očima na všechny strany a díky uvažování, které se navracelo, dokázal určit, že buď oslepl, nebo je v naprosté tmě. Tma souvisela s nocí a noc s velkým prostorem plným čistého a chladného vzduchu, tedy s dýcháním. Dýchám? ptal se sám sebe a zaposlouchával se do vlastního obluzení, tak podobného nicotě a tak od ní odlišného. Zdálo se mu, že dýchá, ale ne tak, jak je obvyklé. Nehýbal žebry, břichem, spočíval v neznámé suspenzi a vzduch do něj sám vstupoval a v poklidu vycházel. Jinak dýchat nemohl. Měl už tvář, plíce, nozdry, ústa i oči, třebaže zatím nevidoucí. Rozhodl se sevřít pěst. Dobře věděl, co jsou ruce a jak se svírají. Přesto nic nepocítil, a tu se vrátil strach, tentokrát racionální, protože vyplynul z úvahy: buď jsem ochrnul, nebo jsem přišel o ruce a snad i o nohy. Závěr vypadal nevěrohodně, bylo totiž jisté, že má plíce, a přece neměl tělo. Do jeho obluzení a strachu pronikly pravidelné, vzdálené, tupé zvuky. Krev? A co srdce? Bilo. Jako první zprávu zvenčí zaslechl řeč. Sluch se mu naráz vrátil, třebaže utlumený. Pochopil, že rozmlouvají dva lidé, rozlišil totiž dva hlasy, nechápal však, co říkají. Jazyk znal, jenže slova byla nevýrazná jako předměty pozorované matným sklem nebo mlhou. Soustředěním pozornosti se mu sluch zостřoval a divná věc - pomocí sluchu se dostal mimo sebe. Tím se ocitl v prostoru, kde bylo nahoře, dole, strany. Stačil si ještě uvědomit, že to znamená tíži, potom se soustředil na svůj sluch. Hlasy byly mužské, jeden vyšší a tišší, druhý hlubší baryton, zřejmě docela blízko. Kdo ví, snad by dokázal promluvit, kdyby to zkusil. Chtěl nejdřív naslouchat, ne ze zvědavosti a pro naději, ale proto, že bylo tak skvělé dobře slyšet a stále líp vnímat slova.

"Ještě bych ho ponechal v héliu," to byl onen bližší hlas, navozující představu rozložitého muže. Tolik v něm bylo síly.

"Já ne," namítl druhý a mladší.

"Proč? To mu neuškodí."

"Podívej se na jeho mozek. Ne, ne calcarina. Pravý temporalis. Wernicke. Vidiš? Už nás slyší."

"Amplituda je malá, pochybuji, že rozumí."

"Oba čelní laloky už má v normě."

"Vidím."

"Ještě včera nebyla skoro žádná alfa."

"Protože hibernoval. To je normální. Ať rozumí, nebo ne, dusíku je pořád moc. Přidám hélium."

Chvilé ticha a lehké kroky.

"Počkej, podívej..."

To byl baryton.

"Probudil se... a co..."

Zbytek neslyšel, šeptali. Nabyl vnitřního jasného vědomí. Kdo mluvil? Lékaři. Měl jsem nehodu. Kde? Kdo jsem? Myslel stále rychleji a ti dva šeptali chvílemi nahlas.

"Dobrá, čelní bez výhrad... ale thalamus není docela... přepni níž... nemohu to rozeznat. Podej mi asklépia. Nebo radši medikom... Tak. Zaostří obraz. Co dělá mícha?"

"Téměř nula. To je divné."

"Divné je, že není NA nule. Najdi dýchací centrum... hm..."

"Povzbudit?"

"Ne, proč? Ještě se nadýchá dost. Tak je to bezpečnější. Jen ta chiasma..."

Něco krátce cinklo.

"On nevidí," pronesl udiveně mladší hlas.

"Devítka už funguje. Hned se přesvědčíme, jestli něco vidí..."

V tichu a mlčení k němu doléhaly kovové zvuky. Pak do jeho obluzení pronikl nasedly mdlý přísvit.

"Hele!" pronesl triumfálně baryton. "To byly jen synapse. Zorničky reagují už týden. Ostatně," dodal tišeji, "nedokáže..."

Nesrozumitelný šepot.

"Agnose?"

"Kdepak. Bylo by dobré, kdyby... podívej se na vyšší složky..."

"Paměť se restituuje?"

"Nevím, neřeknu ano ani ne. Co krevní obraz?"

"V normě."

"Srdce?"

"Čtyřicet pět."

"Horní tlak?"

"Sto deset. Mám ho už odpojit?"

"Raději ne. Počkej. Malý impuls do míchy..."

Pocítil jakýsi otřes.

"Vrací se tonus svalů, vidíš?"

"Nemůžu koukat současně na miogramy a na mozek. Hýbá se?"

"Rukama... moc ne."

"A teď? Pozoruj tvář. Mrká?"

"Otevřel oči. Vidí?"

"Ještě ne. Na kolik reagují zorničky?"

"Na čtyři luxy. Svítím šest. Vidí?"

"Ne. Ale vnímá světlo. To je reakce thalamu. Ať medikom posune elektrody a pusť proud. Tak - výborně..."

V mlze nad sebou spatřil něco světle růžového a lesklého. Současně uslyšel hlas hovořící s přestávkami:

"Jsi zachráněn. Uzdravíš se. Nepokoušej se mluvit. Jestli mi rozumíš, přivři dvakrát víčka. Dvakrát."

Udělal to.

"Výborně. Budu k tobě hovořit. Jakmile neporozumíš, mrkni jednou."

Usiloval o rozpoznání toho bledého a narůžovělého, ale nešlo to.

"On tě chce vidět," dolehl k němu onen druhý hlas. Jak to mohl poznat?

"Uvidíš mě i všechno," hovořil zvolna baryton. "Musíš být trpělivý, rozumíš?"

Přítakal víčky.

Chtěl promluvit, ale jen v něm zasípalo.

"Ne, ne," pokáral ho stejný hlas. "Na diskuse je brzy. Nemůžeš mluvit, protože jsi na umělé plíci.

Dostáváš vzduch přímo do průdušek. Nedýcháš sám, my dýcháme za tebe. Rozumíš? To je dobře. Teď

budeš spát. Až se probudíš a odpočineš si, popovídáme si. Všechno se dozvíš, ale teď... Viktore, uspi ho, pomaličku... příjemné sny..."

Přestal vidět, jako by světlo zhaslo v něm a ne nad ním. Nechtěl spát, chtěl vyskočit z postele. Avšak i ono obluzení, ve kterém byl, se rozplynulo a zmizelo. Zdála se mu spousta snů, podivných, krásných i takových, které se nedají zapamatovat ani vyprávět. Byl množinou vnímající všechno naráz. Vzdaloval se a navracel. Potkával lidi, poznával jejich tváře, avšak nedokázal si vzpomenout, kdo jsou. Občas mu zůstal jen ničím neomezený zrak, plný neviditelného slunce. Připadalo mu, že v těch snech a prázdných pauzách mezi nimi uplývají staletí. Náhle se probral. Současně s realitou získal tělo. Ležel naznak, zahalen měkkou huňatou látkou. Napjal záďové svaly. V údech pocíťoval mravenčení. Nad sebou měl světle zelený plochý strop, vedle se leskly nějaké trubice a sklo, nedokázal však otočit hlavu stranou. Něco ji drželo od zátylku až ke spánkům, měkce a elasticky, ale přesto pevně. Očima pohyboval volně. Za průzračnou stěnou stály nějaké přístroje, na samém okraji zorného pole zářila blikající světélka. Rychle zjistil, že s ním nějak souvisejí, protože při hlubším vdechu, který mu zvedl hrudní koš, se rozjasňovala ve stejném rytmu. A tam, kam už nedohlédl, růžovělo něco v pravidelném pomalém rytmu a tyto kmity s ním také udržovaly krok, vlastně s jeho srdcem. Už nepochyboval, že je v nemocnici. Tedy úraz. Jaký a kde? Svraštil obočí a čekal, jestli mu paměť něco vybaví, ale marně. Znehybněl, zavřel oči a soustředil se na tento problém, odpověď však nepřicházela. To, že by mohl volně pohybovat rukama, nohama i prsty, kdyby nebyl tak zabalen, ho už neuspokojovalo. Zkusil odkašlat, dotýkal se jazykem vnitřní strany zubů a nakonec pronesl:

"Já. Já!"

Poznal vlastní hlas. Nevěděl, čím ten vlastní hlas je, a nechápal, jak je to možné. Zkusil vyklouznout z obalu, který ho omezoval, a několikrát napjal svaly. Přitom ho přepadla těžká, podivně náhlá ospalost a opět zhasl jako dohořívající plamínek lampy.

Nepočítal míjející dny. Cyklus života na lodi byl stanoven velice jednoduše, prostě souhlasil s pozemským rytmem. Ve dne byly všechny paluby, chodby i tunelové přechody mezi články trupu jasně osvětlené. V deset začínal soumrak jako slábnutí nazlátlé bělí stropu i stěn, až osvětlení zhaslo a osamělého poutníka vedly jen centrální zářivky. Tuto dobu měl nejraději. Mohl si prohlížet Eurydiku i ve dne, mohl vstupovat do všech místností, ujišťovali ho, že nikomu nepřekáží, že může jít kam chce, ptát se, přesto se raději procházel v noci.

Fyzicky se cítil v pořádku. Po ranním cvičení v gymnastickém sálu šel do školy. Sám to tak nazval. Usedal před memnorem, aby si oživoval paměť hrou obrazů a slov vyvolávajících asociace a současně se učil to, co mu bylo tak cizí. Před strojem, nekonečně trpělivým a neschopným projevoval city, údiv, převahu, se nestyděl. Když něco nechápal, používal memnor obrazná přirovnání, jednoduchá schémata, obratně aplikoval didaktické programy z paměti jiných lodních počítačů. Archivní část holotéky obsahovala desetitisíce filmů, tyto filmy a fotografie však nepřipomínaly dávné snímky, protože každý obraz se stával skutečností a každé slovo tělem, i když jen dočasným a pomíjejícím. Když chtěl, mohl zhlédnout nitro pyramid, gotické katedrály, zámky na Loře, měsíce Marsu, města i lesy, činil to ovšem s vědomím, že tyto preludy tvoří důležitou součást terapie. Lékaři se snažili brát ho jako jednoho z členů posádky, ne jako pacienta, dokonce měl pocit, že se mu trochu vyhýbají, jako by tím chtěli zdůraznit, že se nijak neliší od ostatních.

Vrátila se mu zraková paměť spolu se životní zkušeností, odborností navigátora a znalce robochodů. Lodě i planetární stroje se sice změnily, a tak si připadal trochu jako námořník z éry plachetnic v době dopravních obrů oceánů. Tyto mezery nebylo obtížné zaplnit. Zastaralé znalosti nahrazoval novými. Stále citelněji si však uvědomoval ztrátu nejhorší a snad i nenahraditelnou. Nedokázal si vybavit žádné jméno, název, včetně svého vlastního. Zvláštní bylo, že se mu paměť jaksi rozdvojila. Dávné prožitky se mu vracely vybledlé, i když v detailech přesné, a jako dětské drobnosti nalezené v úkrytech rodného domu po letech nepůsobily jen vzhledem, ale i emoční auroou. Ve fyzikální laboratoři mu nahořklý pach vroucí kapaliny z destilačního přístroje zavadil o nos a bleskově vyvolal něco víc než obraz, totiž zřetelný, ačkoli noční pobyt na nouzovém letišti, kde stál pod ještě rozpálenými tryskami, pod svou zachráněnou raketou a cítil stejný pach nitróznych plynů i štěstí, o kterém tehdy nevěděl a pochopil je až teď touto vzpomínkou.

Doktoru Gerbertovi o tom neřekl, ačkoli vlastně měl, protože ho nabádal, aby okamžitě přišel s každou překvapivou vzpomínkou, která je vlastně jakýmsi zasutým místem paměti a to je nutno prohloubit, ne kvůli psychoterapii, ale pro obnovení setřených mozkových drah, jejich otevření, a tím plnějšího uvědomění sama sebe. Rada to byla racionální, odborná, sám se rovněž pokládal za racionálně myslicího člověka, a přesto to před lékařem skryl. Mlčenlivost nepochybně patřila k základním rysům jeho povahy. Nikdy neměl sklon ke svěřování, navíc tak intimních záležitostí. Rovněž usoudil, že pokud si má připomínat sám sebe, nebude to čichem jako u psa. Pak uznal tuto reflexi za hloupost. Nechtěl lékaře nijak přezírat, setrval však na svém.

Gerbert rychle rozpoznal jeho zdrženlivost. Zaručil se, že jeho hovory s memnorem nejsou nahrávané a že může mazat pedagogovu paměť dle libosti. Taky to dělal. Před strojem neměl tajemství. Pomáhal mu obnovit bezpočet vzpomínek, avšak bez jmen lidí, včetně jeho vlastního. Nakonec se ho na to zeptal přímo.

Stroj hodnou chvíli mlčel. Navrácení paměti, které nazývali jejím tréninkem, probíhalo v neobvykle zařízené kajutě. Stálo v ní několik starodávných kousků nábytku, opravdových starožitností, skoro jako na zámku: pozlacená křesla s prohnutými nožkami, všechny stěny zdobily obrazy starých Holanďanů, které si připomenul jako své oblíbené a které se mu tu potom zjevily, jako by mu přišly na pomoc. Obrazy se často měnily, plátno ve vyřezávaných rámech nebylo žádným plátnem, třebaže dokonale imitovalo vlákna i skvrny olejové barvy. Memnor mu také vysvětlil, jak se vytvářejí tyto dokonalé kopie. Sám strojový učitel fyzicky neexistoval, přitom ho nikdo samozřejmě neskrýval, byl to totiž Asklépiův subsystém vyhrazený pro tyto hovory a neměl zde žádnou podobu, která by mohla žáka rušit. Aby trosečník nemluvil do prázdna nebo mikrofonu či stěny, stálo před ním Sokratovo poprsí známé z čítanek řecké mytologie. Nebo filozofie. Poprsí s rozcuchanou hlavou vyhlíželo kamenně, občas se však svou mimikou účastnilo diskuse. Žákovi to nebylo milé, někdy mu to připadalo přímo nevkusné. Nebyl však schopen navrhnout konkrétní změnu a nechtěl Gerbertovi nic vnucovat, zvykl si tedy na tuto tvář, a jen když chtěl pronést něco nepříjemného, přecházel před mentorem a hovořil k němu, hleděl však stranou a hovořil jakoby k sobě. Falešný Sokrates vyhlížel, jako když váhá při promýšlení příliš obtížného problému.

"Má odpověď tě neuspokojí. Člověku příliš nesvědčí, když dokáže naplno vnímat tělesné i duševní funkce. Úplné vnímání vymezuje hranici lidských možností a člověk je snáší tím hůře, čím méně ho povaha omezuje v jeho záměrech. To za prvé. A za druhé se jména chovají jinak než ostatní pojmy obsažené v řeči. Proč? Protože jména netvoří žádný ucelený systém. Jsou totiž zcela věci konvence. Každý se nějak jmenuje, mohl by se však jmenovat zcela jinak a přitom být naprosto stejný. O křestním jménu rozhoduje náhoda nazývaná rodiče. Jména i příjmení proto postrádají logickou i fyzikální nutnost. Pokud souhlasíš s malou filozofickou odbočkou, lze říct, že existují jen věci a jejich vztahy. Být člověkem je totéž jako být určitou věcí a to, že je živá, není teď podstatné. Být bratrem nebo synem, to už je vztah. Když prozkoumáš všemožnými metodami novorozeně a pronikneš až do jeho genetického kódu, zjistíš o něm všechno kromě jména. Svět poznáváme. Na jména si však jen zvykáme. V běžném životě se tento rozdíl nepocítí uje. Kdo se však narodil dvakrát, ten ho pocítí. Není vyloučeno, že si na své jméno vzpomeneš. Může k tomu dojít kdykoli. Možná ne. Proto ti doporučuji zvolit si prozatímní jméno. Nepůjde o žádný podvod nebo lež. Ocitneš se v situaci tvých vlastních rodičů nad tvou kolébkou. Ani oni před svatbou nevěděli, jaké jméno ti dají. Po jeho výběru, po letech, by si už neuměli představit, že máš nějaké jiné, přirozené, pravé jméno a že ti ho nedali."

"Mluvíš jako Pýthie," odpověděl a snažil se skrýt, jak ho zasáhla slova o vlastní smrti. Nechápal, proč na tento dobře známý fakt reaguje právě tak, zmrtvýchvstání ho vlastně mělo nesmírně těšit.

"Nejde mi o jméno. Vím, že začíná na P. Čtyři až šest písmen. Parvis nebo Pirx. Vím, že ostatní nešlo zachránit. Bylo by líp, kdyby mi ten seznam neukázali."

"Počítali s tím, že si vzpomeneš."

"Nemůžu vybírat naslepo. Už jsem ti to řekl."

"Vím a chápu tě. Patříš k lidem, kteří se sami o sebe starají jen málo. Takový jsi byl vždycky. Nechceš si vybrat?"

"Ne."

"Ani dostat jméno?"

"Ne."

"Co tedy hodláš dělat?"

"Nevím."

Mohl dál naslouchat domlouvám a radám, poprvé za dobu svého pobytu v této místnosti však využil svého práva vymazat obsah všech hovorů se strojem, a jako by mu to nestačilo, dalším dotykem zlikvidoval poprsí řeckého mudrce. Přitom pocítil škodolibé uspokojení, nesmyslné, avšak pronikavé, jako by zabil a současně nezabil toho, před nímž se příliš odhalil a kdo, ač neexistoval, přece ho tak rozumně a neodvolatelně ochraňoval v jeho bezradnosti. Byla to jen hubená náhražka argumentu a brzy litoval kroku, kterým skoncoval s nevinným strojem. Protože však měl asi pravdu v tom, že mu šlo víc o to mít svět v sobě než být ve světě, utlumil zbytečný hněv i stud, navždy na ně zapomněl a přešel k důležitějším věcem, než byla jeho vlastní minulost. Čekala ho spousta učení. Největší a poslední projekt hledání mimozemských civilizací nazvaný KYKLOP skončil po několika letech nezdarem, alespoň podle lidí, kteří v hlasu hvězd očekávali srozumitelné signály. Záhada mlčícího Vesmíru, Silentium Universi, se změnila ve výzvu vmetenou pozemské vědě. Radikální optimismus hrstky astronomů na sklonku XX. století, který nakazil tisíce dalších odborníků i laiků, se zvrátil ve vlastní opak. Miliardy vložené do stavby radioteleskopů, filtrujících záření miliónů hvězd a galaxií, poskytly sice zisk v podobě nových objevů, nepřinesly však očekávanou zprávu o "Jiném rozumu". Teleskopy umístěné na oběžných drahách několikrát zaznamenaly tak zvláštní vlny, že pohasínající naděje opět vzplanuly. Pokud snad šlo o signály, trvaly příliš krátce a po skončení se již neopakovaly. Prostor kolem Slunce mohl být prošpikován výzvami mezi hvězdnými adresáty, pokračovaly tedy nesčetné a marné pokusy rozšifrovat tyto zápisy. Signalizační charakter zachycených impulsů nešlo s jistotou potvrdit. Tradice a opatrnost proto přikazovaly odborníkům uznat takové jevy jen za plody hvězd, za tvrdé záření, náhodně soustředěné tak zvanými gravitačními čočkami do tvarů úzkých pásů či jehel. Vůdčí zásada pozorování požadovala uznat za přírodní jev všechno, co zjevně neprokázalo umělý původ. A astrofyzika už pokročila natolik, že měla dost hypotéz, schopných exaktně "vysvětlit" každý druh zachyceného záření bez předpokladu nějakých vysílajících bytostí. Vznikla paradoxní situace: čím větším počtem teorií astrofyzika disponovala, tím obtížněji mohla případná rozumná signalizace prokázat svou autentičnost. Koncem XX. století sestavili pracovníci projektu KYKLOP rozsáhlý katalog kritérií odlišujících to, co Příroda může svou silou zrodit, od toho, co je jí nedostupné, a proto vypadá jako "vesmírný zázrak". Na Zemi by tomu odpovídaly listy spadlé se stromů tak, aby sestavily smysluplnou větu, nebo oblázky vyhozené na říční písek ve tvaru kruhů s tečnami či Eukleidových trojúhelníků. Tím vědci vytvořili řadu povinností, které musí dodržet každý, kdo vysílá mimozemské signály. Skoro polovina tohoto seznamu byla počátkem dalšího století zavržena. Pravidelností, opakováním, svébytným řádem mnohočetných impulsů měly pozorovatele nejen pulsary, gravitační čočky, masery plynných hvězdných mraků či obrovské hmoty galaktického centra. Na místo neplatných "povinností vysílajících" byly vpisovány nové, aby brzy také přestaly platit. Tak vznikl pesimismus jako přesvědčení o unikátnosti Země nejen v rameni Mléčné dráhy, ale i v myriádách jiných spirálních galaxií. Další rozvoj astrofyziky vedl ke střetu tohoto pesimismu se skepticismem. Počet vlastností vesmírné energie a hmoty, která vytvořila pojetí antropického principu, přísného vztahu mezi tím, jaký je vesmír, a tím, jaký je život, hovořil jasně. Ve vesmíru obydleném lidmi je třeba očekávat zrod života i mimo Zemi. Postupně tedy vznikaly hypotézy usilující o spojení životadárnosti vesmíru s jeho mlčením. Život vzniká na bezpočtu planet, avšak rozumné bytosti rodí jen výjimečnou souhrou mimořádných okolností.

Nevzniká ovšem příliš často a zpravidla se rozvíjí v nebiřkovinných formách: křemík už prokázal hojnost sloučenin rovnající se hojnosti vazeb uhlíku, atomového svorníku bílkovin, a silikonové evoluce jsou trvale neslučitelné s rozumem nebo tvoří jeho zrůdy, nemající s lidskou inteligencí nic společného. Záblesk inteligence se nevyznačuje různotvárností a trvá jen krátce. Vývoj života probíhá miliardy let ve své nevědomé etapě. Jestliže vzniknou primáti, odpálí po stu či dvou stech tisících let technickou erupci. Tato erupce je vynáší stále rychleji nejen ke stále dokonalejšímu ovládnutí sil přírody. Tento výbuch - protože podle vesmírných hodin jde o skutečnou explozi - unáší civilizace příliš odlišnými směry, než aby se mohly dorozumět shodným myšlením. Taková shoda neexistuje. Jde o antropocentrický předsudek,

zděděný lidmi z nejstarších pověr a mýtů. Rozumů může být mnoho, a právě proto, že je jich tolik, nebe k nám nemluví. Jiné hypotézy to popíraly. Řešení záhady je daleko jednodušší. Pokud evoluce zrodí Rozum, činí to sérií jednorázových náhod. Takový rozum může být zničen už v kolébce každou hvězdnou událostí v blízkosti rodného slunce. Kosmické zásahy jsou vždy slepé a nahodilé; cožpak paleontologie spolu s galaktografií, touto archeologií Mléčné dráhy, neprokázala, jakým katastrofám, jakým hromadám druhohorních plazů vděčí za svou vedoucí roli savci a jaký propletenec událostí - ledových a meziledových dob, vznik stepí, změny zemských magnetických pólů, tempo mutací - vytvořil genealogický strom člověka? Přitom rozum může dozrávat u trilionů sluncí. Může vstupovat na dráhu podobnou pozemské a pak se tato výhra ve hvězdné loterii po jednom či dvou tisících let mění v katastrofu, protože technika je minové pole, a kdo tam vkročí, snadno končí tragicky.

Rozumné bytosti dokážou toto ohrožení rozpoznat, avšak až tehdy, kdy je už pozdě. Když opustí náboženství, jehož pozdní, degenerované formy přeměnění v ideologie lákavé splněním výlučně pomíjivých přání, civilizace se snaží zabrzdit vlastní tempo, to však už není možné. Dokonce ani tam, kde je nerozpolcuje žádný vnitřní antagonismus.

Trosečník z Titanu měl dost času na kladení otázek a vyslechnutí odpovědí. Z úvah o sobě a světě, nazývaných na Zemi filozofií, přecházejí Rozumné bytosti k činnosti, která jim stále zřetelněji ukazuje, že to, co je povolalo k životu, ať už to bylo cokoli, jim zajistilo hlavně smrtelnost. Právě jí vděčí za svůj vznik, bez ní by totiž nefungovala miliardy let trvající proměnlivost vzniku a zániku druhů. Zrodila je propast všech smrtí prvohor, druhohor i dalších geologických epoch a současně se svým rozumem obdrželi záruku smrti. Velmi brzy, už po tuctu století od této diagnózy, rozpoznají mateřské manýry přírody, onen stejně úskočný jako marnotratný postup samohybných procesů, které užívá příroda k získání prostoru pro další formy života. Tyto postupy vyvolávají obdiv, pokud zůstávají svým objevitelům nedostupné. To však netrvá dlouho. Rostlinám, zvířatům i vlastnímu tělu seberou tajemství a přetvářejí prostředí čili sebe. Tento růst moci nelze ukojit. Mohou proniknout do vesmíru, aby se definitivně přesvědčili, jak je jim cizí a jak se cejch zvířecího původu nesmazatelně otiskl v jejich tělech. Přemohou i tu cizotu: stanou se totiž uvnitř vybudované technosféry posledním reliktem prastarého biologického dědictví. Společně s dávnou bídou, hladem, epidemiemi, bezpočtem nemocí stárí mohou odložit smrtelná těla. Tato možnost se zpočátku objevuje jako fantasmagorické, vzdálené, děsivé rozcestí.

Obečné pravdy tohoto druhu, páchnoucí ponurým patosem a jakousi inženýrskou eschatologií, bral trosečník na vědomí nerad. Chtěl poznat cíl výpravy, protože se stal jejím bezděčným účastníkem. S jejím projektem ho sblížilo až klasické dílo exobiologie nedávné doby, v němž našel Hortegeův a Neysslův diagram. Tento diagram znázorňuje vývoj psychozoiků ve vesmíru v hlavní posloupnosti i vedlejších větvích. Začátek hlavní posloupnosti připadá na raný technický věk. Je poměrně krátký; tisíce let, v době mezi etapou mechanických a informačních nástrojů, se nevětví. V dalším tisíciletí se informatika kříží s biologií a vytváří směr biotického zrychlení. V tomto místě diagnostická hodnota schématu slábne přechodem do prognostického. Tvar hlavní posloupnosti vymezila fakta i teorie; její rozvětňování vyplývá už jen z teorií, i když podporovaných jinými, vysoce pravděpodobnými teoriemi. Kritickým rozcestím hlavní posloupnosti je okamžik, kdy se konstruktérské schopnosti rozumných bytostí vyrovnají života tvůrčí potenci přírody. Předvídat další osud jednotlivé civilizace nelze, což vyplývá ze samotné charakteristiky rozcestí. Určitá část civilizací může zůstat v hlavní posloupnosti po důrazném omezení možné, ale neuskutečněné autoevoluce. Krajní meze biokonzervatismu zde vymezí právo (zákony, úmluvy, zákazy s trestním postihem), které si kategoricky podřídí znalosti přejaté od přírody. Vznikají techniky pro ochranu prostředí, které mají nekonfliktně přizpůsobit technosféru biosféře. Tento úkol může (ale nemusí) být splněn; tehdy civilizace demograficky vibruje v sériích autodestrukčních krizí. Může opakovaně upadat a opět regenerovat a platit za tuto sebezhooubnou setrvačnost miliardami obětí. Navazování mezihvězdného spojení v této době nepatří mezi její nejnaléhavější úkoly.

Konzervativci hlavní posloupnosti mlčí, což je pochopitelné.

Nekonzervativních biotických řešení je mnoho. Přijatá rozhodnutí jsou nenapravitelná. Z toho plyne značné rozvětvení starých psychozoiků. Hortege, Neyssel i Amicar zavedli pojem "okna kontaktu". Je to časový úsek, kdy rozumné bytosti UŽ dosáhly vysokých znalostí, ale JEŠTĚ nepřistoupily k přetváření

svého přírodního Rozumu - obdoby lidského mozku. "Okno kontaktu" je v kosmickém měřítku mžikem. Od louče k petrolejové lampě uplynulo 16 000 let, od této lampy k laseru sto let. Rozdíl informací nezbytných ke kroku louč - laser je podobný rozdílu potřebnému ke kroku oddělujícímu poznání dědičného kódu od jeho zapojení do poatomového průmyslu. Přírůstky znalostí jsou ve fázi "okna kontaktu" exponenciální a na jeho konci hyperbolické. Období kontaktu pro dorozumění trvá nejméně 1 000 pozemských let, optimálně 1 800 až 2 500 let. Mimo toto okno panuje u všech nedozrálých i přezrálých civilizací mlčení. První nemají pro spojení dost energie, druhé se buď izolují, nebo tvoří soustavy komunikující spolu nadsvětelně. V otázce nadsvětelného spojení docházelo ke sporům. Žádný druh hmoty nebo energie nemůže překročit rychlost světla, tuto bariéru lze však podle některých tvrzení obejít. Jestliže pulsar s magnetickým polem ztuhlým v neutronové hvězdě rotuje rychlostí blízkou rychlosti světla, paprsek jeho záření vytváří kruhy kolem osy pulsaru a v dostatečné vzdálenosti protíná úseky prostoru nadsvětelnou rychlostí. Pokud na sousedních úsecích rotace tohoto paprsku budou pozorovatelé, mohou synchronizovat své hodinky mimo bariéru objevenou Einsteinem. Musí znát jen údaje týkající se délky stran trojúhelníku "pulsar - pozorovatel A - pozorovatel B" a rychlost rotace "majáku".

Tolik se dozvěděl o vesmírných civilizacích člověk vzkříšený na Eurydice během roku jejího neustálého zrychlování. Zde dospěl k bariéře, kterou neuměl překonat. Stroj-pedagog neprojevoval svou nespokojenost žákovi neschopnému pochopit podstatu siderální energetiky a jejích vazeb s gravitačním inženýrstvím a balistikou. Tyto plody posledních objevů podpořily projekt výpravy ke hvězdám Harpyji, zakrytých astronomům minulých staletí mračnem nazývaným Uhelný pytel. Eurydika se mu měla vyhnout, vstoupit do "temporální stanice" kolapsaru nazvaného Hádés, vyslat jeden ze svých článků na planetu pojmenovanou Kvinta Dzéty Harpyje, vyčkat návratu průzkumníka a při návratu vykonat záhadný manévř nazvaný průchod retrochronálním toroidem, kterým se vrátí do blízkosti Slunce pouhých osm let po startu. Bez tohoto průchodu by se vrátila za dva tisíce let, tedy nikdy.

Průzkumná loď Eurydiky měla samostatně proletět celý parsek s posádkou v embryonálním stavu. Varianta vitifikace lidí byla zamítnuta, protože poskytovala jen 98 % jistoty oživení zmrazených lidí. Pilot prastarých raket se cítil při těchto přednáškách jako dítě zasvěcované do funkce synchrofázotronu. Buď měl nedostatečné schopnosti memnor, nebo on sám. Seznal také, že se stal samotářem a že dál nemůže dělat Robinsona po boku elektronického Pátka. Odjel do observatoře v čelním článku Eurydiky, aby spatřil hvězdy. V hale se blýskaly neznámé přístroje, marně hledal trubice reflektoru nebo teleskopu známé konstrukce nebo alespoň kopuli se clonou pro vizuální pozorování oblohy. Vysoký prostor mu připadal prázdný, i když ho osvětlovaly patrové girlandy dokola rozmístěných lamp. Podél nich vedly úzké galerie, propojené řadami přístrojů. Když se po neúspěšné výpravě vrátil do své kajuty, zahlédl na stole starou, rozdrbanou knihu s lístkem od Gerberta, který mu půjčil tuto četbu na noc. Lékař proslul tím, že vzal na palubu spoustu vědeckofantastických knih a dával jim přednost před oslnivými holovizními hrami. Pohled na knihu obdarovaného vzrušil. Už dlouho byl mezi hvězdami, a přesto je neviděl, a co hůř, neuměl se sblížit s lidmi, kteří mu zajistili novou cestu i nový život. Kajuta měl zařízenou podle svého přání napůl jako na lodi a napůl jako na starodávné nákladní raketě, obydli kormidelníka či navigátora, zcela nepodobné kajutám cestujících, protože to nebylo místo dočasného pobytu jako hotel, ale domov. Měl tu i patrové lůžko. Nahoru obvykle odkládal oděv při svlékání, v záhlaví dolního rozsvítil lampu, přikryl si nohy přikrývkou a s myšlenkou, že opět hřeší pasivitou a leností, možná však už naposledy, otevřel knihu na místě založeném Gerbertem. Chvilí četl a nerozuměl ani slovu, tak na něj působil obyčejný černý tisk. Tvar písmen, nažloutlý tenký papír, opravdová knihařská vazba, oblý hřbet, to vše mu připadalo jako něco neuvěřitelně vlastního, jedinečného, ztraceného a opět nalezeného, třebaže - věru - nikdy nebyl knihomol. Ted' však nalézal v četbě něco slavnostního, jako by mu nežijící autor něco slíbil, a ačkoli musel zdolat tolik překážek, slib splnil. Měl podivný zvyk: otevíral knihu namátkou a tam začínal číst. Autorům by se to moc nelíbilo. Nevěděl, proč to dělá. Snad nechtěl vnikat do vymyšleného světa připraveným vchodem, ale rázem vtrhnout doprostřed. Udělal to i teď.

»"...vyprávět?"

Profesor složil ruce na prsou.

"Lodí do přístavu Boma," začal a usedl na židli. Přivřel oči.

"Po řece do Bangalu. Tam začíná džungle. Potom šest týdnů na koni, déle to nejde. Dokonce i muly hynou. Spavá nemoc... Byl tam takový starý šaman, Nfo Tuabé," vyslovil to slovo s francouzským přízvukem na poslední slabice. "Přijel jsem lovit motýly. Ale on mi ukázal cestu..."

Na chvíli zmlkl. Otevřel oči.

"Víte, co je to džungle? Jak byste to mohl vědět? Zelený, běsnící život. Všechno se chvěje, číhá, pohybuje, v houští spousty žravých tvorů, šílené květy jako exploze barev, hmyz v lepkavých pavučinách, tisíce, tisíce neurčených druhů. To není jako u nás v Evropě. Není třeba hledat. V noci sedají na stan mûry, velké jako dlaň, dotěrné, slepé, po stovkách padají do ohně. Po plátně přebíhají stíny. Černoši se třesou, vítr přináší ze všech stran řev. Lvi, šakali... No, ale to nic. Potom přijde slabost a horečka. Když padnou koně, dál pěšky. Měl jsem sérum, chinin, germanin, co vás jen napadne. Konečně jednoho dne - tam se nepočítají, člověk cítí, že dělení na týdny i celý kalendář jsou něco směšně umělého - jednoho dne nelze jít dál. Džungle končí. Ještě jedna černošská osada. Přímou řeku. Řeka není na mapě, protože třikrát do roka mizí v pohyblivých píscích. Část koryta je v podzemí. A tady několik chýší z hlíny vysušené na slunci a z bahna. Tam bydlel Nfo Tuabé. Neuměl anglicky, kdepak. Měl jsem dva tlumočníky. První překládal moje slova do pobřežního nářečí a druhý z něj do jazyka Křováků. Celé džungli od šestého stupně šířky vládne stará královská rodina. Domnívám se, že jde o potomky Egyptanů. Jsou vyšší a mnohem inteligentnější než středoafričtí černoši. Nfo Tuabé mi dokonce nakreslil mapu a vyznačil na ní hranice království. Vyléčil jsem jeho synovi spavou nemoc. A právě za to..."

Stále se zavřenýma očima sáhl profesor do vnitřní kapsy. Vytáhl ze zápisníku list papíru s kresbou červeným inkoustem. Kroutily se na něm různé čáry.

"Těžko se orientovat... Tady končí džungle jako uťatá. To je hranice království. Ptal jsem se, co je dál. V noci o tom nechtěl mluvit. Musel přijít den. Teprve potom, v té své smradlavé díře bez oken... nedokážete si představit, jaký je tam puch... mi řekl, že dál jsou mravenci. Bílí slepí mravenci, kteří stavějí velká města. Jejich panství se táhne kilometry daleko. Červení mravenci válčí s bílými. Jako velká živá řeka procházejí džunglí. Tehdy prchají stáda slonů a prorážejí v porostu široké tunely. Utíkají tygři, dokonce i hadi. Z ptáků zůstávají jen supi. Mravenci jdou různě: někdy měsíc, ve dne i v noci, rezavý pohyblivý proud, který ničí všechno, co má v cestě. Přijdou na okraj džungle, narazí na kopce bílých a začíná boj. Nfo Tuabé ho viděl jednou v životě. Červení mravenci po zdolání stráží bílých vniknou do jejich města. Nikdy se nevracejí. Nikdo neví, co se s nimi stalo. Ale další rok se prodírají džunglí nové zástupy. Tak tomu bylo za jeho otce, děda i praděda. Vždycky. Půda v sídle bílých mravenců je úrodná. Za dávných časů se ji černoši pokoušeli využít, zkoušeli spálit termity kupy. Boj však prohráli. Sadba byla zničená. Stavěli chaty a ohrady ze dřeva. Termiti se k nim dostanou podzemními chodbami, vnikají do konstrukcí a tak je zevnitř vyhlodávají, že po doteku spadnou. Zkoušeli používat hlínu. Pak se místo dělníků objevovali vojáci. Právě tito," ukázal na schránku.

Byly v ní ukázky obřích termitů, připevněné svorkami ke skleněné desce. Několik bojovníků, ohromných a jaksi zmračených tvorů. Třetinu jejich těla pokrýval chitínový pancíř s přilbicí ukončenou rozevřenými nůžkami. Štíhlé nožky a zadeček zavalovala masa hypertrofovaného pancíře.

"Jistě to pro vás není nic nového, že? Víme, že existují oblasti, kde vládnu termity. V Jižní Americe... Mají dva druhy vojáků, jakousi vnitřní policii a obránce. Termitiště dosahují výšky osmi metrů. Jsou z písku a trusu, tvořících cement tvrdší než portlandský. Žádná ocel ho nenaruší. Bezoký, bílý, měkký hmyz, který žije několik milionů let odříznut od světla. Zkoumal je Packard, Schmelz a mnoho dalších. Ale nikdo z nich neměl tušení... Rozumíte? Zachránil jsem mu syna a jako náhradu za to... Ach, to byl mudrc... Věděl, jak se může bělochovi královsky odvděčit. Byl to šedovlasý muž, černý do popelava, jako vyuzená maska. Řekl mi toto:

„Kupy se táhnou celé míle. Pokrývají celou rovinu. Jako les, jako mrtvý les, jedny vedle druhých, zkamenělé obří kmeny, není snadné se mezi nimi prodrat. Všude tvrdá půda, hluše dunící pod nohama, pokrytá jakoby tlustými spletnými lan. To jsou kanály, termity cesty. Jsou ze stejného cementu jako kupy. Táhnou se daleko, pronikají pod zem, vybíhají nahoru, větví se, křížují, vedou z nich průchody do nitra termityšť a každých několik desítek centimetrů se rozšiřují, aby se mohli termity v protisměru vyhnout.

Tam, v hlubinách Města, uprostřed miliónu zkamenělých termitišť, v nichž vře slepý, prudký život, je jedna kupa jiná. Nevelká, černá a hákovitě ohnutá.'

Naznačil mi svým hnědým palcem její vzhled.

„Tam je srdce mravenčího národa.' Víc neprozradil."

"A vy jste mu uvěřil?" zašeptal posluchač. Profesorovy černé oči žhnuly.

"Vrátil jsem se do Boma. Koupil jsem padesát kilogramů dynamitu v librových patronách, jaké se užívají v dolech. Krumpáče, lopaty, motyky, rýče, celé vybavení. Pytle síry, kovové trubky, masky, sítě, nejlepší, jaké jsem mohl dostat. Kanystry leteckého benzínu a celý arsenál insekticidů, jaký si jen můžete představit. Potom jsem najal dvanáct nosičů a vyrazil do džungle.

Znáte Collengerův pokus? Byl prohlášen za výmysl. Nebyl to myrmekolog, ale amatér. Rozdělil termitiště odshora až dolů ocelovou deskou tak, že obě poloviny neměly žádné spojení. Kupa byla nová, termiti ji teprve stavěli. Po šesti týdnech desku vytáhl a ukázalo se, že stavěli nové chodby tak, že jejich ústí po obou stranách překážky přesně navazovala, ve vodorovném a svislém směru nebyl rozdíl ani milimetr. Jako když lidé při stavbě tunelu začínají práci ze dvou stran a setkají se uprostřed. Jak se termiti dorozumívali ocelovou deskou? A potom Glossovo pozorování. Také nepotvrzené. Tvrdil, že po zabití královny jedinci vzdálení několik set metrů od ní okamžitě jeví podráždění a vracejí se domů."

Další pauza. Zahleděl se do rudého žáru v krbu, kde se objevovaly a zase mizely modravé plamínky.

"Cesta byla... nu což. Nejdřív utekl průvodce a potom tlumočník. Zahodili věci a zmizeli. Když jsem se ráno probudil v moskytiéře - mlčení, vytřeštěné oči, vyděšené obličej a šepot za zády. Nakonec jsem je svazoval k sobě a konec provazu jsem si uvázal k ruce. Nože jsem jim sebral, aby ho nemohli přerušit. Z trvalého nevyspání nebo ze slunce se mi zanítily oči. Ráno jsem nemohl rozevřít slepená víčka. Bylo to v létě. Košile ztvrdla od potu jako naškrobená, na prilbu se nedalo zvenčí sáhnout, jinak hned na prstech vyskočily puchýře. Hlaveň pušky žhnula jako rozpálený ingot.

Razili jsme si cestu třicet devět dní. Nechtěl jsem jít přes vísku starého Nfo Tuabé, protože mě o to prosil, a tak jsme se na okraji džungle ocitli znenadání. Najednou skončila ta ďábelská, dusná houština listů, lián, vrískajících papoušků a opic. Kam oko dohlédlo, všude rovina, žlutá jako kůže starého lva. Na ní mezi trsy kaktusů homole. Kupy. Stavěné poslepu zevnitř, tedy často neforemné. Tady jsme strávili noc. Ráno jsem se vzbudil s hrozným bolením hlavy. Včerejší den jsem neopatrně snal na chvíli prilbu. Slunce stálo vysoko. Byl takový žár, že vzduch spaloval plíce. Obrazy předmětů se třáslly, jako by písek hořel. Byl jsem sám. Černoši překousali šňůru a utekli. Zůstal tu jen třináctiletý chlapec Uagadu.

Vyrazili jsme. Ve dvou jsme odnášeli náklad na vzdálenost několika desítek kroků. Tuto pouť bylo třeba opakovat pětkrát na slunci, které žhnulo jako ďábel. I přes bílou košili mi naskákaly na zádech boláky, které se nehojily. Musel jsem spát na břiše. Ale to všechno jsou hlouposti. Celý den jsme pronikali do termitího města. Nevím, jestli je na světě něco strašnějšího. Jen si to představte: na všech stranách, vpředu, vzadu kamenné kupy ční do výše druhého patra. Místy tak blízko, že se stěží dalo mezi nimi prodrat. Nekonečný les drsných šedých homolů. A uvnitř, kdykoli jsme stanuli, nepatrný, neustávající, pravidelný šum, provázený občas osamělým klepnutím. Když jste se dotkl stěny, cítil jste mravenčení, vibraci, dnem i nocí. Několikrát se nám podařilo rozšlápnout některý z tunelů, vypadajících jako šedé provazce, poházené v celých svazcích po zemi. Nekonečnými řadami v nich postupovali bílí hmyzí jedinci. Okamžitě se objevovaly tvrdé prilby vojáků, kteří sekali naslepo do vzduchu kusadly a vypouštěli lepkavou palčivou tekutinu.

Tak jsem šel dva dny, protože o nějaké orientaci nebylo ani řeči. Dvakrát, třikrát, čtyřikrát denně jsem se vyškrábal na vyšší kupu, než byly ostatní, a hledal tu, o které mluvil Nfo Tuabé. Viděl jsem však jen zkamenělý les. Džungle za námi se změnila v zelený pruh, potom v modravou čáru na obzoru a konečně zmizela. Ubývalo zásob vody. A kupám nebylo konce. Dalekohledem jsem viděl stále nové až k obzoru, kde splývaly jako klasy obilí. Obdivoval jsem svého chlapce. Bez protestu dělal všechno co já a přitom nevěděl proč a nač. Tak jsme šli čtyři dny. Byl jsem opilý sluncem. Ochranné brýle nepomáhaly. Strašlivá záře na nebi, do kterého se nedalo před soumrakem ani pohlédnout, i v písku, který se leskl jako rtuť. A kolem nekonečné palisády kup. Po živých tvorech žádné stopy. Sem se nepouštějí ani supi. Jen tu a tam stály osamělé kaktusy.

Když jsem večer vydal denní dávku vody, vyškrábal jsem se na vrchol zvlášť vysoké kupy. Myslím, že

pamatovala Caesarovy časy. Už bez naděje jsem se rozhlížel dalekohledem, když jsem náhle zahlédl černý bod. Nejdřív jsem si myslel, že mám umazané čočky. Mýlil jsem se. Byla to ta kupa. Ráno jsem vstal, když bylo ještě slunce pod obzorem. Svěho chlapce jsem stěží vzbudil. Začali jsme odnášet věci směrem, který jsem určil podle kompasu. Kupy začaly být trošku nižší, ale sbližovaly se. Nakonec vytvořily takovou ohradu, že jsem nemohl dál. Černoušek ještě mohl, podával jsem mu tedy balíky mezi dvěma cementovými sloupy. Potom jsem přelezl horem. To trvalo pět hodin. Za tu dobu jsme urazili snad sto metrů. Viděl jsem, že tak to nepůjde, ale zmocnila se mě zvláštní horečka. Nemyslím to doslova, protože jsem měl pořád kolem třiceti osmi stupňů. To je věc klimatu. Asi to nějak ovlivňuje mozek. Vzal jsem pět liber dynamitových patron a vyhodil do povětří kupu, která nám překážela v cestě. Po zapálení doutnáku jsme se skryli za jiné kupy. Výbuch byl tlumený, energie exploze směřovala do země. Půda se otřásla. Ostatní kupy zůstaly stát. Z vyhozené zbyly jen velké kusy plné bílých těl. Do té doby jsme si navzájem neškodili. Teď začal boj. Kráterem po výbuchu jsme nemohli projít. Z otvoru vylézaly desetitisíce termitů a valily se ve vlnách jako láva. Prohledávaly každý kousek půdy. Zapálil jsem síru a vzal na záda nádrž. Víte, jak takový přístroj vypadá? Připomíná zahradní postřikovač. Nebo plamenomet. Z trubice, kterou jsem držel v ruce, proudil štiplavý dým. Nasadil jsem si plynovou masku, druhou jsem dal chlapci. Dal jsem mu také boty speciálně zhotovené pro tento účel, opletené ocelovou sítí. Tak se nám podařilo projít. Vypouštěl jsem proudy dýmu, který termity zaháněl. Ti, kteří neustoupili, hynuli. Na jednom místě jsem musel použít benzin, rozlil jsem jej a zapálil, takže jsem mezi námi a řekou termitů vytvořil ohnivou přehradu. K černému termitišti zbývalo ještě asi sto metrů. Spánek nepřipadal v úvahu. Seděli jsme pod neustále dýmající nádrží a svítili si baterkami. To byla noc! Seděl jste někdy šest hodin v plynové masce? Ne? Tak si představte, co znamená trčet v rozpáleném gumovém chobotu. Když jsem se chtěl volněji nadechnout a odtáhl masku od tváře, dusil jsem se dýmem. Tak prošla noc. Můj chlapec se neustále třásl. Báł jsem se, že má zimnici.

Konečně nastal nový den. Voda končila. Měli jsme už jen jeden kanystr. Při nejskrovnějších dávkách nám mohl vystačit nejvýš na tři dny. Byl čas se co nejrychleji vrátit."

Profesor zmlkl, otevřel oči a zahleděl se do ohně, který dohasínal. Místnost osvětlovala lampa: tlumený zelený svit, jakoby filtrovaný vodou.

"Pak jsme došli k černé kupě."

Zvedl ruku.

"Jako ohnutý prst. Tak vypadala. Hladký povrch, jako vyleštěný. Obklopovaly ji nižší kupy, a co bylo nejzvláštnější, nebyly svislé, ale nakláněly se k ní, vypadaly jako maškary zkamenělé v groteskní úkloně. Shromáždil jsem všechny zásoby na jednom místě tohoto kruhu - měřil čtyřicet kroků - a pustil se do práce. Nechtěl jsem černou kupu ničit dynamitem. Od okamžiku, kdy jsme vstoupili do tohoto prostoru, se termity už neobjevovali. Konečně bylo možné sundat masky z obličejů. Jaká úleva! Několik minut jsem byl nejšťastnějším člověkem na světě. Nepopsatelná rozkoš volného nadýchnutí - a ta černá kupa, nestvůrně ohnutá, nepodobná ničemu, co jsem znal. Tančil jsem a zpíval jako šílený bez ohledu na proudy potu na čele. Můj Uagadu na to zděšeně hleděl. Snad si myslel, že se klaním černému bohu... Rychle jsem však ochladl. Důvodů k radosti bylo málo: voda končila, potrava stačila sotva na dva dny. I když zbývali termity. Černoši je pokládají za pamlsek. Nemohl jsem se však přemoci. Ostatně hlad naučí..." Opět ztichl. Oči se mu leskly.

"Abych nemluvil dlouho... vážený, rozbil jsem ten kopec... starý Nfo Tuabé mluvil pravdu."

Naklonil se kupředu. Rysy jeho tváře se zaostřily. Mluvil bez oddechu.

"Nejprve tam byla vrstva vláken, nezvykle rovné a pevné tenké předivo. Uvnitř ústřední komora, obklopená silnou vrstvou termitů.

Byli to vůbec termity? Za celý život jsem takové neviděl. Obrovští, ploší jako dlaň, pokrytí stříbrnými chloupky, s trychtýřovitými hlavami zakončenými něčím jako antény. Tyto antény se dotýkaly šedého předmětu, ne většího než moje pěst. Hmyzí jedinci byli neobyčejně staří. Nehybní jako ze dřeva. Nepokoušeli se ani bránit. Zadečky jim rytmicky pulsovaly. Když jsem však některého odtrhl od tohoto ústředního předmětu, této kulaté zvláštní věci, okamžitě hynul. Rozpadal se mi v prstech jako zetlelý cár. Neměl jsem čas ani sílu, abych to všechno zkoumal. Vytáhl jsem ten předmět z komory, zavřel ho do krabice z ocelového plechu a okamžitě jsem spolu se svým Uagadu vyrazil na zpáteční cestu.

Nejde o to, jak jsem dorazil k pobřeží. Setkali jsme se s červenými mravenci. Děkoval jsem chvíli, kdy jsem se rozhodl táhnout zpátky kanystr plný benzinu. Nemít oheň... Ale nechme toho. To je jiná historie. Řeknu jen jedno: při první zastávce jsem si pozorně prohlédl onu věc, kterou jsme sebrali v černé kupě. Když jsem ji očistil od nánosů, vyklubala se z toho ideálně pravidelná koule z těžké látky, průzračné jako sklo, avšak s nesrovnatelně větším lomem světla. Už tehdy v džungli se objevil jistý úkaz, kterému jsem zpočátku nevěnoval pozornost. Domníval jsem se, že se mi to jen zdá. Když jsem však dorazil do civilizovaných končin na pobřeží a ještě dál, přesvědčil jsem se, že nejde o zdání..."

Zapadl hlouběji do křesla a téměř neviditelný ve stínu, s hlavou rýsující se proti světlejšímu pozadí, pokračoval:

"Pronásledoval mě hmyz. Motýli, mûry, pavouci, blanokřídlí, co vás jen napadne. Dnem i nocí za mnou táhl hučící mrak. Vlastně ne za mnou, ale za mými zavazadly, za kovovou krabičkou obsahující kouli. Na lodi bylo trochu líp. Radikálními insekticidy jsem hmyz zničil. Nový nepřítel, na otevřeném moři není. Zato hned po přistání ve Francii začalo všechno znovu. A nejhorší byli mravenci. Kdekoliv jsem se zastavil déle než na hodinu, objevovali se mravenci. Rezaví, černí, lesní, faraóni, velcí i malí táhli k té kouli, shromažďovali se na krabičce, pokrývali ji hemživým klubkem, rozbíjeli, požírali, ničili všechny obaly, do kterých jsem ji balil, hubili se navzájem, hynuli, vypouštěli kyselinu ve snaze rozleptat ocelový plech..."

Zmlkl.

"Tento dům, ve kterém se nalézáme, jeho osamělá poloha, všechna bezpečnostní opatření která používám, jsou vyvolána tím, že mě neustále obléhají mravenci."

Vstal.

"Dělal jsem pokusy. Diamantovým vrtákem jsem získal z koule pilinku velkou jako zrnko máku. Působí stejně přitažlivě jako celá koule. Zjistil jsem také, že po zabalení do tlusté vrstvy olova její působení ustává."

"Nějaké zařízení...?" vyrazil chraplavě posluchač. Jako hypnotizovaný zíral do stěží viditelné tváře starého vědce.

"Možná. Nevím."

"...a máte tu kouli?"

"Ano. Chcete ji vidět?"

Návštěvník vyskočil. Profesor mu dal ve dveřích přednost, vrátil se ke stolu pro klíč a vyšel za hostem do tmavé chodby. Vstoupili do úzké komůrky bez oken. Byla prázdná, jen v koutě stál velký pancéřový trezor starého systému. Slabé světlo nestíněné žárovky u stropu se odráželo v pancéřových stěnách. Profesor vsunul pevnou rukou klíč do zámku. Otočil jím, západky zacvakaly, tlusté dveře se otevřely. Pak ustoupil stranou. Trezor byl prázdný.«

SETI

Kajuty fyziků byly ve čtvrtém patře. Už se dokázal na Eurydice orientovat. Prostudoval si plán celé lodě, tak odlišné od těch, kterými dosud létal. Neporozuměl mnoha názvům a účelům podivných zařízení zářového článku, neobydleného a odděleného od zbytku trupu trojitými přepážkami. Housenkovitý moloch protínaly podél i napříč transportní tunely, skutečná podzemní síť válcově protaženého města. Jeho svaly si pamatovaly putování těsnými chodbami, oválného nebo kulatého profilu jako studně, ve kterých plul v beztížném stavu a občas si pomohl lehkým odrazem, aby správně vybral zatáčku. V nákladních lodích šlo proniknout do skladů rychleji, klimatizačním potrubím, stačilo zapnout dmychadlo a už klouzal v šumu téměř opravdového větru, jen nohy za ním vlály jako nepotřebný přívěsek, se kterým nikdo neví, co si má počít. Téměř se mu stýskalo po onom beztížném stavu, který tak často proklínal při opravách, protože Newtonovy zákony prokazovaly svou moc a stačilo uhodit kladivem a nepřídržovat se druhou rukou, aby odlétl po tečně v kotrmelcích, které připadaly směšné jen přihlížejícím.

Výtahy, ve skutečnosti oblé kabiny bez kol a s tak vypouklými okny, že se v nich postavy odrážely deformované, se nehlukně přesouvaly, ukazovaly čísla míjených sektorů a na konečné stanici zamrkaly. Podlahy chodeb byly současně drsné i měkké, za rohem právě zmizel vysavač podobný želvě, a on stále šel podél rady dveří, vypouklých stejně jako stěna a s vysokými prahy pobitými mědí, což se jistě kdysi

zalíbilo nějakému interiérovému architektovi. Těžko existoval jiný důvod. Zastavil se před Laugerovou kajutou a najednou ztratil sebejistotu. Pořád se nedokázal stát jedním z posádky. Jejich přízeň v jídelně i chvatnost, se kterou ho všichni postupně zvali ke svému stolu, mu připadaly přehnané, jako by jen předstírali, že je opravdu jedním z nich a není zařazen jen prozatímne. Jednou hovořil s Laugerem a ten ho ujistil, že může kdykoli přijít, což ho kupodivu trochu pohněvalo, místo aby nabyl důvěry. Lauger ostatně nebyl leckdo, ale proslulý fyzik, a to nejen na Eurydice. Nikdy si nemyslel, že by mohl ztratit jistotu o tom, jak se má chovat k lidem, savoir-vivre - toto slovo mělo pachut' slova "flirt" v podzemí pyramidy. Dveří bez kliky se stačilo dotknout špičkami prstů, a otevřely se tak rychle, že málem uskočil jako divoch před autem. Uvnitř rozlehlé místnosti ho zarazil nepořádek. Mezi stohy pásků, desek, papírů a atlasů stál velký stůl s deskou ve tvaru poloviny mezikruží, s otáčivým sedadlem uprostřed, za ním se na stěně černal čtverec s přeskakujícími jiskřičkami světla. Po obou stranách této hemživé tabulky svítily velké fotografie spirálních mlhovin a o kus dál svislé sloupovité válce, částečně otevřené, plné přihrádek s kasetami procesorů. V levém koutě se tyčil ke stropu uchycený lichoběžník přístroje s připojeným sedátkem, ze štěrbin pod okulárem splýval pruh papíru s nějakým nákresem a tvořil na podlaze drobné závit. Podlahu pokrýval starý perský koberec se zašlým hieroglyfickým vzorem. Ten koberec ho definitivně zmátl. Sloupovitý válec zmizel a uvolnil tak vstup do další místnosti. Tam stál Lauger v plátěných kalhotách a ve svetru, s dlouho nestříhanými vlasy. Nevinně a současně významně se na něj usmíval. Měl masitou tvář předčasně zestárlého dítěte, zcela nepodobnou tvůrci vysoce abstraktních pojmů, jako Albert Einstein, když ještě pracoval v nějakém úřadu.

"Dobrý den...", pozdravil návštěvník.

"Pojď dál, kolego, pojď". Přišel jsi akorát, jedním vrzem pronikneš do fyziky i metafyziky..."

A na vysvětlenou dodal:

"Je tu otec Arago."

Vstoupil za Laugerem do druhé místnosti, menší, s ukrytým lůžkem, s několika křesílky kolem stolu, na kterém dominikán zkoumal lupou nějaké plány, patrně počítačovou planetární mapu, protože měla rovnoběžky.

Arago povytáhl křeslo vedle svého. Všichni tři usedli.

"To je Marek, znáte ho, otče?" zeptal se Lauger, nečekal na odpověď a pokračoval:

"Tuším vaše potíže, pane Marku. S duchem ve stroji je těžká domluva."

"Stroj je nevinný," poznamenal dominikán se stopou ironie. "Povídá to, co se do něj vložilo."

"Přesněji řečeno, co vy jste vložili," opravil ho se vzdorným úsměvem fyzik. "Teorie si odporují, ale to bylo vždycky. Jde o osud nadokenních civilizací," dodal novému hostu na vysvětlenou. "Když jste už vpadl do našeho sporu, shrnu začátek. Už víte, že staré pojetí ETI*) se změnilo. I kdyby bylo v galaxii milión civilizací, jejich existence je tak rozložená v čase, že se nelze napřed domluvit s pánem planety a potom ho navštívit. Odchytit civilizaci je těžší než chytit jepici. Proto nehledáme motýly, ale housenky. Víte, co je to okno kontaktu?"

"Vím."

"Tak vidíte! Proseli jsme dvě stě miliónů hvězd, odhalili jedenáct miliónů kandidátek. Většina má planety mrtvé, pod oknem nebo nad oknem. Představ si," přešel nečekaně na tykání, "že ses zamiloval do šestnáctiletého děvčete a vyraziš na schůzku. Bohužel cesta trvá padesát let. Stojíš před stařenkou nebo nebožkou. Když požádáš o ruku poštou, zestárneš dřív, než dostaneš první odpověď. To je in nuce prvotní koncepce SETI. Nelze rozmlouvat s přestávkami trvajících staletí."

"Letíme tedy k housence?" otázal se. Od jisté doby mu říkali Marek a teď mu bůhvíproč prolétlo hlavou, zda s tím nezačal mnich, který stejně jako on byl i nebyl členem posádky.

"To nevíme," poznamenal Arago. Laugera tato slova zřejmě uspokojila.

"Určitě. Životodárné planety poznáme podle složení atmosféry. Jejich seznam má v naší galaxii mnoho tisíc položek. Vytrídili jsme asi třicet vzbuzujících nadějí."

"Na rozum?"

"Rozum je v plenkách neviditelný. Když dozraje, vyletí oknem. Je ho třeba chytit dřív. Odkud víme, že náš cíl stojí za tuto námahu? Je to Kvinta, pátá planeta Dzéty Harpyje. Máme o ní spoustu údajů."

"In dubio pro reo," pronesl dominikán.

"A kdo je podle vás obviněný?" zeptal se Lauger, opět ho nenechal odpovědět a pokračoval:

"Prvním pozemským symptomem rozumu je rádio. Dlouho před radioastronomií. No, tak dlouho zas ne, asi sto let. Planety s vysílači lze najít, když energie jejich vysílání přesáhne gigawatty. Kvinta vysílá v krátkém a ultrakrátkém pásmu míň než její slunce, ale na mrtvou planetu až moc. Na elektronizovanou průměrně, protože je pod úrovní slunečního šumu. Něco tam však je, rádiového, podprahového. Máme na to důkazy."

"Indicie," opravil ho znovu apoštolský emisar.

"Ještě míň, jednu indicii," souhlasil Lauger. "Důležitější však je, že na Kvintě byly pozorovány elektromagnetické výboje a u jednoho byla celá emise zaznamenána spektroskopy družic Marsu. Ty dvě družice stály Zemi mnoho: naši výpravu."

"Atomové bomby?" zeptal se muž, smířený už se jménem Marek.

"Ne. Spíš začátek planetárního inženýrství, protože šlo o termojaderné, čisté. Pokud by to na Kvintě probíhalo jako na Zemi, začali by uranem. Navíc se ty záblesky objevovaly jen uvnitř polárního kruhu, čili na tamní Arktidě či Antarktidě. Tak lze tavit ledovce. Ale v tom se nerozházíme," pohlédl na dominikána. "Jde o to, zda naším příchodem můžeme tam napáchat škody. Otec Arago se domnívá, že ano. Já si to myslím také."

"Kde je tedy rozpor?"

"Domnívám se, že i tak to stojí za to. Poznávání světa beze škod není možné."

Začínal chápat smysl sporu. Zapomněl, kdo je. Vrátila se mu bývalá odvaha.

"Důstojnosti... tedy otče... vy letíte s námi proti svému přesvědčení?" obrátil se přímo na duchovního.

"Přirozeně," odvětil Arago. "Církev patřila k odpůrcům výpravy. Takzvaný kontakt se může stát danajským darem. Otevřením Pandořiny skříňky."

"Otec se už nakazil mytologickým patronátem projektu," rozesmál se Lauger. "Eurydika, Jupiter, Hádés, Kerber... kradli jsme u Řeků. Loď by se správně měla jmenovat Argó a my psychonauti. Pokusíme se natropit co nejméně škod. Proto je průběh operace složitý."

"Contra spem spero..." vzdychl mnich. "Ale raději," opravil se, "bych se mýlil."

Lauger ho už zřejmě neslyšel, zaujat jinou myšlenkou.

"Než se přiblížíme ke Kvintě, uplyne tam během jednoho roku našeho palubního času nejméně tři sta let. To znamená, že je zastihneme už v horní části okna. Pokud ne později! Sekundové rozdíly našich manévru nás mohou ohromně uspišit nebo zpozdit. A škody... víte, důstojnosti, že technická civilizace má značnou setrvačnost, ačkoli není stabilní. Jinak řečeno, není snadné ji vychýlit z dráhy. Ať se stane cokoli, nesestoupíme tam jako bohové s nebes. Nehledáme primitivní kultury a v CETI nejsou astroetnologové."

Arago fyzika mlčky, pozoroval přimhouřenýma očima. Svědek diskuse se odvážil zeptat:

"A to je dobře?"

"Co?" podivil se Lauger.

"Prohlásit nepozorovatelné za neexistující. To přirovnání lze zpochybnit..."

"Můžete tomu klidně říkat oportunismus," odvětil chladně Lauger. "Zvolili jsme si úkol, který lze splnit. Okno kontaktu má empirický rám, ale také etické zdůvodnění. Neandertálcům nenalejeme do hlavy olej dvacátého druhého století. Ostatně proč pluralis maiestaticus. Stál jsem u zrodu projektu a jsem tu, protože kontaktem rozumím výměnu znalostí. Výměnu. Ne patronát ani nadřazené poučování."

"A co když tam vládne zlo?" zeptal se Arago.

"Existuje vůbec univerzální zlo? Jeho konstanta?" namítl Lauger.

"Obávám se, že existuje."

"Měl jste tedy prohlásit non possumus a ignorovat projekt..."

"Plním jen svou povinnost."

Po těchto slovech duchovní vstal, pozdravil je úklonou hlavy a odešel.

V křesle rozvalený Lauger se zatvářil neurčitě, pohnul rty, jako by na nich ucítil hořkost, a odevzdaně zabručel: "Vážím si ho za to, že mě vyvádí z rovnováhy. Všemmu přidělává křídla. Nebo rohy. Dost. Kvůli tomu jsem se s vámi nechtěl vidět. Pošleme na Kvintu průzkum. Člun schopný přistát. Herma. Poletí devět nebo deset lidí. Složení velitelské čtveřice je stanoveno. Ostatní budou s přihlédnutím k specializaci

vylosování. Chcete být v urně?"

Nejdřív nepochopil.

"No, přistát tam..."

Bylo to jako úder blesku. Nedůvěřivé nadšení. Lauger viděl, jak mu zajiskřily oči, a předešel ho:

"Dostat se do urny ještě neznamená účastnit se. Nerozhodují o tom vědecké zásluhy. Největší teoretik se může podělat první. Jsou potřební tvrdí lidé. Takoví, které nic nezlomí. Gerbert je skvělý psychonik, psycholog a znalec duší, odvaha se však neověřuje v laboratořích. Víš, kdo jsi?"

Zbledl.

"Ne."

"Povím ti to. V birnamském ledovci zahynulo v krácejících strojích hodně lidí. Překvapily je erupce gejzírů. Byli to profesionální řidiči, plnili svěřený úkol a žádný nevěděl, že jde na smrt. Dva lidé je šli hledat z vlastní vůle. Jsi jedním z těch dvou."

"Odkud to víte...? Doktor Gerbert mi říkal, že..."

"Doktor Gerbert a jeho asistent jsou palubní lékaři. Vyznají se v medicíně, ale ne v počítačích. Když nešlo zjistit totožnost vzkříšeného, pokládali za správné zachovat lékařské tajemství. Jejich argumentem byla traumatizace psychiky. Na Eurydice není odposlech, ale je tu centrum s nesmazatelnou pamětí. Přístup k ní mají velitel, první informatik a já. Lékařům to neřekneš, vid'?"

"Ne."

"Ukrivdil bys jim. Víím, že to neuděláš."

"Nedovtípí se, když..."

"Nemyslím. Lékaři průběžně zkoumají zdravotní stav celé naší výpravy. Hlasování je tajné. Hlasuje rada. Předpokládám, že z pěti hlasů dostaneš tři. Říkám ti to už teď proto, že budeš muset nad tím posedět. Víím, že jsi prokázal na simulátorech astrogátorské schopnosti, podle měřítek minulého století prvotřídní, to však dnes nestačí. Rok budeš mezihvězdným školákem. Když to zvládneš, uvidíš Kvint'any. A teď už jdi, mám spoustu práce."

Vstali. Byl vyšší a mladší než slavný fyzik. On nepoletí, napadlo ho. Lauger ho doprovodil ke dveřím. Nevnímal jeho, ani jiskry na tmavé obrazovce, nepamatoval si, jestli se rozloučil, jestli něco říkal. Ani jak se dostal do své kajuty. Nevěděl, co má dělat. Chtěl jít do šatny, omylem otevřel nesprávné dveře, spatřil v zrcadle svou tvář a pronesl:

"Uvidíš Kvint'any."

Pustil se tedy do studia. Bilance statistických výpočtů byla jasná. Život vzniká a existuje na planetách miliardy let, tehdy je však němý. Civilizace z něj nevyrůstají proto, aby zahynuly, ale k překonání pozemské formy lidstva. Protože frekvence technogenních zrodů je v běžné spirální galaxii přibližně konstantní, civilizace se rodí, dozrávají a umírají stejným tempem. Třebaže stále vznikají nové, unikají z výšece dorozumění čili z okna kontaktu rychleji, než si s nimi stačíme vyměnit signály. Mlčení těch primitivních je pochopitelné. Mlčení vyspělých byl věnován bezpočet hypotéz, zaplňujících knihovnu, kterou zatím pominul. Četl: pro danou chvíli, dané století (astronomicky je to totéž) Země můžeme předpokládat v oblasti Mléčné dráhy jedinou civilizaci UŽ technickou a JEŠTĚ biologickou. To pohřbívalo výpočty CETI. Minulo půl století, než se ukázalo, že je tomu jinak. Překonání prostoru oddělujícího hvězdy tak, aby se jedni Živí a Rozumní mohli setkat s Jinými a vrátit se, není běžným letem možné. I kdyby astronauti cestovali rychlostmi blízkými rychlosti světla, nespatří ty, ke kterým se vydali, ani ty, které zanechali na Zemi. Během několika let palubního času uplynou tam i tu nejméně staletí. Toto kategorické tvrzení poskytlo církvi příležitost k této teologické úvaze: Ten, kdo stvořil svět, znemožnil setkání Tvorů různých světů. Vztyčil mezi nimi přehradu, nehmotnou a neviditelnou, a přece neproniknutelnou, svou vlastní, nikoli lidskou propast. Historie však vždycky probíhá jinak, než předpokládají prognostické úvahy. Propasti prázdnoty byly opravdu nepřekonatelnou přehradou. Daly se však obejít řadou speciálních manévru.

Střední čas galaxie je jediný - ona sama tvoří hodiny ukazující její stáří, tedy i čas. Avšak tam, kde vládne maximální gravitace, se galaktický čas prudce mění. Má hranici, u které se zastaví. Je to Schwarzschildova sféra, černý povrch hvězd zhroucených do sebe. Tento povrch je horizontem událostí.

Předmět, který se k němu blíží, se začíná v očích vzdáleného pozorovatele prodlužovat a při dotyku povrchu černé díry zmizí, protože čas, roztažený gravitací, posouvá světlo nejdřív k infračervení a potom ke stále delším elektromagnetickým vlnám, až se nakonec do očí pozorovatele nevrátí ani jeden odražený foton, černá díra totiž navždy pohltí svým horizontem každou částici i každý ždíbek světla. Ostatně při přiblížení k černé díře rostoucí gravitace roztrhá cestovatele i s lodí. Gravitační příliv tam roztáhne každý hmotný předmět, až jako pouhá nitka, jejímž prodloužením je poloměr černé koule, se do ní ponoří navždy.

Zhroutenou hvězdu, kolapsar, nelze ani obletět po libovolné dráze; gravitační příliv a odliv zabije cestovatele a roztrhá jejich loď. I kdyby touto lodí byl nejhustší vesmírný trpaslík, neutronová hvězda, koule namačkaných atomových jader, stmelená tvrdost, vůči které je ocel měkčí než vzduch, nepomůže to. Kolapsar protáhne i takovou kouli na vřeteno, které v mžiku roztrhne a polkne, takže po ztracenci zůstanou jen záblesky rentgenového záření rozbíhající se v agónii do vesmíru. Tak prudce gilotinují návštěvníky kolapsary vzniklé z hvězd několikrát těžších než je Slunce. Je-li však hmota černé díry sto nebo tisíckrát větší než sluneční, může být gravitace na jejím horizontu slabší než pozemská. Blížící loď nic nevaruje a posádka, která pod takový horizont vletí, to vůbec nemusí zpozorovat. Nikdy se však už nedokáže vynořit nad tento povrch. Loď vsávaná do hlubin obřího kolapsaru zanikne pádem do jeho středu během dnů nebo hodin, to záleží na hmotnosti pasti.

Takové teoretické modely gravitačních hrobů vytvořila astrofyzika na konci XX. století. Jak je obvyklé v historii poznání, model odhalil své vady. Zjednodušoval skutečnost. Nejdřív ho korigovala kvantová mechanika: každá černá díra září tím méně, čím je větší. Giganti, vyskytující se obvykle ve středech galaxií, také jednou zhynou, třebaže jejich "kvantové vypařování" bude trvat sto miliard let. Budou posledními pozůstatky dávné hvězdné zářivosti vesmíru.

Další rozmanitost černých děr odhalily následující výpočty a simulace. Když se hvězda hroutí, protože její odstředivé záření už nedokáže vzdorovat gravitaci, nevytvoří hned tvar koule. Při svém hroucení vibruje jako kapka, střídavě zplošťovaná do disku a protahovaná do vřetena. Tyto vibrace trvají velice krátce. Jejich frekvence závisí na hmotnosti kolapsaru. Chová se jako gong, který buší sám do sebe. Ztichlý gong lze úderem rozkmitat. Černou díru lze siderálním inženýrstvím opět rozkmitat. Je potřebí toto inženýrství zvládnout a disponovat potřebnou energií, řádově 10^{44} ergů, směřovanou tak, aby černá koule začala resonovat. Proč? Ke vzniku toho, co astrofyzikové, navyklí na zkoumané kolosy, nazvali "temporální cibule". Podobně jako je střed cibule obklopen vrstvami pletiv, patrných při rozkrojení jako letokruhy stromů, tak se resonující kolapsar obklopuje časem zhuštěným gravitací, nebo lépe řečeno svinutým zvrstvením časoprostoru. Pro vzdálené pozorovatele vibruje černá díra v sekundách jako ladička. Avšak pro toho, kdo by se v ní ocitl ve vrstvě přeměněného času, ztrácejí údaje galaktického času, galaktických hodin, veškerý význam. Jestliže tedy loď narazí na černou díru deformující časoprostor, může vplout na tzv. bradychronu, v tomto pásmu zpomalení času existovat léta a posléze tento temporální přístav opustit.

V očích vnějšího pozorovatele loď zmizí, sotva se přiblíží k černé díře a po neviditelné zastávce na bradychroně vyletí do okolního prostoru. Pro celou galaxii, pro všechny vzdálené pozorovatele kmitá resonující kolapsar mezi tvarem zploštělého disku a vřetene. Stejně vibroval už v agónii jako Hroučící se hvězda, přemožená vlastní gravitací po vyhoření nukleárního nitra.

Pro loď na bradychroně se může čas téměř zastavit. To však není všechno. Vibrující kolapsar se nechová jako ideální elastický míček, ale spíš jako balón nerovnoměrně deformovaný při driblingu. Vyplývá to ze zesilování kvantových efektů. Proto se u bradychron mohou objevovat retrochrony: proudy nebo přímo řeky času plynoucího nazpátek. Pro vzdálené pozorovatele neexistuje jedno ani druhé. K využití tohoto časového znehybnění nebo zpátečky je třeba do nich vniknout.

Projekt předvídal využití osamělého kolapsaru u souhvězdí Harpyje jako přístavu pro Eurydiku. Úkolem výpravy totiž nebyl kontakt s jakoukoli civilizací existující v mezích možného dorozumění, ale nalezení takové civilizace, která jako motýl vzlétající k nebi už už uniká z okna, třepotá se u jeho horního rámu a zde ho dostihne entomolog. Tato operace vyžadovala zastávku v čase v takové vzdálenosti od obydlené planety, aby ji pozemští psychonauti stačili navštívit dřív, než její civilizace sestoupí z

Hortegovy-Neysslovy hlavní vývojové posloupnosti. Proto byla výprava rozdělena do tří etap. Během

první měla Eurydika dorazit ke kolapsaru v souhvězdí Harpyje, vyhlédnutého jako místo pro pozorování a temporální manévry. Tento kolapsar byl výstižně nazván Hádés. Eurydiku totiž předcházela kolos bez posádky, jednoúčelový hvězdolet Orfeus. Šlo o gravitační dělo, gracer (gravitation amplification by collimated excitation of resonance). Na signál z Eurydiky měl uvést černou díru do vibrací, shodných s vlastní frekvencí její amplitudy.

Třebaže v pozemském měřítku byl Orfeus obrem, ve srovnání s kolapsarem, který měl rozkmitat, byl jen zrnkem, mohl však využít gravitační resonanci. Předáváním rozkmitaného dechu Hádu jej nutil ke smršťování a rozpínání, takže černé peklo by otevřelo svá ústa a umožnilo Eurydice vplout do vírů bradychronálních proudů. Předtím však bylo třeba z její paluby ověřit, zda pět světelných let vzdálená Kvinta je už v rozkvětu technické éry, a podle této diagnózy určit vhodnou dobu k její návštěvě. Po stanovení této doby si měla Eurydika v Hádu, rozkmitanému gracerovým zářením Orfea, připravit temporální přístav. Protože Orfeus svedl jen jeden výstřel kontinuální gravitace a tímto výstřelem sám sebe zničil, nešlo operaci opakovat. Kdyby se nepodařila hned napoprvé navigační chybou v temporálních bouřích, chybnou diagnózou rozvojového tempa kvintské civilizace nebo z jakéhokoli jiného důvodu, hrozilo výpravě fiasko, znamenající v nejlepším případě návrat na Zemi bez výsledku. Plán byl navíc komplikován závěrem využít v Hadově pekle retrochrony čili čas plynoucí nazpátek ve srovnání s časem celé galaxie, takže by se výprava mohla vrátit do blízkosti Slunce jen několik let po startu, i když Harpyje dělilo od Země tisíc parseků. Přesný čas návratu ovšem ležel v neurčitelném rozmezí: zlomky sekund plavby po bradychronách a retrochronách rozhodovaly o rocích daleko od lisů a mlýnů gravitace. Jeho mozek se nemohl s těmito poznatky smířit, protože z nich vyplývaly rozpory. Největší byl tento:

Eurydika má čekat u kolapsaru v bezčasí neboli v čase odlišném od běžného. Průzkumníci poletí ke Kvintě a vrátí se: to zabere přes sedmdesát tisíc hodin čili asi osm let. Kolapsar má pod úderu graceru vibrovat mezi tvarem zploštělého disku a protáhlého vřetena jen pár okamžiků, alespoň pro všechny vzdálené pozorovatele. Až se tedy průzkum vrátí, loď už v kolapsarovém přístavu nezastihne. Černá díra dlouho předtím přejde opět do tvaru nevibrující koule. A přesto má Hermes po opuštění Kvinty nalézt mateřskou loď v temporálním přístavu. Vždyť nenajde tento přístav, který vznikl proto, aby hned zanikl, tudíž nebude při Hermově návratu už existovat. Jak sladit jedno s druhým?

"Existují fyzikové," vysvětlil mu Langer, "kteří tvrdí, že to chápou stejně jako to, k čemu jsou kameny a skříně. Ve skutečnosti chápou shodu teorie s výsledky měření. Fyzika, vážený, je úzkou stezkou vytyčovanou mezi propastmi nepostizitelnými lidskou fantazií. Je to soubor odpovědí na určité otázky, které pokládáme světu, a svět nám poskytuje odpovědi pod podmínkou, že mu nebudeme klást jiné otázky, ty, které vykřikuje zdravý rozum. Co je zdravý rozum? To, co zvládne intelekt vybavený stejnými smysly, jaké mají opice. Takový intelekt chce poznávat svět v souladu s pravidly zformovanými jeho pozemskou životní nikou. Jenže svět mimo tuto niku, tuto líheň inteligentních opolidí, má vlastnosti, které nelze vzít do ruky, uvidět, ochutnat, uslyšet, osahat a tak se jich zmocnit. Hermův let bude pro Eurydiku v kolapsarovém přístavu trvat pár týdnů. Pro posádku Herma bude trvat přibližně půldruhého roku. Z toho tři měsíce let ke Kvintě, rok na Kvintě a čtvrt roku zpáteční cesta. Pro pozorovatele mimo Herma i Eurydiku splní Hermes svůj úkol za devět let a Eurydika jim zmizí z očí na stejnou dobu. Podle svého palubního času sama přejde z pátku do soboty, vrátí se do pátku a pak ji kolapsar vyplivne do prostoru. Čas poplyne na Hermu pomaleji než na Zemi díky jeho rychlosti blízké rychlosti světla. Čas na Eurydice poběží ještě pomaleji a navíc couvne díky jejím manévrum: přejde totiž z bradychrony na retrochronu a z ní přeskočí na galaktichronu. Tedy z gravitačně roztaženého času do vratného času, z něj se vynoří a setká se s Hermem v nezvlněném časoprostoru. Jestli se Eurydika splete při svých manévrech na variochronách o sekundy, už se s Hermem nesetká. V tom není žádný rozpor zaviněný světem. Rozpory vznikají při srážkách rozumu, vylíhnutého v nepatrné pozemské gravitaci, s úkazy gravitací biliónkrát větších. To je vše. Svět je uspořádán podle univerzálních pravidel nazývaných přírodními zákony, totéž pravidlo se však může vyskytovat v různé intenzitě. Dejme tomu: pro toho, kdo by spadl do černé díry, nabývá prostor podobu času, poněvadž se v něm nemůže vrátit, stejně jako se nemůžeš vracet proti pozemskému času čili do minulosti. Zážitky takového potápěče si nelze představit ani za předpokladu, že pod horizontem událostí okamžitě nezahyne. Přesto si myslím, že svět je uspořádán přijatelně, protože

dokážeme ovládat to, co je v rozporu s našimi smysly. Podobně třeba dítě se dokáže naučit mluvit bez zvládnutí pravidel gramatiky, skladby či vnitřních protikladů skrytých v řeči. Nějak jsem začal filozofovat. Člověk prahne po nezvratných pravdách. Myslím, že se stejně chová každý smrtelný rozum. Co je to ostatně konečná pravda? To je konec cesty, na které už nejsou další tajemství ani naděje. Kde se nelze na nic ptát, protože všechny odpovědi jsou už řečeny. Takové místo neexistuje. Vesmír je labyrint vystavěný z labyrintů. V každém se otevírá další. Tam, kam sami neumíme vstoupit, proniká matematika. Vytváříme z ní vozíčky k pohybu v mimolidských oblastech světa. Z matematiky lze konstruovat i mimovesmírné světy nezávislé na tom, zda existují. Ostatně matematiku můžeme odvrhnout a vykročit do onoho světa s pomocí víry. Tím se zabývají lidé typu otce Araga. Rozdíl mezi mnou a jím je rozdíl mezi možností uskutečnit určité věci a nadějí na jejich uskutečnění. Moje povolání zahrnuje to, co je dostupné, a jeho povolání to, v co se jen doufá a co je bezprostředně dostupné až po smrti. Co jsi zažil po smrti? Co jsi viděl?"

"Nic."

"V tom spočívá differentia specifica mezi vědou a vírou. Pokud vím, tak skutečnost, že vzkříšení nic neviděli, nenarušila náboženská dogmata. Novější křesťanská eschatologie tvrdí, že vzkříšený zapomene na pobyt na onom světě. Že jde, zkusím to říct vlastními slovy, o akt boží cenzury, zabraňující lidem přeskakovat z tohoto světa do onoho. Credenti non fit iniuria. Když lze žít pro tak elastickou víru, čehož je důkazem Arago, pak je mnohem snazší vyrovnat se s rozpory, které tě přivedou mezi Kvint'any. Věř fyzice tak, jak Arago věří své víře. Fyzika je na rozdíl od víry omylná. Můžeš svobodně volit. Uvaž to. A teď už jdi. Musím pracovat."

Blížila se půlnoc, když se ocitl ve své kajutě, kde střídavě myslel na Laugera a na mnicha. Fyzik byl na svém místě, ale co ten druhý? Co očekával? S čím počítal? Snad ne s misionářským posláním? Což už opravdu vznikla teologická nadstavba pro mimolidské boží stvoření a Arago se pokládá za jejího mluvčího? Proč při rozmluvě řekl, že tam může vládnout zlo? Teprve teď si uvědomil hrůzu, v níž zřejmě žil Arago. Nebál se o sebe, ale o svou víru. Mohl uznat vykoupení za milost určenou lidstvu a účastnit se výpravy k ne-lidským bytostem čili tam, kde neplatí jeho Evangelia. Mohl tak uvažovat. A protože věřil v boží všudypřítomnost, věřil tím i ve všudypřítomnost zvláštního zla, protože démon, který pokoušel Krista, existoval před zvěstováním i počtím. Vezl tedy s sebou dogmata svého života proto, aby je ohrozil? Rezignovaně potřásl hlavou. Laugera se mohl ptát na vše, toho druhého však ne. V Evangelii není ani slova o tom, co řekl Lazar po zmrtvýchvstání. Stejně ani on sám nemůže otci Aragovi nijak pomoci, třebaže vstal z mrtvých. Aby se víra uchránila, dala takovým vzkříšením jiné, světské a dočasné jméno, a tak nebyla narušena. Ostatně se v tom nevyznal a pouze chápal bolestnou samotu mnicha tím, že sám přestal být samotářem, bezradným a pasivním zachráněným trosečníkem vzatým náhodou na palubu. Začal se svlékat ke spánku, zaposlouchán do naprostého ticha Eurydiky. Letěla blízko hranice světla. Brzy měla začít brzdit. Hodiny ve všech místnostech ukáží kritickou dobu, aby se posádka stačila uložit v kójích naznak a zapnout pásy. Koule trupu se otočí uvnitř pancéřových článků o sto osmdesát stupňů. Všechno kolem se otočí. Chaos, vertigo, potrvá jen chvíli. Potom opět všechno ztuhne v mlčícím klidu. Místo na zádi vyšlehnou plameny podél příde kupředu. Spojení se Zemí se tím trochu zlepší. S mnohaletým zpožděním budou Eurydiku dohánět zprávy od těch, které posádka opustila na Zemi. On takový laserový dopis nedostane, protože na Zemi nikoho nezanechal. Místo minulosti má však budoucnost, pro kterou má cenu žít.

Prehistorie výpravy byla plná střetů. V principu neuskutečnitelný čin měl spoustu odpůrců. Různé počítané pravděpodobnosti úspěchu nebyla velká. Seznam událostí, schopných tak či onak způsobit zkázu výpravy, se nepodařilo uzavřít ani při tisíci položce. Snad proto se výprava uskutečnila. Její zbytečnost a děsivost byly dostatečně lákavou výzvou, aby se našli lidé ochotní ji přijmout. Ještě než Eurydika vyrazila, vzrostly víc než exponenciálně náklady na tento záměr, jak ostatně správně tvrdili jeho oponenti a kritici. Avšak první investice se rozběhly a vyvolaly další. Ekonomická stránka projektu se neotřásala míň než Titan při startu Eurydiky. Cestovatel, pohroužený v četbě, přeskočil tyto krize přípravných prací, stavbu lodí a jejich pozemských dopadů, jakými se staly nedostatky výstavby a s nimi spojené politické a korupční aféry. Proč by ho měly zajímat, když už letěl? Ponořil se však do dějin astronautiky, dokumentace transsolárních letů a vyslání sond bez posádky k Alfě Centauri, do hlášení se

jmény pracovníků Grálu a Roembdena, snad v naději, že mezi nimi rozpozná své dávné známé. A snad dokonce takovým poznáním dospěje až k sobě. Byly chvíle, před spaním nebo po procitnutí, když už téměř cítil, jak je toto poznání blízko, zvláště když v mnohém snu věděl, kým byl. Po probuzení však vysněná totožnost mizela. Po roce, kdy Eurydika brzdila a ztrácela tak světelnou rychlost před kolapsarem rostoucím jako opravdová díra na obloze bez hvězd, zanechal těchto pokusů a trénoval, učil se a četl. Proměna však nebyla úplná: ve skutečnosti už byl jedním ze směnových pilotů Herma, ale ve snech, o kterých s nikým nemluvil, byl stále ještě tím mužem, který vstoupil do birmamského lesa.

BETA HARPYJE

Eurydika snižovala rychlost několik desítek hodin letem po křivce nazývané evolventa směrem k Betě Harpyje, neviditelnému kolapsaru. Už ve značné vzdálenosti od něj protínala vychýlené izogravy, jejichž gravitační příliv byl pro loď i posádku ještě snesitelný. Optimalizujícím výpočtem stanovený kurs zajišťoval bezpečnost, nedal se však pokládat za bezproblémový. Izogravy, čáry spojující body prostoru o stejné křivosti, se kroutily na izolokátorech jako hadi v ohni. Dozorčí ve vyčleněné centrále, odkud se řídila loď jen v polích vysokoproměnných gravitačních sil, sledovali pomrkávající monitory, popíjeli pivo z plechovek a relaxovali hovorem o hloupostech. Dozorčí služby byly v podstatě tradičním pozůstatkem klasické éry astrogacie. Nikoho by ani nenapadlo přejít na ruční řízení, k tomu neměl žádný člověk dost rychlé reakce.

Kolapsar byl objeven dost pozdě a se značnými potížemi, protože byl osamocen. Nejlip se objevují ty, které náleží k soustavám dvojhvězd a mají blízko takzvanou "živou", svítící hvězdu, protože z ní stahují horní vrstvy astrosféry a ty směřují v zužujících se spirálách k černé díře, načež do ní spadnou v doprovodu nejtvrďších rentgenových výbojů. Tento pás plynů kradených svému průvodci obklopuje kolapsar obrovskou diskovou plochou, velice neblahou pro všechny objekty včetně raket. V tomto prostoru nedokáže manévrovat žádná loď, záření totiž zničí lidské mozky i počítače ještě dřív, než je vtažena pod horizont událostí.

Osamocený kolapsar v souhvězdí Harpyje byl objeven díky poruchám drah Alf, Gamy a Delty. Výstižně pojmenovaný Hádés, s hmotností čtyř set Sluncí, prozrazoval svou blízkost tím, že zakrývané hvězdy se zdánlivě sbíhaly kolem jeho horizontu, protože působil na jejich světlo jako gravitační čočka. Jeho anihilační povrch rotoval na rovníku dvoutřetinovou rychlostí světla a odstředivé síly společně s Coriolisovými ho vybouřily, takže netvořil ideální kouli. I když horizont událostí byl dokonale kulatý, řádily nad ním gravitační bouře, stlačující a roztahující izogravy. Příčiny těchto bouří či cyklonů vysvětlovalo osm teorií, každá ovšem jinak, a nejoriginálnější z nich, i když zřejmě nikoli nejvýstižnější, tvrdila, že se Hádés v hyperprostoru dotýká jiného vesmíru, který vyvolává otřesy strašlivé "pecky" kolapsaru, jeho středu, singularity, místa bez místa a času bez času, v němž spaciotemporální křivka dosahuje nekonečně velké hodnoty. Teorie "druhé strany" Hadova jádra, jehož infinitismus drceného časoprostoru však transfinální inženýři cizího Universa zvládají, byla ve skutečnosti matematickou fantazií astronomů, opilých teratologií, nejnovější a velice módní pravnučkou staré Cantorovy teorie. Tento kolapsar hodlali dokonce nazvat Cantor, jeho objevitel však raději sáhl do mytologie. Ani pozemské centrum SETI, ani velení Eurydiky se příliš nestaralo o to, co se opravdu děje POD horizontem událostí z důvodů stejně praktických jako samozřejmých: horizont vymezoval nepřekročitelnou hranici a bez ohledu na to, co skrýval, znamenal nepochybně bránu do zkázy.

Během letu v prázdném prostoru nad Hadem odpovídala Eurydika na každou změnu tíže příslušnými manévry, což jí umožňovaly z trysek proudící těžké prvky, syntetizované Olimovým cyklem z vodíku a deuteria. Chrlením miliard tun lživě získávala stabilitu, protože Hádés, kterého k této transakci nutily zákony zachování, předával lodi značnou část energie, uvolňované vším, co pohlcoval, aby to navždy uložil ve svém nitru. Trošku to připomínalo let balónem, který neztrácí výšku za cenu pytlů se zátěží, vyhazovaných z koše. Ale jen trošku; žádný člověk by se neodvážil něco takového řídit.

Mnohačlánekový trup lodě, propojený klouby, zdálky podobný míli dlouhé prstencové šperkovnici, bílá čárka nad kolosem černé díry, by nepochybně tvořil zajímavý pohled pro případného pozorovatele, žádný tu však nebyl a ani nemohl být, protože Orfeus, chrabrý průvodce Eurydiky, neměl posádku. Zůstával s gigantickou nymfou v trvalém laserovém spojení a čekal na signál, který ho měl změnit v

resonanční bombu, nazývanou monoimpulsním gracerem. Podobný, ale tisíckrát menší gracer byl vyzkoušen ve sluneční soustavě a Saturn tak přišel o jeden ze svých velkých měsíců. Poněvadž se začalo zhoršovat i laserové spojení, obdržel Orfeus definitivní program činnosti, poslušně zmlkl a zahájil ve strojovně count-down. Přiblížil se ke kolapsu víc než Eurydika a světlo, stejně jako všechny příbuzné druhy elektromagnetických vln, se začalo rozmazávat a ohýbat, zaháněno přes infračerveně do rádiových pásem a ještě dál. Když Hádés začal mačkat okolní čas i prostor a drtil je svým ničivým horizontem na kaši, Eurydika uskutečnila poslední, závěrečné pozorování Kvinty, páté planety šestého slunce Harpyje, skutečného cíle výpravy. Astromaty vystřelené předem do prostoru a obíhající v dálce kolem kolapsu vytvořily planetoskop s ne právě běžnou aperturou, totiž dvou astronomických jednotek. Obraz či vlastně třírozměrný model Kvinty se objevil v holovizoru nejdřív jako mlhavá, modrostrakatá oblačná koule, zavěšená mezi mnohapatrovými galériemi haly observatoře. Tam ovšem nikdo nechodil. Tento holoskop instalovali v observatoři proto, že ho výpravě věnoval japonský výrobce za účelem reklamy, stejně totiž hodlal nabízet pozemským planetáriím. Poskytoval efektní pohled, astrofyzikům však byl na nic. Souhlasili s ním, protože celá aparatura zabírala stěny haly na přidi a planetoskop, umístěný pod průzračnou kopulí, vyplnil jako ozdoba prázdný střed. Zjevující se obrazy mlhovin či planet si chodili prohlížet hosté, aby tak nahlédli do vesmíru, skrytého za stěnami Eurydiky.

Trosečník z Titanu už obdržel kromě jména Marek i příjmení Tempé. Nazývalo se tak údolí, ve kterém Orfeus poprvé potkal Eurydiku. Toto příjmení mu dal Bar Horab na důvěrném setkání nově sestavené posádky průzkumu. Vlastně ho tak nenazval on; při té příležitosti byl jmenován druhým pilotem Herma a velitel se choval tak, jako by o ničem nevěděl. Lauger popřel autorství, přesněji řečeno vyhnul se odpovědi žertem, že asi všichni podlehl duchům vyvolaným z řecké mytologie. Pokud to umožňovala stabilní tíže vyvolaná brzděním, chodil často k Laugerovi a naslouchal jeho diskusím s astrofyziky Goldem a Nakamurou, věnovaným nejčastěji záhadě "nadokenních" civilizací, těch, které vybočovaly z hlavní posloupnosti na Hortegově-Neysslově diagramu. Poněvadž jejich osud nikdo neznal, staly se mimořádnou potravou pro fantazii. Názory většiny lidí fascinovaných touto záhadou šlo zhruba rozdělit do dvou skupin, podle příčin mlčení na sociologické nebo kosmologické. Gold byl sice fyzik, ale zastával sociologický výklad, a to mezní, nazvaný sociolýzou. Společnost při vstupu do éry technické akcelerace nejdřív poškodí životní prostředí, potom je chce zachránit, avšak konzervační zásahy nedostačují a biosféru nahrazují - z potřeby i nezbytí - artefakty. Vzniká naprosto přeměněné prostředí, nikoli však umělé v lidském pojetí tohoto termínu. Pro lidi je umělé to, co zhotovili sami; přírodní zůstává to, co je nedotčené nebo jen ovládnuté, jako voda roztáčeující turbíny nebo zemědělsky obdělávaná půda. Nad oknem přestává tento rozdíl existovat. Když se umělým stane všechno, není umělé nic. Výroba, inteligence, výzkum "pronikají" do celého prostředí; elektronika a podobné dosud neznámé techniky a jejich plody postupně nahrazují instituce, zákonodárné sbory, státní správu, školství, zdravotnictví, zaniká etnická totožnost národů, mizí hranice, policie, soudy, univerzity i vězení. Tehdy může přijít "druhá jeskynní doba" všeobecného analfabetismu a nicnedělání. K přežití není potřebí pracovat. Kdo chce, přirozeně může, každý smí totiž dělat všechno, co chce. Nemusí to vést ke stagnaci: prostředí je poslušným pečovatelem, a pokud stačí, dokáže se podle přání a požadavků měnit. Dochází přitom k pokroku? Na to nemůžeme odpovědět, protože pojetí pokroku jsme v minulosti sami připisovali různý význam v závislosti na dané historické etapě. Lze nazvat pokrokem vědy situaci, kdy specializace rozmělní její poznávací, intelektuální i tvůrčí činnost, takže v každém oboru každý vědec stále důkladněji obdělává svoje stále menší políčko? Když stroje vypočítávají všechno rychleji a lépe než člověk, proč by měl počítat? Když fotosyntetické systémy vytvářejí potravu rozmanitější a zdravější než rolníci, pekaři, kuchaři a cukráři, proč obdělávat pole a zabývat se mlynářstvím nebo pečením chleba? Proč civilizace v takové sociolýze nevysílá na všechny strany návod na vlastní dokonalost a komfort? A proč by to vlastně měla dělat, když už neexistuje jako společenství nenasycených žaludků a mozků?

Tak vznikne velká množina jedinců a těžko mezi nimi hledat takového, který by si jako životní úděl zvolil signalizaci do vesmíru o tom, jak se mu vede. Umělé prostředí bude nepochybně vytvořeno s takovým inženýrským důvtipem, aby nikdy nedosáhlo znaků planetární "Osoby". Takové prostředí je NIKDO, stejně jako louka, les, step. Jedině že neroste pro sebe, nekvete pro sebe, ale pro někoho. Pro nějaké bytosti. Zhloupnou snad tím a změni se v tupé pupkáče, lelkující při hrátkách, které jim připravila

planetární kuratela? Vůbec ne. To je otázka hlediska. Co je pro jednoho člověka snem a zahálkou, může být jinému jen pro zlost. Tím spíš nám chybějí míry a hodnocení při úvahách o bytostech jiného světa, jiné historie, tolik odlišné od naší.

Nakamura a Lauger zastávali kosmologickou hypotézu. Kdo vesmír poznává, ten ve vesmíru umírá. Ne proto, aby v něm ztrácel život, tento aforismus má docela jiný smysl. Astronomie, astrofyzika, kosmonautika, to jsou jen skromné a nepatrné začátky. Ovládnutím slabikáře siderálního inženýrství jsme už udělali další krok. Nejde ani o expanzi, o kdysi takzvanou "rázovou vlnu Rozumu", který se po ovládnutí své i blízkých planet šíří hvězdnou emigrací do dalších galaxií. Proč? Abychom pořád víc zalidňovali vesmír? Nejde o "crescite et multiplicamini", ale o činnost, které nedokážeme porozumět a tím spíš pochopit její význam. Dokáže snad šimpanz pochopit kosmogonikovy potíže? Je Universum velikánský lánec a civilizace dítě, které se snaží ten lánec co nejrychleji sníst? Myšlenka invaze z jiných hvězd je projekcí agresivních vlastností dravého neotesaného opočlověka. Protože by sám rád provedl bližnímu to nejhorší, představuje si tak i vyspělou civilizaci. Flotily galaktických drednautů mají napadat jakési ubohoučké planety, aby se zmocnily místních dolarů, démantů, čokolády a pochopitelně krásných žen. Ty jsou jim platné stejně jako nám samice krokodýlů. Čím se tedy zabývají ti nad oknem? Tím, co my nemůžeme pochopit a současně se nemůžeme smířit s tím, že Jejich činnost překročila meze našeho chápání. Třeba: máme udělat v Hádu díru, v jeho temporální cibuli, abychom se v ní ukryli. Nehrajeme si však na schovávanou. Chceme chytit civilizaci dřív, než vyletí z okna. Pravděpodobnost dalších výprav se stejným cílem je mizivá. Naši potomci na nás možná budou hledět s úctou: stejnou, s jakou my hledíme na Argonauty, kteří se vypravili pro Zlaté rouno.

Khargner, který Laugera navštěvoval také, říkal těmto úvahám o "civilizaci za hranicí kontaktu", že jde o "nechápatelné chápání". Poslední dobou se však nemohl diskusí zúčastňovat, protože blízkost cíle si vyžadovala jeho téměř nepřetržitou přítomnost v dispečinku.

Marek Tempé, který věděl, že se jmenuje jinak, nechtěl však tuto vědomost s ohledem na lékaře prozradit, studoval před spaním složení posádky Herma. Z jejích deseti členů znal dobře jen Gerberta a ze schůzek u Laugera malého černookého Nakamuru. O veliteli, pod kterým měl sloužit, nevěděl nic. Jmenoval se Steergard, byl prvním zástupcem Bar Horaba a dále odborníkem na sociodynamickou teorii her. Každý člen průzkumu musel ovládat odbornost někoho dalšího, aby nehoda nebo nemoc neomezily jejich možnosti. Energií se na Hermu zabýval gravistik-siderátor Polassar. Znal ho jen jako výtečného plavce z bazénu Eurydiky, kde obdivoval jeho svalnaté tělo při skocích do vody s trojnásobným vrutem. To nebyla právě vhodná příležitost k seznámení se siderálním inženýrstvím, snažil se tedy proniknout do něj sám, avšak marně, protože už samotný úvod vyžadoval zvládnutí rafinovaného potomstva teorie relativity. Prvním pilotem se stal Harrach. Velký, silný, veselý, obstojně se vyznal i v informatice a spolu s astromatikem Halbanem se starali o Hermův počítač. Nebo, jak se jednou onen počítač vyjádřil, měl v těchto dvou mužích své pečovatele. Byl to počítač tzv. poslední generace, protože žádný další už nemohl mít vyšší výpočetní výkon. Hranici vymezily vlastnosti hmoty, totiž Planckova konstanta a rychlost světla. Vyšší výpočetní výkony rozvíjely jen tzv. myšlené počítače, projektované teoretiky zabývajících se čistou matematikou, nezávislou na reálném světě. Dilema konstruktérů spočívalo v nezbytných a současně protikladných podmínkách, jak nacpat co nejvíc neuronů do co nejmenšího objemu. Doba přenosu signálů nesmí přesáhnout dobu reakce prvků počítače. V opačném případě doba přenosu omezuje rychlost výpočtů. Nejnovější prvky reagovaly za stomiliardtinu sekundy. Měly rozměry atomů. Takový počítač měl proto průměr necelé tři centimetry. Každý větší by pracoval pomaleji. Hermův počítač sice zabíral půl řídicí kabiny, ale to šlo o pomocnou aparaturu, dekodéry, periferie tzv. jazykových hypotézotvorných meditátorů, nepracujících v reálném čase. Rozhodování v kritických situacích, in extremis, přejímalo jeho bleskové jádro, velké jako holubí vejce. Nazývalo se GOD, General Operational Device. Existovala domněnka, že ta zkratka nevznikla náhodou. Herma vybavili dvěma GODy, Eurydika jich měla osmnáct.

Kromě Steergarda, Nakamury, Gerberta, Polassara a Harracha, vybraných k průzkumu ještě před odletem, se ho měli zúčastnit: Arago jako rezervní lékař, což mohlo být nečekaným výsledkem tajného hlasování, Tempé na místo druhého pilota, logistik Rotmont a dva experti, vybraní z řady exobiologů a dalších odborníků pozemským prezídiem SETI - Kirsting a El Salám. Na poslední týdny cesty se tato

desítka usídlila v pátém článku Eurydiky s přesnou kopií Hermova vnitřního uspořádání, aby se dobře seznámila jak mezi sebou, tak s úkolem, který je čekal. Každý den tam na simulátorech rozehrávali různé varianty přiblížení ke Kvintě a taktiky navazování kontaktu s jejími obyvateli. Další delegát SETI, Thethes, řídící tato cvičení, dával budoucí posádce Herma řádně zabrat důvtipnými haváriemi, probíhajícími současně s jinými, nebo záplavou nesrozumitelných signálů, imitujících hlas z cizí planety. V této době začali nazývat apoštolského vyslance ne otcem, ale doktorem Aragem, ani nevěděli jak a proč. Marek měl pocit, že si to duchovní sám přál. Cvičení přerušili ještě před dokončením programu a Bar Horab pozval průzkumníky k sobě v souvislosti s posledním pozorováním soustavy Dzéty. Z osmi planet této klidné hvězdy třídy K měly čtyři vnitřní, malé, hmotností podobné Merkuru a Marsu, při značné sopečné aktivitě jen stopy atmosféry. Ve značné vzdálenosti obíhaly kolem Dzéty tři plynní giganti s mohutnými prstenci, velcí jako Jupiter, s mimořádně bouřlivými atmosférami přecházejícími do kovové formy vodíku. Septa, dvakrát těžší než Jupiter, chrlila do prostoru víc energie, než dostávala od svého slunce: jen málo chybělo, a vzplanula by jako hvězda. Jako Země se modrala jen Kvinta s oběžnou dobou kolem Dzéty půldruhého roku. Mezerami mezi bílými oblaky bylo možné zahlédnout obrysy oceánů a pevnin. Pozorování na vzdálenost téměř pěti světelných let naráželo na značné obtíže.

Rozlišovací schopnosti optických přístrojů Eurydiky nedokázaly svůj úkol patřičně zvládnout. Ani obrazy přenášené z družic vyslaných do prostoru nebyly dost ostré. Kvinta byla vůči Eurydice ve druhé čtvrti. Polovina jejího kotouče zářila a právě nad ní byly zjištěny spektrální čáry vody a hydroxylu ve značném množství. Jako kdyby u rovníku nebo těsně nad ním opásal Kvintu pás velmi husté vodní páry. Byl však nad atmosférou. Nabízelo se vysvětlení, že se jedná o ledový prstenec, jehož vnitřní okraj naráží na horní vrstvy atmosféry, což povede k jeho brzkému rozpadu. Astrofyzikové odhadli jeho hmotnost na tři až čtyři triliony tun. Pokud voda pocházela z oceánu, přišel o objem asi 200 000 krychlových kilometrů, tj. asi o 1 procento. Jelikož nebylo možné najít přirozené vysvětlení tohoto úkazu, zdálo se velice pravděpodobné, že se na planetě snižuje hladina moří a vystupují šelfy jako prostor pro osídlení. Na druhé straně tato operace působila nedotažené, protože zmrzlý kus oceánu vyzdvižený na nedostatečně vysokou oběžnou dráhu musel po několika staletích spadnout zpátky. Při takovém pracovním rozmachu to bylo až nepochopitelně přízračné: Navíc se záhy podařilo na Kvintě vypořádat ještě záhadnější úkazy. Elektromagnetický šum, nerovnoměrně vysílaný z mnoha míst planety, značně zesílil. Jako by tam náraz uvedli do provozu stovky maxwellovských vysílačů. Současně zesílilo záření v infračervení s drobnými záblesky v centrech pevnin. Mohlo jít o velká zrcadla, soustředující sluneční světlo pro elektrárny. Brzy se však zjistilo, že tepelná složka emisí je malá. Spektra záblesků se nepodobala spektru Dzéty (jak by tomu bylo při soustředování jejího světla zrcadly), ani nepřipomínala spektra nukleárních explozí. Přitom rádiový šum stále vzrůstal. Vyskytoval se na krátkých i středních vlnách v mnoha pásmech. Vysílání na metrových vlnách bylo snad modulované.

Zpráva vyvolala senzaci, hlavně po něčí interpretaci, že jde o záření podobné radarovému a že planeta tedy už Eurydiku zpozorovala. Astrofyzikové tyto zvěsti odmítli. Žádný radar nedokáže zjistit loď v blízkosti kolapsaru. Přesto v hodině nula vládlo triumfální nadšení. Kvintu nepochybně obývá společnost tak technicky pokročilá, že nevstoupila do vesmíru jen malými raketami, ale dokáže tam vyzvednout i oceány.

Přípravy k průzkumnému startu probíhaly na nestabilní oběžné dráze, ve srovnání s klidným aféliem Háda. Ustalo pískání piezoelektrických sensorů, svědčících o stálých změnách napětí v konstrukci trupu. Současně se na dosud slepých obrazovkách kontrolního startovního střediska rozzářila výseč spirálního ramene Galaxie a při trošce dobré vůle a fantazie bylo možné mezi bílými klubičky hvězd a tmavými prachovými mračky rozeznat v záři nehybných bodů Dzétu Harpyje. Její planety nebyly viditelné. Technici připravovali Herma. Ve skladech na zádi se pilně otáčely jeřáby, v náporu čerpadel vibrovaly příruby potrubí, kterými Eurydika přečerpávala hypergolové palivo do nádrží průzkumné loď, štáb kontroloval pohonné, navigační a klimatizační systémy, funkci dynatronů, jednou prostřednictvím GODu, podruhé nezávisle na něm souběžnými přenosovými kanály. Počítačové bloky se svými programy i radiolokátory postupně ohlašovaly hotovost, antény se vysouvaly a zasouvaly jako růžky gigantického hlemýžďe, hluboký bas turbin stlačujících kyslík do podpalubí Herma jemně rozvibroval celý hangár ve tvaru otevřeného doku a během tohoto mravenčího hemžení se miliardy tun těžká Eurydika zvolna

otáčela zádi k Dzětě Harpyje jako dělo před výstřelem.

Posádka Herma se loučila s velitelem i přáteli. Na mateřské lodi bylo příliš mnoho lidí, než aby mohli každému třeba jen stisknout ruku. Potom Bar Horab s těmi, co nemuseli zůstat na svých místech, vyprovodil posádku Herma a stál ve válcovém mezičlánkovém tunelu, dokud se po uzavření velkých vrat doku nezavřely i malé osobní průchody s navazujícími šachtami výtahů a sněhobílý Hermes se nezačal pomalu vysunovat ven, centimetr po centimetru vytlačován hydraulickými písty, protože jeho sto osmdesát tisíc tun si zachovalo nikdy nezanikající setrvačnost i v beztláčeném stavu. Technická obsluha Eurydiky společně s biologem Hrusem a Ternou už ukládala posádku Herma do mnohaletého spánku. Nebyl ledový ani hybernační: podrobovali je embryonaci. Lidé se při ní vracejí do prenatální existence připomínající život plodu v kapalině, žítí bez dýchání. Už první kroky člověka do vesmíru ukázaly, jak ryze pozemským tvorem je a jak není přizpůsoben k mohutným silám nezbytným pro rychlé zdolávání velkých vzdáleností. Prudké zrychlení mačká tělo, především plíce naplněné vzduchem, svírá hrudní koš a ochromuje krevní oběh. Protože přírodní zákony nelze měnit, museli se, jim astronauti přizpůsobit. Dokázala to embryonace. Při ní se nejdříve nahradí krev kapalným přenašečem kyslíku, který má i jiné vlastnosti krve, od srážlivosti až po imunitní. Touto kapalinou je mléčně bílý onax. Po ochlazení těla na teplotu živočichů při zimním spánku se operačně iniciují zakrslé orgány, kterými si kdysi plod obnovoval krev v placentě matčina lůna. Srdce pracuje dál, ale ustává výměna plynů v plicích, které zaplní onax. Když vymizí z hrudníku a vnitřností veškerý vzduch, bezvědomého ponoří do kapaliny stejně nestlačitelné jako voda. Naše astronauty převzal do péče "embryonátor", nádrž ve tvaru dvoumetrového torpéda. Udržoval těla v patřičné teplotě a onaxem, proudícím umělými cévami do břicha, mu dodával výživu i kyslík. Tak preparovaný člověk dokázal neškodně snášet obrovský tlak podobně jako hlubinné ryby, které tlak oceánských hlubin nerozmačká, protože je stejný jako tlak v jejich tkáních. Kapalinu v embryonátoru proto stlačili na stovku atmosfér. Kleštiny kyvadlového závěsu přenesly na loď všechny nádrže. Astronauti leželi v pancéřových kokonech jako obrovské larvy tak, aby akcelerační i decelerační síly na ně působily ve směru od prsou k zádkům. Jejich těla, obsahující přes 85 % vody a onaxu, zbavená vzduchu, byla nestlačitelná stejně jako voda. Proto bylo možné bez obav udržovat konstantní zrychlení s dvacetinásobným přetížením. Při něm tělo váží dvě tuny a zvednutí hrudníku při nadechnutí zmůže i atleta. Embryonující však nedýchají a hranici jejich odolnosti při mezihvězdném letu určuje jen subtilní molekulární struktura tkání.

Když deset srdcí v plné embryonální kompresi tlouklo už jen několikrát za minutu, přejal péči o ně GOD a ostatní se vrátili na palubu Eurydiky. Potom operátoři odpojili počítače mateřské lodě od Herma a kromě neživých kabelů už obě lodě nic nespojovalo.

Eurydika vysunula průzkumnou loď ze široce rozevřené zádě, obklopené odsunutými gigantickými pláty fotonového zrcadla. Její dlouhé vzpěry vystrčily Herma do prostoru, až teď už zbytečné kabely praskaly jako nitky. Najednou jeho vlastní motory zazářily bledým iontovým ohněm, impuls však byl příliš slabý, než aby loď pohnul, takový kolos nemůže přece prudce akcelarovat. Eurydika už zatahovala své katapulty, zavírala zád a všichni lidé sledující start v její řídicí kabině si s úlevou oddechli - GOD zapůsobil s přesností zlomku sekundy. Dosud mlčící hypergolové boostery Herma vzplanuly. Pro plynulý rozjezd byly plynule odpalovány po bateriích. Současně iontové motory zvýšily výkon na maximum. Jejich namodralý plamen splýnul s oslepujícím jasným boosterů a loď obklopená chvějivým žářem zvolna odplula do věčné noci. Na tváře lidí kolem velitele padl odlesk obrazovek ztemnělé řídicí kabiny a pokryl je smrtelnou bledostí. Z Herma zvyšujícího rychlost tryskal směrem k nim jeho stále delší plamen. Když dálkoměry vyznačily příslušnou vzdálenost a na okraji zorného pole bezvládně rotoval prázdný válec, který do poslední chvíle spojoval Herma s Eurydikou a po odstřelu startovními salvami odletěl stranou, zádové zrcadlo těžkotonážní lodě se opět zavřelo, z otvoru v jeho středu se pomalu vysunul komolý kužel zářiče, jeden, druhý, třetí záblesk, do prostoru vytryskl sloup světla a zasáhl Herma. V obou řídicích kabinách Eurydiky se rozlehl sborový výkřik radosti i - přiznejme to - milého překvapení, že všechno proběhlo tak hladce. Z optických monitorů Hermes záhy zmizel. Objevovaly se na nich jen stále menší svítivé prstence, jako by mezi hvězdami kouřil neviditelný obr cigaretu a vypouštěl z úst kroužky bílého kouře. Nakonec tyto kroužky splynuly v třaslavý bod. To zrcadlo průzkumné lodě odráželo záři laseru Eurydiky, který ji roztlačoval.

Bar Horab nečekal na konec představení a vrátil se do své kajuty. Čekalo ho nejtěžších sedmdesát devět hodin siderálních zásahů gracerem, aby vytvořil v gravitačních resonancích temporální přístav a vplul do něj, výstižněji řečeno ponořil se, protože to znamenalo úplné odříznutí od okolního světa.

Příkaz k zapálení, vyslaný k Orfeu, k němu letěl dva dny a právě tehdy došlo na Kvintě k několika pozoruhodným úkazům. Až do okamžiku definitivního oslepení přístrojů přijímali astrofyzikové z oblasti hvězd Harpyje celé galaktické záření. Spektra Alfy, Deltu až po Dzétu se nijak neměnila, což bylo důležitým ověřením kvality pozorování Kvinty. Záření planety, zachycované Eurydikou, procházelo filtry a získávané údaje srovnávaly, sčítaly a zpřesňovaly kaskádové zesilovače počítačů. V největším optickém zvětšení byla soustava Dzétu jen flíčkem, který by zakryla hlavička zápalky v prstech natažené ruky.

Veškerá pozornost planetologů se pochopitelně soustředila na Kvintu. Její spektro- i hologramy byly víc než obrazem planety domněnkami počítačů na toto téma. Poněvadž zdrojem informací byly svazky fotonů, nepravidelně rozseté ve spektrech všech možných záření, v observatoři Eurydiky, podobně jako kdysi u prvních pozemských teleskopů, nevládla shoda v kritické otázce: co je opravdu vidět a co je jenom zdání.

Lidská mysl stejně jako každý systém přetvářející informace nedokáže striktně odlišit úplnou jistotu od domněnek. Pozorování ztěžovalo slunce Kvinty, Dzéta, plynový ohon její největší planety Septimy a stále silnější záření hvězdného pozadí. Podle zatímních zjištění připomínala Kvinta po mnoha fyzikálních stránkách Zemi. Její atmosféra obsahovala 29% kyslíku, spoustu vodních par a kolem 60% dusíku. Bílé polární čepičky na pólech se díky vysokému albedu daly postřehnout už z okolí pozemského Slunce, Ledový prstenec vznikl nepochybně během letu Eurydiky, nebo přinejmenším v této době dosáhl pozorovatelných rozměrů. Ted', z vesmírné blízkosti, byl umělý charakter rádiového záření Kvinty potvrzen. Výboje atmosférických bouří nepřicházely v úvahu. Rádiovým zářením v pásmu krátkých vln se už Kvinta vyrovnala analogickému záření svého slunce. Něco podobného proběhlo na Zemi po celosvětovém rozšíření televize.

Výsledky pozorování uskutečněných krátce před ponořením do gravitačního přístavu všechny značně překvapily a Bar Horab okamžitě svolal poradu expertů s vědomím, že její výsledky už nedokáže posádce Herma předat. Jednání mělo jediný cíl: co nejrychleji diagnostikovat to, co se děje na planetě, a tuto zprávu vyslat za průzkumnou loď. Dopis kódovaný písmem vysokoenergetických kvant dostihne Herma s už spící posádkou, odebere ho tedy GOD a předá ho lidem po jejich oživení na hranici soustavy Dzétu. Hvězdný list měl být zašifrován tak, aby ho mohl přečíst jen GOD. Opatrnost byla na místě: soubor změn probíhajících na Kvintě budil znepokojení.

Byly zaznamenány série krátkých záblesků nad termosférou i ionosférou planety, dále pak mezi ní a jejím měsícem, asi dvě stě tisíc kilometrů od Kvinty. Záblesky trvaly několik desítek nanosekund. Spektrálně odpovídaly slunečnímu záření s useknutou infračervenou a ultrafialovou. Po každé sérii těchto záblesků, trvající několik hodin, se na planetě v prostoru mezi obratníky po obou stranách ledového prstence objevovaly tmavé proužky. Současně vzrostla emise v pásmu metrových vln a přesáhla dosud pozorované maximum, záření jižní polokoule přitom sláblo.

Těsně před začátkem jednání ukázal bolometr zaměřený na střed planety prudký pokles teploty o sto osmdesát stupňů Kelvina a následně její pozvolný vzestup. Chladná skvrna dosáhla rozměrů Austrálie. Oblaka nad skvrnou nejdřív zmizela, a než se stačila vrátit, bolometr lokalizoval uprostřed skvrny "zdroj chladu" bodových rozměrů. Ochlazení tedy tryskalo v kruzích ze zdroje neznámé povahy.

Na velkém měsíci Kvinty se objevil (šlo o tmavou polokouli odvrácenou od slunce) jasný bod, který se třásl a pohyboval zjevně nezávisle na pohybu měsíční kůry. Jako by nad jejím povrchem plál oblouk jedné desetitisíciny sekundy, vytvořený z jaderné plazmy o teplotě miliónů stupňů Kelvina.

Po začátku jednání chladná skvrna zmizela pod mraky, oblačnost na Kvintě vzrostla a ustálila se na hodnotě vyšší než kdykoli předtím: 92%.

Není těžké uhodnout, že názory odborníků se lišily. Jako první se nabízela hypotéza nukleárních výbuchů, ať už pokusných, nebo bojových, nepřicházela však v úvahu. Spektra záblesků neměla nic společného s explozemi transuranů ani s termojadernými reakcemi. Výjimku tvořila jiskra plazmatu na Měsíci: její termonukleární spektrum však bylo spojitě. Nabízela se hypotéza otevřeného vodíko-héliového reaktoru

v magnetickém loži. Nukleonikům bylo posláno takového reaktoru záhadou. Záblesky v prostoru kolem planety mohly pocházet buď ze speciálních laserů, zasahujících nějaké kovové objekty, snad železoniklové meteority, nebo z čelných srážek těles s vysokým obsahem železa, niklu a titanu při rychlostech 80-100 kilometrů za sekundu. Jako zdroje se však nedaly vyloučit ani zrcadla transformující záření a vybavené absorbery části slunečních vln, vybuchující při haváriích.

Porada přešla do úporných sporů. Experti hovořili o regulaci počasí pomocí obrovských fotokonvertorů, o fotoelektrických člancích, to však nevysvětlovalo mrazové ohnisko u rovníku. Nejprekvapivější však byly výsledky fourierovské analýzy celého rádiového spektra Kvinty. Stopy jakékoli modulace zmizely a současně vzrostl výkon vysílačů prázdného šumu, slévající se do beztvarych skvrn. Kvinta vysílala tento šum na všech vlnových délkách. Mohl znamenat buď vysílání signálů typu scrambling čili formu šifrovaného spojení cloněné zdánlivým chaosem, nebo úmyslné vytváření rádiového chaosu.

Bar Horab požadoval bezodkladnou odpověď na otázku, CO mají v nejbližších hodinách předat Hermu, protože potom s ním bude přerušeno spojení docela. A konkrétněji: NA CO se musí průzkumníci připravit a JAK tedy mají postupovat, až se ocitnou v soustavě Dzéty?

Průzkumný program byl vypracován už dávno, nepředvídal však pozorované úkazy, které zjevně pokládal za nemožné. Zpočátku se nikdo nehlásil o slovo. Nakonec astromatik Tuyma jako mluvčí skupiny poradců SETI prohlásil s neskryvaným váháním, že Hermu nelze poslat žádnou vhodnou radu: musí se mu předat popis faktů, jejich hypotetická interpretace, a spoléhat na samostatnost průzkumníků. Bar Horab chtěl ony hypotézy vyslechnout bez ohledu na jejich vzájemnou rozpornost.

"Ať znamenají změny na Kvintě cokoli, nejde o signály určené nám," řekl Tuyma. "V tom se všichni shodujeme. Někteří z nás se domnívají, že Kvinta postřehla naši přítomnost a chystá se po svém na uvítání Herma. Tato domněnka se neopírá o racionální údaje. Podle mého názoru jde prostě o výraz znepokojení nebo jasněji řečeno strachu. Velice starého prvotního strachu, který kdysi zrodil pojetí vesmírné invaze jako katastrofy. Takové vysvětlení pozorovaných úkazů pokládám za nesmysl."

Bar Horab požadoval konkrétnější vyjádření. O tom, zda se průzkumníci mají bát, nebo ne, rozhodnou sami. Jde o mechanismus nových jevů.

"Kolegové, astrofyzikové mají konkrétní hypotézy, mohou je tedy přednést," odvětil Tuyma, nedotčen ironií velitelových slov, protože nebyla adresována jemu. "Kdo?" zeptal se Bar Horab. Tuyma ukázal na Nistena a La Pireho. "Skoky teploty a albeda mohlo vyvolat proniknutí roje meteoritů do blízkosti Kvinty, kde se srážely s umělými družicemi. Tím mohly vzniknout záblesky," usoudil Nisten.

"A jak vysvětlíš podobu záblesků na pevnině se spektrem Dzéty?"

"Část satelitů Kvinty mohou tvořit ledové bloky, odtržené od vnitřních okrajů prstence. Odráží sluneční světlo směrem k nám jen tehdy, když to úhel dopadu a odrazu náhodou umožní. Může se jednat o nepravidelné balvany s rozdílnými rotačními momenty."

"A co povíte o mrazové skvrně?" otázal se velitel. "Kdo zná možnou příčinu jejího vzniku?"

"Je to záhada, i když by se nějaký přirozený mechanismus dal vymyslet..."

"Jako hypotéza ad hoc," vmísil se Tuyma. "Rozebíral jsem to s chemiky," ozval se Lauger. "Mohlo tam dojít k nějaké endotermické reakci. Samozřejmě se mi takové curiosum nelíbí, třebaže existují látky, které při svých reakcích absorbují teplo. Průvodní okolnosti však nasvědčují drastičtějšímu průběhu."

"Jakému?" zeptal se Bar Horab.

"Nepřirozenému, i když nutně nemusí jít o záměr. Dejme tomu, že jde o havárii nějakých obrovských chladících kryotronů. Jakýsi průmyslový požár se záporným znamením. Ani mně to však nepřipadá pravděpodobné. Nemám pro takové tvrzení žádné věcné důkazy, ty nemá nikdo z nás. Avšak samotná časová shoda všech pozorovaných změn naznačuje, že spolu souvisejí."

"Hodnota této hypotézy je také záporná," poznamenal jeden fyzik.

"Nemyslím. Převedení řady neznámých na společného neznámého jmenovatele znamená zisk a ne ztrátu informace...", usmál se Lauger.

"Pokračuj," obrátil se k němu velitel. Lauger vstal.

"Budu. Nemluvně se usmívá na základě předpokladů, které si přineslo na svět. Takových předpokladů statistické povahy je mnoho: že růžové skvrny, které vidí jeho očka, jsou lidské tváře, že lidé obvykle reagují kladně na úsměv malého dítěte, a tak dále."

"Kam míříš?"

"K tomu, že všechno vždy spočívá na určitých předpokladech, které jsou obvykle mlčky přijaty. Diskutujeme o úkazech, které jsou jako série nezávislých jevů málo pravděpodobné. Záblesky, chaos ve vysílání, změny albeda Kvinty, skvrna na Měsíci. Kde se vzaly? Činností civilizace. Je to vysvětlení? Naopak: je to zatemnění, protože jsme mlčky předpokládali, že Země je stejná jako Mars a Venuše, pouze je mladší než první a starší než druhá. Tak vznikly kanály na Marsu, divoké džungle na Venuši a tak dále, až se to všechno muselo poslat do pohádek. Myslím, že se nic nedokáže chovat méně rozumně než rozum. Na Kvintě může jednat rozum či spíše rozumy, jejichž záměry nedokážeme postihnout..."

"Válka?"

Dotaz padl ze sálu. Stále stojící Lauger pokračoval: "Válka není pojem, do kterého můžeme shrnout jednu provždy všechny ničivé konflikty. Veliteli, nepočítej s osvícením. Když neznáme počáteční ani omezující podmínky, nelze ničím změnit neznalost ve znalost. Hermu nejvíc pomůžeme radou, aby se měl na pozoru. Chceš ještě lepší radu? Vidím ji pouze jako alternativu: jde o jednání rozumných bytostí buď nerozumné, nebo nesrozumitelné, protože nevyjádřitelné v kategoriích našeho myšlení. Ale toto je jen můj názor a nic víc."

KVINTA

Před ponořením radiolokátory naposledy ukázaly Herma, jak opisuje na obloze úseč obrovské hyperboly a stoupá stále výš nad rameno galaktické spirály, aby ve vysokém vakuu dosáhl rychlosti blízké rychlosti světla. Rádiová echa začala docházet s rostoucím zpožděním jako známka toho, že se u něj projevují relativistické efekty a že se jeho palubní čas stále víc rozchází s časem Eurydiky. Spojení mezi průzkumnou a mateřskou lodí definitivně ustalo poté, když signály automatického vysílače zvýšily vlnovou délku, roztáhly se do mnohakilometrových pásem a tak zeslábly, že poslední z nich zaznamenal nejcitlivější indikátor sedmdesát hodin po startu, kdy Hádés, zasažený kamikadzem Orfeem, zasténal gravitační rezonancí a rozevřel temporální čelisti. Ať se mělo průzkumné lodi a její posádce stát cokoli, zůstane to po mnoho let utajeno.

Pro ty, kteří spí embryonálním spánkem podobným smrti, beze snů a jimi vnímaného míjení času, se let neprodloužil. Na bílé sarkofágy v tunelovém embryonátoru svítila pancéřovým sklem periskopu Alfa Harpyje, modrý obr odpálený od ostatních hvězd souhvězdí jedním z vlastních asymetrických výbuchů v době, kdy byl ještě mladým sluncem a nestačil po nukleárním vzplanutí uspořádat své nitro. Po zmizení Eurydiky přistoupil GOD k manévrování. Hermes vzlétl nad ekliptiku a padal jako kámen k Hádu; nejdřív se vzdaloval od cílových hvězd, aby k nim dospěl výhodněji na gravitační účet giganta, kterého obletí tak, že mu kolapsar svým polem poskytl solidní odpich. Po dosažení relativistické rychlosti vysunul Hermes ze svých boků vpustí proudových reaktorů. Vakuum bylo tak vysoké, že zachycené atomy nepostačovaly k zapálení, GOD tedy excitoval vodík vstřelováním tritia, takže se syntéza rozběhla. Dosud černá ústí motorů rozjasnila záře, pulsující stále rychleji a jasněji, až do temnoty vytryskly ohnivé héliové sloupy. Laser Eurydiky pomohl průzkumné lodi míň než se čekalo, protože jeden z hyperbolových boosterů měl poruchu, zrcadlo na zádi se odchýlilo od nejvýhodnějšího směru a hned potom Eurydika zmizela. GOD však rychle vyrovnal ztrátu energií ukradenou Hádu.

Při 99% rychlosti světla vakuum v motorových vpustích zhoustlo, vodíku už bylo dost a trvajícím zrychlováním již zvyšovalo hmotnost lodě mnohem víc než její rychlost. GOD udržoval 20 g bez nejmenší odchylky, konstrukce propočtená na čtyřikrát vyšší přetížení byla v naprostém pořádku. Žádný organismus větší než blecha by tu nevydržel vlastní váhu. Každý člověk by vážil přes dvě tuny. Pod tímto lisem by nezvedl hrudní koš při vdechu a srdce by mu puklo, protože by čerpalo kapalinu mnohem těžší než roztavené olovo. Oni však nedýchali a jejich srdce netloukla, přesto nezemřeli. Posádka spočívala ve stejné kapalině, jaká nahradila jejich krev. Čerpadla vyzkoušená i pro stonásobné přetížení (které by však embryonující nevydrželi) čerpala do jejich tkání onax a srdce se jednou nebo dvakrát za minutu stáhla, avšak nepracovala a jejich pohyb způsoboval pouhý příliv životodárné krve.

V patřičném okamžiku změnil GOD kurs a nyní letěl přímo ke galaktické hvězdokupě. Hermes vyslal před svou před ochraný štít, který předběhl loď o několik mil a v této vzdálenosti zdánlivě znehybněl v úloze pancíře proti záření. Jinak by kosmické záření při vzrůstající rychlosti zničilo v lidských mozcích

příliš mnoho neuronů. Modrá Alfa už svítila zezadu. Uvnitř tunelové paluby v dlouhé zádi Herma však nepanovala naprostá tma, protože z obložení reaktorů unikala mikroskopická kvanta a u stěn doutnalo Čerenkovovo záření. Toto šero existovalo beze změn v naprostém tichu a dokonalém klidu a jen dvakrát do něj pronikly tlustým sklem v přepážce, oddělující embryonátor od horní centrály, ostré a prudké záblesky. Nejdřív dosud slepý kontrolní monitor ochranného štítu zasvítíl chladnou bělostí a okamžitě zhasl. GOD, probuzený v terasekundě, vydal příslušný rozkaz. Proud posunul páku, příd' loď se otevřela a šlehla plamenem tak, aby dopředu vystřelený nový štít nahradil předchozí, rozbitý hrstí kosmického prachu, který prudkou srážkou změnil ochranný disk v rozžhavený oblak tříštěných atomů. Hermes prolétl slunečním ohňostrojem táhnoucím se daleko za záď a hnál se dál. Automat vyrovnal v několika sekundách boční vibrace nového štítu a stále pomaleji pomrkal oranžovými kontrolkami, jako by na GOD významně i chláholivě mrkal plavýma očima černý kocour. Potom na lodi opět všechno strnulo až do dalšího zásahu špetkou meteoritového nebo kometového prachu, načež se operace obnovy ochranného štítu přesně opakovala. Posléze atomy s vibrujícími elektrony v céziových hodinách vydaly očekávané znamení. GOD nemusel sledovat žádné ciferníky, protože tvořily jeho smysly a on sledoval jejich stav mozem, který s poukazem na jeho třicetimetrovou velikost nazývali vtípací na Eurydice slepičím. GOD sledoval i ukazatele lumenového dozoru, aby při sníženém tahu udržel směr. Vypnuté a otočené motory začaly loď brzdít. I tento manévř proběhl bezchybně: směrové hvězdy se na lokátorech ani nehnuly, bylo tedy možné upustit od korekce naprogramované dráhy letu. Podle předpokladů snížení rychlosti ze světelné na parabolickou vůči Dzétě, tedy na nějakých 80 kilometrů za sekundu, mikroparsek před Juno, vnější planetou soustavy, vyžadovala prostá změna směru, aby motory vyhasly samy nedostatkem paliva s následným přechodem na brždění hypergolem. GOD však včas zachytil varování Eurydiky, a dřív než přistoupil k ožívování, přeprogramoval postup brždění. Záři vodíko-héliových trysek i plameny samozápalných paliv šlo snadno odhalit podle jejich technické, tedy umělé charakteristiky a pro GOD byla nyní hlavním příkazem "velice omezená důvěra k Bratrům v Rozumu". Nebádal v bibli, neanalyzoval spor mezi Ábelem a Kainem, ale ve stínu Juno vypnul proudové motory a využil její přitažlivosti ke snížení rychlosti a změně kursu. Druhou plynovou planetu Dzétý využil ke zbrzdění na parabolickou rychlost a teprve potom začal ožívovat posádku. Současně vyslal ven dálkově řízené automaty, které nasadily na čelní i záďové trysky kryty v podobě elektromagnetických směšovačů. Ty promíchaly plameny motorů a rozptýlily spektrum jejich záření. Nejobtížnější část brždění proběhla na prahu soustavy za Juno: GOD ji však naplánoval a provedl tak obratně, jak se sluší na počítač ultimativní generace. Proletěl prostě s Hermem nejvyššími vrstvami atmosféry plynného obra. Před lodí se vytvořil polštář rozžhavené plazmy, který ji přibrzdil. God vymačkal z Hermovy klimatizace všechny rezervy, aby teplota v embryonátoru nestoupila víc než o dva stupně. Plazmový polštář bleskově smetl ochranný štít, který měl být stejně odhozen; nahradil jej štít jiného typu, chránící před prachem a zbytky komet mezi drahami planet. V ohnivém průchodu Hermes na chvíli oslepl, vychladl však už v kuželovém stínu Juno a GOD zjistil, že plamenná oblaka podobná protuberancím, vyvolaná brzdícím manévrem, klesají podle Newtonových zákonů na těžkou planetu. Nemaskoval jen existenci Herma, ale i jeho stopy. Loď s vypnutými motory prolétala vzdáleným aféliem, když se v embryonátoru rozsvítila všechna světla a připravené hlavice medikům stály nad schránkami. Podle programu se měl první probudit Gerbert, aby v případě potřeby zasáhl jako lékař. Posloupnost procesu však byla narušena. Biologický činitel přece jen zůstal nejslabším článkem tak složitých operací. Embryonátor byl uprostřed lodě a tvořil tu mikroskopický hrášek, obklopený mnoha vrstvami pancíře a protiradiačním izolačním obalem se dvěma průchody do obytných prostor. Hermův střed, často nazývaný městečkem, spojovaly komunikační tunely s dvoupatrovou řídicí kabinou. Mezi přepážkami na přidi byla řada laboratoří s možností práce i v beztlakovém stavu. Zdroje energie byly na zádi v anihilačních kontejnerech, v siderální strojovně nepřístupné lidem a v komorách speciálního určení. Mezi vnějším a vnitřním pancířem záďě byl uložen podvozek, protože loď mohla po vysunutí kloubových vzpěr přistávat na planetách. Přistání musela předcházet zkouška únosnosti půdy, protože na každou z těchto obrovských opor připadlo 30 000 tun váhy rakety. Uprostřed lodě na pravoboku ležely průzkumné sondy a jejich vybavení, na levoboku automaty vnitřní obsluhy a detektory schopné dlouhodobého samostatného průzkumu letem nebo jízdou, nechyběly zde ani robochody.

Když GOD zapnul oživovací systémy, vládl na lodi beztlížný stav, příznivý pro tuto operaci. Gerbert, probuzený jako první, dosáhl normálního tepu i tělesné teploty, ale neprobral se. GOD ho svědomitě vyšetřil a při rozhodnutí dalšího postupu zaváhal. Byl odkázán na samostatnost. Přesněji řečeno neváhal, ale zkoumal různá vzájemná rozložení pravděpodobnosti účinných zásahů. Výsledek anamnézy byl alternativní. Buď oživit velitele Steergarda, nebo vyzvednout lékaře z oživovače a přenést ho do operačního sálu. Jednal jako člověk, který si tváří v tvář něčemu neznámému hodí mincí. Když nevíme, co je lepší, je nejvhodnější taktikou spolehnouti na náhodu. Ta vybrala velitele a GOD ji poslechl. Po dvou hodinách Steergard, napůl ještě v bezvědomí, usedl v otevřeném embryonátoru a roztrhl přitom průzračnou blánu, obepínající jeho nahé tělo. Rozhlédl se kolem a hledal muže, který měl nad ním stát. Reproduktoř něco hovořil. Věděl, že je to mechanický hlas, že se Gerbertovi něco přihodilo, i když dobře nechápal opětovně opakovaná slova. Při pokusu o vzpřímení narazil hlavou na víko embryonátoru, odklopené jen částečně, což ho na chvíli omráčilo. Prvním zvukem lidské řeči v soustavě Dzéty byla šťavnatá nadávka. Bílá lepkavá kapalina stékala Steergardovi přes čelo na tvář a hrud'. Narovnal se příliš prudce a proletěl v kotrmelcích mezi nádržemi až k průchodu ve stěně. Zády se připlácí na měkké obložení v koutě mezi dveřmi a stropem. Prsty si setřel z víček lepkavou mléčnou kapalinu a přešel pohledem celý válcový vnitřek embryonátoru. Za sarkofágy se zvednutými víky se otevřely dveře vedoucí do koupelen. Zaposlouchal se do hlasu stroje. Gerbert žil stejně jako ostatní, při buzení se však neprobral. Nemohlo jít o nic vážného: všechny encefalografy i elektrokardiografy ukazovaly normální stav.

"Kde jsme?" zeptal se.

"Za Juno. Let proběhl bez závad. Mám přenést Gerberta do operačního sálu?"

Steergard se zamyslel.

"Ne. Postarám se o něj sám. V jakém stavu je loď?"

"Naprosto v pořádku."

"Přišly nějaké radiogramy z Eurydiky?"

"Ano."

"Stupeň důležitosti?"

"Jedna. Mám uvést obsah?"

"Oč jde?"

"O změnu postupu. Mám uvést obsah?"

"Jak jsou ty radiogramy dlouhé?"

"Tři tisíce šest set šedesát slov. Mám uvést obsah?"

"Zkráceně."

"Nemohu zkracovat neznámé."

"Kolik je neznámých?"

"I to je neznámé."

Během této rozmluvy se Steergard odrazil od stropu. Při letu k zelenočervenému světlu nad Gerbertovým kontejnerem zahlédl v zrcadle koupelnových dveří svalnaté tělo lesklé onaxem, který po kapkách stále ještě vytékal z podvázaného pupečního pahýlu jako u velikého novorozeněte v plodových obalech.

"Co se stalo?" otázal se. Bosýma nohama se zapřel o lékařovu nádrž a přiložil mu ruce k hrudi. Srdce tlouklo pravidelně. Na pootevřených rtech spícího se bělal rosolovitý onax.

"Uveď jen to, co je jisté," pronesl. Současně vložil ležícímu prsty do úst, nahlédl do krku, pocítil teplý dech, sáhl mu mezi zuby a opatrně se dotkl patra. Gerbert se zachvěl a otevřel oči. Byly plné slz, jasné a čisté jako voda. Steergard vzal účinnost tohoto primitivního buzení na vědomí s tichou satisfakcí. Gerbert se neprobudil, protože svorka jeho pupeční šňůry se neodpojila úplně. Velitel uchopil katetr, ten odskočil, vytryskla bílá kapalina a pupík se sám uzavřel. Oběma rukama tiskl hrudník muže a cítil, jak se mu lepí k dlaním. Gerbert na něj udiveně hleděl široce otevřenýma očima.

"Všechno je v pořádku," pronesl Steergard. Zdálo se však, že ho masírovaný neslyší.

"GODE!"

"Slyším."

"Co se stalo? Eurydika, nebo Kvinta?"

"Změny na Kvintě."

"Uved' data."

"Nejsou jasná."

"Řekni, co víš."

"Před ponořením došlo k rychlým změnám albeda, rádiová emise dosáhla tří set gigawatů čistého šumu. Na měsíci vibruje bílý bod považovaný za plazmu v magnetické kleci."

"Doporučení?"

"Opatrnost a maskování při průzkumu."

"Konkrétně?"

"Jednat podle vlastního uvážení."

"Vzdálenost od Kvinty?"

"Miliarda tři sta miliónů mil přímou čarou."

"Maskování?"

"Hotovo."

"Mixem?"

"Ano."

"Změnil jsi program?"

"Jen přibližovací manévr. Lod' je ve stínu Juno."

"Lod' je v pořádku?"

"Naprosto. Mám oživit posádku?"

"Ne. Pozoroval jsi Kvintu?"

"Ne. Brzdil jsem v termosféře Juno."

"Dobře. Ted' mlč a čekej."

"Mlčím a čekám."

"Zajímavý začátek," pomyslel si Steergard, stále masírující lékařovu hrud'.

Ten vzdychl a pohnul se.

"Vidiš mě?" zeptal se ho nahý velitel. "Nemluv. Mrkni."

Gerber zamrkal a usmál se. Steergarda zaléval pot, ale pokračoval v masírování.

"Diadochokynesis..." nadhodil Steergard.

Ležící muž zavřel oči a nejistou rukou se dotkl špičky svého nosu. Potom se na sebe usmáli. Lékař pokrčil kolena.

"Chceš vstát? Nespěchej."

Gerbert neodpověděl, ale opřel se rukama o okraj svého lůžka a zvedl se. Místo usednutí však vylétl do vzduchu.

"Pozor, nula g," připomenul mu Steergard. "Pomalu..."

Gerbert se už probral docela a rozhlížel se kolem. "Co ostatní?" zeptal se a odhrnul si vlasy přilepené k čelu.

"Oživování probíhá."

"Mám pomáhat, doktore Gerberte?" tázal se GOD.

"Ne," odvětil lékař. Sám postupně prověřoval kontrolní údaje nad sarkofágy. Dotýkal se hrudí, prohlížel oči, zkoumal reflexy zomíček. Z koupelny k němu dolehlo šumění vody a ventilace, Steergard se už sprchoval. Než došel lékař k poslednímu muži, Nakamurovi, velitel se už vrátil ze své kajuty v šortkách a černém tričku.

"Jak to vypadá?" zeptal se.

"Všichni zdraví. U Rotmonta nepatrná arytmie."

"Zůstaň u nich. Prohlédnu poštu..."

"Nějaké zprávy?"

"Pět let staré."

"Dobré, nebo špatné?"

"Nejasné. Bar Horab doporučil změnu programu. Před ponořením zpozorovali něco na Kvintě. I na měsíci."

"Co to znamená?"

Steergard stál u dveří. Lékař pomáhal Rotmontovi vstát. Tři se už myli, další pluli kolem, zdravili se, prohlíželi se v zrcadlech a jeden přes druhého se pokoušeli hovořit.

"Dej mi vědět, až se vzpamatují. Času máme dost." S těmito slovy se velitel odrazil od dveří, proletěl mezi naháči jako pod vodou mezi rybami a zmizel v průchodu k řídicí kabině.

Po posouzení situace opustil Steergard nízkou rychlostí stínový kužel a vyvedl loď nad rovinu ekliptiky, aby zde zahájil první pozorování Kvinty. Její srpek zářil nedaleko slunce, zcela zahalen v mracích. Planetární šum vzrostl na čtyři sta gigawatt. Fourierovské analyzátory nenalezaly žádnou modulaci. Hermes si už navlékl clony, pohlcující netepelné záření, aby ho radiolokátory nemohly odhalit. Steergard chtěl opatrnost raději přehánět, než sebeméně riskovat. Proto do vodní páry, kterou nyní používali při manévrování, přidal trochu sirníků, vyskytujících se v sopečných plynech. Činné vulkanické asteroidy jsou ovšem vzácné, zejména s tak nízkou hmotností, jako měla jejich loď. Obezřetný velitel však vyslal do prostoru sondy a zaměřil je na sebe, aby se ujistil, že použití parních motorků nutné k další korekci letu zůstane téměř nepostřehnutelné i při zamýšleném přiblížení ke Kvintě. Chtěl k ní proniknout kolem měsíce, aby si ho pořádně prohlédl.

Všichni se už shromáždili v bezgravitační řídicí kabině. Připomínala nitro velkého globusu s kuželovým výklenkem uzavřeným stěnou plnou obrazovek, s křesly potaženými přilnavou tkaninou. Stačilo uchopit opěradla a usednout, aby tělo pevně přilnulo ke křeslu. Při vstávání se každý musel silně odrazit. Šlo o jednodušší a lepší řešení, než jsou pásy. Usedli v deseti jako v malém biografu a čtyřicet obrazovek jim ukazovalo planetu, každá v jiném pásmu spektra. Největší obrazovka uprostřed mohla syntetizovat monochromatické obrazy tím, že je skládala podle zadaných příkazů. V trhlínách mraků zmítaných pasáty a cyklony se nejasně rýsovaly členité břehy oceánů. Postupně filtrované záření umožňovalo střídavě sledovat povrch oblačného moře i povrch planety skrytý pod ním. Současně poslouchali monotónní výklad GODu. Opakoval poslední radiogram Eurydiky. Biela připouštěl narušení technické infrastruktury Kvinty seismickou činností. Lakatos a několik dalších zastávalo ekologickou hypotézu. Obyvatelé planety vyzvedli část oceánských vod do vesmíru s cílem zvětšit plochu souše. Tlak oceánu na jeho dno tím poklesl a došlo k porušení litosférické rovnováhy. V nejslabším místě pod oceánem popraskala vnitřním tlakem zemská kůra. Další vypouštění vod do vesmíru bylo proto zastaveno jako hlavní příčina katastrofy. Podle jiných názorů byla tato hypotéza mylná, nevysvětlovala totiž další nepochopitelné jevy. Ostatně bytosti schopné prací v planetárním měřítku by dokázaly předvídat jejich seismické důsledky. Podle propočtů s použitím Země jako modelu mohlo katastrofální pohyby litosféry vyvolat jen odstranění nejméně jedné čtvrtiny objemu oceánu. Snížení tlaku odčerpáním šesti trilionů tun vody ke globální pohromě nevedlo. Další hypotéza předpokládala katastrofu "řetězově-dominového" typu jako nežádoucí důsledek pokusů s nedostatečně zvládnutou gravitologií. Jiné domněnky uvažovaly o úmyslné destrukci zastaralé technické základny, mimořádných bouří, neuváženém narušení klimatu při vynášení vod do prostoru nebo civilizačním chaosu neznámé povahy. Žádná hypotéza však nedokázala obsáhnout všechny pozorované jevy tak, aby tvořily celek. Proto radiogram vyslaný Bar Horabem těsně před vstupem do Hádu zmocňoval průzkumníky k samostatnému postupu s využitím všech připravených variant programu, které uznají za vhodné.

HON

V aféliu Dzéty, daleko od jejích největších planet, uvedl Steergard loď na eliptickou oběžnou dráhu, aby astrofyzikové mohli zahájit pozorování Kvinty. Jak je v takových soustavách obvyklé, potulovaly se v prostoru pozůstatky starých komet bez plynových ohonů, mnohonásobným průchodem kolem slunce rozpadlé na kusy. Mezi těmito rozptýlenými balvany a oblaky prachu zpozoroval GOD na vzdálenost čtyř tisíc kilometrů odlišný objekt. V radiolokátoru vykázal kovový odraz. Nemohlo jít o kus magnetovce s vysokým obsahem železa, na to měl příliš pravidelný tvar. Připomínal motýla s krátkým tlustým zadečkem a pahýly tupých křídel. Byl o čtyři stupně teplejší než okolní ledové kameny a nerotoval, jak se sluší na meteor nebo úlomek jádra komety, ale letěl přímo vpřed bez známek pohonu. GOD ho prozkoumal ve všech pásmech spektra a nakonec odhalil příčinu jeho stability: slabý proud tryskajícího

argonu, velice zředěný, a proto stěží postřehnutelný. Mohlo se jednat o kosmickou sondu nebo malou loď.

"Toho motýla chytíme," rozhodl Steergard.

Hermes se tedy pustil do stíhání, a když se ocitl asi míli za cílem, vypustil sondu s manipulátory. Když past přilétla nad tohoto zvláštního motýla, rozevřela široce držáky a sevřela jej ze stran jako svěrákem. Bezvládné těleso letělo v kleštích zpočátku pasivně, po chvíli však jeho teplota vzrostla a proud plynu tryskající ze zádi zesílil. Monitor, který dosud ukazoval shodu programu s průběhem honu, zazářil otazníky.

"Mám zapnout energoclony?" otázal se GOD.

"Ne," odvětil Steergard pozorující bolometr. Zachycené těleso se ohřálo na tři sta, čtyři sta, pět set stupňů Kelvina, jeho tah však vzrostl jen málo. Křivka teploty se zachvěla a ohnula. Kořist stydla.

"Jaký má pohon?" zeptal se velitel. V řídicí kabině všichni mlčeli a přeskakovali pohledem z vizuální obrazovky na boční monitory, sledující záření mimo světelné spektrum. Svítil jen bolometrický.

"Radioaktivita nula?"

"Nula," ujistil GOD velitele. "Tok slabne. Co mám dělat?"

"Nic. Čekat." Čas plynul.

"Vezmeme to na palubu?" zeptal se nakonec El Salám. "Nebo to napřed prosvítíme?"

"Škoda námahy. Už dodělává, snížil tah a vystydl. GODE, ukaž nám ho zblízka."

Elektronickými očima sondy uviděli černou skořepinu posetou nesčetnými d'ubkami.

"Rozbít?" tázal se GOD.

"Ještě ne. Párkrát do něj klepni. Ale s mírou."

Mezi dlouhá ramena držáků pronikla tyč se zaobleným koncem. Metodicky bušila do zajatce, ze kterého padaly popelavé šupinky.

"Může mít nenárazový detonátor," poznamenal Polassar. "Já bych ho raději prosvítil..."

"Dobrá," souhlasil nečekaně Steergard. "GODE, prospinografuj ho."

Dvě vřetenové sondy vystřelené z přídě dohnaly tlustého motýla a zaujaly kolem něj příslušnou polohu. Horní monitory v řídicí kabině ožily a vykreslily propletené pruhy, pásy, stíny, na okrajích obrazovek současně vyskakovaly symboly atomů: uhlík, vodík, křemík, mangan, chrom, tyto sloupce rostly, až Rotmont prohlásil:

"To je k ničemu. Musíme ho vzít sem."

"Riskujeme," broukl Nakamura. "Bude lepší ho rozmontovat dálkově." "GODE?" zeptal se ho velitel.

"Možné. Zabere to pět až dvacet hodin. Začneme?"

"Ne. Vyšli teletom. Ať ho v nejtenčím místě prořízne a ukáže nám vnitřek."

"Vrták?"

"Ano."

K sondám obklopujícím kořist přibyla další. Diamantový vrták narazil na neméně tvrdý povrch.

"Jedině laser," rozhodl GOD.

"To je špatné. Minimální impuls, aby se uvnitř nic neroztavilo."

"Nelze zaručit," odvětil GOD. "Mám laserovat?"

"Opatrně."

Zatažený vrták zmizel. Na drsném povrchu zazářil bílý bod, a když obláček dýmu prořídil, vklouzla do vytavené štěrbině hlavice teleobjektivu. Její monitor ukázal ožehnuté trubky spojené s vypouklou deskou. Celý obraz se mírně třásl. Náhle se ozval GOD:

"Výstraha: podle spinografie jsou uvnitř objektu excitony a virtuální částice stlačují Fermiho konfigurační prostor."

"Interpretace?" tázal se Steergard. "Tlak v ohnisku přes čtyři sta tisíc atmosfér nebo Holenbachovy kvantové efekty."

"Druh bomby?"

"Ne. Pravděpodobně zdroj pohonu. Náplní trysek byl argon. Už došel."

"Může na palubu?"

"Ano. Celková bilance energie je nulová." Kromě fyziků nikdo nechápal, co to znamená. "Bereme?"

zeptal se velitel Nakamury. "GOD to ví líp," usmál se Japonec. "Co tomu říkáš ty?"

Dotázaný El Salám přikývl. Trofej tedy vtáhli do přechodové komory na přídi a pro jistotu ji obklopili energoclonami. Jakmile tuto operaci dokončili, oznámil GOD další objev. Zpozoroval objekt podstatně menší než předchozí, potažený látkou pohlcující záření radiolokátorů. Objevil ho zásluhou spinové rezonance jeho materiálu: šlo o tlustý doutník vážící asi pět tun. Znovu vylétly sondy, rozpálily jeho izolaci a strhly ji z kovově lesklého vřetene. Pokusy o vyvolání nějaké reakce byly neúčinné. Šlo o trosku s dírkou vypálenou v boku. Stav jejího okraje svědčil o nedávném vzniku. Naložili i tuto kořist.

Hon tedy proběhl snadno. Potíže nastaly teprve při prohlídce a pitvě obou kořistí.

První vrak, který v hale připomínal svým dvěstětunovým tělem velkou želvu, prozrazoval svým drsným pancířem, narušeným bezpočtem srážek s mikrometeority a kosmickým prachem, své snad stoleté stáří. Afélium jeho oběžné dráhy sahalo za poslední planety Dzéty. Anatomie této důkladně opancéřované želvy prosektory zaskočila. Protokol se skládal ze dvou částí. V první Nakamura, Rotmont a El Salám shodně popsali prozkoumaná zařízení tohoto výtvaru, ve druhé se jejich názor na jejich poslání zásadně lišil. Polassar, který se zkoumání rovněž zúčastnil, zpochybnil domněnky obou fyziků. Prohlásil, že protokol má stejnou cenu jako popis egyptské pyramidy od Pygmejů. Shodnost názorů na konstrukční materiál nijak nevysvětluje jeho určení. Starý satelit měl zvláštní zdroj energie. Obsahoval baterie piezoelektrické látky nabíjené konvertorem, s jakým se fyzikové dosud nikdy nesetkali. Tato látka v kaskádovém sevření čistě mechanických lisů při rozpínání vytvářela proud, uvolňovaný v impulzech tlumících systém s fázovou impedancí, mohla se však i zcela vybit najednou v případě spojení tlumivky nakrátko čidly pancíře. Pak by ji proudový náraz protékající dvouzávitovou cívkou roztrhal magnetickou explozí. Mezi akumulátory a výztuží byly vaky či kapsy vyplněné šterkem. Vedly tudy polokulovité vodiče, zevnitř matně lesklé, snad zkorodované světlovody. Nakamura připouštěl, že se vrak kdysi přihřál, což vedlo k roztavení části subsystémů a zničení čidel. Rotmont se však domníval, že všechno proběhlo za studena katalyticky. Jako kdyby nějakí mikroparaziti, nepochybně neživí, ohlodali v přední části družice její spojovou síť. A to už hodně dávno. Vnitřní povrch pancíře pokrývaly v několika vrstvách buňky trochu podobné včelím pláštím, ale mnohem menší. Chromatograficky bylo možné v jejich popelu určit silikokyseliny, křemíkovou obdobu aminokyselin s dvojnou vodíkovou vazbou. Zde se názory pitvajících vědců rozešly definitivně. Polassar pokládal tyto zbytky za vnitřní izolaci pancíře, kdežto Kirsting za přechodný systém mezi živou a neživou tkání, tedy výtvar biotechnologie neznámého původu a funkce.

Diskuse nad protokoly vřela dlouho. Před posádkou Herma ležely důkazy svědčící o úrovni techniky Kvint'anů před sto lety. Teoretické základy tohoto inženýrství bylo zhruba možné přirovnat k pozemským znalostem na konci XX. století. Víc intuice než věcné důkazy jim napovídala, že hlavní směr vývoje cizí fyziky se už tehdy odchyloval od pozemského. Syntetická virologie ani technobiotika nemohou existovat bez předchozího zvládnutí kvantové mechaniky a ta zase hned na počátku vede k rozbití a syntéze atomových jader. V této epoše jsou nejlepším zdrojem energie pro družice nebo kosmické sondy atomové mikroreaktory. Zde však nebyly žádné stopy po radioaktivitě. Že by Kvint'ané přeskočili etapu explozivní a řetězové nukleoniky a ocitli se rovnou v následující etapě přeměny gravitace na kvanta silného působení? Tomu odporovala piezoelektrická baterie staré družice. S druhou bylo ještě hůř. Měla baterii záporné energie, vznikající v polích silné gravitace velkých planet při rychlostech blízkých rychlosti světla. Její pulsní pohonný systém roztržil přesný zásah, snad gigajoulový impuls koherentního světla. Radioaktivitu rovněž neprojevovala. Vnitřní vzpěry tvořily vlákna monomolekulárního uhlíku, vynikající úspěch inženýrství pevných látek. V zachovalém prostoru za energetickou komorou našli prasklé trubičky se supravodivými látkami, bohužel utržené v nejzajímavějším místě, jak si zoufal Polassar. Co tam mohlo být? Fyzikové vymýšleli hypotézy, na jaké by si v přizemnějších okolnostech netroufli. Obsahoval snad tento vrak vyvíječ supratěžkých nestabilních jader? Anomalonů? Proč? Kdyby šlo o výzkumnou laboratoř bez posádky, mělo by to smysl. Ale bylo tomu tak? Proč roztavený kov za místem zásahu připomínal nějaké archaické jiskřiště? Supravodivá niobová slitina vykazovala v zachovaných vodičích prázdná místa, vyžraná endotermickou katalýzou. Jako by tam proudem či spíš supravodiči pronikly nějaké "eroviry". Nejzvláštnější byla malá ohniska naprosté zkázy, objevená v obou družicích. Nemohla vzniknout žádným násilným zásahem zvenčí. Spoje vodičů vypadaly jako rozkousané nebo rozžvýkané,

poseté řetízky dutin. Rotmont, pozvaný ke spolupráci jako chemik, je prohlásil za výsledek působení aktivních polymolekul. Podářilo se mu jich řadu izolovat. Měly tvar asymetrických krystalků a zachovaly si svou specifickou agresivitu. Některé napadaly výhradně supravodiče. Ukázal kolegům v elektronovém mikroskopu, jak se tyto neživí cizopasníci zahryzávají do nitek supravodivé sloučeniny niobu, která byla jejich potravou, a oni se na její konto rozmnožovali. Nedomníval se však, že by tyto "viroidy", jak je nazval, mohly vzniknout v družici samovolně. Připouštěl, že aparaturu infikovaly už při montáži. Proč? Šlo o zkoušku? V tom případě však nemělo cenu vysílat družici do vesmíru.

Nabízela se tedy představa záměrné sabotáže při stavbě těchto zařízení. Šlo o značně riskantní domněnku. V tomto pojetí se za tím vším nutně skrýval nějaký konflikt. Sřet protichůdných záměrů. Jiným vědcům zaváněla tato koncepce antropocentrickým šovinismem. Lze zaručit, že nejde o vadu aparatury na molekulární úrovni? Něco jako rakovina neživých výtvarů s jemnou a složitou mikrostrukturou? Chemik tuto možnost vylučoval u první, starší družice - želvy, kterou při lovu nazývali motýlem. U druhé to nemohl s podobnou jistotou vyloučit. I když nechápali účel, ke kterému byly oba vesmírné přístroje zkonstruovány, inženýrský pokrok v období mezi zhotovením prvního a druhého byl očividný. Přesto "eroviry" našly na obou družicích citlivá místa jako svou potravu. Když se chemik pustil tímto směrem, nemohl a nechtěl jej už opustit. Mikroelektronické zkoumání vzorků odebraných z obou ulovených zařízení postupovalo rychle, protože se jím začal zabývat analyzátor řízený GODem. Nebýt tohoto uspokojení, nestačil by pro tuto nekrohologii ani celý rok. Závěr zněl: určité části obou družic získaly tak specifickou odolnost vůči katalytickému leptání, že se dalo hovořit o imunologických reakcích jako analogii k živým organismům a mikrobům. Už si mohli představit obraz mikromilitaristické války bez vojáků, děl a bomb, války, ve které jsou nejúčinnější tajnou zbraní polokrystalické pseudoenzymy. A jak to bývá při důkladných výzkumech, celkový smysl odhalovaných jevů se v průběhu dalších prací místo zjednodušení stával stále složitějším. Fyzikové, chemik i Kirsting už prakticky neopouštěli hlavní laboratoř. Na živných půdách rozmnožili řadu druhů "obránných" a "útočných sloučenin". Současně se však setřela hranice mezi nedílnou součástí cizí techniky a tím, co do ní proniklo se zhoubnými záměry. Kirsting poznamenal, že nejde o hranici v absolutně objektivním pojetí. Dejme tomu, že na Zemi přiletí mimořádně chytrý superpočítač, který nic neví o projevech života, protože jeho elektroničtí prapředkové už zapomněli, že je kdysi zhotovily nějaké biologické bytosti. Pozoruje a zkoumá člověka s rýmou a baktériemi ve střevech. Jsou viry v nose tohoto jedince jeho nedílnou součástí, nebo ne? Dejme tomu, že dotyčný během zkoumání upadne a udělá si na hlavě bouli. Boule je podkožní hematom. Poškodily se cévy. Ale tuto bouli může pokládat za jakýsi tlumič s cílem zvýšené ochrany lebky před dalším úderem. Je snad takový výklad nemožný? Nám to zní směšně, nejde však o vtipy, ale o mimolidské poznávací hledisko.

Když Steergard vyslechl rozhádané odborníky, pouze pokýval hlavou a poskytl jim na výzkum dalších pět dní. Bylo to opravdové boží dopuštění. Pozemská technobiotika směřovala už půl století jinými cestami. Tzv. "nekroevoluce" byla prohlášena za neefektivní. Dokonce se nikdo ani nedomníval, že "automatické tvoření druhů" vůbec někdy vznikne. Nikdo však nemohl kategoricky tvrdit, že na Kvintě nic takového neexistuje. Nakonec se velitel jen zeptal, zda má pokládat hypotézu konfliktu mezi výrobcí na Kvintě za důležitý předpoklad pro další postup průzkumu. V tomto stavu pokročilosti analýz však badatelé nechtěli hovořit o žádných jistých předpokladech. Jistota není hypotéza a hypotéza není jistota. Věděli už dost, aby pochopili, na jak nejistých výchozích premisách spočívají jejich znalosti. Další smůlou byla neexistence spojových systémů alespoň trochu podobných těm, které lze odvodit z teorie automatů a informatiky. Zlikvidovaly snad viroidy tuto pseudonervovou síť beze zbytku? Některé stopy by po ní měly zůstat. Třeba zůstaly, ale nedokázali je identifikovat. Lze snad z tranzistorové kalkulačky prošlé hydraulickým lisem odvodit Shannonovu nebo Maxwellovu teorii? Poslední porada probíhala ve výjimečně napjatém ovzduší. Steergard už neočekával pozitivní výsledky. Ptal se jen, zda lze předpokládat, že Kvint'áné zvládl siderální inženýrství. To pokládal za nejdůležitější. Pokud se někdo domýšlel, proč to chce vědět, mlčel. Hermes zvolna kroužil temnotou a oni se zmítali v houštině neznámého. Piloti Harrach a Tempé mlčky naslouchali. Nehovořili ani lékaři. Arago odložil mnišský hábit a v rozhovorech, které vedli ve čtyřech nahoře nad řídicí kabinou, nikdy nepřipomínal svá slova "a co když tam vládne zlo?". Když Gerbert prohlásil, že očekávání vždy prohrává při srážce se skutečností,

Arago protestoval. Kolik už vyřešili problémů, které jejich předkové ve dvacátém století pokládali za neřešitelné. Jejich cesta proběhla hladce, beze ztrát zdolali světelná léta, Eurydika bezchybně vplula do Hádu a oni sami dorazili do souhvězdí Harpyje a od obydlené planety je dělily jen hodiny nebo dny.

"Otec nám zajišťuje psychoterapii," usmál se Gerbert. Nazýval tak dominikána dál, připadalo mu těžké používat slovo kolega.

"Říkám jen pravdu. Nevím, co s námi bude. Taková nevědomost je zcela přirozená."

"Vím, nač myslíte," vyhrkl impulzivně Gerbert. "Že si Stvořitel nepřeje takové výpravy, taková setkání, takové ,obcování civilizací', a proto je oddělil propastmi prostoru. A my jsme nejen udělali z rajského jablka poznání kompot, ale podřezáváme už Strom poznání..."

"Pokud chcete znát mé myšlenky, jsem vám k službám. Myslím si, že nás Stvořitel nijak neomezil. A přitom nevíme, co vyroste z rouby Stromu poznání..."

Piloti nemohli naslouchat dalšímu průběhu teologické diskuse, protože je volal velitel: začala navigace ke Kvintě. Po stanovení trasy dodal:

"Na palubě je nálada, kterou jsem nečekal. Bujná obrazotvornost musí mít hranice. Jak víte, pořád se mluví o nepochopitelných konfliktech, mikrostrojích, nanobalistice, bojích, ale to je jen balast předsudků, které snadno zaslepí. Pokud se máme třást na základě pitvy několika vraků, budeme dezorientováni a každý čin bude vypadat jako bláznivý hazard. Řekl jsem to vědcům a říkám to i vám. A teď k věci. K Septimě může navigovat GOD. Potom vás chci mít u kormidla. Služby mezi sebou si rozdělíte sami."

Lod' spustila motory a vrátila se tíže, zatím velmi slabá. Harrach šel s Tempem pro starou knihu, kterou si vzal z Eurydiky. Když se ve dveřích loučili, vysoký Harrach se sklonil a pronesl jako nějaké tajemství:

"Bar Horab věděl, koho poslat na Herma. Co říkáš? Znal jsi lepší lidi?"

"Třeba ano. Lepší ne. Takové jako on."

MĚSÍC

Planetu obklopoval ohromný, ale nestabilní plochý prstenec ledových balvanů. Lakatosovy a Bielovy výpočty, provedené ještě před ponořením Eurydiky, byly přesné. Rozdělovaly ho jedna velká a tři menší mezery. Vlivem poruch způsobovaných gravitací Kvinty nemohl existovat déle než tisíc let, protože současně zvětšoval svůj průměr i ztrácel hmotu. Vnější okraj posunuly odstředivé síly, vnitřní pak měnilo tření o atmosféru v tající úlomky a páru, takže část vody, vynesená neznámým způsobem do prostoru, se vracela na planetu v nepřetržitých deštích. Jen stěží se dalo předpokládat, že si Kvint'ané tuto potopu pořídili úmyslně. Prstenec původně obsahoval tři nebo čtyři triliony tun ledu a ročně jich ztrácel mnoho miliard. Byla v tom řada záhad. Prstenec narušoval klima celé planety. Kromě prudkých dešťů jeho mohutný stín při oběhu kolem Slunce dopadal střídavě na severní a jižní polokouli. Odrážel sluneční světlo a tím nejen snižoval průměrnou teplotu, ale navíc rušil atmosférickou cirkulaci pasátů. Oblasti kolem okrajů vrhaného stínu oplývaly bouřemi a cyklony.

Jestliže zdejší obyvatelé snížili úroveň oceánů, disponovali zřejmě dostatkem energie k tomu, aby dodali vodopádům nebo přesněji vodovzletům druhou kosmickou rychlost a tak odstranili ledové hory z blízkosti planety. Ty by se buď beze stopy vypařily u slunce, nebo zmizely jako ledové meteority mezi asteroidy.

Nedostatek energie by zřejmě projektanty od neúspěšného díla odradil. Předpovědět krach bylo velice snadné. Činnost zahájenou před mnoha lety tedy nezastavil omyl planetárního inženýrství, ale něco jiného. Tento závěr se nabízel sám. Prstenec, ploché mezikruží s vnitřním průměrem patnáct tisíc kilometrů a planetou uprostřed, tvořily ve středním pásmu ledové balvany a na vnějším okraji malé polarizované ledové krystalky, nepochybně rovněž důsledek úmyslného zásahu. Jeho tvar a pohyb zkrátka závisel na záměrech jeho tvůrců. Byl stabilizován v rovině rovníku, avšak na svém vnitřním okraji se měnil v chaotickou drť. Celkově vypadal jako vesmírná stavba opuštěná během práce. Proč?

Z oceánů se zvedaly dvě velké pevniny a jedna menší, s plochou třikrát větší než Austrálie, ležela však u severního polárního kruhu, takže ji průzkumníci nazvali Norstrálie. Infraoklatory odkryly na pevninách nesopečná teplejší místa, patrně tepelný odpad velkých energetických zdrojů. Nešlo o tepelné centrály spalující fosilní paliva, jako je ropa nebo uhlí, ani využívající nukleární palivo. První by prozradily exhalace znečišťující ovzduší, druhé by produkovaly radioaktivní odpad. Víme, že v rané fázi jaderné energetiky

měla Země velké potíže s jeho bezpečným odstraňováním. Pro techniky, kteří dokázali navzdory gravitaci vyzvednout část oceánů, by vynesení radioaktivních zplodin bylo nepochybně hračkou. Led v prstenci však nebyl vůbec radioaktivní. Bud' Kvint'ané užívali jinou formu nukleární energetiky, nebo měli energetiku naprosto jinou. Jakou?

Za planetou se táhl plynný ohon, bohatě nasycený vodní parou, pocházející hlavně z prstence. Hermes na stacionární oběžné dráze za Sextou, podobnou Marsu, avšak větší, s hustou atmosférou, otravovanou neustálými výrony sopek a plynnými sloučeninami kyanu, vyslal k pozorování Kvinty šest satelitů, které mu nepřetržitě předávaly výsledky pozorování. GOD z nich skládal zvláštní podobu Kvinty.

Nejpodivnější byl její rádiový šum. Na velkých pevninách působilo nejméně několik set silných vysílačů bez nejmenších známek fázové nebo frekvenční modulace. Vysílaly jen chaotický čirý šum. Antény šlo přesně lokalizovat, vysílaly směrově nebo izotropicky, jako by se Kvint'ané rozhodli uzavřít všechny kanály elektromagnetického spojení od nejkratších vln až po kilometrové. Sami mohli používat výhradně kabelového spojení, k čemu jim však byl tento šum pohlcující gigawatty? Ještě podivnější ("podivností" planety totiž během pozorování přibývalo) byly umělé družice. Napočítli jich téměř milión, s vysokými i nízkými oběžnými drahami, někdy téměř kruhovými, jindy eliptickými s aféliem daleko za měsícem.

Hermovy sondy zaznamenaly družice i ve své blízkosti, některé ve vzdálenosti jen osmi až deseti miliónů kilometrů. Družice se značně lišily svými rozměry i hmotnostmi. Největší byly pravděpodobně duté, jakési nafouknuté neřízené balóny. Jiné po spotřebování paliva odumřely. Jednou za několik dní se některá z těchto družic srazila s ledovým prstencem a předvedla brilantní podívanou na záblesky ve všech barvách duhy, jak oblaka ledových krystalků lámala sluneční paprsky. Přitom vzniklý mrak se zvolna rozplýval v prostoru. Zato družice projevující aktivitu tím, že se pohybovaly po vynucených drahách, vyžadujících trvalou korekci dráhy nebo nepochopitelným způsobem měnící tvar jako obrovské svitky kovových fólií, nikdy na prstenec nenarážely. Trojrozměrná holografická mapa družic vyhlížela na první pohled jako obrovský roj včel, sršňů i mikroskopických mušek, víncích kolem planety. Tento mnohvrstevnatý roj nebyl rozložen chaoticky. Šlo tu snadno odhalit jednoduché pravidelnosti: družice s podobnými oběžnými drahami letěly často ve dvojicích nebo trojicích, jiné, zvláště na stacionárních drahách, kde každé těleso obíhá souběžně s povrchem planety, se pohybovaly v přísluní a odsluní jako při tanečních figurách.

Jak přibývalo lokalizačních měření, vytvořil GOD systém souřadnic, jakousi sférickou soustavu diagramů. Odlišení "mrtvých" družic od "živých", čili volně unášených od řízených nebo automatických, představovalo tvrdý oříšek, šlo totiž o problém mnoha mikroskopických hmot, pohybujících se v silných gravitačních polích Kvinty, jejího měsíce a slunce. Detailní průzkum nakonec zjistil bezpočet raketových a družicových zbytků, které často padaly do slunce. Některé z nich měly tvar toroidů, tedy prstenů, a vyčnívaly z nich tenké ostny. Největší z nich, v polovině dráhy mezi planetou a jejím měsícem, vykazovaly určitou aktivitu. Trny byly dipólovými magnety a jejich vysílání odfiltrované od šumu pozadí planety šlo vyčlenit jako šum v nejkratších mimorádiových vlnách. Část tohoto šumu připadala na tvrdé rentgenové záření, neschopné proniknout k povrchu Kvinty, protože její atmosféra je pohlcovala. Každý den přidával GOD do souboru získaných znalostí novou dávku, a zatímco Nakamura, Polassar, Rotmont a Steergard si lámali hlavy nad rébusem složeným z rébusů, piloti dospěli bez vědeckých úvah k vlastnímu názoru, vyjádřenému stručným výrokem, že Kvinta je planeta inženýrů postižených nějakou mánií, nebo šťavnatěji, že SETI se nadřel a nastrkal miliardy do toho, aby našel bláznivou civilizaci. I oni však vycítili v tomto bláznovství metodu. Nabízel se obraz "rádiové války" dovedené ad absurdum: nikdo už nevysílá, protože každá strana ruší ostatní.

Fyzikové se pokoušeli podpořit GOD hypotézami v duchu antipólů lidstva. Možná se obyvatelé Kvinty anatomicky i fyziologicky liší od lidí tak výrazně, že obraz i řeč jim nahrazují jiné, neakustické a nevizuální vnímání nebo kódy. Třeba dotykové? čichové? spojené s gravitačním smyslem? Třeba tento šum znamená přenos energie, nikoli informace? Neproudí informace ve vlnovodech astrofyzikálně nezjistitelných? Nebylo by lépe místo všestranného filtrování tohoto zdánlivě nesmyslného elektromagnetického řevu principiálně revidovat celý analytický program? GOD odpovídal s obvyklou neosobní trpělivostí. Věděl o lidských emocích hodně, sám však žádné necítil.

Jestliže jde o přenos energie, musejí existovat systémy jejího příjmu s určitými minimálními ztrátami,

protože stoprocentní účinnost není možná. Na planetě však nejsou žádná přijímací zařízení přiměřená vysílané energii. Její část, schopná prorazit atmosféru, proniká k mnoha družicím. Jiné vysílače a jiné družice však toto účelové zařízení dokonale přehlušují. Jde o něco podobného velkému davu lidí, kde všichni mluví současně, a křičí proto stále hlasitěji. I kdyby byl každý z nich mudrc, výsledkem bude jen sborový divoký řev.

Za druhé, pokud nějaké frekvence slouží spojení, mohou po úplném zaplnění přenosových cest vypadat jako čistý šum, zdejší šum však vykazuje zajímavou charakteristiku. Nejedná se o "absolutní chaos". Je to spíš výslednice protisměrných vysílání. Délku vlny dodržuje každý vysílač velmi přesně. Jiné vysílače ho přehlušují nebo umlčují opačnou fází vysílací amplitudy. GOD znázornil tento stav elektromagnetických záležitostí posunutím rádiového spektra do optického pásma. Bílý, klidný úplněk planety nahradil obraz různobarevných kmitů. Když GOD přidělil koherentním vysílačům zelenou barvu, reléovým bílou a kontraemisním purpurovou, kotouč Kvinty zahýřil záplavou barev. Rozlévající se purpurová pronikala retranslátory, jejich bělost zruřověla a současně sem vnikala zelená; vznikala rozmazaná pavučina barev; občas některá z nich prošla ostatní a okamžitě zase zmizela.

Mezitím dorazily informace od sond vyslaných k dálkovému průzkumu měsíce Kvinty. Z pěti sond dvě neznámým způsobem zmizely, prostě se ztratily v periseléniu, kam nebylo z Herma vidět. Steergard za tuto neopatrnost pokáral Harracha, který nevyslal ve stopách průzkumu zálohu, zajišťující trvalé sledování i prostoru za měsícem. Tři sondy však oblétny satelit planety, a protože se jejich signály nedokázaly prodrat houštinou šumu, vyslaly získané snímky laserovým kódem. Informace byla tak zhuštěná, že jeden nanosekundový impuls obsahoval tisíc bitů. Po necelé minutě tohoto vysílání GOD oznámil, že z aposelénia vyrazily k sondám tři kvintské orbiter, pro svou nepatrnost předtím nezpozorované. Rozpoznal je podle tepla motorů spolu se zrychlením dle Dopplerova efektu. Nic nenaznačovalo, že příkaz k zachycení sond přišel z planety. Ani časově by se to nestačilo. Horké body směřovaly k čelní srážce. Velitel přikázal, aby se jí vyhnuly. Tříčlenná hlídka tedy před sebe vypustila jako atrapy spoustu kovových fólií a balónků. Protože tím lovce nezmátla, vystřelila oblak sodíku a do něj kyslík. Vznikl ohnivý mrak. Jakmile v něm kvintské rakety zmizely, sondy vylétly z hořícího oblaku po spirále a místo letu k lodi se srazily tak, že byly napadrt. Steergard stáhl na palubu všechny pozorovatelské sondy z jejich orbitálních drah a GOD už analyzoval výsledky průzkumu. Po odvrácené měsíční polokouli, rozryté krátery a pusté, pobíhal ohniček se spektrem jaderné plazmy sem a tam tak rychle, že kdyby ho nebrzdilo patřičně soustředěné magnetické pole, vylétl by do prostoru a okamžitě v něm zhasl. Co tam mezi dvěma starými krátery vlastně přebíhalo rychlostí šedesát kilometrů za sekundu? Co byla tato bludička? GOD ujistil, že planeta Herma neobjevila a nesleduje ho. Nic tomu nenásvědčovalo. Zaznamenával trvalý šum, přerušovaný praskotem způsobovaným ponořením družic do atmosféry nebo jejich srážkami s ledovým štítem. Atmosféru Sexty používal jako čočku pro své radioskopy.

Názory na další postup se rozdělily. Svůj příchod nechtěli Kvint'anům prozradit. Schovávaná měla pokračovat do doby, než pochopí alespoň jednu z bezpočtu záhad. Zvažovali, zda mají vyslat na odvrácenou stranu měsíce přistávací modul, nebo tam přistát s celou lodí. O šancích obou možností věděl God totéž co lidé, totiž nic. Podle zprávy průzkumné hlídky vyhlížel měsíc neobydleně, třebaže měl atmosféru. Byl o polovinu hmotnější než pozemský, nemohl ji tedy trvale udržet. Navíc její složení přineslo další hlavolam, tvořily ji vzácné plyny argon, krypton a xenon s příměsí hélia. Bez umělého doplňování by takovou atmosféru během několika set let ztratil.

O technických pracech zřetelně svědčil také ohniček plazmy. Měsíc však mlčel, neměl ani magnetické pole, takže se Steergard rozhodl přistát. Pokud tam nějaké bytosti byly, pak jen v podzemí, hluboko pod vrstvou skal, prodávavélou krátery a kalderami. Ztuhlá moře lávy se leskla v kružích, rozbíhajících se od největšího kráteru. Před přistáním proměnil Steergard Herma v kometu. Z nádrží začala vytékat otvory v bocích loď kapalina, která po zpěnění plynnými injekcemi pokryla celou loď zámotkem chaoticky ztuhlých bublin. Hermes vězel v bublinové pění jako pecka v ovocném poháru. Dokonce i zblízka vypadal jako dlouhý skalní úlomek plný kráterů. Zbytky popraskaných bublin napodobily povrch planetky, bombardovaný po staletí mračny prachu a meteorů. Nezbytný pohon byl maskován jako ohon komety, který se při letu k perihéliu odchyluje od slunce. Tuto iluzi zajišťovaly usměrňovače tahu. Přesná

spektrální analýza by sice odhalila nepřírozený impuls a složení plynů, s jakými se u komet nesetkáváme, tomu však nešlo zabránit.

Hermes proletěl od Sexty ke Kvintě hyperbolickou rychlostí - takové rychlé mimosystémové komety se občas vyskytují - a po dvou hodinách letu přibrzdl za měsícem a vyslal ven manipulátory s televizními kamerami. Maskování formou staré, popraskané skály bylo vynikající, teprve při prudkém úderu se údajné balvany elasticky prohnuly. Samotné přistání zamaskovat nešlo; při vstupu do měsíční atmosféry propálily plameny kryty trysek a o zbytek se postaralo tření. Strhlo rozpálený obal a nahý pancéřový kolos tlačící před sebou plameny stanul na šesti rozkročených tlapách, když předtím ověřil únosnost půdy několika střelami. Hodnou chvíli padal kolem lodě déšť spáleného maskování. Když ustal, ohledali celé okolí až k obzoru. Od plazmového kyvadla je odděloval vypouklý okraj velkého kráteru. Při atmosférickém tlaku čtyř set hektopascalů mohli použít k otevřenému leteckému průzkumu vrtulníky. Začínala hra s dosud neznámými pravidly, ale se známým rizikem. Osmi vrtulníkům, rozeslaným do okruhu tisíce mil, se nic nestalo. Z jejich snímků vznikla mapa znázorňující osm tisíc čtverečních kilometrů kolem místa přistání. Mapa běžného tělesa bez ovzduší, s chaoticky rozhozenými krátery, částečně zaplněnými lávou. Jen na severovýchodě zaznamenalo video ohnivou kouli v pohybu. Létala nad skalami roztavenými podél její dráhy do mělkého žhavého údolí. Vrtulníky tuto oblast prozkoumaly ještě jednou a nepřetržitě přitom měřily včetně spektrálních analýz. Jeden se záměrně přiblížil ke sluneční kouli. Ještě než vzplanul, předal přesné údaje o její teplotě a zářivé energii terajoulových hodnot. Napájelo ji a řídilo proměnné magnetické pole, které dosahovalo 10^{10} gaussů.

Po hloubkovém sondování magnetického podkladu údolí uložil Steergard GODu vypracovat schéma tam objevené sítě s uzly, ze kterých vedly hluboko do litosféry četné svislé šachty a nezdálo se, že ho výsledek překvapil. Účel gigantického zařízení nebyl jasný. Nepochybné však bylo, že práce byly přerušeny náhle a všechny vstupy do chodeb i šachet byly uzavřeny nebo spíš zasypány výbuchy náloží, když se předtím do tunelů a jam svrhly těžké stroje. Plazmatické mikroslunce vyživovaly termoelektrické měniče systémem magnetovodů, získávajících energii z hlubin litosféry, asi 50 kilometrů pod vnějším pláštěm měsíční kůry.

Vyslal do tohoto terénu těžká vznášedla pro důkladnější průzkum a vyčkal jejich návratu, současně však nařídil přípravy k urychlenému startu. Fyzikové fascinovaní rozměry podměsíčního energetického komplexu chtěli zůstat déle a snad i otevřít zasypané tunely. Steergard odmítl. Stav zachycených družic byl nepochopitelný, nepochopitelná byla stavba vybudovaná na poušti s takovou velkorysostí a ještě nepochopitelnější bylo - pokud lze vůbec neznalost stupňovat - zastavení těchto prací připomínající evakuaci při poplachu, což jim však nevěkl. Vysvětlení, které se mu začalo rýsovat, si ponechal pro sebe. Podrobné zkoumání cizí techniky je zbytečné. Její fragmenty, podobně jako střípky rozbitého zrcadla, neposkytnou ucelený obraz. Jsou nejasným následkem toho, co je rozbilo.

Rozpor nespočíval v nástrojích této civilizace, ale v ní samé. Když o tom uvažoval a pociťoval celou tíži svěřeného úkolu, dotázal se ho Arago interkomem, zda ho může navštívit.

"Ke krátkému rozhovoru ano, startujeme za necelou hodinu," odpověděl, ačkoli po tomto hovoru netoužil. Arago se objevil okamžitě.

"Doufám, že neruším..."

"Vaše velebnost mě samozřejmě ruší," odvětil vsedě a pokynul ke křeslu. "Avšak s ohledem na charakter... poslání poslouchám."

"Nemám žádné výjimečné zmocnění ani poslání. Byl jsem pověřen svými úkoly stejně jako vy svými," odpověděl klidně dominikán. "S jedním rozdílem. Na mých rozhodnutích nic nezávisí. Na vašich všechno."

"Vím."

"Obyvatelé této planety jsou jako živý organismus, který lze libovolně zkoumat, nelze mu však klást otázky po smyslu jeho existence."

"Medúza neodpoví, ale člověk?"

Steergard na něj pohlédl se zvýšeným zájmem, jako by očekával závadnou odpověď.

"Člověk ano, lidstvo však ne. Medúzy neodpovídají za nic. Každý z nás odpovídá za své jednání."

"Domýšlím se, proč mi to říkáte. Chcete vědět, jak jsem se rozhodl."

"Ano."

"Sundáme masku."

"Za účelem dohody."

"Ano."

"A když tento požadavek nebudou moci splnit?"

Steergard vzrušeně vstal, protože Arago odhalil jeho tajné myšlenky. Stanul tak blízko mnicha, že se téměř dotýkal jeho kolen, a tiše se zeptal:

"Co tedy dělat?"

Arago se zvedl, narovnal, uchopil jeho pravici a stiskl ji pevně.

"Je to v dobrých rukou," pronesl a odešel.

ZVĚSTOVÁNÍ

Po startu navedl velitel opětovně zamaskovanou loď na stacionární oběžnou dráhu nad měsíční polokouli odvrácenou od Kvinty a postupně si začal zvat všechny účastníky letu s tím, aby mu každý vyložil svůj názor na situaci včetně návrhu na další postup. Názorové rozdíly byly obrovské. Nakamura se držel kosmické hypotézy. Z úrovně kvintské techniky lze usuzovat na pokročilou astronomii. Dzéta se svými planetami letí mezi rozšířenými rameny galaktické spirály a asi za pět tisíc let se nebezpečně přiblíží k Hádu. Přesně určit kritické přiblížení nelze, protože se jedná o neřešitelný problém vzájemného působení mnoha těles. Nekatastrofický průchod kolem kolapsaru je však málo pravděpodobný. Ohrožená civilizace se pokouší zachránit. Vznikají tedy různé projekty: přesídlení na měsíc, jeho přeměna v řízenou planetu a odlet do soustavy Éty Harpyje, vzdálené jen čtyři světelné roky, a což je nejdůležitější, vzdalující se od kolapsaru. V počáteční fázi realizace tohoto projektu se zjišťuje, že potřebné znalosti ani energie nepostačují. Nelze ani vyloučit, že část civilizace, jedna skupina států, projekt vítá a druhá ho odmítá. Víme, že odborníci z různých oborů se při řešení hodně složitého a obtížného úkolu málokdy plně shodnou. Objevuje se další projekt: emigrace čili astronautický útěk. Tato koncepce vyvolává krizi: Počet obyvatel Kvinty může dosahovat miliard a loděnice nestačí vybudovat flotilu schopnou zajistit exodus z planetární kolébky pro všechny. Při použití pozemské analogie lze předpokládat, že jednotlivé státy se výrazně liší svým průmyslovým potenciálem. Nejsilnější stavějí vesmírnou flotilu pro sebe a současně opouštějí práce na měsíci. Pracovníci doků v přesvědčení, že záchranné lodě nejsou určené pro ně, se uchylují k sabotážím. To může vést k represím, zmatkům, anarchii a propagandistickému boji v éteru. Tím se zastaví i tento projekt už v počáteční etapě a jeho pozůstatkem je jen bezpočet družic bloudících soustavou. I když toto hodnocení věcného stavu je silně hypotetické, jeho hodnota není nulová. Je proto třeba se s Kvintou rychle domluvit. Siderální inženýrství, předané obyvatelům Kvinty, je může zachránit.

Polassar, který znal Japoncovu koncepci, byl přesvědčen, že uváděná fakta jsou překroucená a přehnaná tak, aby potvrdily výchozí předpoklad, kterým je planetární vystěhování. Siderální inženýrství se nezjevuje jako blesk z jasného nebe. Energie astonosférického zařízení na měsíci je o tři řády nižší než energie zpřístupňující gravitologii a její průmyslové využití. Kromě toho nic nenaznačuje, že by Kvint'ané pokládali soustavu Éty za pohostinnou. Během několika miliónů let spálí Éta svůj vodík a stane se červeným obrem. Navíc Nakamura tak manipuloval gravitačně nejistými údaji o hvězdách Harpyje i Hádu, že vedly ke kritickému průchodu Dzéty v blízkosti kolapsaru už za padesát století. Vezmeme-li v úvahu poruchy, vyvolávané spirálním ramenem Galaxie, průchod se zpozdí o víc než dvacet tisíc let. Informace, že za dvě stě padesát století nastanou problémy, může zpanikařit jen nerozumné bytosti. Věda v počátcích, podobně jako pozemská v 19. století, může své úspěchy pokládat za blízké vrcholu. Dozrálejší věda ví i bez znalosti budoucích objevů, že rostou exponenciálně a že během několika let lze získat mnohem víc informací než dříve za tisíciletí. Nevíme, co se na Kvintě děje, navázání kontaktu je však potřebné - i když riskantní. A současně nezbytné.

Kirsting se domníval, že "možné je všechno". Vysoká úroveň techniky nevylučuje náboženskou víru.

Egyptské a aztécké pyramidy stejně jako gotické katedrály by hostům z jiného světa neprozradily své poslání. Měsíční nálezy mohou být dílem nějaké víry. Kultem umělého slunce. Oltářem jaderné plazmy. Idolem. Symbolem moci nebo nadvlády nad hmotou. A současně existují rozkoly, odpadlictví, kacířství,

tažení nikoli křížová, ale rádiová. Elektromagnetické násilí s cílem "konverze" kacířských odpadlíků, přesněji jejich informačních sakrálních strojů: Deus est in machina. Ne že by to bylo pravděpodobné nebo dokonce prokazatelné. Symboly víry stejně jako výtvoř ideologie neprozrazují cizincům svůj smysl. Fyzika nevylučuje metafyziku. K dosažení názorové jednoty u lidí různých pozemských kultur a epoch je přinejmenším třeba vědět, že materiální svět nebyl nikde pokládán za celek, který plně uspokojuje lidskou existenci. Můžeme tuto domněnku pokládat za scestnou. Předpokládat, že technika se vždycky rozchází se Sacrum. Avšak technika má vždycky mimotechnický účel. Když Sacrum zmizí, vzniklou kulturní mezeru musí něco zaplnit. Kirsting vedl námluvy inženýrství s náboženstvím v takových výšinách mystiky, že ho Steergard jen stěží vyslechl až do konce. Kontakt? Samozřejmě byl také pro. Piloti neměli žádný názor, řešení záhad fantazírováním mimo sféru lidstva nepatřilo k jejich stylu. Rotmont byl ochoten diskutovat o technických aspektech dorozumění. Především o tom, jak zabezpečit loď před roji kvintských družic. Domníval se, že v minulosti mohla Kvintu navštívit jiná civilizace a že to dopadlo špatně, přičemž věda tu byla k ničemu. Kvint'ané se před invazí zabezpečili vytvořením techniky univerzální nedůvěry. Nejdřív je musíme ujistit o mírových úmyslech lidí. Poslat uvítací dary, a až se s nimi seznámí, vyčkat jejich reakce.

El Salám a Gerbert zastávali podobný názor.

Steergard jednal po svém. "Uvítací dary" mohly být zničeny ještě před přistáním, jak tomu nasvědčoval osud průzkumné pětky u měsíce. Vyslal tedy ke slunci velkou družici, aby jako dálkově řízený vyslanec předala Kvintě "pověřovací listiny". Vyslanec je vysílal formou laserových signálů, schopných prorazit šumovou clonu planety, jako kódy se zvýšenou redundancí. Poskytoval tak příjemcům signálů návod k navázání spojení. Tento program několiksetkrát opakoval. Odpovědí bylo naprosté mlčení.

Po tři týdny měnili všemožně obsah vysílání bez jakékoli reakce. Zvyšovali vysílací výkon, laserová jehla přejížděla po celém povrchu planety v infračerveném i ultrafialovém pásmu, modulována nejrůznějšími způsoby. Planeta neodpovídala.

Při této příležitosti získal Vyslanec detailní údaje o vzhledu Kvinty a předal je na Herma. Na pevninách zaznamenal aglomerace o rozměrech velkých pozemských metropolí. V noci však nesvítily. Tyto útvary ve tvaru plochých hvězdic s četnými výběžky se téměř kovově leskly. Z výběžků vycházely přímé linie podobné dopravním tepnám. Nic se však po nich nepohybovalo. Čím ostřejší obrazy získávali od Vyslance (který se zvolna stával špiónem), tím bylo zřejmější, že domněnky přivezené ze Země se sem nehodí. Linie nebyly cestami ani potrubím a území mezi nimi často připomínalo lesy. Údajné zalesnění tvořila spousta pravidelných těles s načechranými výhonky. Jejich albedo se blížilo nule, pohlcovaly totiž přes 99% dopadajícího slunečního světla. Mohlo se tedy jednat o fotoreceptory.

Nepohlcovala Kvinta i "pověřovací listiny", protože je její přijímací aparatury pokládaly za energetickou potravu a ne za informaci? Na pozadí slunečního kotouče stále neviditelný Vyslanec vydával ze sebe vše. "Listiny" vysílal v infračerveni převyšující stokrát sluneční záření v tomto pásmu. Normální průběh událostí měl být následující: koherentní světlo poškodilo vlnové absorbéry, havárii a její příčiny tedy měly prozkoumat nějaké technické čety a specialisté dříve nebo později rozpoznat signalizační povahu paprsků. Dny však míjely a nic se neměnilo. Fotografie noční i denní polokoule planety jen zdůrazňovaly její záhadnost. Tmu po západu slunce nic nerušilo, obě velké pevniny vynořující se z oceánu, se strmými, na vrcholcích zasněženými pohořími, osvětloval v noci jen přízračný svit polárních září. Ani tyto záře, měnící polární ledovce v přízračné zelené zlato, však neputovaly nahodile v opačném směru rotace Kvinty, ale jako by je tam obracela neviditelná ruka obra. Na hladinách vnitřních moří obou rozlehlých pevnin ani oceánu nenalezli žádné lodě, a poněvadž vládl klid i na přímých liniích protínajících lesnaté roviny a skalní hřebeny, určitě nesloužily komunikaci. Z hladiny oceánu na jižní polokouli vyčnívaly vyhaslé sopky zdánlivě neobydlených souostroví, rozsypané daleko od břehů jako nesčetné korálky. Jedinou pevninu této polokoule, ležící blízko pólu, pokrýval mohutný ledovec. Ze zaslého stříbra jeho věčných sněhů vyčnívaly osamělé skalní jehly, vrcholy osmitisícovek zalitých ledem. U obratníků, pod obručí ledového prstence, dnem i nocí řádily tropické bouře a výboje jejich blesků umocňovalo fialové zrcadlení pásu stratosférického ledu, tohoto závratně vířícího zrcadla. Nikde stopy po civilizačním hemžení a přístavních městech v ústích velkých řek, pouze oblé kovové disky kryjící dna horských údolí a jen spektroskopicky odlišitelné od přírodní skály. Absence letecké dopravy a současně objev téměř

sta betonových kosmodromů obklopených nízkými stavbami, to vše vedlo k logickému závěru, že staleté boje zahaly Kvint'any do podzemí, kde žijí, odkázání při pozorování oblohy a vesmíru na kovový zrak radioelektroniky. Měření teplotních rozdílů odhalilo na povrchu Norstrálie a Heparie tepelné ostrovy propojené podzemními spoji, snad jeskynní města. Podrobná analýza jejich záření však tuto domněnku vylučovala. Každý z těchto rozsáhlých ostrovů o průměru až čtyřiceti mil se vyznačoval neobvyklým gradientem vypouštěného tepla: nejžhavější bylo centrum a zdroj jeho vyzařování ležel pod litosférou u hranice pláště. Že by Kvint'ané čerpali energii z tekutého nitra své planety? Obrovské, geometricky pravidelné oblasti, které původně pokládali za zemědělská pole, tvořily ve skutečnosti seskupení miliónů kuželových hlavic, vyrůstajících na desítkách kilometrů jako keramické houby. "Radarové antény pro vysílání a příjem," prohlásili fyzikové nakonec. Planeta svými mraky, bouřemi a cyklony jako by záměrně ukryla známky života a přikrčila se před neustávajícím voláním, požadujícím odpověď.

Archeologicky zaměřené snímkování s cílem najít takové stopy minulosti, jako jsou ruiny měst či obdoby pozemských staveb kultovní architektury, tedy svatyň, pyramid, starověkých paláců, nepřineslo žádné určité výsledky. Buď je válka totálně zničila, nebo je lidské oči pro naprostou cizotu nedokázaly rozeznat. Spojovacím můstkem s touto cizotou zůstávala jen technika. Hledali tedy zařízení, nepochybně obrovská, která sloužila k vynesení oceánských vod do kosmického prostoru. Jejich rozmístění šlo vypočítat podle univerzálně platných kritérií vyplývajících z fyziky. Ze směru rotace ledového prstence a z jeho rozložení kolem rovníku bylo možné činit závěry o lokalizaci planetárních vodotryskačů. Hledání těchto instalací však bylo obtížné, protože nepochybně ležely na rozhraní souše a oceánu, v místech, nad kterými se nyní proháněl mrazem skutý prstenec, jehož neustávající tření o zředěnou atmosféru zakrývalo lijáky bouřkového pluvíálu kritická místa. Tak tedy ani pokus o rekonstrukci metod, použitých v minulosti kvint'skými inženýry k vystřelení moře do vesmíru, nikam nevedl.

Fotografie z průzkumu už téměř zaplnily lodní archiv, jejich hodnota však nebyla vyšší než hodnota skvrn na tabulkách Rorschachových testů. Nesrozumitelným obrysům mnoha hvězdovitých útvarů na pevninách mohly lidské oči podkládat tolik představ a předsudků přinesených ze Země, kolik různých tvarů může člověk vidět nebo si alespoň představit při pohledu na různotvárnost inkoustových kapiček. Bezradnost GODu při hodnocení tisíců těchto snímků je poučila, že i stroj určený k naprostu objektivnímu zpracování informací je poznamenán strnulým dědictvím antropocentrismu. Místo aby se dozvěděli něco o cizím rozumu, jak poznamenal Nakamura, dozvěděli se, že lidi spojují s jejich počítači těsné vztahy myšlenkového příbuzenství. Blízkost cizí civilizace, ležící málem na dosah, ji od nich oddělovala a vysmívala se pokusům proniknout k její podstatě. Čelili intenzivnímu dojmu, že se jejich výpravě ději naschvály, jako by Někomu - ale komu? - záleželo na tom, aby jim předhodil výzvu plnou naděje, která teprve na konci cesty, u cíle, se ukáže jako nesplnitelná. Lidé trápení touto představou ji skrývali, aby nenakazili ostatní defétismem.

Po sedmi stech hodinách marného diplomatického vysílání se Steergard rozhodl vyslat na Kvintu první přistávací modul, nazývaný Gabriel. Čtyřicet hodin před startem upozornil Vyslanec na jeho přilet a současně sdělil Kvint'anům, že neozbrojená sonda přistane na území velké severní pevniny Heparie, sto mil od hvězdicové zástavby, v pouštní, tedy neobydlené krajině, jako neživý posel výpravy, se kterým se Heparijci mohou dorozumívat strojovým jazykem. Planeta neodpověděla ani na toto ohlášení, přesto v aposelství vyslal Gabriel dvoučlankovou raketu s mikropočítačem, disponujícím kromě standardních kontaktních programů i schopností jejich přehodnocení a změny v nepředvídaných situacích. Polassar vybavil Gabriel nejsilnějším z malých terajoulových motorů, které měli na palubě, aby zvládl vzdálenost čtyř set tisíc kilometrů k planetě za necelých dvacet minut rychlostí šesti set kilometrů za sekundu v maximu. Měl přibrzdit teprve nad ionosférou. Fyzikové toužili udržovat s ním trvalé spojení pomocí přenosových sond letících před ním, avšak velitel tento plán zamítl. Chtěl, aby Gabriel jednal samostatně a předal jim právy teprve po měkkém přistání, a to svazkem vln, který měla na Herma soustředit atmosféra měsíce. Soudil, že časnější rozmístění retranslátorů mezi měsícem, za kterým se ukrýval Hermes, a planetou může vést k jejich odhalení, což zvýší podezřívavost paranoidní civilizace. Let osamocenému Gabrielu zdůrazňoval mírumilovnost jeho poslání. Hermes sledoval tento let v zrcadlech Vyslance s pětisekundovým zpožděním v důsledku přenosové vzdálenosti. Dokonale chlazený zrcadlový reflektor Vyslance poskytoval skvělý obraz. Po manévrech znemožňujících lokalizaci mateřské lodě se

Gabriel náhle objevil jako tmavá jehlička nad kotoučem planety zahaleným bílými oblaky. Po osmi minutách lidé u obrazovek ztuhli. Místo dalšího letu k určenému místu přistání na Heparii se Gabriel přesouval k jihu po křivce s rostoucím poloměrem a předčasně snižoval rychlost. Příčinu odhalili ihned. Od obratníku směřovaly po matematicky ideálních stíhacích křivkách ke Gabrielu čtyři černé body, dva z východu a dva ze západu. Východní stíhače už snižovaly vzdálenost, která je dělila od Gabrielu. Ten změnil tvar, z jehličky se stal bod, obklopený oslepivou září. Zabrzdil se čtyřsetnásobným přetížením a místo sestupu na planetu vylétl kolmo vzhůru. Čtyři stíhající body také změnil směr. Sbíhaly se k sobě. Gabriel tkvěl zdánlivě nehybně ve středu lichoběžníku, jehož vrcholy tvořily stíhače. Lichoběžník se před očima zmenšoval na znamení přechodu jejich orbitálního pohybu na hyperbolický a vzájemného přibližování v záblescích žáru zvýšeného tahu. Steergard se chtěl zeptat programátora Rotmonta, co teď udělá Gabriel protože jas motorů stíhačů svědčil o jejich obrovské hnací síle. Celá pětice při svém letu od planety vyvinula tolik energie, že v bílém oblačném poli pod ní vznikl široký otvor. Ve ztemnělé řídicí kabině vládlo mlčení. Nikdo z lidí sledujících toto jedinečné představení nepromluvil. Čtyři body se stále přibližovaly. Dopplerovský měřič vzdálenosti a zrychlení sypal na okraji zorného pole svá červená čísla tak rychle jako v mlýnici. Odečíst rychlost bylo jen stěží možné. Gabriel ztrácel náskok, protože spotřeboval čas na zabrzdění a změnu směru, kdežto stíhače kolem něj neustále zrychlovaly. GOD promítl na obrazovku předpokládaný průsečík pěti trajektorií. Podle dálkoměru a Dopplerova posuvu měl být Gabriel dostižen asi za tucet sekund. To je hodně i pro člověka myslícího miliardkrát pomaleji než počítač, zejména při maximálním myšlenkovém vypětí.

Steergard sám nevěděl, zda neudělal chybu tím, že sondy nevybavil žádnou, ani obrannou výzbrojí. Přepadl ho nemohoucí hněv. Gabriel neměl ani autodestrukční nálož. Napadlo ho, že i čestné úmysly musí mít své meze.

Čtverec stíhačů už připomínal drobné písmenko. Třebaže se pronásledovaný i stíhače vzdálily od planety na vzdálenost jejího průměru, jejich trysky rozvlnily povrch oblačného moře a v rozevřeném okně spatřili oceán a nerovné pobřeží Heparie. Zbytky mraků mizely v oblačném okně jako tající chumáče cukrové vaty.

Temné pozadí oceánu zhoršilo viditelnost. O poloze Gabrielu informovaly jen stálé změny červených čísel dálkoměru. Stíhače ho obklopily ze čtyř stran. Kontakt. Vtom se okno v mracích nadmulo, jako by se planeta rozrostla do podoby gigantického nafukovacího balónu, gravimetry třeskly, obrazovky na okamžik zčernaly, obraz se však hned vrátil. Okno v bílých mracích bylo opět malé, vzdálené a zcela prázdné. Steergard si hned neuvědomil, co se stalo. Pohlédl na dálkoměry. Na všech mrkaly červené nuly.

"To byla t'afka," ozval se kdosi se zlomyslným uspokojením. Patrně Harrach.

"Co se stalo?" nechápal Tempé.

Steergard to věděl, ale mlčel. Nabyl pevného přesvědčení, že sice může opakovat pokusy, ale spíš zničí loď, než si vynutí navázání kontaktu. Chvilí přemýšlel, v duchu již daleko od tohoto prvního střetu, zda má pokračovat v připraveném programu, když zaslechl v řídicí kabině horečné hlasy. Rotmont se snažil zjistit, co udělal Gabriel ačkoliv to neměl v průzkumném plánu. Stlačil prostor i s pronásledovateli siderální implozí.

"Copak měl siderátor?" podivil se Tempé.

"Neměl, ale mohl si ho udělat. Měl přece teratronový motor. Krátkým spojením ho přepóloval a nasměroval veškerou energii sloužící pohonu proti sobě. Chytré. Hráli poker a Gabriel ho změnil na bridž. Vynesl nejsilnější trumf. Silnější barva než gravitační kolaps neexistuje. Tím jim unikl..."

"Počkejte," začal Tempé chápat události. "Měl to v programu?"

"Kdepak! Měl terawatty v anihilačním motoru a naprostou autonomii. Zahrál va banque. Vždyť je to stroj, vážení, nikoli člověk, nebyla to tedy sebevražda. Podle základního příkazu mohl nechat sebou manipulovat, ale až po přistání."

"Copak mu nemohli vzít teratron po přistání?" divil se Gerbert.

"Jak? Celá záď i s teratronem měla při sestupu shořet v atmosféře. Po roztavení statoru by vnitřní tlak odtrhl póly a rozprášil všechno i se strojovnou. A to bez sebemenší radioaktivity. Přistát měl jen čelní modul pro přátelské popovídání s hostiteli."

"Vem to čert!" rozčilil se Harrach. "Předpokládali jsme, že jejich rakety nedokážou vyvinout takové zrychlení! Gabriel měl proletět tím jejich družicovým smetištěm jako kulka rojem včel a v poklidu přistát." "A proč neroztavil motor po zjištění, že ho stíhají?" zeptal se lékař.

"A proč slepice nelétá?"

Rotmont začínal být jedovatý.

"Jak měl teratron roztavit? Vždyť měl energii pro spálení pohonné části získat zvenčí, třením o atmosféru! Byl tak vyprojektován. To jste nevěděli? Vraťme se tedy k té hře. Buď by jim utekl, což už nebylo moc pravděpodobné, nebo by ho chytili, zatáhli na oběžnou dráhu a rozebrali. Kdyby udělal krátké spojení až po snížení tahu, došlo by sice k výbuchu, ale toroid s póly by mohl přečkat. To nesměl připustit, vymyslel tedy černou díru s dvojitým horizontem událostí, kolapsem nasál stíhače, a když se vnitřní sféra hroutila, vnější se rozpínala, protože v tomto měřítku se kvantové jevy vyrovnají gravitačním. Prostor se ohnul, proto jsme viděli Kvintu jako zvětšovací sklem."

"Opravdu nebyla tato možnost v programu? Dokonce ani v projektu?" ozval se dosud mlčící Arago.

"Ne! Nebyla! Naštěstí měl stroj víc rozumu než my!" Rotmont neskryval své podráždění vůči tazatelům.

"Měl být bezbranný jako nemluvně! Ačkoli Gabrielův teratron nebyl určen k hypertermické produkci kolapsarů krátkým spojením, mohli by to snadno odvodit z jeho konstrukce: Pochopitelně, že by mohli, vždyť Gabriel na to přišel za pár sekund sám!"

"Sám?"

Toto mnichovo slovo vyvedlo Rotmonta definitivně z rovnováhy.

"Sám! Kolikrát to mám opakovat? Měl přece lumenový počítač o čtvrtinovém výkonu GODu! Za pět let nevymyslíte tolik bitů, co on za mikrosekundu. Prozkoumal se a zjistil, že může přepólovat teratron a po krátkém spojení pólů vznikne mononukleární siderátor. Sice přitom vybuchne, ale v kolapsu..."

"To se dalo předvídat," poznamenal Nakamura.

"Když půjdeš s holí na procházku a napadne tě vztekly pes, dá se předvídat, že ho praštíš," odpověděl Rotmont. "Žasnu, jak jsme mohli být tak naivní! Ale k něčemu to bylo přece jen dobré. Projevili pohostinnost a Gabriel ukázal, že ji prokouknul. Mohli jsme ho přirozeně vybavit konvenční autodestrukční náloží, ale velitel si to nepřál."

"A to, co se stalo, je lepší?" zeptal se Arago.

"Měl jsem mu snad dát motor z motocyklu? Potřeboval energii, tak ji dostal. To, že teratron má podobné schéma jako siderátor, nevyplyvá z mých zálib, ale z fyziky. Nakamura to může potvrdit."

"To je pravdy," souhlasil vyvolaný Japonec.

"V každém případě neznají siderotechniku ani gravistiku, hlavu na to," skončil Rotmont.

"Jak to víš?"

"Asi by ji užívali. Vždyť to monstrum zahrabané na měsíci je z hlediska siderurgie pravěkem. Proč razit štoly v magmě a astenosféře, když lze transformovat gravitaci tak, aby se projevila makrokvantově? Jejich fyzika šla jinudy. Řekl bych, že větší oklikou a odvedla je od nejvyšší trumfové barvy. Naše štěstí! Chceme přece kontakt, ne boj."

"Jistě, ale nebudou pokládat to, co se stalo, za boj?"

"Můžou! Pochopitelně můžou!"

"Dokážete přibližně odhadnout, kde jsou trosky stíhačů smetených Gabrielem?" obrátil se Steergard k fyzikům.

"Moc ne, ledaže byl kolapsar silně asymetrický. Zeptám se GODu. Pochybuji, že by ho gravizory stačily detailně zaznamenat. GODE?"

"Slyšel jsem," ozval se počítač. "Lokalizace není možná. Puknutí vnější Kerrovy sféry vymrštilo trosky směrem od slunce."

"A přibližně?"

"Neurčitost činí parsek."

"To snad ne?" podivil se Polassar. I Nakamura byl překvapen.

"Nejsem si jist, zda má doktor Rotmont pravdu," řekl GOD. "Možná jako příbuznému straním Gabrielu víc než doktor Rotmont. Navíc jsem mu omezil samostatnost podle zadaných pokynů."

"Nejde o stupeň příbuzenství." Veliteli se strojův vtípek nelíbil. "Pověz, co víš."

"Domnívám se, že Gabriel chtěl jen zmizet. Proměnit se v singularitu. Věděl, že tím neuškodí nám ani jím, protože pravděpodobnost srážky s takovou singularitou je prakticky nulová. Vždyť má 10^{-50} průměru protonu. Spíš se srazí dvě mouchy, z nichž jedna vyletěla z Paříže a druhá z New Yorku."

"Koho vlastně bráníš? Doktora Rotmonta, nebo sebe?"

"Nebráním nikoho. I když nejsem člověk, hovořím k lidem. Hermes i Eurydika pocházejí z Řecka. Ať tu tedy zazní jako pod hradbami Tróje: když posádka nedůvěřuje těm, kdo programovali a vyslali Gabriel, dávám olympské slovo, že do žádného paměťového bloku nebyly zaneseny výmluvy. Gabriel dostal maximální rozhodovací volnost, tedy nanosekundovou heurézi podél všech jejích větví, tj. 10^{32} , takové bylo kardinální číslo jeho kombinatorické množiny. Nevím, jak toho využil, ale vím, kolik měl času na rozhodnutí. Tři až čtyři sekundy. Moc málo pro zpevnění Holenbachovy meze. Ocitl se tedy před volbou: všechno, nebo nic. Kdyby neuzavřel prostor kolapsem, vybuchl by jako sto gigatunových termionukleárních bomb. Energie uvolněná krátkým spojením by přešla k explozi. Přehnal to tedy na opačnou stranu, což zaručilo implozi do singularity a současně vtáhlo střely Kvint'anů pod Kerrovu sféru."

GOD zmlkl. Steergard přejel očima po přítomných.

"Dobrá, беру na vědomí. Gabriel vypustil duši. O tom, jestli dal Kvintě mat, se teprve přesvědčíme. Zůstáváme zde. Kdo má službu?"

"Já," ozval se Tempé.

"Dobrá. Ostatní jděte spát. V případě potřeby mě vzbud'te."

"GOD bdí pořád," pronesl počítač.

Pilot osamocený v řídicí kabině se zhasnutými světly ji obeplul podél matných slepých obrazovek jako plavec v průzračné vodě, vznesl se ke stropu a podnícen náhlým nápadem se odrazil tak, aby doletěl k hlavní obrazovce.

"GODE?" ozval se polohlasem.

"Slyším."

"Ukaž mi ještě jednu poslední fázi honičky v pětinasobném zpomalení."

"Opticky?"

"Opticky včetně infračervené, ale tak, aby byl obraz dost ostrý."

"Stupeň ostroty závisí na gustu," odvětil GOD. Současně zazářila obrazovka. Na jejím okraji vyskočily údaje dálkoměru. Nepádily závratně jako předtím, ale měnily se jen malými skoky.

"Souřadnicovou síť!"

Stereometrický obraz svítil bílými oblaky. Náhle se zvlínil jako zalitý vodou. Čáry geodetické sítě se začaly ohýbat. Vzdálenost mezi jehlou Gabrielu a stíhači klesala. Při zpomalení probíhalo všechno jako v kapce vody pod mikroskopem, když se k zrnku suspenze blíží tyčinková bakterie.

"Diferenční Dopplerův dálkoměr!" přikázal.

"Prostor přestává být eukleidovský," namítl GOD, přístroj však zapnul.

Oka sítě se třásla a prohýbala, mohl však odhadovat alespoň přibližně vzdálenosti. Tyčinky dělilo od Gabrielu několik set metrů. Obrovská plocha planety se pod skupinkou pěti černých bodů náhle nesmírně vzdula a vzápětí zase nabyla původního vzhledu, všechny černé puntíky však zmizely. Místo, kde byly ještě před chvílíčkou, se jen nepatrně vlnilo. Vylétl z něj úděsný rudý záblesk jako výkřik planoucí krve, která sežehnuta do šarlatového puchýře zhnědla a zhasla. Mraky, rozmetané výbuchem na tisícimílové ploše, se líně převalovaly nad hladinou oceánu, tmavší než okraj pevniny na východě. Široce rozevřené okno s ustupujícím okrajem zelo dál, avšak už prázdné.

"Gravimetry!" přikázal pilot.

Obraz se nezměnil, jen geodetické čáry se svíjely uprostřed jako zamotané klubko nití.

"Mikrograviskopie! Víš přece, GODE, oč mi jde?"

"Ano."

Jako vždy hovořil GOD i teď hlasem bez emocí, pilotovi však připadalo, že v něm zní špetka impertinence. Jako by stroj, který ho převyšoval rychlostí, plnil příkazy s vyzývavou neochotou. V klubku zamotaných geodetik se objevil stěží znatelný třes, prolétl uzlíkem a zmizel. Geodetický propletenec se narovnal. Na pozadí bílé planety s průrvou v mracích jako ohromné oko cyklonu opět

ležela pravoúhlá síť gravitačních souřadnic.

"Gabriel do sebe vpálil teravoltové nukleony, že?" zeptal se pilot.

"Ano."

"Po tečně s přesností na jeden heisenberg?"

"Ano."

"Kde vzal dodatečnou energii? Měl příliš malou hmotnost k tomu, aby svinul prostor do mikrodíry."

"Teratron funguje při krátkém spojení jako siderátor. Odebírá energii zvenčí."

"Dochází k deficitu?"

"Ano."

"V podobě záporné energie?"

"Ano."

"V jakém rozsahu?"

"Nadsvětelně v mimoprostoru. Gabriel ji odebral v poloměru miliónů kilometrů."

"Proč to nepocítila Kvinta, měsíc ani my?"

"Protože šlo o kvantovou výpůjčku v Holenbachově sféře. Mám vysvětlovat dál?"

"Není třeba," odpověděl pilot. "Ke kolapsu došlo v čase kratším než milióntina nanosekundy, vznikly tedy dva soustředěné Rahmanovy-Kerrové horizonty událostí."

"Ano," řekl GOD. Neuměl se divit, pilot však vycítil v tom slově respekt.

"To znamená, že singularita po Gabrielu už neexistuje. Pro jistotu přepočítej, jestli mám pravdu,"

"Už jsem to přepočítal," odpověděl GOD. "Neexistuje s pravděpodobností sto tisíc ku jedné."

"Tak proč vyprávíš veliteli pohádky o mouchách?" zeptal se pilot.

"Pravděpodobnost není nulová."

"Podle geodetických pohybů měl kolaps silnou heliofugální výchylku a převedením hmotnosti všech těles soustavy do bodů lze vypočítat místo, kam to vyneslo jejich rakety..."

"Makrotunelovým efektem?"

"Ovšem. Neurčitost nemůže mít rozměr parseku. Musí být menší. Umíš počítat?"

"Ano."

"Tedy?"

"Tunelování probíhá statisticky a nezávislé pravděpodobnosti se násobí."

"Přeložme to na pojmy selského rozumu. Kromě Dzéty má soustava devět planet. Vzniká neintegrovatelná soustava rovnic, planety však převzaly rotační moment protoslunce a můžeme tedy převést hmotnost celé soustavy do jejího středu."

"To je značně nepřesné."

"Jistě, ale ne na parsek."

"Nepatříte k takzvaným fenomenálním počtářům?"

"Ne. Pocházím z doby, kdy se počítalo i bez počítačů. Nebo se jednalo ,od oka'. Kdo to neuměl, umíral v mém oboru brzy. Proč mlčíš?"

"Nevím, co říct."

"Že nejsi neomylný."

"Nejsem."

"A neměl by ses nazývat GOD."

"Já jsem se tak nenazval."

"Počítač nedokáže přehádat ani žena. GODE, vypočítej rozdělení pravděpodobnosti podél toho tvého parseku - mělo by být dvoumodální. Vyznačíš tuto oblast na hvězdnou mapu a ráno ji předáš veliteli s vysvětlením, že se ti to nechtělo počítat."

"Nikdo mi to nepřikázal."

"Ber to jako můj rozkaz. Rozuměl jsi?"

"Ano."

Tím skončil noční rozhovor v řídicí kabině.

ÚTOK

Matematicky málo pravděpodobné události se občas přece jen stanou. Po třech stíhacích, pohlcených zmáčknutým prostorem a vymrštěných gravitačním uvolněním směrem od slunce, nenašli žádné stopy. Čtvrtého však Hermes po osmi dnech našel a vzal na palubu. GOD vysvětloval tuto opravdovou náhodu rafinovaným výkladem topologické analýzy s použitím transfinálních derivací a ergodiky, avšak Nakamura, který slyšel od Steergarda o nočním sporu pilota s GODem, poznamenal, že to, co se opravdu stalo, lze vždycky zdůvodnit matematickými triky známými každému, kdo se zabývá aplikovanou matematikou. Když drapáky vtáhly do lodě rozbitý a pomačkaný vrak, Nakamura chtěl ukojit svou zvědavost a zeptal se pilota, jak dospěl ke správnému závěru. Tempé se rozesmál.

"Jako matematik nestojím za nic. Ani nevím, jak jsem uvažoval. Nevzpomínám si, kdo a kdy mi vysvětloval, že při zjišťování pravděpodobnosti vlastního zrodu pomocí genealogického stromu rodičů, babiček, dědečků, pradědečků a tak dále se dojde k pravděpodobnosti blízké nule. Pokud nebylo náhodné setkání rodičů, pak tedy prarodičů určitě, a než dojdeme do středověku, množina možných událostí, které mohly zabránit všem těm početím a porodům nutným pro vlastní narození, je větší než množina všech atomů ve vesmíru. Jinak řečeno, nikdo z nás nepochybuje o své existenci, třebaže by se před několika sty lety žádnou scholastikou nedala zjišťovat."

"Jistě, ale jak to souvisí se singulárními efekty v Hohenbachových mezích?"

"Nemám tušení. Nejspíš nijak. Nevyznám se v singularitách."

"V těch se nevyzná nikdo. Apoštolský delegát by patrně prohlásil, že jde o osvětlení shůry."

"Shůry asi ne. Prostě jsem si pořádně prohlédl Gabrielův zánik. Věděl jsem, že nechtěl své pronásledovatele zničit. Dělal tedy všechno pro to, aby je nestáhl pod Kerrův horizont. Viděl jsem, že ty stíhačky neletěly za Gabrielem naprosto stejně. Když se lišily odstupem, mohly se lišit i posláním."

"A na základě toho..." Japonec se už usmíval také.

"Nejen toho. Výpočty mají svou mez. Nazývá se limes computibilitatis. GOD ji zná. Nepustí se do výpočtů, o kterých ví, že jsou transkomputabilní a že je tedy nezdolá. Proto se o to ani nepokoušel. Měl jsem prostě štěstí. Co říká fyzika o štěstí?"

"Totéž co o tleskání jednou rukou," odpověděl Japonec.

"To je zen?"

"Ano. A teď pojd'te se mnou, dostanete nálezný." V záři světél uprostřed haly na duralové desce se černal vrak jako zuhelnatělá a rozpuštěná ryba. Pitva odhalila již známou minibuněčnou stavbu, silné lumenové motory a roztavené zařízení v hlavici, které Polassar pokládal za laserový zářič, Nakamura však soudil, že šlo spíš o zvláštní typ světelného tlumiče tahu, protože měly Gabriel ulovit, nikoli zničit. Polassar navrhoval odstranit tyto čtyřicetimetrové pozůstatky z lodě, protože spolu s předchozími úlovky zabraly téměř polovinu haly. Proč z ní dělat skladiště balastu? El Salám odporoval. Chtěl uchovat alespoň jeden exemplář, nejlépe poslední, ačkoli to veliteli nedokázal racionálně zdůvodnit. Steergard se tím dál nezabýval. Podle jeho názoru se situace radikálně změnila, chtěl proto od svých podřízených slyšet, jaký postup pokládají nyní za potřebný nebo nejlepší. Po vyhození zbytků družic měla být porada. Oba fyzikové zašli nejdříve k Rotmontovi, aby - jak zlomyslně podotkl Polassar - "vypracovali úvodní referát a doplnili bibliografii". Ve skutečnosti si tato trojice chtěla sjednotit stanovisko, protože od Gabrielovy zkázy se v diskusích posádky začaly objevovat první známky rozkladu.

Neznámo odkud - nikdo totiž nevěděl, kdo to pronesl první - se objevil termín "demonstrace síly". Harrach souhlasil s touto taktikou ihned, El Salám s výhradami, fyzikové s Rotmontem byli proti a Steergard, který jen naslouchal, byl zřejmě na jejich straně. Ostatní nevystoupili. Během porady se názory obou skupin ostře střetly. Dosti nečekaně posílil přívržence demonstrace Kirsting.

"Síla je neodrazitelný argument," prohlásil Steergard nakonec.

"Mám vůči této strategii tři výhody; každá z nich je dotazem. Máme opravdu převahu? Může takové vydírání vést k navázání kontaktu? A dokážeme uskutečnit své hrozby, když jim odolají? Jsou to řečnické otázky. Nikdo z nás je nedokáže zodpovědět. Důsledky strategie opírající se o demonstraci síly jsou nevypočitatelné. Pokud má někdo jiný názor, má možnost ho vyslovit."

Deset lidí ve velitelské kajutě na sebe vyčkávací hledělo.

"Pokud jde o mne a El Salama," ozval se Harrach, "chceme, aby velitel sdělil svou alternativu. My

žádnou možnost nevidíme. Ocitli jsme se ve vynucené situaci. To je snad jasné. Hrozby, demonstrace síly, vydírání, tato slova zní odporně. Proměněny v činy mohou vést ke katastrofálním důsledkům. Dotaz na naši převahu má nejmenší význam. Nejde o to, jestli ji máme, ale o to, jestli se to budou domnívat oni a vzdají se bez boje."

"Boje...?" opakoval mnich jako ozvěna.

"Potyčky. Střetu. Zní vám to líp? Je nezbytné se vyhýbat eufemismům. Hrozba silou, nejde o to jakou, musí být reálná, protože plané výhrůžky jsou takticky i strategicky k ničemu."

"Nejasnostem se musíme vyhýbat," přikývl Steergard. "Můžeme ovšem i blufovat..."

"Ne," namítl Kirsting. "Blufování chce alespoň minimální znalost pravidel hry. My neznáme žádná."

"Dobrá," souhlasil Steergard. "Předpokládejme, že máme opravdovou převahu a že ji můžeme prokázat, aniž jim nějak uškodíme. To by byla jasná hrozba. Pokud se takové domlouvání ukáže zbytečné, pak podle Harracha budeme muset brzy svést bitvu, nebo ji přinejmenším přijmout a odrazit. To nejsou zvlášť příznivé vstupní podmínky pro jednání."

"Ne, nejsou," podpořil velitele Nakamura. "Jako úvod jsou ty nejhorší. Nevytvořili jsme je ovšem my."

"Můžu něco poznamenat?" zeptal se Arago. "Nevíme, proč chtěli Gabriel chytit. Nejspíš proto, aby s ním naložili stejně jako my s jejich dvěma satelity v blízkosti Juno a teď s jejich stíhači. Nechceme jednat jako agresori. Chtěli jsme prozkoumat výtvořiny jejich techniky. Oni chtěli prozkoumat výtvořiny té naší. To je prostě symetrie. Nemusíme tedy hovořit o ukázkové destrukci, demonstraci síly a boji. Chyba nemusí být totožná se zločinem. Může ale být."

"Symetrie neexistuje," oponoval Kirsting. "Vyslali jsme celkem osm miliónů bitů informace. Z Vyslance jsme signalizovali přes sedm set hodin téměř ve všech pásmech. I laserem. Předali jsme kódy i návod k jejich dešifrování. Vyslali jsme přistávací modul bez jediného gramu výbušnin. Pokud jde o předané informace, sdělili jsme polohu naší sluneční soustavy, obrazy Země, náčrt vzniku naší biosféry, údaje o antropogenezi, prostě encyklopedii. I fyzikální konstanty, platící v celém vesmíru, které musí nutně znát."

"O siderálním inženýrství, hollenbachovské foraministice a Heisenbergových jednotkách tam nejspíš nic nebylo, vidíte?" tázal se Rotmont.

"Ani o našich pohonných systémech a gravitační lokaci, o celém programu SETI, o Eurydice, o gracerech, o Hádu..."

"Ne. Sám víš nejlíp, co tam nebylo, protože jsi sestavoval programy pro Vyslance," řekl El Salam. "Ani o vyhlazovacích táborech, o světových válkách, o planoucích hranicích a čarodějnicích. Na první návštěvě přece nikdo nevytahuje na denní světlo tátovy, svoje, máminy a další hříchy. Kdybychom jim jen obecně a zcela upřímně sdělili, že z těles větších než jejich měsíc umíme udělat něco, co se vejde do špendlíkové hlavičky, tak by otec Arago zřejmě prohlásil, že je začínáme vydírat."

"Zkusím soudcovat," vmísil se Tempé. "Protože nesedí v jeskyních a nevřeští, nerozdělávají oheň křesadly, ale vytvořili astronautiku nejméně v rozsahu své soustavy, vědí, že jsme k nim nedorazili na veslici, plachetnici ani v kajaku. A právě to, že jsme prostě přišli z dálky stovek parseků, znamená víc než předvádění sebevětších bicepsů."

"Recte. Habet," zašeptal Arago.

"Tempé má pravdu," souhlasil velitel. "Pouhý náš příchod je mohl znepokojit. Zejména pokud nejsou technicky schopni galaktodromie, ale už vědí, jaká energie je pro ni nutná... Až do vypuštění Vyslance jsme předpokládali, že o nás nevědí. Pokud zpozorovali Herma mnohem dřív - kroužíme tu přece už třetí měsíc - mohlo je naše mlčení, naše skrývání postrašit..."

"Přeháníš, astrogátore," pokrčil Harrach odmítavě rameny.

"Vůbec ne. Představ si, že by se nad Zemí v roce 1950 nebo 1990 zjevily míle dlouhé galaktické křižníky. I kdyby z nich padala jen čokoláda, vznikl by ohromný zmatek, poplach, politická krize, zkrátka panika. Každá civilizace v mnohastátní fázi musí mít spoustu vnitřních konfliktů. Není potřebná žádná demonstrace síly, protože pouhé zdolání sta parseků je takovou demonstrací pro každého, kdo to nedokáže..."

"Tedy dobrá, veliteli, co však podle tebe máme dělat? Jak máme prokázat naše dobrotivé, mírné, mírové a přátelské úmysly? Jak máme Kvint'any ujistit, že je nijak neohrožujeme, že jsme něco jako zájezd hodných skautíků s knězem, když čtyři jejich nejdokonalejší bojové stroje náš padesátkrát lehčí

archandílek rozprášil do časoprostoru? El Salám i já tvrdíme, že jsme se mýlili. Přišli hosté s kyticí, v zahradě je napadl hostitelův pes, jeden ho chtěl zahnat deštníkem a nechtě propíchl tetu domácího pána. Není proč hovořit o demonstraci síly, to jsou loňské sněhy. Už totiž proběhla!"

Harrach se široce usmíval a promlouval k veliteli s kapkou ironie, potom pohlédl na dominikána. "Těm, co nás nechápou, nemůžeme přinést nic dobrého. Andělské záměry nelze prokázat, pokud se jedná čistě o záměry. Lze však dokázat ZLO způsobením škody. Jde o circulus vitiosus: k tomu, abychom se s nimi dorozuměli, musíme je přesvědčit o svých mírových úmyslech, a abychom je o těchto úmyslech přesvědčili, musíme se s nimi nejdříve dorozumět..."

"Jak to, že toto všechno, co se stalo a může stát, neuvážili naši velcí myslitelé, projektanti CETI a SETI?" zeptal se hněvivě Tempé. "A nás to teď najednou potrefilo. To je hodně hloupé..."

Kajuty zaplnily hlasy rozkohoutěných diskutérů. Steergard mlčel. Myslel na to, že v tomto jalovém sporu - uvědomoval si jeho marnost - dají bezděčně průchod rozjitření vzniklému během neúspěšně opakovaných pokusů o dorozumění s Kvintou. Je to důsledek probdělých nocí, marného průzkumu měsíce, vymýšlení hypotéz, které místo nahlédnutí do hlubin cizí civilizace se hroutily jako domečky z karet a některé z nich vedly ke sklíčenosti před neřešitelnými problémy, k bezvýchodnému bloudění v mlze, jiné zase k rostoucímu podezřívání "tamtěch" z masové paranoie. Pokud na Kvintě opravdu existovala paranoia, šlo o nakažlivou formu. Steergard zpozoroval, že indikátor nad jeho stolkem vedle lůžka nesvítí. Cestou k němu někdo vypnul v řídicí kabině spojení a odřízl ústřední mozek lodě od jeho kajuty, jako by si nepřál chladnou, racionální a logickou účast GODu na tomto setkání. Neptal se, kdo to učinil. Znal své lidi a věděl, že mezi nimi není žádný zbabělec nebo lhář, který by to zapřel, mohlo však jít o téměř bezděčný čin, jakési reflexní zakrytí nahoty před cizí osobou, které je rychlejší než stud. Neřekl tedy nic, ale zapojil terminál a požádal GOD o optimální rozhodovací prognózu.

GOD upozornil, že pro optimalizaci postupu nemá dostatek údajů. Podtextem dotazu je jeho nevyhnutelný antropocentrismus. Lidé se vyjadřují o sobě i o jiných dobře nebo špatně. Totéž se týká názorů na dějiny lidstva. Mnozí je pokládají za koncentrát krutosti, nesmyslných výbojů, nesmyslných i mimoeticky, protože útočníkům ani obětem nepřinášely nic jiného než ničení kultur, zkázu říší, na jejichž troskách vyrůstaly nové: zkrátka mnoho lidí vlastními dějinami pohrdá, nikdo je však nepokládá za nějaký příšerný psychozoický výstřelek, nejhorší ze všech možných v celém Universu, neboli Zemi za planetu zločinných vrahů, která je zásluhou rozumu jako jediná z miliónů zalita krví a křivdami a tím se odlišuje od vesmírné normy. Ostatně lidé v hloubi duše, nevědomky, protože se do takových úvah nepouštějí, pokládají pozemské dějiny od paleopiteků a australopiteků až po současnost za "normální", typické a ve vesmíru obvyklé. V této záležitosti však panuje naprostá nevědomost a neexistuje metoda umožňující vyvodit z informační nuly něco víc než nulu. Hortegův-Neysslův diagram ukazuje jen průměrný čas dělicí zrození protokultury od technické exploze. Křivka diagramu, tzv. hlavní posloupnost psychozoiků, zanedbává biologické, sociologické, kulturní i politické faktory, které se podílejí na konkrétních dějinách Rozumných. Pozemská zkušenost k tomuto zanedbání opravňuje, protože vlivy vyplývající ze střetů věrouk a kultur, forem soustav a ideologií, kolonizace a dekolonizace, rozkvětu a úpadku světových říší nijak nenarušily průběh křivky technického růstu. Je to parabola nezávislá na poruchách způsobených dějinnými otřesy nájezdů, morů, vraždění, protože jednou uvolněná technika se stane proměnnou nezávislou na civilizační základně, jako je logistická křivka autokatalýzy při integrování. Při detailním pohledu dělali objevy a vynálezy jednotlivci nebo skupiny lidí, matematicky však lze tvůrce vytknout před závorku, protože vynálezy rodí vynálezy, objevy vedou k dalším objevům a právě tento zrychlený pohyb tvoří parabolu, zvedající se zdánlivě do nekonečna. Saturující ohyb nevyvolávají jiní lidé, toužící chránit přírodu, ale křivka se ohýbá tam, kde by jinak zničila biosféru. Křivka se vždycky v kritickém bodu ohne, protože pokud technologiím expanze nepomohou technologie ochrany nebo nahrazení biosféry, příslušná civilizace zaniká v krizi krizí. Když není co dýchat, nemá ani kdo dělat další objevy a dostávat za ně Nobelovy ceny.

Podle údajů kosmologie a astrofyziky zohledňuje tedy Hortegova-Neysslova hlavní posloupnost jen mezní únosnost dané biosféry, nazývanou též krajní technickou zatížitelností, avšak rozsah únosnosti nezávisí na anatomii nebo organizačních formách života společnosti, ale na fyzikálně-chemických vlastnostech planety, její ekosférické poloze a dalších kosmických faktorech včetně hvězdných,

galaktických a jiných vlivech. Tam, kde má biosféra mez zatížitelnosti, se hlavní posloupnost trhá, což znamená, že jednotlivé civilizace jsou nuceny přijímat globální rozhodnutí o svém dalším osudu, a když je nechťejí nebo nemohou usměrnit k záchraně, hynou. Přerýv hlavní posloupnosti splývá s tzv. horním rámem okna kontaktu. Tento rám či hranice, nazývaná též bariérou růstu, svědčí o tom, že z jednoditého kmene, kterým je hlavní posloupnost, se rozbíhají větve, protože různé civilizace pokračují v další existenci různým způsobem. Třebaže dosud nedošlo k výměně informací se žádným psychozoikem, z výpočtů vyplývá, že neexistuje jedno a pouze jedno optimální rozhodnutí jako nejlepší východisko z ohrožení způsobeného poškozením biosféry technosférou. Ani sjednocená civilizace nemá před sebou jen jedinou cestu, dokonale ji ochraňující před všemi vzniklými dilematy a hrozbami.

Pokud jde o současnou situaci, je důsledkem nesprávného jednání, zaviněného opuštěním programu výpravy. Podle GODu došlo k sérii chybných kroků, které původně jako chyby nevypadaly. Jejich fatální balance se projevila teprve dodatečně. Exaktně řečeno, Hermes se dostal do Arrowova paradoxu, jehož podstata tkví v tom, že osoba, která rozhoduje, se pokouší realizovat konkrétní hodnoty, z nichž každá je cenná, dohromady však nejsou uskutečnitelné. Mezi maximálním rizikem a maximální opatrností vznikla past, ze které se nebude snadné vymanit. GOD se nedomníval, že za vzniklou slepou uličku nese vinu velitel, který chtěl kompromisně spojit riziko s obezřetností. Po zachycení kvintských družic za Juno a objevení viroidů odbočil z programu směrem k nadměrné opatrnosti, zamaskoval loď a nevyslal na Kvintu signály avizující návštěvu z vesmíru. Teď platí cenu této opatrnosti.

Druhou chybou bylo poskytnutí příliš velké samostatnosti Gabrielu. I to paradoxně vyplynulo z přemíry opatrnosti a chybného předpokladu, že Gabriel, rychlejší než družice či rakety Kvinty, se nedá lapit a přistane. Aby takovou rychlost mohl rozvinout, dostal teratronový motor. Aby mohl po přistání patřičně reagovat na nepředvídané jednání hostitelů, dostal navíc inteligentní počítač. Program SETI předpokládal nejprve vysílání lehkých sond, po neúspěšném rádiovém diplomatickém úsilí Vyslance však byl opuštěn. Ačkoliv nikdo nepředpokládal, že Gabriel přemění svůj motor v implozivní siderální dělo, došlo k tomu. Vinou přehnané invence Gabrielova počítače se odchýlili od programu a ocitli se v bezvýchodné situaci. Už nešlo vysílat další sondy, jako by se nic nestalo. Nová situace vyžaduje novou taktiku. GOD potřebuje k jejímu promyšlení dvacet hodin. Tím porada skončila.

Po večerní službě nemohl pilot usnout. Uvažoval o poradě, ze které pro něj nevyplynulo nic kromě zvýšené nechuti ke GODu. Tento dokonalý elektronický mozek snad ovládal skvěle logiku, ale její důsledky byly překvapivě farizejské. Došlo k chybám, uchýlili se od programu, ale velitel nic nezavinil a ani GOD za to nenesl nejmenší odpovědnost, což uměl dokázat. Arrowovy paradoxy, maskování zatížené negativními důsledky jako součást podezřívání Kvint'ánů, vyvolané sabotážní hypotézou o původu viroidů, jak to nyní GOD skvěle definoval - a kdo celou tu dobu veliteli radil?

Připoután k lůžku, protože stále trval beztlížný stav, se nakonec rozrušil tak, že nemohl usnout. Rozsvítil tedy lampičku nad hlavou, sáhl pod postel pro odloženou knihu Hermův program a pustil se do čtení. Nejprve prolistoval obecné předpoklady týkající se Kvinty. Byl to výpis z počítače, zhotovený ještě před odletem z Eurydiky, opírající se o shromážděná a zpracovaná astrofyzikální pozorování: Kvint'ané disponují energií odhadovanou na 10^{30} ergů. Jejich civilizace je tedy na podsiderální úrovni. Hlavními zdroji energie jsou nepochybně termojaderné reakce hvězdného typu, reaktory však NEJSOU vysílány do vesmíru. Jejich energetika podobně jako pozemská zřejmě prošla obdobím využívání transuranů, což bylo po zvládnutí Bethova cyklu neefektivní. Zdá se nepravděpodobné, že by během posledních sta let prošla planeta válkou s nasazením nukleárních zbraní. Poatomová nukleární zima musí zahrnout prakticky celou planetu, protože spousty prachu vynesené do ovzduší zvýší její albedo. Příčina zastavení výstavby ledového prstence z vod oceánů je neznámá. Prolistoval stránky plné výkresů a tabulek, až našel kapitulu Stav civilizace - Hypotézy.

"1. Kvinta trpí vnitřními konflikty, které spoluutvářejí technické faktory. Navozuje to existenci antagonistických států nebo jiných uskupení. Éra přímých válečných operací je už minulostí, přičemž nevedla k řešení typu 'vítězové - poražení', ale zvolna přešla v kryptomilitární fázi."

V tomto místě, už na palubě Herma, byl vsunut GODův dodatek: "Jedním z důkazů kryptomilitárního konfliktu jsou cizopasníci dvou družic Kvinty. Při tomto výkladu existují soupeřící bloky v takovém stavu,

který není klasickým mírem ani klasickou válkou v Clausewitzově pojetí. Probíhají kryptostřetnutí mimo fronty, typu klimatických katastrof vysílaných na protivníka nebo vzájemné katalytické eroze výrobního potenciálu. To mohlo zabrzdit tvorbu ledového prstence, vyžadující globální spolupráci."

Další argumentace pocházela opět z Eurydiky: "Pokud existují takové antagonistické skupiny, které bojují neklasicky, může být kontakt s každým vesmírným návštěvníkem značně ztížen. A priori je získání spojení z vesmíru málo pravděpodobné pro každou stranu, pokud jsou jen dvě. Neexistuje totiž žádný racionální důvod v podobě konkrétního prospěchu, který vesmírný vetřelec získá tím, že se postaví v konfliktu na něčí stranu. Kontakt se však může změnit v roznětku, která tichý, doutnající, trvalý a úporně prodlužovaný typ kryptoválky změní v čelní srážku obou stran plnou silou. Příklad: dejme tomu, že se na planetě T nalézají vzájemně bojující bloky A,B,C. Jestliže B naváže s vetřelcem kontakt, bude to výzvou pro A a C, které se budou cítit silně ohroženy. Buď mohou zaútočit na vetřelce, aby neposílil B, nebo společně zaútočí na B. Situace je totiž nestabilní a v každé nestabilitě stačí vnější činitel s velkým technickým potenciálem a ten musí návštěvník mít, když zvládl galaktický přesun, aby došlo k eskalaci nepřátelského jednání.

2. Kvinta je sjednocená jako federace nebo protektorát. Nejsou na ní dva stejně silní protivníci, protože jedna velmoc ovládla celou planetu. Toto ovládnutí, ať už jako výsledek vítězných válečných operací, nebo nebojové podrobení slabších stran hlavní mocnosti planety, rovněž není pevnou základnou pro strategii kontaktu s galaktickým vetřelcem. Planetární velmocí není třeba podkládat démonické nebo imperialistické záměry mimoplanetární expanze. Záměrem tak modelované Kvinty není zničit vetřelce, ale zabránit mu v navázání kontaktu a především v přistání na planetě. Technické dary, které lze od příchodícího očekávat, mohou být snadno zhojbné. Pokusy udržet ho na uzdě, aby nenarušil existující sociálně-politickou rovnováhu, mohou mít dopad právě na tuto rovnováhu. I v tomto systému je tedy pro planetární vládu odmítnutí kontaktu rozumným rozhodnutím. Je to do vesmíru promítnutá politika zvaná PERFIS (Perfect Isolation) jako analogie historické britské splendid isolation. Informační práh kontaktu, který musí návštěvník zdolat, má neurčitelnou výšku.

3. Podle Holgera, Krocha a jejich skupiny nemusí toužit po kontaktu ani planeta zcela sjednocená, na které nejsou vítězové ani poražení, mocná vláda a zotročení poddaní. Hlavní problémy takové civilizace sestupující z Hortegovy-Neyssovy poslušnosti v blízkosti horního okraje okna leží na styku její kultury s její technikou. Kultura se vždy vyznačuje určitým zpožděním vytvářených právních a etických norem vůči technice v pedsaturačním parabolickém zrychlení. Technika už umožňuje to, co kulturní tradice zakazuje a co pokládá za nedotknutelné.

Příklady: genetické inženýrství aplikované na bytosti lidského typu; regulace pohlaví; transplantace mozku atd. Kontakt s návštěvníky posuzovaný ve světle těchto konfliktů prozrazuje svou dvousečnost.

Planetární strana odmítající kontakt nemusí tím připisovat vetřelcům žádné nepřátelské úmysly. Obavy lze vysvětlit věcně. Injekce radikálně nových technik může narušit společenské vztahy a vazby. Navíc jsou jejich důsledky vždycky neodhadnutelné. Netýká se to rádiových a dalších kontaktů na dálku, protože příjemci signálů mohou podle vlastního uznání využít nebo ignorovat získanou informaci."

Byl už unaven, stále se mu však nechtělo spát. Přeskočil několik kapitol a četl poslední - o průběhu kontaktu. Projekt SETI pokládal výše uvedené problémy za obtíže dorozumění hosta s potenciálním hostitelem. Expedice se tedy vybaví speciálními spojovými prostředky a automaty, které i bez předchozích jednání v podobě dálkové výměny signálů a informací musí před přistáním prokázat mírový charakter výpravy. Úvodní postup se skládá z řady kroků. První předzvěstí příletu pozemské lodě bude vysílání rádiových, tepelných, světelných, ultrafialových a korpuskulárních vln v rozsahu uvedeném v příloze. Když nedojde odpověď nebo bude nesrozumitelná, zamíří na všechny pevniny přistávací moduly, které senzory navedou do míst soustředěné zástavby.

Byla tu spousta obrázků, schémat a popisů. V každém přistávacím modulu byl vysílač a přijímač i údaje o Zemi a jejích obyvatelích. Kdyby ani tento krok nevyvolal očekávanou reakci, tj. navázání spojení, měly přistát těžší sondy vybavené počítači schopnými vysvětlovat a zasněcovat do vizuálních, dotykových i akustických kódů. Tento postup byl nevratný, protože každý krok byl pokračováním předchozího. První přistávací moduly nesly indikační vysílače jednorázového použití, které mohlo vyřadit jen násilné zničení jejich obalu, způsobené nikoli havárií nebo tvrdým přistáním, ale úmyslnou neintelektovou

demontáží. Pilotovi se velice zalíbil tak vědecký popis situace, ve které nějaký neandertálec rozbíjí kyjem tranzistorového vyslance lidstva. Napadlo ho, že k "neintelektové demontáži" dochází i tehdy, když někomu bez řečí vyrazíme všechny zuby. Indikátory vypěstované z monokrystalů byly tak odolné, že mohly vyslat signál i při zničení modulu ve zlomku sekundy, například výbuchem. Program dále obsahoval podrobný popis těchto vyslanců, jejich synchronizované vysílání v salvách na vyhlédnutá místa, aby žádná pevnina, žádná oblast nebyla zvýhodněna nebo opomenuta a tak dále.

Kniha obsahovala i votum separatum několikačlenné skupiny expertů SETI, mluvčích krajního pesimismu. Tvrdili, že neexistují žádné materiální prostředky ani sebesnadněji rozluštitelná prohlášení, které by nebylo možné pokládat za rafinovanou zástěrku agresivních záměrů. Z neodstranitelných rozdílů technické úrovně toto prostě vyplývá. Tento úkaz, nazývaný v 19. a ještě výstižněji ve 20. století závody ve zbrojení, přišel na svět s paleopitekem, který použil stehenní kosti antilop jako kyje a rozbíjel jimi lebky nejen šimpanzům, protože gastronomicky byl kanibalem.

Když však na křižovatce kultur Středozevního moře vznikla věda, matka urychlované techniky, vojenské pokroky válčících evropských a později mimoevropských států nepřinesly nikomu drtivou převahu nad ostatními. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla byla atomová zbraň, její monopol si však Spojené státy udržely jen na krátkou dobu.

Zato mezi civilizacemi ve vesmíru musí být technické rozdíly gigantické. A co víc: nalezení civilizace vybavené podobně jako pozemská je prakticky nemožné.

V tom tlustém svazku byla spousta dalších učených spekulací. Návštěvník, který uvede nepřipravené hostitele do tajů siderálního inženýrství, by udělal líp, kdyby dával dětem na hraní odjištěné granáty. A když NEPŘEDÁ své znalosti, bude obviněn z líceměrnosti a vládychtivosti. Tak i onak je to tedy špatné. Hloubka dedukcí konečně přemohla čtenáře, který usnul díky programu SETI tak hluboce, že nestačil odložit knihu a zhasnout.

Kráčel úzkou uličkou mezi domy pod pálicím sluncem. Předě dveřmi si hrály děti, v oknech viselo na šňůrách prádlo. Nerovnou dlažbu poházenou smetím, banánovými slupkami a ohryzky protínala stružka kalné vody. Hluboko dole svítil přístav plný plachetnic, na plážích líně pleskaly vlny, lodě vytažené na písek oddělovaly rybářské sítě, na klidném moři se až k obzoru leskla stuha slunce. Cítil vůni smažených ryb, moče, olivového oleje, nevěděl, kde se tu vzal, a přesto s určitostí věděl, že je v Neapoli, malá snědá dívenka běžela s křikem za hochem, který utíkal s míčem, zastavoval se, předstíral, že jí hází míč, a utekl dřív, než ho dostihla, jiné děti něco italsky křičely, z okna se vykláněla rozčuchaná žena v košili a sbírala ze šňůry natažené nad uličkou suché spodničky a sukně, dole začínalo schodiště s popraskanými dlaždicemi. Najednou se všechno zatřásl, ozval se křik, zdi se začaly hroutit, oslepeně stál jako přibitý v mračnech vápenného prachu, vzadu za ním se něco řtilo, a výkřiky a ječení žen i rachot cihel přehlušil hřmot zemětřesení. Terremoto, terremoto, tento křik pohltilo jiné, zvolna narůstající hřmění, padaly na něj kusy omítky, kryl si hlavu rukama, pocítil úder do tváře a probudil se, zemětřesení však neustalo. Obrovská tíže ho tiskla do lůžka, snažil se zvednout, zapnuté pásy ho přidržovaly, kniha ho udeřila do čela a odlétla ke stropu, byl na Hermu a ne v Neapoli, hřmělo však dál a stěny se nakláněly, cítil, jak se celá kajuta zvedá, visel v popruzích, lampa mrkala, na stropu pod sebou zahlédl rozplácrou rozevřenou knihu a svetr, z převrácených poliček vypadly svítky filmů, nebyl to sen - ani hřmění. Vyly poplachové sirény. Světlo zesláblo, rozjasnilo se a opět zhaslo, v koutech stropu, nyní podlahy, se rozsvítily havarijní zářivky, hledal úchytky pásů, aby se odpoutal, ale přezky napjaté jeho hrudí nepovolovaly, ruce mu ztěžkly olovem, v hlavě bušila krev, přestal sebou házet, tíha ho střídavě tiskla do pásů a lůžka. Pochopil. Čekal. To má být konec?

V této době - minula půlnoc - byla temná komora prázdná. Kirsting usedl před vypnutý vizoskop, po hmatu se připnul, jako slepec vyhledal kontakty a pustil film. Do bílého čtverce prohlížečky postupovaly jeden za druhým téměř černé tomografické snímky s chumáči světlejších kulatých obrysů, podobné rentgenovým stínům, snímek za snímkem se střídali, nakonec film zastavil. Prohlížel spinogramy povrchu Kvinty. Jemně otáčel mikrometrovým šroubem, aby vyhledal nejlepší obraz. Uprostřed leželo keřovitě těleso připomínající atomové jádro rozlétaající se po zásahu. Posunoval obraz z beztvaré mléčné plazmy

ve středu k jejímu zředěnému okraji. Nikdo nevěděl, jestli nejde o obytnou zástavbu, jakési ohromné město, a na tomto snímku viděl jeho průřez, narýsovaný nukleony prvků těžších než kyslík. Takové prozařování astronomických objektů ve vrstvách, známé odedávna, bylo účinné jen u hvězd a planet ztuhlých do černých trpaslíků. Přes své přednosti měla spinovize své meze. Nedokázala rozlišit jednotlivé kostry, i kdyby svými rozměry převyšovaly druhohorní i křídové gigantosauři. Přesto se pokoušel rozeznat skelety tvorů Kvinty - a snad toto pseudoměsto zaplňovaly jen ty podobné lidem, jestliže skutečně šlo o mnohamilionovou metropoli. Dospěl k hranici rozlišitelnosti a překročil ji. Tu se drobné stíny, složené z bělavých třaslavých vláken, rozsypaly. Obrazovku pokryl chaos nehybné granulace. Co nejjemněji otáčel šroubem mikrometru a onen mlhavý obraz se vracel. Vybíral nejostřejší spinogramy kritického poledníku, skládal je na sebe, až se vypouklé obrysy Kvinty překrývaly jako svazek rentgenových snímků téhož objektu, zhotovených jako série momentek a poskládaných dohromady. Údajné město leželo na rovníku, spinogramy byly snátý podél osy vlastního magnetického pole Kvinty po tečně v místě, kde atmosféra končí u planetární kůry. Pokud to tedy byla zástavba dlouhá třicet mil, snímky ji prošly napříč, jako kdyby rentgen postavený na jednom předměstí prosvítil všechny ulice, náměstí, domy až k protilehlé části města. Moc z toho nebylo. Při pohledu na davy lidí shora dochází ke kolmému zkreslení. Při pohledu v horizontální rovině jsou vidět jen nejbližší v ústích ulic. Prosvícený dav se změní v chaos spousty koster. Existovala ovšem možnost odlišení staveb od chodců. Stavby se nepohybují, tedy všechno, co se na tisících spinogramů nehýbalo, odstranil filtr. Šlo odstranit i vozidla retuší všeho, co se pohybovalo rychleji než kráčející člověk. Kdyby měl před sebou velké pozemské město, zmizely by ze snímků domy, mosty, průmyslové závody, auta i vlaky a zůstaly by jen stíny chodců. Předpoklady zatížené takovou dávkou geo- a antropocentrismu měly velice pochybnou hodnotu. Přesto doufal ve šťastnou náhodu. Kirsting mnohokrát zašel v noci do temné komory, tolikrát prohlížel filmy a stále neztrácel naději na náhodný objev, jestliže vybere a uloží na sebe příslušné spinogramy. Chtěl zahlédnout alespoň nejasně, v mlžném obrysu kostry těchto lidí. Mohly se podobat lidským? Patřily obratlovcům? Tvořily základ jejich kostí minerální sloučeniny vápníku jako u pozemských obratlovců? Exobiologie pokládala lidskou podobu za nepravděpodobnou, avšak osteologickou příbuznost s pozemskými skelety za možnou s ohledem na hmotnost planety, tedy její gravitaci a složení atmosféry, navozující existenci rostlin. Nasvědčoval tomu volný kyslík, přitom rostliny se nezabývají astronautikou ani výrobou raket.

Kirsting nepočítal s lidskou stavbou kostry. Tu vytvořily klikaté cesty pozemské evoluce druhů. Ostatně ani dvě nohy a vzpřímená postava neznamenaají antropomorfismus. Tisíce fosilních ještěrů chodily po dvou nohách, a kdyby se pořídil spinogram stáda prchajících iguanodonů, nedali by se v planetárním měřítku a vzdálenosti odlišit od maratónců. Citlivost aparatury daleko přesáhla nejmolejší představy otců spinografie. Vápníkovou resonancí mohl zaznamenat skořápku slepičího vejce na vzdálenost sto tisíc kilometrů. Chvillemi mu připadalo, že mezi mlhavými skvrnami vidí mikroskopické nitky jasnější než pozadí, jakýsi teleskopem vyfotografovaný tanec Holbeinových kostlivců. Zdálo se mu, že po zvětšení je spatří doopravdy a přestanou být tím, co šeptal třaslavým vláknům, stejně nejistým a nestálým, jako byly kanály, které viděli dávní pozorovatelé Marsu proto, že je toužili vidět. Když pozoroval seskupení slabých ztuhlých jiskřiček už příliš dlouho, unavený zrak podléhal jeho vůli a málem už rozeznával mléčné kapky lebek, kosti končetin a páteře tenčí než vlas. Stačilo však zamrkat očima znavenýma námahou a přelud zmizel.

Vypnul přístroj a vstal. Když v naprosté tmě sevřel víčka, přivola nedávný obraz a v aksamitové černi opět zazářily drobné kostěné přízraky. Jako slepec pustil opěradlo a odplul k rubínovému světélku nad východem. Po dlouhém pobytu ve tmě oslepen září chodby místo otočky k výtahu narazil do tlustě polstrovaných dveří a to ho zachránilo, když ho společně se hřměním zasáhl gravitační úder. Noční zářivky zhasly, v chodbě rotující lodě vzplanulo havarijní osvětlení, ale to už neviděl. Ztratil vědomí.

Steergard nešel po poradě spát, protože věděl, že GOD bez ohledu na to, kolik taktik vymyslí, ho postaví před volbu, kterou bude možné převést do alternativy nevypočitatelného rizika nebo návratu. Během diskuse předstíral rozhodnost, avšak když osaměl, pocítil bezradnost jako nikdy dosud. Stále obtížněji vzdoroval přání svěřit volbu náhodě. V jedné skříni ve zdi měl mezi osobními věcmi starou,

těžkou minci z bronzu s profilem Caesara a se svazkem prutů na reversu, památku na otce numismatika. Při otvírání skříně; si stále nebyl jist, zda svěří loď, posádku i osud této největší výpravy v dějinách lidstva minci, i když už věděl, že liktorské pruty znamenají útěk - čím jiným by byl návrat? - a setřený profil masivní tváře to, co bude možná jejich zkázou. Překonal vnitřní odpor, otevřel v šeru skříní a po hmatu vyhledal v přihrádce plochý obal mince. Obracel ji v prstech. Má právo...? V beztlížném stavu nemohl házet. Vtiskl minci do ocelové sponky na papíry a zapnul elektromagnet uložený pod stolní deskou pro přidržování fotogramů a papírů pomocí ocelových kostek, sloužících jako těžítka. Odstrčil stranou hromady sestav; pásků a jako malý chlapec, kterým kdysi byl, roztočil minci jako vlčka. Točila se na ostří sponky stále pomaleji, opisovala malé kroužky, až nakonec upadla a ukázala revers. Návrat. Chtěl usednout, uchopil opěradlo otáčivého křesla, a sotva jeho kombinéza přilehla k opěradlu, pocítil podvědomě ořes, zpočátku nepatrný, pak silící, až obrovská síla smetla filmy, papíry, těžítka i tmavohnědou minci ze stolu a vmáčkla ho do křesla. Přetížení prudce vzrostlo. V očích se mu zatmělo, jak krev odtékala z očí, zahlédl ještě blikáním rozmazané světlo nástěnné lampy, slyšel a cítil, jak pod obložením ocelových stěn prošel hluchý sten všech spár a spojek a jak rachotem létajících neupevněných předmětů, přístrojů a kusů šatstva proniká vzdálený ryk poplachových sirén, jako by nevyly jejich membrány, ale sama loď, zasažená ve stoosmdesáti tisících tun své hmoty. Jak ho v tomto táhlém hřmění a zklamání oslepovala strašná tíha, zatlačující jeho olovem nalité tělo hlouběji do křesla, pocítil v posledním mžiku úlevu.

Ano. Úlevu, protože návrat už nepřicházel v úvahu;

Zrak se mu po chvíli vrátil, třebaže gravimetr pořád ukazoval v červené části stupnice. Hermes nebyl zasažen přímo. To nebylo možné. Ať zaútočilo cokoli, stále bdělý GOD odrazil útok, připravený tak obratně a nenápadně, že sáhl po krajním prostředku, protože neměl čas na volbu přiměřené obrany. Gravitační val mohla v tomto vesmíru prorazit jen singularita - Hermes se tedy ubránil, ale energie takového úderu nemohla zmizet a podobně jako dělo při zpětném rázu se celá loď v epicentru výboje siderátorů zatřásla, ačkoli zachytila jen zlomek vyslané energie. Steergard se ani nepokoušel vstát, protože měl tělo jako v lisu, a široce rozevřenýma očima sledoval, jak třesoucí se velká ručička milimetr po milimetru sestupuje z červené části kruhové stupnice. Napjaté svaly už začínaly poslouchat. Gravimetr klesl k černé dvojce a na všech palubách dál kvílely už jen poplachové sirény.

Oběma rukama uchopil opěradlo a pracně se vysoukal z křesla. Když se postavil s dlaněmi opřenými o okraj stolu jako přikrčená opice pomáhající nohám rukama (netušil, proč ho tato myšlenka napadla zrovna teď), spatřil mezi filmy a mapami smetenými v chaosu na podlahu i otcovu minci, která dál ukazovala rub čili návrat. Usmál se, protože toto rozhodnutí už přebil vyšší trumf. Gravimetr ukazoval jedničku a zvolna ji opouštěl. Musel do řídicí kabiny, zjistit, co je s lidmi, už stál u dveří, najednou se otočil, zvedl minci a uložil ji do skříně. Nikdo nesměl vědět o jeho váhání. V teorii her o váhání nešlo, jestliže neexistuje jednoznačné řešení, je nejlepší svěřit rozhodnutí náhodě. Mohl se tedy sám před sebou omluvit, ale nechtěl. V polovině tunelové chodby se vrátil beztlížný stav. Zavolal výtah. Všechno bylo vyřešené. Nechtěl boj, znal však své lidi a věděl, že s výjimkou Petrova delegáta nikdo nepřistoupí na útěk.

DEMONSTRACE SÍLY

Identifikovat zbraně použité při útoku se nepodařilo. Ať už šlo o cokoli, jejich zbytky zmizely z časoprostoru. Obranný zásah zaznamenaný v GODově paměti potvrdil předpoklady fyziků. Čidla namířená do všech stran sledovala prostor kolem Herma až k vnějšímu obvodu ochranného pásma a dokázala zaznamenat radarový odraz milimetrových částic v okruhu sto tisíc mil. Nešlo o úder zářením, ten by odhalili analýzou spektra. Výskyt několika desítek objektů s nejasnými obrysy, které se náhle objevily kolem Herma a v roji směřovaly prakticky současně ze všech stran k lodi, se zpočátku jevil jako záhada. Objevily se v nepatrné vzdálenosti jedné až dvou mil. Fyzikové, odkázaní na dohady, uvažovali o možnostech nenápadného proniknutí ochrannou clonou. Dospěli ke třem variantám. Oblaka částic menších než bakterie se mohla spojit do mnohatunových těles, což předpokládalo nevšední schopnost výroby částic, které se po vyslání na cíl v rozptýleném stavu mohou samy spojit, tedy jakési mraky mikrokrystalků, vytvářejících s patřičným zpožděním uvnitř střeženého prostoru lavinu.

Jednotlivé částice se nespojovaly nahodile, protože k tomu, aby se vlastní interakcí změnily v munici, musely mít velice důmyslnou stavbu. Devět sekund před výbuchem zaznamenaly palubní magnetometry v okolí lodě náhlou změnu magnetického pole. V maximu dosáhlo miliardy gaussů a po několika nanosekundách kleslo téměř na nulu. Této domněnce odporovala absence jakékoli předchozí elektromagnetické aktivity. Fyzikové si nedokázali představit mechanismus tvorby pole takové intenzity, jehož zdroje by bez předchozího prozrazení unikly citlivým čidlům. Teoreticky by mohly proniknout ochrannou clonou dipóly, pokud by se v oblaku biliony molekul neutralizovaly vzájemnou orientací. Tato rekonstrukce útoku předpokládala technologii na Zemi dosud nikdy nenavrženou, a proto ani experimentálně nevyzkoušenou.

Druhou možnost představoval velice spekulativní způsob využití kvantových vlastností vakua. V tomto pojetí nepronikly ochrannou bariérou žádné hmotné částice a v celé sféře okolí lodě bylo prázdkno. Fyzikální vakuum obsahuje bezpočet virtuálních částic, které se mohou zhmotnit náhlým dodáním energie zvenčí. Tato představa předpokládala, že loď bude obklopena mimo dosah své ochrany generátory nejtvrďšího ultrarentgenového záření a dostředivý výboj, který v podobě kulové vlny smršťující se rychlostí světla vytvoří přesně na hraně ochrany tunelový efekt: energetická kvanta vzniklá kolem lodě vymáčkla z vakua dost hadronů k tomu, aby se vrhly ze všech stran na Herma. Byla to reálná možnost, vyžadovala však precizní aparaturu, přesné rozmístění v prostoru a dokonalé maskování. To se zdálo málo pravděpodobné.

Konečně třetí varianta uvažovala o použití záporné energie mimo dosah ochrany, vyžadovala však zvládnutí siderálního inženýrství, a to v jeho makrokvantové podobě s předchozím načerpáním energie od Slunce, poněvadž elektrárny vyrábějící potřebnou energii na planetě by jim po uvedení do provozu prozradily svou existenci zbytkovým teplem unikajícím do okolí.

Zaskočený GOD se uchýlil ke gravitační obraně. Zabral veškerou disponibilní energii obou hlavních elektráren a opásal loď gravitačními toroidy. Hermes vězel uvnitř těchto toroidů jako uprostřed zkřížených pneumatik a střely namířené na něj se ocitly ve Schwarzschildově zakřiveném prostoru. A protože v něm každý hmotný objekt ztrácí všechny fyzikální vlastnosti kromě elektrického náboje, rotačního momentu a hmotnosti a stává se amorfní součástí gravitační mohyly, nezůstala po útočných prostředcích žádná stopa. Toroidy použité jako neprorazitelný pancíř existovaly jen několik sekund, což loď stálo 10^{21} joulů. Hermes nesdílel Gabrielův osud a v sebeobraně nezničil sám sebe jen zásluhou toroidní konfigurace gravitačních zábran. Ty však nelze při vyslání přesně zaostřit, takže loď obdržela asi jednu stotisícinu uvolněné energie. Přitom už jen několik dvacetitisícin by ji rozdrtilo jako kladivo dutou kraslici.

Posádka vyvázla bez úhony; kromě Steergarda a Kirstinga všichni spali nebo alespoň leželi upoutaní jako Tempé. Loď nebyla vybavena k bitvě. Polassar pro jistotu vyžadoval přelet do perihélia a doplnění energie vydané při odražení útoku. Cestou proletěl Hermes mrakem zředěného plynu, který pokládali za protuberanci rozptylující se ve slunečním větru, avšak senzory upozornily, že se na trupu zachytilo velké množství molekul a katalyticky ho leptají. Odebrané vzorky prokázaly jejich výjimečnou erozivnost, příbuznou již známým viroidům. Steergard tedy udělal to, co v rozhovoru s apoštolským delegátem nazval "sundáním masky". Hermes smetl mrak sérií tepelných úderů a eroviry uchycené na trupu zničil tím nejjednodušším způsobem: s chlazením na maximum roztočil loď jako se otáčí pečení na rožni a prolétl okrajem sluneční protuberance, šlehající několik světelných sekund nad fotosféru. Potom zpomalil na druhou kosmickou rychlost, otočil se ke Dzétě zádí a otevřel absorbéry. Část tankované energie napájela chlazení, zbytek pohltily siderální agregáty.

Mezitím se posádka rozpadla do tří skupin.

Harrach, Polassar a Rotmont pokládali příhodu s mrakem za další útok Kvint'ánů. Kirsting a El Salám se domnívali, že nejde o záměrné napadení, ale o určitou náhodu; Hermes možná pronikl na terén zaminovaný dávno před jejich přiletem. Nakamura zaujal kompromisní stanovisko: mrak nebyl pastí na Herma ani na kvintské družice, ale šlo o "smetiště" starých kosmických mikromachických zbraní a do perihélia je zanesla sluneční gravitace bez účasti bojujících stran.

Arago mlčel. GOD se zabýval programováním možných strategií obrany, útoku i vyjednávání.

Nepreferoval žádnou; údaje pro optimalizaci každého z těchto postupů byly příliš skoupé.

Gerbert pokládal za jediné východisko zanechat pokusů o kontakt i demonstraci síly odmítal se i zúčastňovat stále ostřejších sporů. Během doplňování zásob energie povolal k sobě velitel i Tempého, ten však prohlásil, že není expertem SETI ani nevelí lodi.

"Tady není expertem nikdo, to jsi snad postřehl," namítl Steergard. "Včetně mne. Přesto si každý něco myslí. Ty taky. Nečekám od tebe radu, ale názor."

"GOD to ví líp," usmál se pilot.

"GOD předloží dvacet nebo sto taktik. Nic víc. Ví, že víš totéž, co naši experti i s GODem. Nejmenší riziko by byl návrat."

"To jistě," šklíbil se Tempé, sedící proti veliteli.

"Co je na tom veselého?" zeptal se Steergard.

"Ptáte se mě soukromě, astrogátore, nebo je to rozkaz?"

"Rozkaz."

"Situace určitě není veselá. Ale už jsem vás poznal natolik, že můžu tvrdit, co určitě neuděláte.

Neutečeme."

"Víš to určitě?"

"Naprosto."

"Proč? Co myslíš, byli jsme napadeni jednou nebo dvakrát?"

"To je totéž. Oni prostě netouží po kontaktu. Nemám tušení, s čím se ještě mohou vytasit."

"Všechny pokusy budou nebezpečné."

"Nepochybně."

"Tedy?"

"Zřejmě miluji nebezpečí. Kdybych je nemiloval, ležel bych už pár set let na pozemském hřbitově, protože bych zemřel v posteli, obklopen zarmoucenou rodinou."

"Pokládáš tedy demonstraci síly za nezbytnou?"

"Ano i ne. Za nutnost, které se nelze vyhnout."

Na Steergardově stole ležel pod ocelovým těžítkem štos potištěných papírů s kresbou na první straně.

Pilot ji poznal. Před hodinou dostal od El Salama kopii.

"Už jste to četl?"

"Ne"

"Ne?" podivil se pilot.

"Další hypotéza fyziků. Co jí říkáš?"

"Přečtete si to. Hypotéza, jistě. Ale mě přesvědčila."

"Můžeš jít."

Spis nadepsaný Soustava Dzéty jako sféromachie podepsali Rotmont, Polassar a El Salám. »Civilizace, která nejen zlikvidovala své bezdrátové informační kanály jako je rádio a televize a zaplnila celou ionosféru šumem absorbujícím každý signál, ale navíc vkládá podstatnou část své globální výroby a energie do produkce zbraní zaplňujících prostor kolem její planety, taková civilizace je stejně nemožná jako absurdní. Je však třeba vzít v úvahu, že tento stav vědomě neplánovala ani ho záměrně nepřipravovala, vznikl totiž postupně eskalací konfliktu. Za výchozí pokládáme situaci, kdy se válka probíhající na mnoha frontách po celé planetě ztotožnila s naprostou záhubou. Po dosažení tohoto kritického bodu byly závody ve zbrojení přeneseny do vesmíru. Žádná ze soupeřících stran nesměřovala tedy k přeměně celé sluneční soustavy v bojiště ohromných rozměrů, ale odpovídala postupnými kroky na opatření protivníka. Když došlo ke konfrontaci v kosmickém prostoru, nic ji nedokázalo zadržet ani zcela zlikvidovat pro definitivní dosažení míru.

Simulační analýza společně s teorií her o nenulové výherní funkci pro případy takového úsilí tvrdí, že při nedůvěře v uzavírané odzbrojovací smlouvy existuje strop možné dohody mezi útočníky. Je to tehdy, když dohoda v důsledku malé důvěry v dobrou vůli protivníka, klasicky nazývané *pacta sunt servanda*, vyžaduje vzájemnou kontrolu zbrojení čili zpřístupnění vlastního území expertům nepříteli.

Jakmile však závody o dosažení stále vyšší bojové účinnosti přejdou na dráhu mikrominiaturizace, ztrácí kontrola bez důvěry svou účinnost. Zbrojovky, laboratoře i arzenály lze totiž dokonale skrýt. Tehdy je obtížné se dohodnout i na minimální úrovni vzájemné důvěry (že ten, kdo zanechá inovace mikrozbraní,

neocitne se tím v roli prohrávajícího). Tím spíš nelze likvidovat existující výzbroj na základě ujištění protivníka, že k tomu přistoupil.

Objevuje se otázka: Proč místo éry biomilitárních metod boje, prognózovaných kdysi na Zemi, jsme narazili u Kvinty na neživou sféromachii?

Zajisté proto, že i v oboru biologických zbraní soupeři už dosáhli potenciálu schopného zničit celou biosféru, stejně jako ji mohla zničit výměna strategických nukleárních úderů. Proto nikdo nemůže použít žádné z těchto zbraní jako první.

Pokud jde o kryptomilitární makroalternativy čili vysílání pseudopřírodních živelních pohrom na nepřítele manipulací s klimatem nebo sopečnou činností, mohly by se vyskytnout, avšak bez strategického rozhodnutí, protože ten, kdo sám ovládá kryptomilitární metody, dokáže je rozpoznat i u nepřítele v případě, že se o ně pokusil.«

Po tomto úvodu autoři předložili model sféromachie.

»Model tvoří koule s Kvintou uprostřed. Pradávné lokální války se změnily ve světové a po nich v závody vynalézavě urychlovaného zbrojení na pevnině, ve vodě i ve vzduchu. Velké konvenční války zastavila atomistika. Od tohoto okamžiku měly závody bez válek tři složky: nástroje ničení, nástroje spojení a nástroje zaměřené proti oběma předchozím.

Vznik sféromachie si vynucuje existenci operačních štábů, reagujících technickou inovací na protivníkovy pokroky, na zastarávání existujících arsenálů i metod jejich koordinovaného použití.

Každá z těchto etap má svůj strop. Jakmile ho soupeři dosáhnou, dojde k dočasné rovnováze sil. Tehdy se některá ze stran snaží strop prorazit. U předkosmické fáze lze za něj pokládat stav, kdy každá strana dokáže zjistit a ničit soupeřovy zbraně prvního úderu i odvetu. Na konci této fáze jsou ohroženy nejen mezikontinentální balistické rakety hluboko pod povrchem, ale i mobilní základny na pevninách a v oceánech, ať už na lodích, nebo na mořském dně.

Ve vzniklé rovnováze vzájemného ohrožení se stává nejcitlivějším článkem spojový systém, tvořený družicemi dálkového průzkumu a spojením těchto družic se štáby a bojovými prostředky. K zabezpečení takového systému před překvapivým úderem, který by ho mohl zničit nebo oslepit, se vytváří další - vyššího orbitálního řádu. Tím se začíná sféromachie rozpínat. Čím je větší, tím je citlivější na destrukci svého spojení s pozemními štáby. Štáby se pokoušejí tomuto ohrožení čelit. Jako jsou mořské ostrovy v době konvenčních válek nepotopitelnými letadlovými loděmi, tak nejbližší těleso, tedy měsíc, se stává nezničitelnou základnou té strany, která jej dříve vojensky ovládne. A poněvadž měsíc je jen jeden, po jeho ovládnutí jednou stranou se musí druhá strana buď zaměřit na prostředky rušící spojení planety s měsícem, nebo z něj vyhnat nepřítele invazí, aby zabránila novému ohrožení.

Pokud jsou síly útočníků i obránců měsíční pevnosti přibližně vyrovnané, nikdo nemůže ovládnout satelit úplně. A právě k tomu pravděpodobně došlo v době, kdy jedna strana budovala základny. Šachovaní museli měsíc opustit a šachující neměli dost sil k jeho ovládnutí. Ústup mohl mít i jinou příčinu: pokroky v rušení dálkového spojení. V takovém případě ztratil měsíc strategickou hodnotu jako mimoplanetární velitelská základna válečných operací.

Abstraktním modelem kosmomachie je mnohofázový prostor s kritickými plochami přechodů z plně zvládnuté fáze do fáze následující. Při astronomickém rozpínání však sféromachie vnucuje protivníkům zcela nové bojové metody.

Jediná strategicky optimální reakce na vznik nepřátelských systémů pro rušení spojení operačních štábů s jejich základnami a zbraněmi na pevnině, ve vodě, ve vzduchu a ve vesmíru je poskytovat rostoucí bitevní samostatnost vlastním zbraním a základnám.

Vzniká situace, kdy všechny štáby znají zbytečnost centralizovaných velitelských operací. To vede k otázce: Jak pokračovat v obranných strategiích při zániku spojení s vlastními silami na planetě i ve vesmíru?

Průzkumné a velitelské kanály sám sobě nikdo neruší. Probíhá to tzv. zrcadlovým efektem. Každý dělá druhému to nejhorší, ruší mu spojení a dostává analogickou odvetu. Po úsilí o zvyšování přesnosti a ráže balistických střel se přechází k usilování o ochranu spojení. V prvním případě jde o hromadění ničivých prostředků a hrozbu jejich použití. Druhé úsilí je "válkou o spojení". Bitvy o rušení a uchování spojení jsou reálné, třebaže nevedou k destrukci ani ke krvavým obětem. Jak soupeři postupně zaplňují rádiové

kanály šumem, ztrácejí kontrolu nad rozmístěnými vlastními zbraněmi i kontrolu vyzbrojení a operační připravenosti protivníka.

Znamená to snad, že paralyzace schopnosti velet přenáší bitvy do vesmíru jako pole stálých útoků a protiútoků autonomních zbraní? Mají snad tyto zbraně samostatně ničit nepřátelské družice? Kdepak. Primát boje o spojení trvá. Nepřítel musí být oslepen všude.

Nejprve vznikne nepřekročitelný práh přímého střetu planetárních sil. Je to tehdy, kdy energie náloží, balistická přesnost a potenciální důsledek obojího - smrtící nukleární zima - znamená nevyhnutelný konec boje.

Protože protivníci nedokáží nic jiného, vzájemně si ruší kontroly nad arsenály zbraní. Všechna pásma rádiových vln jsou ohlušena. Šum zaplňuje všechny přenosové kanály. Na krátkou dobu se závody stávají licitací energie rušení proti energii průzkumné a příkazové signalizace. Avšak i tato eskalace, která proráží šum silnějším signálem a tento signál opět přehlušuje šumem, vede do slepé uličky.

Určitou dobu se ještě rozvíjí maserové a laserové spojení. Elektronická válka však růstem vysílané energie vede paradoxně i zde k patové situaci: lasery, dostatečně silné k proražení clony, se mění ze sdělovacích v ničivé zbraně. Obrazně řečeno je tomu tak, jako by slepec v mlze mával pořád víc svou holí. Z nástroje sloužícího k orientaci se hůl změnila v kyj.

V očekávání blízkého patu vyvíjí každá strana takové zbraně, které jsou takticky a později i strategicky autonomní. Bojové prostředky se stávají nezávislými na svých konstruktérech, obsluze i velitelských základnách.

Kdyby bylo hlavním úkolem těchto zbraní vysílaných do vesmíru ničení analogických nepřátelských systémů, střetnutí v libovolném místě sféry by se rázem rozšířilo jako štěpní požár až k povrchu planety, což by vedlo ke globální výměně nejsilnějších úderů, tedy k záhubě. Proto tyto zbraně nemohou otevřeně bojovat. Drží se vzájemně v šachu, a pokud ničí, činí to úskočně jako bacily, ne jako bomby. Jejich strojová inteligence se snaží ovládnout inteligenci protivníkových zbraní, ochromit ji nebo - pomocí tzv. programových mikrovirů - vyvolat "dezerci" družic nepřátelské strany, což má v pozemských dějinách vzdálenou historickou obdobu u janičářů: děti, které Turci odvěkli při přepadech jiných národů, zařazovali do vlastní armády.

Uvedený model sféromachie je hodně zjednodušený. Všechny jeho fáze mohou provázet výsadkové, špiónské, teroristické, infiltrační i maskovací akce a manévry, činnost předstíraná proto, aby oklamanoho protivníka uvedla v omyl, který povede k jeho oslabení nebo přímo sebezáchubě. Kabelové spojení a impulsní elektronické prostředky dovolují soupeřům zachovat na planetě v určitém rozsahu funkce štábů. Tento rozsah nemůžeme určit, protože se vlivem technických inovací mění. Ve slovníku našich pojmů zcela chybí vymezení sféromachie kvintského typu, nejde totiž o válku ani mír, ale nepřetržitý konflikt, který protivníky trvale vyčerpává. Můžeme tedy pokládat sféromachii za kosmickou dobu takové války, ve které prohrává strana materiálně, energeticky i invenčně slabší? Na tuto obvyklou otázku je neobvyklá odpověď. Obyvatelé planety nedisponují nekonečnými zásobami rud ani nevyčerpatelnými zdroji energie. Ačkoliv jedno i druhé omezuje dobu trvání konfliktu, nezaručuje ještě vítězství. Modelem poslední fáze je prostě hvězda.

Víme, že hvězda vděčí za svou existenci termojaderným reakcím přeměny vodíku na hélium, probíhajícím v jejím nitru při milionových tlacích a teplotách. Po vyhoření tohoto vodíku se hvězda začíná smršťovat. Její gravitace ji tlačuje a tím zvyšuje vnitřní teplotu, což umožní zapálení nukleárních reakcí uhlíku. Současně v okolí vnitřní héliové koule, která je "popelcem" vyhořelého vodíku, probíhá reakce jeho zbytků dál a tato ohnivá sférická fronta se uvnitř hvězdy neustále rozpíná. Nakonec dojde k prudkému porušení dynamické rovnováhy a hvězda výbuchem odhazuje své vnější plynové vrstvy.

Podobně jako vzniká ve stárnoucím slunci sféra rozpínaná postupnou syntézou vodíku na hélium, héliu na uhlík a tak dále, vznikají v meziplanetární sféromachické kouli vrstvy odpovídající dosaženým etapám závodů ve zbrojení.

V centru, tedy na Kvintě, ještě přetrvává minimální spojení vojenských útvarů každé strany. Navenek fungují systémy autonomních zbraní držící se navzájem v šachu. Jejich samostatnost je však omezována štábním programováním, aby nemohly v průběhu boje spustit řetězovou reakci, která by zanesla plameny války na planetu.

Programátoři se však stále víc ocitají ve dvou ohnících. Čím rafinovanější autonomní zbraně vysílá protivník do prostoru, tím odolnější samostatnost musí svým bojovým systémům poskytnout druhá strana. Matematická ani analogová simulace sféromachie po nejméně stoleté válce nevede k jednoznačnému řešení. Autoři modelu na základě počítačových variant současně připouštějí, že existuje práh omezující programování autonomie bojových prostředků a že nad tímto prahem se zbraně pouze samostatně mohou změnit v samovolné. Tento obraz se odchyluje od modelu hvězdy a blíží se modelu přirozené evoluce. Samostatné zbraně jsou jako nižší organismy, vybavené agresivitou v mezích pudu sebezáchovy. Samovolné zbraně jsou jako vyšší organismy, které nabyly invence vynálezců a z pouhých chytrých či důvtipných podřízených se mění v iniciátory nových taktických postupů. Vyjádřením, že se tvůrci dostávají mezi dva ohně, autoři modelu naznačují, že porážka hrozí těm, kteří brzdi růst inteligence svých zbraní, i těm, kteří ho podporují. V obou případech ztrácí sféromachie při svém rozrůstání dynamickou stabilitu, a třebaže se její další osud nedá jednoznačně předpovědět, směřuje mimo zájmy stran, které zahájily boj. Zatím je k tomuto stavu ještě daleko. Záblesky, zpozorované Eurydikou, mohly být šarvátkami vyšších bojových jednotek na periférii soustavy Dzéty. Jejich střetnutí ve vzdálenosti miliard mil od Kvinty znamená, že skutečné bitvy mohou probíhat na frontách astronomieky vzdálených od planety. Tam může být válka "horká". V budoucnu může vést i k nevypočitatelným zásahům do nitra sféromachie. Žádný znalec poclausewitzovské strategie nemůže už s jistotou očekávat vítězný závěr svého úsilí. Avšak zkušenosti strategové jsou ve vynucené situaci hráče, který nemůže vstát od stolu, protože všechno jmění vložil do hry. Právě v tom spočívá zrcadlová situace. Kdysi hlavní otázka: kdo zahájil závody, ztratila jakýkoli význam. Konflikt už nemůže prokázat mírové nebo válečné záměry bojujících stran. Hra škodí všem zúčastněným a neskončí jiným vítězstvím než Pyrrhovým.

Jak vyhlíží v této situaci naděje na kontakt? To autoři memoranda nevědí. Dokud se na kosmické šachovnici pohybují stejně silné černé a bílé figury, nepustí se do boje, jen se stále šachují. Avšak zcela nové a neznámé faktory podrobí průzkumu bojem. Kdysi takové potyčky sváděli harcovníci. Na Herma možná nezaútočila planeta, její státy, štáby, velení, mohl být napaden jako "zcela cizí těleso", jako ohromný, technický a současně neznámý tvor. Ne jako pocestný napadený lupiči, ale jako bacil napadený lymfocyty organismu.

Omezení závodů ve zbrojení jsou nepatrná. Je možná "recyklace" starých bojových družic po jejich stažení na planetu. A pro zbraně typu viroidů, mikrominiaturizovaných cizopasníků, srůstajících do molekul napájených sluneční energií, je potřebná velká konstruktérská invence, ale jen málo surovin.« V závěru Polassar, Rotmont a El Salám shrnuli svou představu o Kvintě.

»Jako produkt staletých bojů o nadvládu může být tento umělý organismus, sféromachie o poloměru sedmi miliard mil, pokládán za ústrojí napadené rakovinou. Jeho vesmírné orgány jsou více nebo méně zhoubnými metastázami konfliktu a zde přestává analogie s živým tvorem, protože ani v zárodku tento celek nebyl nikdy "zdráv" a už při početí byl nakažen antagonistickými technikami. Nemá žádné "normální tkáň" a existenci v dynamické rovnováze mu umožňují protisměrně působící "novotvary". K udržení takové specifické rovnováhy se musí uvedené systémy dokázat vzájemně rozlišit. Jakmile se kdekoli, u vnitřních nebo vnějších planet, objeví podstatně odlišné nové druhy, odzbrojí je, vyšachují nebo "konvertují" (jedná se o "janičárské" začlenění do vlastních řad) technické "bílé krvinky", které se nestarají o léčení (nemají co komu léčit), ale o zachování dynamického status quo ante fuit - čili patu. Podle toho narazil Hermes nejdříve na pozůstatky dávných bitev a potom pronikl do "minového pole", což způsobilo náhlý noční útok. Za tohoto předpokladu lze pochopit, proč nedošla odpověď na výzvy Vyslance. Pokud upuštění od kontaktu nepřichází v úvahu, je třeba všechny taktiky vypracované SETI prohlásil za nevhodné a hledat jiné, slibující pozitivní výsledek. Autoři sféromachického modelu nevědí, zda efektivní taktika existuje. Doporučují opustit připravený program a pokusit se vypracovat zcela novou strategii.«

Elaborát podepsali i Harrach s Kirstingem.

Co mohlo následovat jiného než další porada? Ačkoli Hermes už doplnil vydanou energii, Steergard pokládal za nejbezpečnější zaujmout polohu na oběžné dráze v přísluní a manévroval tak, aby loď zůstávala nad Dzétou a využila jejího žáru k vlastnímu chlazení. Poněvadž oběžná dráha byla nestabilní, vynucený tah poskytl dostatečnou tíži.

Cestou na poradu řekl Tempé Harrachovi, že kosmické lety se skládají z katastrof zažehnaných v poslední chvíli a ze schůzí.

Model sféromachie nezávislé na planetě napadl jako první Nakamura. Bojové prostředky vzdálené od Kvinty možná nepodléhají svým tvůrcům, avšak operační činnost štábů v jejich blízkém dosahu existuje dál. V opačném případě by se Gabriel nesetkal s dvoustranně koordinovaným útokem.

Oceán na severní polokouli, s bílou čepičkou polárních ledů, odděloval dvě pevniny - západní Norstrálii, dvakrát větší než Afrika, a východní Heparii, pojmenovanou tak podle svého tvaru připomínajícího játra. Podle snímků získaných během letu Gabrielu, který měl přistát u hvězdovitého útvaru na Heparii, určil Nakamura místa startu raket. Obě byla u obratníku, ale na protilehlých pevninách. Zakrývaly je mraky a při startu je neprozradil typický tryskový plamen, usoudil však, že mohly být katapultovány, nebo jejich pohon měl jen nepatrnou tepelnou složku. Ať už byly vymršťovány s mlčícími motory, nebo vzletly se studeným korpuskulárním tahem, střely se při překračování zvukové bariéry ohřály, což umožnilo odhalit horkou část jejich dráhy a zpětně vypočítat místo startu.

Protože z mraků vylétly téměř současně, dvě z východu a dvě ze západu, svědčí to o předchozí synchronizaci akce a tím o kooperaci štábů na obou pevninách.

Autoři modelu odmítli tento útok a ani Nakamura nemohl dokázat popsany průběh událostí, poněvadž atmosféra Kvinty byla plná horkých bodů, pokládaných za projevy pádů kusů ledu z pomalu se rozpadajícího prstence. Tvrdili, že Nakamura si vybral takové, které bylo možné při hodně dobré vůli připsat stopám raket.

Kvalita získaných snímků nebyla právě nejlepší, protože Hermes je přebíral od svých sond, vystřelených jako elektronické oči, a sám se skrýval za měsícem v periseléniu. Kromě toho kroužily kolem Kvinty tisíce družic jak ve směru její rotace, tak proti němu. Směr pohybu neprozrazoval jejich původ: protivníci na planetě mohli totiž vystřelovat své bojové družice v obou směrech. To, že se navzájem nesrážely ani nebojovaly, posilovalo autory "nezávislé sféromachie" v jejich přesvědčení, že válečná hra zůstává "studená" a spočívá v šachování, nikoli v ničení bojových prostředků protivníka. Kdyby se začaly vzájemně napadat, studená válka by přešla do fáze horké eskalace. Proto se podle jejich názoru drží družice obou stran v šachu. Aby mohla být zachována rovnováha sil, musí se kosmické systémy obou stran navzájem dobře rozpoznávat. Gabriel však byl veřelcem pro všechny, a byl proto napaden. Rotmont objasnil toto hledisko příkladem: dva psi na sebe vrčí, jejich vztah tedy není přátelský, jakmile se však objeví zajíc, rozběhnou se za ním společně.

Polassar se přesto přiklonil k Nakamurovi. Opravdu nevěděli, zda se chtěly Gabrielu zmocnit rakety jedné strany nebo obou, avšak přesnost útoku nasvědčovala koordinaci. Signály Vyslance na planetě nepochybně zachytili a skutečnost, že neodpověděli, ještě neznamenala nečinnost. Steergard se nevyslovil ve prospěch žádné z obou stran. Otázku, zda Gabriel podlehl útoku vedenému plánovitě z Kvinty nebo samostatně operujících raket, pokládal za vedlejší. Jde o to, že planeta odmítá kontakt, podstatné je tedy jen to, zda je možné si ho vynutit.

"Přesvědčováním ne" tvrdil Harrach. "Ani realizací původního programu. Čím víc přistávacích modulů vyšleme, tím víc bude střetů. Předělají naše vyslance na obránce, takže to stejně skončí návratem nebo bojem. Poněvadž boj nechceme a návrat nepřichází v úvahu, musíme místo mírného pošťuchování projevit rozhodnost. S gorilou se nelze přátelit, ani ji mírnit opatrným kousáním do ocasu."

"Gorila nemá ocas," poznamenal Kirsting.

"Tak s krokodýlem. Nechytej mě za slovo. Nezbylo nám nic jiného než demonstrace síly. Pokud má někdo lepší nápad, ať to řekne."

Nikdo se neozval.

"Máš konkrétní plán?" zeptal se Steergard.

"Ano."

"Jaký?"

"Kavitace měsíce. Maximální efekt a minimální škody. Z planety to uvidí, ale nepocítí. Uvažuji o tom už dlouho. GOD vše propočítal. Měsíc se rozpadne tak, že trosky zůstanou na oběžné dráze. Těžiště se nezmění."

"Proč?" ozval se dominikán.

"Protože úlomky budou kroužit kolem Kvinty po stejné dráze jako měsíc. Planeta s ním tvoří podvojnou soustavu, a protože je mnohem těžší, rotační střed soustavy je blízko ní. Nepamatuji si přesná čísla, dynamické rozložení hmot se však nezmění."

"Změní se gravitační působení," vmísil se Nakamura. "Uvážil jsi ho?"

"GOD ho uvážil. Litosférou to nehne. Nanejvýš vzroste aktivita mělkých seismických ohnisek. Příliv a odliv oceánu zeslábnou. To je všechno."

"K čemu to bude dobré?" zeptal se Arago.

"Nebude to jen demonstrace síly, ale i informace. Nejdřív je budeme varovat. Mám uvést podrobnosti?"

"Stručně," řekl velitel.

"Nechci, aby mě někdo pokládal za netvora," pokračoval rozvážně první pilot. "Už na začátku jsme jim vyslali pravidla logiky a konjunkce typu ‚Jestliže A, pak B‘, ‚Jestliže ne A, pak C‘ a tak dále. Oznámíme jim ‚Jestliže neodpovíte na naše signály, pak zničíme váš měsíc jako první varování našeho požadavku, kterým je kontakt‘. Potom zopakujeme ještě jednou všechno, co jim už sdělil Vyslanec: že jsme přišli s mírovými úmysly, a pokud jsou v nějakém konfliktu, pak zachováme neutralitu, Otec Arago si to všechno může přečíst, prohlášení visí v řídicí kabině a každý člen posádky obdržel výtisk."

"Četl jsem je," odvětil Arago. "A co bude potom?"

"To bude záležet na jejich reakci."

"Máme uvést termín?" tázal se Rotmont. "Pak půjde o ultimatum."

"Říkej tomu jak chceš. Nemusíme uvádět přesný termín, postačí, když se jasně vyjádříme, do kdy budeme vyčkávat."

"Jsou ještě nějaké jiné návrhy kromě návratu?" zeptal se Steergard. "Nejsou? Kdo je pro Harrachův projekt?"

Polassar, Tempé, Harrach, El Salam a Rotmont zvedli ruce. Nakamura váhal. Nakonec zvedl ruku také.

"Uvědomujete si, že mohou odpovědět před termínem, ale jinak než signály?" otázal se Steergard.

Všech deset členů posádky sedělo kolem velké desky, opírající se jako stůl s jednou nohou o podpůrnou konstrukci, oddělující horní, gravitační řídicí kabinu od navigační, v této chvíli prázdné. Prostor pod nimi zaplňovalo světlem a stínem jen mrkání obrazovek nad pulty podél stěn, střídavě zesilující a hasnoucí.

"Je to docela možné," ozval se Tempé. "Neumím latinsky tak dobře jako otec Arago. Kdybych sem přiletěl jen tak, ze své libovůle, nehlasoval bych ‚pro‘. My zde však nejsme desítka astronautů. Pokud na Herma po vši snaze o mírový kontakt zaútočili, znamená to, že zaútočili na Zemi, protože ta nás sem poslala. Proto má Země právo prohlásit naším prostřednictvím *Nemo me impune lacessit*."

TŘEŠTĚNÍ

Siderální operace jako jevy astronomických měřítek se s ohledem na uvolňovanou energii nemohou stát pro pozorovatele stejně pronikavým a otřesným zážitkem jako povodeň nebo tajfun. Už pouhé zemětřesení, událost ve hvězdném měřítku submikroskopická, se vymyká z rozsahu vnímání lidských smyslů. Opravdovou hrůzu stejně jako nesmírné nadšení vzbuzují v lidech události, které nejsou ani příliš gigantické, ani příliš nepatrné. Nikdo nemůže zkoumat hvězdy tak jako kámen nebo diamant. Nejmenší z hvězd, oceán oceánů věčného ohně, se už ve vzdálenosti miliónu kilometrů mění ve žhavou stěnu sahající od obzoru k obzoru, při dalším přiblížení ztrácí jakýkoli tvar a rozpadá se v chaotické víry oslepičivých plamenů a jen z velké dálky se chladnější místa chromosféry mění ve sluneční skvrny.

Stejná zákonitost, znemožňující pocítit nadměrné zážitky, platí ostatně i pro mezilidské vztahy. Můžeme; soucítit s utrpením jedince, rodiny, avšak záhuba tisíců nebo miliónů bytostí je matematickou abstrakcí, jejíž existenciální náplň nelze obsáhnout.

Proto kavitační rozbití nebeského tělesa, planety či měsíce, je skromným představením probíhajícím nejen s ospalou pomalostí, ale svým tichým a lenivým průběhem vyhlíží jako hrané, zvláště když k jeho bezpečnému sledování je nezbytný dalekohled nebo obrazovka monitoru. Siderální chirurgové pozorují postupující explozi filtry postupně nasazovanými na objektivy, aby mohli přesně sledovat fáze rozpadu. Díky tomu obraz, střídavě promítaný v monochromatických pásmech spektra, kdy je jednou žlutý jako sláma a jindy červený jako rumělka, působí dojmem kaleidoskopické zábavy, a ne katastrofy přesahující lidské míry.

Do hodiny nula Kvinta mlčela. Kavítaci měsíce mělo vyvolat osmnáct střel, blížících se zdálky k rovině jeho rovníku po křivkách nazývaných evolventy.

Ukázalo se však, že GOD měl bohužel pravdu, když zařadil tuto operaci mimo oblast zaručených propočtů. Kdyby všechny hlavice zasáhly kůru pouštní oběžnice pod stejným úhlem, kdyby se po proražení tunelů setkaly v blízkosti jejího těžkého jádra, kdyby s přesností naprogramovanou na sekundy změnilo toto dosud neztuhlé, polotekuté jádro v plyn, pak by se trosky rozbitého měsíce, vedle nichž je Himálaj kamínkem, rozběhly po dosavadní oběžné dráze a rázová vlna náhle uvolněné energie by způsobila jen mírné zemětřesení a vrhla oceán na kontinentální šelf v dlouhých vlnách tsunami.

Do operace se však vmísila Kvinta. Tři Hermovy střely, blížící se k měsíci z planetární strany, srazily těžké balistické rakety a změnilo je ve žhoucí plynová oblaka, což vedlo k předčasnému vzplanutí jejich siderálních náloží. Tím nedošlo k plánovanému současnému nasměrování všech výbuchů do měsíčního středu a kavítace proběhla mimo něj. Část jižní kůry a obrovských balvanů se zřítíla na Kvintu a zbytek, asi šest sedmin hmoty, přešel na vyšší oběžnou dráhu. Došlo k tomu proto, že siderátory měly proniknout kůrou k jádru po spirálách, tedy ty od Kvinty měly tlačit pukající těleso k planetě a ty z druhé strany ke slunci. Protože byly zničeny právě ty, které měly chránit planetu od záplavy meteoritů, po mnoha eliptických drahách spadlo na Kvintu asi sto trilionů tun hornin. Část shořela v atmosféře, avšak největší kusy vážící triliony tun dopadly v širokém roji do oceánu a okrajem zbombardovaly pobřeží Austrálie. Úlomek měsíce zasáhl planetu do boku jako kulka vystřelená pod ostrým úhlem.

Dvě setiny sekundy po vzplanutí kavitačních hlavíc zakryl celý měsíc tak hustý žlutý oblak, že vypadal jako oteklý. Potom se neobyčejně pomalu, jako ve zpomaleném filmu, začal rozpínat a rozpadávat na nepravidelné kusy jako pomeranč trhaný neviditelnými drápy; z puklin v kůře tryskal v dlouhých výstřících oslepujivě planoucí žár podobný slunečnímu. V osmé sekundě kavítace hořící hloubka rázových vln změnila rozervaný měsíc do podoby ohromného ohnivého keře. Tryskající záře zastínila nejbližší hvězdy. V gravitační řídicí kabině před obrazovkami všichni strnuli, přímo ztuhli. Byl slyšet jen tikot chronometrů odpočítávajících postup lunoklasmu, z ohnivého klubka vylétaly prachem zamlžené Alpy, Kordillery i Vesuvy, tříštící se jako dělové kartáče - až se celý tento příšerný oblak začal zvolna natahovat a jeho počáteční keřově kulový tvar se měnil, prodlužoval - nebylo ani třeba sledovat přístroje, aby každý poznal, že za několik hodin začne měsíc padat na planetu. Navíc ji zasáhl daleko od ledového prstence a teprve kolem půlnoci zbloudilý roj úlomků prošel ledovou plochu nad atmosférou ve srážkách jiskřících jako ohňostroj.

Tak se demonstrace síly změnila v kataklyzma.

VESMÍRNÁ ESCHATOLOGIE

Odpoledne následujícího dne pozval Steergard do své kajuty Nakamuru a oba piloty. Hned po katastrofě vzletl Hermes plným tahem nad ekliptiku, aby se vyhnul spoustám měsíčních úlomků a po parabole zamířil ke slunci. Přitom vypouštěl a zanechával za sebou rádiové sondy a retranslátory. Vysílaly zprávu s vysvětlením, že Kvinta na sebe svrhla zbytky rozbitého měsíce sama, protože salva balistických raket narušila kavítaci, což ve svých důsledcích vedlo k zasažení planety.

Tyto důsledky, patrně i pouhým okem, ačkoliv loď už ztrojnásobila svou vzdálenost od Kvinty, byly úděsné. Z epicentra v oceánu se rozběhly vlny tsunami. Spousty vod, stonásobně převyšující nejvyšší příliv, zalily nejdřív blízké východní pobřeží Heparie a v tisícimílové šíři zatopily její rozlehlé nížiny. Oceán pronikl do nitra pevniny a vrátil se jen zčásti, vytvořil tam jezera o velikosti moří, protože silná deska litosférického pláště se promáčkla a vzniklé prolákliny zatopila voda.

Současně biliony tun vodních mas vytryskly kypící pěnou nad stratosféru a zakryly celou planetu neproniknutelnou clonou mraků. Nad ní se leskl ve slunci ledový prstenec, tenký jako břitva.

Steergard požádal Nakamuru o výsledky spinoskopie, zajišťované nepřetržitě od začátku lunoklasmu.

Dal totiž vystřelit a uvést na protilehlé oběžné dráhy kolem Kvinty velké magnetotronové agregáty, opravdové molochy se siderálními napáječi, každý o váze sedmi tisíc tun, a na ochranu před možným útokem je obklopil gravitačními clonami. Šlo o bombové gracery jednorázového použití k anihilaci asteroidů, na které mohl Hermes při letu ke Kvintě narazit. Při své subsvětelné rychlosti se nemohl manévrováním vyhýbat překážkám, přesahujícím odolnost ochranných štítů.

Ještě než Nakamura přednesl výsledky spinoskopie, zeptal se Steergard náhle druhého pilota, odkud zná prastarý latinský citát Nemo me impune lacessit, kterým uzavřel poslední poradou.

Tempé si nevzpomínal.

"Pochybuji, že jsi byl filolog. Nejspíš jsi četl Poa. Kád' Amontillado."

Na tato Steergardova slova pilot jen bezradně potřásl hlavou.

"Poe? Ten spisovatel fantastických povídek? Dost pochybuji. Ostatně si nevzpomínám na svou četbu... před Titanem. Je to důležité?"

"To se teprve ukáže. Zatím toho nechme. Co výsledky?"

Nakamura ještě nestačil otevřít ústa, když Steergard dodal:

"Byla aparatura napadena?"

"Dvakrát. Gracery zničily několik desítek raket. Holenbachovské ohyby přerušily příjem spinogramů bez ovlivnění obrazu."

"Odkud rakety startovaly?"

"Ze zasažené pevniny, avšak mimo vlastní pásmo katastrofy."

"Přesněji."

"Ze čtyř míst horského hřbetu, patnáct stupňů pod polárním kruhem. Síla jsou podzemní a zakrytá imitací skály. Takových sil je tam víc. V poledníkových pásmech zasahují až k obratníku. Snímkování jich objevilo přes tisíc. Určitě je jich víc, nejlíp však byla pozorovatelná ta v kolmém směru k impulsnímu poli. Planeta se otáčí, pole však zůstává nehybné. Při nepřetržité spinoskopii by vznikl nepoužitelný obraz, jako kdyby se rentgenovaný člověk při snímkování otáčel. Proto jsme přešli na momentkovou tomografii v mikrosekundách. Zatím jsme získali přes deset miliónů snímků. Chtěl jsem počkat do konce, tedy do dokončení úplné otočky Kvinty, a teprve potom předat všechny filmy GODu..."

"Rozumím," dokončil za něj Steergard. "GOD ještě nedostal a neposoudil snímky?"

"V úplnosti ne. Stačil jsem jen zběžně prohlédnout hodinové soubory tomogramů."

"Tedy přece něco! Poslouchám."

"Nejlíp bude, když si nejostřejší spinogramy prohlédnete sám. Slovní popis nemusí být objektivní. Skoro všechno, co je na filmech, umožňuje určitou interpretaci, ale ne zaručenou diagnózu."

"Dobrá."

Vstali. Nakamura zasunul kazetu do videa a jeho obrazovka se rozsvítila. Běžely přes ni rozmazané třaslavé šmouhy. Fyzik chvíli ladil, obraz potemněl, až nakonec spatřili kruhové spektrum s černou kulatou skvrnou uprostřed a nepravidelně světlejším okolím. Nakamura posunoval obraz, až se vypouklý povrch planety ocitl ve spodní části obrazovky. Černou neprůzračnou křivku litosféry opisovala bělavá mlha, nejhustší v místě dotyku s horizontem: atmosféra s mikroskopickými vločkami mraků. Fyzik přeladil spektrum, posunoval je od lehkých ke stále těžším prvkům. Atmosférické plyny zmizely jako sfouknuté a dosud neproniknutelná černá kontinentální desky se začala rozjasňovat.

Tempé stál mezi Harrachem a velitelem, vpitým pohledem do obrazovky. S planetární spinoskopií se seznámil ještě na palubě Eurydiky, avšak snímky s použitím takové energie dosud neviděl. Astronomický nukleoskop zachytí planetu do misky magnetických polí vysoké intenzity, rovnající se v maximu impulsů magnetosféře mikropulsaru. Planeta je prozářena naskrz a vznikající obrazy, vytvářené rezonancí atomových spinu, lze řezat čili tomografovat soustředěním řízeného pole na jednotlivé slupky planety. Začíná se na povrchu a postupuje se do hloubky, ke stále žhavějším vrstvám pláště a jádra.

Stejně jako mikrotom řeže ztuhlé tkáně, aby šly prohlížet pod mikroskopem, tak nukleoskop umožňuje tvorbu snímků ukazujících vnitřní atomovou strukturu jednotlivých vrstev nebeského tělesa, nedosažitelnou radiolokací ani neutronovou sondáží. Pro radiolokátory je planeta zcela neprůhledná, pro neutrinové paprsky příliš průzračná, takže kromě magnetokontinuální mnohapólové spinoskopie nic jiného neumožňuje nahlédnout do nitra vesmírných těles, i když jen chladných, jako jsou měsíce a planety.

Tempé o tom přečetl hodně. Dálkově soustředěvané magnetické potenciály ladí spiny atomových jader podél siločar a po vypnutí pole uvolňují jádra vnucenou energii. Každý prvek Mendělejevovy tabulky přitom kmitá specifickou rezonancí. Obraz zachycený snímačem se stává nukleárním portrétem řezu, ve kterém úlohu bodů běžného tiskařského rastru plní sextilióny atomů. Kladnou stránkou nukleoskopie

velkých energií je neškodnost pro prozařované hmotné objekty včetně živých bytostí, negativní pak to, že při takových energiích nelze skrýt jejich zdroj.

Podle doporučení fyziků odfiltroval GOD ze snímků každého řezu spinogramy prvků zvláště vhodných pro technické využití. Tento výběr vyplýval z celkem opodstatněných a navíc jediných předpokladů, které věděli: z částečné obdoby kvintské a pozemské technosféry. Do hlubin kůry prozařované planety pronikala nevýrazná síť sloučenin vanadu, chromu, platiny a dalších těžkých kovů, například osmia a iridia. Měděné nitky pod povrchem připomínaly kabely. Spinogramy oblasti zasažené lunoklasmem ukázaly chaotická mikroohniska devastací a průřez hvězdovitěho útvaru nazývaného Medúza vyhlížel jako chaotický náplav se stopami transuranů. Objevil se tam i vápník. Na ruiny obytných domů ho bylo příliš málo; sedimenty se v půdě nevyskytovaly vůbec a vznikl tedy názor, že jde o pozůstatky miliónů živých bytostí, které zasáhlo před smrtí nebo po smrti radioaktivní zamoření. Značné procento vápníku bylo totiž izotopem vznikajícím jen v kostrách ozářených obratlovců. Toto zjištění, i když jen jako nejistá stopa, obsahovalo při vši své ukrutnosti špetku naděje. Až dosud nevěděli, zda se obyvatelstvo Kvinty skládá ze živých bytostí, nebo třeba z nějakých nebiologických automatů, dědiců vymřelé, kdysi živé civilizace. Nedala se vyloučit makabrozní hypotéza, že závody ve zbrojení, které vyhladily život a zahynaly jeho zbytky do kryptů nebo jeskyní, pokračují prostřednictvím jeho mechanických dědiců.

Právě toho se už od prvního střetnutí obával Steergard nejvíc, i když se o tom moc nešířil. Pokládal za možné, že stroje nahradily v průběhu staletých válek živou sílu nejen ve vesmíru, jak se o tom už přesvědčili, ale i na planetě. Bojové automaty bez pudu sebezáchovy, určené k sebevražedným bojům, by těžko mohly být přístupné jakékoli dohodě s vesmírným vetřelcem. I tak by jim ale mělo záležet na sebezáchově, a vojenské štáby, třebas plně komputerované, jejichž jedinou direktivou je získání strategické převahy, by se proto rovněž nedaly vmanévrovat do úlohy vyjednavačů.

Ve srovnání s tím tu byla přece jen naděje na dohodu živých s živými, byť nepatrná. Optimismus vyplývající z prohlídky spinogramů, z možného průzkumu hekatombly koster podle poměru vápníku k jeho izotopu, byl hodně skromný. Stěží by se dal nazvat alespoň zbožným přáním. Když piloti s velitelem naslouchali Nakamurovi, který provázel kritické snímky svým výkladem (a varováním, že jde většinou o domněnky), ozval se zvonek interkomu. Velitel zvedl sluchátko.

"Steergard."

Slyšeli hovor, avšak nerozeznávali slova. Po skončení hovoru Steergard hodnou chvíli mlčel.

"Dobře. Hned? Ano. Čekám."

Odložil sluchátko, obrátil se k ostatním a pronesl:

"Arago."

"Máme odejít?" otázal se Tempé.

"Ne. Zůstaňte."

A téměř bezděky mu vyklouzlo z úst:

"To nebude z pověď."

Dominikán přišel v bílém oděvu, i když ne řádovém. Měl na sobě dlouhý bílý svetr, a tmavá šňůrka kolem krku svědčila o tom, že má na prsou křížek. Při pohledu na přítomné se zastavil ve dveřích.

"Netušil jsem, že je porada..."

"Posaďte se, důstojnosti. To není porada. Doba sněmů s hlasováním skončila."

A jako by i jemu zazněla tato slova příliš ostře, dodal:

"Tohle jsem si nepřál. Fakta jsou však tvrdší než má přání. Posaďte se. Všichni."

Usedli; ačkoli svá slova doprovodil úsměvem, jednalo se o příkaz. Mnich se zřejmě připravil na rozmluvu mezi čtyřma očima. Možná se ho také dotkla kategoričnost Steergardových slov. Astrogátor, který uhádl důvody jeho váhání, řekl:

"C'est le ton qui fait la chanson. Já jsem tu hudbu nesložil. I když jsem to zkoušel, ale pianissimo."

"Zazněla z jerišských trub," odpověděl mnich. "Ale snad už bylo hudebních parafrází dost."

"Samozřejmě. Nehodlám se vymlouvat. Před hodinou jsem hovořil s Rotmontem a znám obsah rozhovoru - exegeze - ne, řekněme rozhovoru, který vyvolal GOD. Týkal se... astrobiologie."

"Nejen jí," poznamenal dominikán.

"Vím. Proto se ptám, v jaké roli vystupujete: jako lékař, nebo jako papežský nuncius?"

"Nejsem nuncius."

"Z hlediska vůle Petrova trůnu jistě. In partibus infidelium. Nebo možná in partibus daemonis. Říkám to v souvislosti s památným výrokem nikoli doktora astrobiologie, ale otce Araga na Eurydice u Bar Horaba. Byl jsem tam, slyšel a zapamatoval si. A teď poslouchám."

"Vidím tu snímky, jejichž smysl mi vysvětlil Rotmont. Za můj příchod opravdu může GOD."

"Vápníková hypotéza?" otázal se velitel.

"Ano. Rotmont se ptal, zda čára ve spektru určitých bodů odpovídá izotopu vápníku. GOD to nemohl vyloučit."

"Znám podrobnosti. Pokud to byly kosti, musely jich být milióny. Hory mrtvol."

"Kritickým místem je velká aglomerace, nepochybně sídlo Kvint'anů," řekl mnich. Byl bledší než jindy.

"Stěží šlo o zvěřinec o průměru padesát mil. Došlo tedy ke genocidě. Hřbitov není právě příznivá scéna pro událost, která nemá v našich dějinách obdobu. Otcům projektu SETI nešlo o kontakt s rozumem na bitevním poli zavaleném mrtvolami domácích obyvatel."

"Situace je mnohem horší," odvětil Steergard. "Ne, nepřerušujte mě. Opakuji, že došlo k něčemu horšímu, než je katastrofa vyvolaná souhrou nikým nezamýšlených náhod. Spektrální čáry mohou pocházet od izotopů kostního vápníku. To nemůžeme stoprocentně vyloučit. Řekl jsem, že planeta může odpovědět na naše ultimatum před uplynutím termínu jinak než signály. Z jejich hlediska, charakterizovaného krajní podezřívavostí, mohl získat prioritu protiútok. Nepřipouštěl jsem však, že kavitovaný Měsíc stáhnou úmyslně na sebe. Stali jsme se lidojedy podle výroku jednoho italského kacíře, že při přemíře ctnosti vítězí síla pekla."

"Jak tomu mám rozumět?" tázal se užasle Arago.

"Jako zákonům fyziky. Vyhlásili jsme rozbití Měsíce jako důkaz převahy a ujistili je, že tato siderální operace jim nezpůsobí škodu. Jejich znalci nebeské mechaniky věděli, že nejsnadněji lze rozbít planetu zvýšením tlaku v jejím jádru. Věděli, že jen výbuch přesně v těžišti měsíce nezmění dráhu vzniklých trosek. Kdyby zachytili naše siderátory ze strany směřující ke slunci nebo v místě tečny k oběžné dráze, rozervané masy by vylétly na vyšší oběžnou dráhu. Pouze zachycení našich střel z polokoule přivrácené ke Kvintě mohlo či vlastně muselo nasměrovat důsledky nesymetrické kavitace proti nim samým."

"A tomu mám věřit? Tvrzení, že naším prostřednictvím chtěli spáchat sebevraždu?"

"To netvrdím já, ale fakta. Uznávám, že takový výklad jejich postupu vypadá nesmyslně, ale rekonstrukce průběhu katastrofy dokazuje, že je oprávněný. Spustili jsme lunoklasmus v okamžiku, kdy v Heparii slunce vycházelo a v Norstrálii zapadalo. Balistické střely namířené proti našim siderátorům vyletěly z části Heparie nalézající se ještě za terminátorem, tedy v noci. Potřebovaly pět hodin, aby dolétly do periselénia a srazily se s našimi raketami. Abychom je nemohli včas zničit, uvedli tyto střely na takovou eliptickou dráhu, aby z ní mohly sestoupit k měsíci asi dvanáct minut před lunoklasmem. Nedá se to nazvat jinak: jejich střely číhaly na naše v oblouku elipsy, který je nejdál od Kvinty a nejbližší měsíci. Všechny vyrazily k našim kavitátorům, které jsme nechránili, protože jsme takovou protiakci nepokládali za možnou. Sám jsem se zpočátku domníval, že katastrofu způsobil chybný výpočet Kvint'anů. Analýzy průběhu událostí však vylučují omyl."

"Ne. Nechápu to," řekl Arago. "Ačkoliv... okamžik... má to znamenat, že se jedna strana pokusila odrazit úder na druhou?"

"To by ještě nebylo nejhorší," odpověděl Steergard. "Z hlediska generálního štábu je za války výhodný a oprávněný každý manévr, který uškodí nepříteli. Protože však nemohli znát výkon našich kavitátorů, začátek lunoklasmu ani počáteční rychlost rozpadlých kusů měsíce, museli počítat s tím, že skaliska zasáhnou i jejich vlastní území. Divíte se a nevěříte, důstojnosti? Physica de motibus coelestis je v tomto sporu korunným svědkem. Zkuste na věc pohlédnout z hlediska, štábních důstojníků stoleté války. Zjevil se vesmírný vetřelec s myrtovými ratolestmi, který hodlá navázat srdečné vztahy s cizí civilizací, a místo aby na útok odpověděl útokem, usiluje o mír. Nechce útočit? Tak je ho k tomu třeba donutit! Copak se lidé dozvědí, co se vlastně stalo? Po masakru budou těžko pochybovat o vládním tvrzení, že jde o bezohledného a krutého agresora. Nezničil snad města? Nebombardoval snad všechny kontinenty a nerozbil za tím účelem měsíce? Vlastní oběti? Půjdou na vetřelcův účet. Pokud jsme spoluviníky, tedy jen zásluhou naší umírněnosti, protože jsme nepředpokládali takový obrat událostí. Návrat po těchto

událostech by zanechal na planetě pověst o naší výpravě jako o zkoušce vražedné invaze. A proto neustoupíme, důstojnosti. Sázka této hry byla už od počátku vysoká. Oni ji zvýšili tak, že nás donutili hrát dál..."

"Kontakt za každou cenu?" tázal se bílý dominikán.

"Za tu nejvyšší, na kterou stačíme. Protože jsem vás jako apoštolského vyslance zaskočil výrokem, že na palubě už skončilo období demokracie a hlasování, putování od Annáše ke Kaifášovi, pokládám za svou povinnost vysvětlit, proč po převzetí výlučného velení, a tím i veškeré odpovědnosti za nás i za ně povedu tuto hru až do konce. Mám?"

"Poslouchám."

Steergard přistoupil ke skříni zapuštěné do stěny, a zatímco hledal v poličkách, pokračoval:

"Myšlenka nelokální války přenesené do vesmíru mě napadla po zachycení vraků za Juno. Ostatně nenapadla jen mne. Podle zásady *primum non nocere* jsem o ní nemluvil, abych nenakazil posádku defetismem. Z historie dávných výprav, například Kolumbových nebo polárních, víme, jak snadno může být izolovaná skupina skvělých lidí ohrožena jedincem, zejména když spoléhají na to, že je lepší než ostatní. Proto jsem probíral nejhorší možnost jen s GODem. Tady jsou záznamy z těch diskusí." Z plyšové krabičky podobné klenotnickým schránkám na šperky vyňal několik paměťových krystalů a jeden z nich vsunul do otvoru reproduktoru. Ozval se jeho hlas.

"Jak máme navázat spojení s Kvintou, jestliže tam jsou bloky zapletené do dlouhých válek?"

"Udej meze rozhodovacího prostoru. Bez vstupní charakteristiky je strategicky nevyčíslitelný."

"Předpokládej dva a potom tři protivníky s obdobnými bojovými potenciály, s mezi zničení při horké eskalaci."

"Údaje stále nejsou dostatečné."

"Udej extrémní odhad v nenumernickém přiblížení."

"Hodnoty aproximací také nelze určit."

"Přesto udej stochastickou váhu souboru alternativ."

"To vyžaduje dodatečné předpoklady. Budou libovolné a nedokazatelné."

"Vím. Spust'."

"K oběma stranám na protilehlých pevninách vyslat dva vysílače v atmosférickém infračerveném okně s bodově ostrou kolimací. Oba s antiradarovou kamufláží a automatickým naváděním na planetární radiostanice. Tato taktika pokládá za skutečné to, co je nejisté. Už v první větě. Protivníci se mohou na ovládaném území navzájem překrývat plošně i výškově."

"Jak?"

"Například tak, že vstoupili do atomové doby zastrášovacímí taktikami a hrozbou útoku nebo odvety si navzájem brali obyvatelstvo protivníka na mušku jako rukojmí, potom vytvořili prostředky prvního úderu i protiúderu a po zbrojním nasycení přešli do podzemí. Mohou sídlit hluboko pod povrchem v mnoha vytesaných a opevněných patrech. Nad atmosférou to může být stejné."

"Znemožňuje expanze tohoto druhu kontakt?"

"V navržené taktice ano, protože při podobném rozložení nenalezne kontakt izolované adresáty."

"Předpokládej, že se navzájem nepodkopávají."

"Kudy mám vést hranici mezi protivníky?"

"Středem oceánu po poledníku."

"To je nejjednodušší, ale příliš svévolné."

"Spust'."

"Předpokládám vyslání sond, vysílání signálů a převzetí pošty. Obdrželi předané kódy a rozluštili je. Za těchto předpokladů vzniká v extrému rozdvojení. Buď pošleme oběma stranám tentýž návrh na kontakt se zárukou neutrality pravdivý, nebo falešný."

"To znamená buď sdělit každé straně, že se současně obracíme na protivníka, nebo tvrdit, že ke kontaktu vyzýváme pouze ji?"

"Ano."

"Zjistí riziko obou možností."

"Pravdomluvnost poskytuje lepší šance při chybném adresování a horší naději při chybném adresování."

Lež poskytuje větší šance při správném adresování a menší šance při správném adresování."

"To je přece čirý rozpor."

"Ano. Prostor hry nelze extrémově kvantovat."

"Uved' příčinu rozporu."

"Blok, ujištěný o výlučnosti kontaktu s námi, bude nakloněn příznivě pod podmínkou, že sám dokáže ověřit tuto výlučnost nezávisle na našem sdělení. Pokud však dojde k závěru, že druhý blok zachytil naše poselství nebo, což je ještě horší, pokud zjistí naši licoměrnost, naděje na dorozumění klesne na nulu. Může nastat i záporná pravděpodobnost kontaktu."

"Záporná?"

"Odmítnutí znamená nulu. Zápornou hodnotu připisují odpovědím, které nás budou dezinformovat."

"Příprava pastí?"

"To je docela možné. Rozdvojení se tu dál rozvětjuje. Past může připravit buď jedna strana, nebo obě nezávisle na sobě, nebo uzavrou spojení, pokud dojdou k závěru, že uzavřením dočasněho kooperačního příměří za účelem našeho zničení nebo odvrácení od kontaktu riskují méně než pokusem o sólový kontakt s Hermem."

"A jak je tomu se současným separátním kontaktem?"

"Podstatou takové varianty je rozpor. K dosažení této paralelnosti musíš adresátům věrohodně garantovat naši neutralitu. Dáváš slovo, že dodržíš slovo. Takové tvrzení se nemůže samo potvrdit. Jde o typickou antinomii."

"Kde jsi vzal váhu rozhodovacích variant?"

"Z tvého předpokladu, že na planetě jsou jen dva hráči ve vzájemném šachu. A z toho, že dodržují pravidlo extrému. Výhrou je pro ně udržení status quo ante fuit, pro nás pak kontakt jako východ ze slepé uličky."

"A přesněji?"

"To je prosté. Uvažuji dvě impéria - A a B. Optimální varianta rozvětvení z našeho hlediska: oba adresáti vstupují s námi do kontaktu a každý z nich je přesvědčen, že má na nás monopol. Pokud alespoň jeden není o této výlučnosti přesvědčen, bude monopol pokládat za pochybný. Tehdy podle pravidel extrému učiní druhému nabídku na uzavření spojení proti nám, neví totiž, jaká je naděje na spojení s námi. To je samozřejmé. Tím, že znají vlastní dějiny, znají i pravidla vzájemných konfliktů, zato pravidla našich konfliktů jsou jim zcela neznámá. Pokud nabídneme kterékoli straně spojení, nebude důvěryhodné. Primo: nabídka našeho spojení oběma protivníkům je absurdní. Secundo: spojením s jednou stranou ji podporujeme. Současně si tím znepřátelíme druhou a sami nezískáme nic kromě vtažení do probíhajícího boje. Takovou strategii kontaktu si může zvolit jen civilizace idiotů, což je málo pravděpodobné i v měřítku metagalaxie."

"Jistě. Mohou se dočasně spojit proti nám. Jaká hra tím vznikne?"

"Hra s nestanovenými pravidly. Pravidla budou vznikat a měnit se podle průběhu hry. Nevíme tedy, zda funkce odplaty má kladnou hodnotu. Celkově bude hra nejspíš nulová, protože žádný hráč včetně nás nevyhraje. Všichni zaznamenají ztrátu."

"Riziko nelze vyloučit. Ale kdy je minimální?"

"Nemám dost údajů."

"Zkus to bez nich."

"Vybíjení frustrací neřešitelnými úkoly není v rozsahu mých matematických schopností. Nechtěj po mně nemožné, veliteli. Stromeček hledání není Stromem poznání."

V tichu, které nastalo po posledních slovech GODu, vložil Steergard do reproduktoru druhý krystal se slovy, že jde o úryvek dialogu s GODEm bezprostředně po lunoklasmu. Opět uslyšeli hlas stroje:

"Předtím bylo riziko nevypočitatelné. Ted' nabylo charakteru transfinální neboli nepřepočitatelné množiny. Řešení je jen v návratu."

"Můžeme je donutit ke kapitulaci?"

"Teoreticky ano. Například postupným ničením jejich bojové technosféry."

"Destrukci všech bojových prostředků v celém prostoru Dzéty?"

"Ano."

"Jaká je naděje kontaktu při takovém postupu?"

"Minimální při neoptimističtějších předpokladech: že naše čerpání siderální energie bude probíhat bez poruch; že Kvint'ané budou pasivně přihlížet loupání slupek z jejich vesmírné automachické cibule a že po likvidaci těchto slupek zastaví zbrojení. V kategoriích hry by to byl zázrak, podobný tomu, jako když hlavní výhru v loterii získá někdo, kdo si nekoupil žádný los."

"Uved' varianty odzbrojení jejich technosféry bez zázraků."

"Křivka bude mít nejméně dvě sedla. Buď se nám postaví ofenzivně či defenzivně, nebo pacifikační destrukce studené sféromachie přihřeje konflikt trvale doutnající na planetě a zavedeme je tak do totální války."

"Lze částečně zničit jejich vesmírnou automachii bez narušení rovnováhy sil na planetě?"

"Ano. K tomu je třeba ničit jejich orbitální bitevní prostředky, jakmile se určí jejich příslušnost, neboli redukovat vesmírný válečný potenciál protivníků stejnou měrou, aby nebyla narušena dynamická rovnováha sil protivníků. Vyžaduje to dvě věci: že zjistíme dosah, v němž ovládají své vesmírné zbraně, čili poloměr účinnosti jejich velení, že rozpoznáme bojové systémy nejdřív mimo tento poloměr a že je zlikvidujeme. Po zničení automachického obvodu budeme tuto civilizaci oslabovat uvnitř sféry, kterou ještě ovládá. In abstracto to lze. Pokud však uděláme chybu v rozpoznávání, co kdo ovládá ve vnitřní sféře čili v prostoru jejich operačních vlivů, vyostříme konflikt na planetě, protože oslabíme jednu stranu a tak posílíme druhou. Tím budou vehnání protivníci z nestabilní rovnováhy závodů ve zbrojení do totální války. Vzdalujeme se však realitě, veliteli. Toužíš přece po úspěchu."

"Samozřejmě."

"V čem má spočívat tvůj úspěch? V kontaktu? V tomto modelu se takové pojetí úspěchu nedá vymezit. Nezávisí jen na tom, zda Hermes dokáže kromě sféromachie zničit všechny bojové prostředky, vysílané neustále do vesmíru."

"Povedeme válku zprostředkovaně, nebudeme napadat je, ale jejich zbraně. Nemáme jistotu, že zapojením nové techniky do boje neovládnu zdroje, které vlastníme my: siderální."

"Předpokládej, že to nestihnou."

"Ano. Kromě popsatelných faktorů, jako jsou nejasná technika a rozhodnutí shodná s logickooptimalizačními propočty, rozhodují o reakcích Kvint'anů i iracionální faktory, o kterých nevíme nic. Víme však, jaký význam měly právě tyto faktory v dějinách Země."

Nahrávka této rozmluvy skončila. Po chvíli ticha uslyšeli další Steergardův dialog se strojem:

"Provedl jsi simulaci systémových struktur?"

"Ano."

"Ve všech předpokládaných variantách těchto struktur i jejich konfliktů?"

"Ano."

"Jakou hodnotu má součinitel rozdílu těchto struktur pro naši hru o dorozumění? Uved' rozdělení statistické váhy nebo modální distribuci vlivu rozdílů na šanci na kontakt."

"Součinitel se rovná jedné."

"Pro všechny varianty?"

"Ano."

"Znamená to, že rozdíly v soustavách protivníků nemají žádný význam?"

"Ano. Technomachická evoluce živená trvalým konfliktem se stává proměnnou nezávislou na systémech tohoto typu, poněvadž tuto evoluci formuje struktura konfliktu, nikoli společenská struktura. Přesněji řečeno: v časných fázích konfliktu se systémové rozdíly promítají do taktiky psychologické propagandy, diplomacie, diverze, vyzvědačství a závodů ve zbrojení. Dělení rozpočtu na vojenský a nevojenský je funkcí množiny argumentů s hodnotami závislými na struktuře systému. Rostoucí úsilí o získání převahy v konfliktu vyrovnává rozdíly v této množině. Tím se sbližují strategie protivníků. Dochází k zrcadlovému efektu. Nelze přemluvit zrcadlo, aby odrazilo jen některé postavy. Jakmile je překročen strop efektivnosti odzbrojení, další úsilí o převahu likviduje závislost strategií protivníků na rozdílech jejich systémů. Ukazuje se, že tato závislost je stejná jako vliv lidských svalů na odpálení balistické rakety. V paleolitu, pravěku i středověku svalnatější soupeř zvítězil nad slabším. V atomové době může stiskem příslušného tlačítka odpálit raketu i dítě. Kvint'ané svou strategií už neovládají obranu. Naopak, strategie

ovládá je. Pokud narazila na rozdíly systémů, podřídila si je až do sjednocení. Kdyby k tomu nedošlo, konflikt by skončil vítězstvím jedné strany. Aktivita sféromachie tomu odporuje."

"Uved' optimální pravidla hry o kontakt při takové diagnóze."

"Planetární velitelská centra vědí, že katastrofu způsobilo zachycení našich kavitátorů. Takovou akci mohla uskutečnit jen ona."

"Znamená to, že jim sféromachie podléhá od vzdálenosti oběžné dráhy měsíce od Kvinty?"

"Nemusí. Hranicí jejich operačního dosahu nemusí být koule s povrchem ostře odělujícím sféru dohody."

"Odvodíš z toho něco o personálním složení štábů?"

"Rozumím. Myšlenka nebiologických štábů, kterou se obírají někteří členové posádky a která znamená mrtvou planetu s počítači bojujícími po záhubě Kvint'anů, je absurdní. Počítače jsou sice bez pudu sebezáchovy, ale jednají racionálně. To znamená, že dodržují rovnováhu s velkým prognostickým předstihem. Mohou bojovat do té doby, dokud existuje alternativa účinného boje. Jakmile se funkcí ceny v koncovce hry stane naprostá záhuba, rovnováha klesne na nulu. Koncepti šílených počítačů odmítám. Ostatně spektrální a spinogramové stopy naznačují existenci i živých bytostí."

"Dobrá. Tedy?"

"Ve štábech nechybějí počítače, jsou tam však i Kvint'ané. Důsledky lunoklasmu se jich nedotkly: v konfliktu takového měřítka a takového trvání není nic chráněnějšího než štáby. Víš přece, že lidské ztráty nejsou pro velitelství argumentem nutícím k navázání kontaktu."

"Dokaž to."

"Jak si přeješ. Nastal čas nazývat věci pravým jménem. Nepřímý tlak nestačí. Musíš jednat přímo, veliteli."

"Pohrozit štábům?"

"Ano."

"Masovým úderem?"

"Ano."

"Zajímavé. Pokládáš zabití rozumných bytostí, které se nechovají rozumně, za nejlepší způsob, jak s nimi navázat kontakt? Máme snad přistát na planetě jako archeologové civilizace, kterou jsme vyvraždili?"

"Ne. Musíš pohrozit siderálním útokem přímo na planetu. Viděli, jak se rozpadl jejich měsíc."

"To je přece blufování. Když obnovíme požadavek kontaktu, nemůžeme současně zničit potenciální partnery pro rozhovor. To není obtížné pochopit. Hrozbu správně budou považovat za planou."

"Hrozba nemusí být úplně planá."

"Narušit prstenec?"

"Veliteli, proč místo spánku diskutuješ po nocích se strojem, když sám víš, co je třeba dělat?"

Reproduktor ztichl. Steergard zastrčil do štěrbinu další krystal.

"Prosím o trpělivost," pronesl. "To je poslední rozhovor."

Rozsvítila se modrá kontrolka. Opět poznali GODův monotónní hlas.

"Mohu tě potěšit, veliteli. Zkoumal jsem stabilitu sféromachie extrapolací do budoucnosti až k hranici prognostické jistoty. Bez ohledu na počet protivníků a rozsah bojového prostoru, tato civilizace zahyne. Nejjednodušším modelem je domek z karet. Nemůže být libovolně vysoký. Nakonec spadne, jak je zřejmé i bez výpočtů."

"Domek z karet? A konkrétněji?"

"Holenbachova teorie. Při růstu znalostí neexistují nenahraditelní lidé. Kdyby nebylo Plancka, Fermiho, Meitnerové, Einsteina, Bohra, učinili by objevy vedoucí k atomovým bombám jiní. Monopol Američanů trval krátce a byl narušen. Jadernými střelami se mohou soupeři šachovat desítky let. Lze licitovat o jejich přesnosti a ráži. Siderologie nic takového neumožňuje. K poznání nukleárních reakcí, kritické masy a Betheho cyklu vede řada kroků. Siderální inženýrství se zjevuje náraz. Před objevem Holenbachova předělu se neví nic a po něm všechno. Ve fázi možného odzbrojení, pokud lze vést jednání o válce a míru, ho může objevitel nukleárního trumfu použít jako nejsilnější karty, ale nemusí ji vynést. Ve fázi vesmírné sféromachie objevitel siderologie je neprodleně vynese. A to proto, že prostor válečných her, potenciálně symetrický pro konvenční i atomové zbraně, vstupem siderálního faktoru ztrácí stabilitu. Na planetě nelze siderologii vyhrožovat. Nevýbušné termonukleární reakce nešlo dlouho řídit kvůli tepelným

ztrátám plazmy a nestabilitě řídicího pole. Pro několik desítek let byl úspěch v nedohlednu. Potíže s ovládnutím gravitace jsou podobné, avšak v astronomických měřících. Nelze začít v laboratoři, nejdříve získat z uranové rudy izotop s atomovou hmotností 235, potom spustit řetězovou reakci v nadkritickém množství, syntetizovat plutonium a tím získat roznětku tritiových bomb. Zkušebním polygonem musí být nebeské těleso. Siderální fázi předcházela fáze teratronových anomalonů. Proto mě překvapil údiv fyziků nad Gabrielovým činem. Kdyby se ho Kvint'ané zmocnili, dostali by se po demontáži Holenbachovi na stopu. Gabriel se musel zničit teratronem. Připomínám, že jsem doporučoval, aby nesl autodestrukční nálož."

"Proč jsi to podrobně nezdůvodnil?"

"Nejsem vševědoucí. Operuji údaji, které mi poskytujete. Tvoji fyzikové, veliteli, pokládali únos Gabrielu za nemožný, protože žádný z objektů sféromachie nerozvíjel ani desetinu Gabrielova tahu. Měl jsem pochyby, ale ne důkazy. Tuto nemožnost si vycucali z prstu. Ostatně těžko říct, zda bylo dobré nebo špatné, že můj bratránek v Gabrielu byl tak nápaditý. Kdyby padl do pastí, nešlo by už o kontakt, ale o rozhodování mezi návratem a siderální válkou s Kvintou jako hráčem stejně silným jako my. A kdybychom odrazili jejich siderální přepad Herma, usilovně bychom přechali troskami havarující sféromachie. To, co ji zničí za padesát nebo sto let, by začalo už teď. Blok siderologicky osvětlený Gabrielem by nečekal, až ho protivník dožene. Předešel by ho siderálním úderem."

"To je spekulace."

"Jistě. Ale ne vycucaná z prstu. Připouštím, že někdo chtěl použít měsíc jako experimentální polygon. Nevěděl ještě, že žádný plasmotron nedosahuje energie potřebné k otevření Holenbachova předělu. A ten, kdo ho na měsíci předešel, neměl dost sil, aby se tam opevnil. Někdo dal králi šach. Král byl nedospělé dítě. Druhý blok však šachoval také. Nevím, jakou figurou. Takovou, že vznikl pat. Na měsíci. Mimo něj hra probíhala dál."

"Proč jsi mi to tak nepředložil dřív?"

"Když jsi teď nazval moje dedukce spekulací, před lunoklasmem bys je pokládal za GODův výmysl. Chceš si poslechnout mou verzi obecných dějin Kvinty?"

"Mluv."

"Klíčem ke kritické kapitole této historie je prstenec. V průběhu rychlého průmyslového rozvoje vzniklo na planetě mnoho států a mezi nimi několik zvlášť akcelerovaných a vzájemně spolupracujících. Dospěli k cestám do vesmíru a k využívání atomové energie. Současně došlo k demografické explozi u průmyslově zaostalých států, silnějších jen počtem obyvatel. Vyspělé státy se rozhodly zvětšit obydlennou plochu snížením hladiny oceánů. Jedinou metodou bylo odsunutí vod do prostoru nad atmosférou. Neznám techniku, která to umožnila, techniky, které znám, na to nestačí. Stovky krychlových mil nedopravovali kosmickými loděmi ani je nevystřelovali soustavou čerpadel. První varianta vyžaduje nedosažitelné množství paliv a dopravních prostředků. Druhá je neuskutečnitelná, protože vystřelované proudy, vlastně obrácené vodopády - tedy vodovzlety se po dosažení první kosmické rychlosti vypaří třením o atmosféru a vrátí se zpět do ovzduší.

Existuje však řada možných metod. Uvedu jednu. Je třeba prorazit atmosféru kanály typu bleskových výbojů a po stopě každého blesku směřujícího od hladiny oceánu do termosféry po synergické dráze tryskat vodní páru. Jde o velice zjednodušené schéma. V ovzduší lze vytvořit jakási elektromagnetická děla, samozřejmě bez hlavní, jako tunely odstředivě probíhajících impulsů, které urychlují ionizovanou vodní páru. Vodě lze udělit dipólové netermické vlastnosti. Na Zemi se takovým hydroinženýrstvím zabýval jakýsi Rahman. Prokázal, že vodu lze urychlit jen na první kosmickou rychlost, takže kolem planety začne vznikat ledový prsténec, který však není stabilní, je ho tedy třeba v následující fázi, už ve vesmíru, dále urychlit, aby se odstředivou druhou kosmickou rychlostí během dvaceti až čtyřiceti let rozptýlil. V opačném případě při poklesu urychlování v prostoru nebo zastavení prací se bude na planetu vracet víc vody, než se za stejnou dobu dostane do vesmíru. Nejde o detaily. Stačí, že už z Eurydiky jsme konstatovali pozvolný zánik prstence v jeho nejnižší části a zplošťování, tedy rozšiřování vnějšího obvodu.

To nikomu na planetě nemohlo vyhovovat. Vracející se vody znamenají víc než oblačnou clonu, znamenají období dešťů v meziobratníkovém pásmu s proměnným maximem srážek v průběhu roku,

protože planeta má podobně nakloněnou osu vůči ekliptice jako Země. Průměrná roční teplota poklesla o dva stupně Kelvina. Ledový pás stíní denní část planety a odráží sluneční světlo. Technická havárie, ke které může dojít kdykoli, by byla po určité době odstraněna. Nic však nenásvědčuje snaze o nápravu. Nespolehlivost planetární techniky není proto příčinou přerušení prací. Musíme ji hledat jinde, v politické roztržce civilizace. O výchozích podmínkách víme jedno: napomáhaly projektu, který nemohl být uskutečněn jinak než celoplanetárním spojením sil, které se později narušilo. Období spolupráce, přinejmenším v technice, trvalo kolem sta let. Odchylky jedné nebo dvou dekád nejsou pro krizovou fázi podstatné. Co přerušilo společnou cestu? Lokální války? Ekonomická krize? Pochybuji. Průběh politických událostí nelze ze současného stavu zpětně rekonstruovat a dá se vystihnout jen modelem nazývaným Markovův řetězec. Jde o stochastický proces, který po jednotlivých krocích stírá své vlastní stopy. Z toho, co by zpozorovali návštěvníci z vesmíru na Zemi ve dvacátém století, by bez použití kronik žádnou retropolaci nevyvodili křížové války. Toto bílé místo zaplním tedy následující hypotézou: růst vůdčích velmocí nebyl rovnoměrný. V této spolupráci už doutnaly zárodky antagonismu. Ovládnutí planety silou zbraní nebylo možné. Slabší se zúčastňovali globálního projektu, avšak spolupráce se měnila z opravdové v předstíranou.

Antagonismus propukl a nemuselo k tomu dojít ani naráz, ani neočekávaně. Je možné, že bloků bylo víc, tři nebo čtyři, ale ke střetu stačí dva. Začaly závody ve zbrojení. To vedlo nejdříve k zanechání prací na rozptylování ledového prstence ve vesmíru. Prostředky a síly k tomu určené byly vloženy do zbrojení. Současně rozbití ledové obruče tak, aby neuškodilo obyvatelům žádné pevniny, se nemohlo supervelmocím, které tento projekt převážně financovaly, nijak vyplatit, protože z příznivých výsledků dalších prací by těžil i nepřítel. Ten uvažoval a jednal obdobně. Od té doby se žádná strana už prstencem nezabývala, ačkoliv padal v ledových lavinách na planetu. Pohlcení zbrojní spirálou však k tomu neměli prostředky. Eskalace přenesla tyto závody do kosmického prostoru. Tak mohl vypadat prolog a první jednání. Přiletěli jsme uprostřed druhého a nevědomky jsme vpadli do hlubin mnohvrstevnaté sféromachie s nevinným sluncem uprostřed."

"Opakuji otázku: proč jsi mi tuto retrospekci nesdělil dříve? Příležitostí jsi měl dost."

"To, co jsem řekl, krouží v různých verzích po palubě, sdělované soukromě i veřejně, ale krouží. Žádnou nelze dokázat. Hranice představitosti sahá daleko za hranici tvorby teorií."

"Jednotlivé části hlavolamu, tedy údaje, jsme získávali postupně. Dokud jich bylo málo, po vyplnění všech mezer nezdůvodněnými výmysly z nich šlo složit bezpočet možností. Jsem kombinující stroj. Kdybych na vás vychrlil všechny kombinatorické varianty, které jsem zkoumal, celé týdny byste museli poslouchat přednášky plné nevěrohodných varování. Navíc jsem obdržel příkaz, který byl v rozporu s tvými rozkazy. Doktor Rotmont požadoval spinoskopii Kvinty. Vysvětlil jsem mu, že prosvícení Kvinty veškerou energií palubních agregátů nelze skrýt a navíc se tím sníží naděje na kontakt. Protože na tom trval, vyslal jsem lehký spinoskop, schopný maskování. O tom víš, veliteli. Rotmont doufal, že uvidí to, co jinak vidět nejde. Nic nezískal, ale já jsem mu naději nebral. Splnil jsem jeho přání, protože nemohlo uškodit. Hypotézy neužívané jako odrazový můstek pro reálné jednání mohou být falešné, ale nejsou zhoubné."

Modré světlo zhaslo. Piloti a Nakamura, ponořeni v křeslech u stejného stolu jako Steergard a Arago, připomínali diváky, kteří se nemohou vměšovat do rozehraného představení. Jako by se s nimi při tomto jednání nepočítalo.

"To bylo vysvětlení," ozval se Steergard. "jednou jste řekl, důstojnosti, že záležitost je v dobrých rukou. Neodpověděl jsem, protože chválený má mlčet, věděl jsem však, že naše pojetí dobra a zla jsou velice odlišná. O dalším kroku jsem už rozhodl. Nikdo z nás nemůže ovlivnit to, co se stane. Ani já ne. Nerad bych se dotkl někoho z přítomných. Čas jednoznačných činů je však současně časem jednoznačné odpovědnosti. Náš druhý pilot řekl hloupost. Nepřišli jsme proto, abychom zde někoho vyzývali, a nepustíme se do souboje ve jménu obrany cti Země. Kdyby tomu tak bylo, nepřijal bych velení průzkumu. Člověk toho může zvládnout a udržet ve vědomí jen málo. Proto velké záměry rozkládá v duchu na části. Prostředky tak mohou snadno zastínit cíl a samy se stát cílem. Při převzetí velení jsem si nejdříve vyžádal čas na rozmyšlenou, abych mohl důkladně posoudit celou tu gigantickou konstrukci CETI a SETI. Milióny pracovních hodin, práce loďařů, lety k Titanu, jednání v hlavních městech, fondy

hromaděné v bankách, to všechno jako výraz naděje, která nebyla levnou novinářskou senzací, dále grémia rozehrávající bezpočet variant hry o kontakt, aby našly neselhávající nebo alespoň optimální cestu k cíli. To všechno jsem zvažoval, abych si uvědomil, že na Eurydice i Hermu jsem jedním z mravenců lidského mraveniště, ztraceného v nekonečných hlubinách vesmíru, a přebírám tak úkol přesahující mé síly, protože zřejmě přesahuje síly každého člověka. Vyhnout se mu je jednodušší. Věděl jsem jen to, že svou povinnost splním tak, jak bude třeba. Kdybych zase svolal poradu, nebylo by to pro optimalizaci našeho postupu, ale proto, abych sňal závaží, které mě tíží. Alespoň částečně setřást odpovědnost na jiné. Uznal jsem, že na to nemám právo. Rozhodl jsem sám. Nikdo už neovlivní to, co se stane. Stále však má každý právo na názor a hlas. A to především vy, důstojnosti."

"Hodláte rozbít prstenec?"

"Ano. Příslušné zařízení se už montuje."

"Odlétne rozbítý prstenec od planety?"

"Ne. Na planetu dopadnou triliony tun. Budou to příliš velké kusy, než aby roztály v atmosféře. Zasáhnou nejopevněnější místa. Navíc smetou horní vrstvy atmosféry. Tlak na hladině moře se sníží asi o desetinu. To bude varování."

"To bude vražda."

"Jistě."

"Vynucovat si kontakt za takovou cenu?"

"Ne. Kontakt je teď druhořadá záležitost. Bude to pokus o jejich záchranu. Pokud je necháme být, přestoupí Holenbachův předěl. Znáte princip sideristiky?"

"Do té míry, jak jej může znát laik. Opíráte se o hypotézu. Navíc není vaše, ale stroje."

"Nemáme nic kromě hypotéz. A stroj mi pomohl. Opravdu. Také vím o idiosynkrazii, kterou vyvolal v církvi Animus in machina."

"Já ji nepocítuji. A za vaše vysvětlení, astrogátore, vám věnuji své. Člověk často přehlédne to, co vidí ostatní. GOD mluvil o sjednocování metod, jakými se bojuje na Kvintě. Totéž se týká i vás."

"Nerozumím."

"Zrušil jste dosavadní postup v přesvědčení, že parlamentarismus musí nahradit monokracie. Nepochybují o šlechetnosti vašeho záměru. Chcete vzít celou odpovědnost za další postup na sebe. Zrcadlovým efektem jste tak podlehl Kvint'anům. Mám na mysli brutalitu vašich rozhodnutí. Chcete odpovědět na jejich úder protiúderem. Protože nejvíc opevnili své štáby, chcete udeřit na ně. Tak, záměrně vás cituji, jste podřídil dosavadní strukturu vztahů mezi členy posádky Herma strukturu použité strategie."

"Tak se vyjádřil GOD."

"Tím hůř. Netvrdím, že stroj ovládl vaše rozhodování. Tvrdím, že se stal zrcadlem zvětšujícím vaši agresivitu vyvolanou frustrací."

Steergard poprvé projevil překvapení. Mlčel však a mnich pokračoval:

"Válečné operace vyžadují autoritativní štáby. K tomu došlo i zde na planetě. My se však nesmíme do jejich jednání vměšovat."

"Nepřipravuji válku s Kvintou. To je pomluva."

"To je bohužel pravda. Válku lze vést i bez vypovězení, i bez použití toho názvu. Nepřítelí jsme sem pro výměnu úderů, ale informací."

"Na to bych rád přistoupil, jenže jak?"

"To je nabíledni. Naštěstí nejsou na palubě vojenská tajemství střežena. Víím, že se v halách staví solární laser, který má udeřit do planety."

"Přímou do planety ne. Do prstence."

"A do atmosféry, která tvoří součást životního prostředí planety. Solární laser - solaser, jak mu říkají fyzikové, lze využít nikoli k vražedným úderům, ale k předávání informací."

"Předávali jsme je bezvýsledně stovky hodin."

"Bylo by opravdu neobvyklé, kdybych právě já viděl možnost, kterou nevidí odborníci i s přemoudrým počítačem. Signály vysílané naší družicí, Vyslancem, vyžadovaly zvláštní odběrové zařízení, antény, dekodéry - nevyznám se v elektrotechnice, avšak pokud na Kvintě vypukla válka, všechna zařízení

schopná přijímat rádiové signály podléhají armádě. Příjemci jsou tedy generální štáby, nikoli obyvatelstvo Kvinty. Pokud bylo toto obyvatelstvo zpraveno o našem přiletu, tedy tak, jak jste uvedl: lživě a licoměrně, abychom se v očích Kvint'anů stali imperiální invazní flotilou. Prostě krutými nepřáteli. A vy, veliteli, solaserem osobně změníte tyto lži na pravdu."

Steergard užasle naslouchal a co víc, zdálo se, že ztrácí svou dosavadní kategorickou jistotu.

"Takhle jsem neuvažoval..."

"Protože je to příliš prosté. Vzněl jste se s GODem na tak rafinovanou úroveň teorií her, extremalizací, kvantování rozhodovacího prostoru, člověk a stroj si navzájem zhotovili křídla k takovému letu, že už není vidět zrcátka, s jakými si hrají děti při pouštění zlatých prasátek. Solaser může být takovým zrcátkem pro celou Kvintu. Vždyť jeho záblesky jsou jasnější než sluneční svit. Uvidí je každý, kdo zvedne hlavu."

"Otče Arago," pronesl Steergard a naklonil se k němu přes stůl, "blahoslavení chudí duchem, protože jejich je království nebeské. Přesvědčil jste mne. Zmáčkl jste mne víc než náš pilot GOD... Jak jste na to přišel?"

"Jako chlapec jsem si hrál se zrcátky," usmál se dominikán. "A GOD nikdy nebyl dítětem."

"K vysílání informací se výtečně hodí," vmísil se Nakamura. "Ale dokáží odpovědět? I když pochopí?"

"Před počítím bylo zvěstování," odvětil Arago. "Možná nedokáží odpovědět tak, abychom je pochopili. Ať tedy přinejmenším pochopí jasně nás."

Tempé, který hleděl na mnicha s neskrývaným obdivem, už nedokázal dál mlčet.

"To je heuréka... a snad mají také zrcadlo? Ta se nerekvírují ani za války..."

Mnich jako by neslyšel. Něco ho trá pilo. Tiše a váhavě se zeptal:

"Mám prosbu. Chtěl bych krátce pohovořit s astrogátorem mezi čtyřma očima, pokud to neodmítne. Neurazíte se?"

"Souhlasím. Jsme vám zavázáni. Kolego Nakamuro, budete muset udělat potřebné úpravy, aby laser mohl ohmatávat Kvintu, protože kromě optických problémů existují i informační. Taková signalizace předpokládá příjemce na úrovni základního vzdělání."

Po odchodu fyzika a pilotů Arago vstal.

"Promiňte mi má počáteční slova. Byl jsem přesvědčen, že tu budete sám, astrogátore. Nehodnotím nápad se zrcátky příliš optimisticky. Mohl jsem ho a dokonce jsem ho hodlal navrhnout na nižší úrovni. Jako návrh laika, který posoudí kompetentní odborníci. Taková signalizace se nemusí podařit, nebo nás může zavést z deště pod okap. Nápad je už v principu antropocentrický. Nejdřív vás pobouřil, urazil a teprve potom jste pocítil úlevu."

"Dejme tomu. K čemu směřujete?"

"K duchovní útěše ne. K zpracování technických aspektů tohoto pokusu využijte GOD."

"Samozřejmě. Provede výpočty a tak dále. Co má být? Sestaví program. Udělá to, co je v mezích jeho možností. Nepředpokládáte snad, že je advocatus diaboli?"

"Ne a já se nezjevuji jako doctor angelicus. Nemusím vás snad přesvědčovat o tom, že jsem křesťan?" Steergard byl opět zaskočen změnou tématu.

"K čemu směřujete?" opakoval.

"K teologii. Abyste mě lépe pochopil, přeložím ji nejen do světské řeči, ale v mých ústech půjde téměř o kacířství. Svému svědomí se omlouvám bezpříkladnou situací. Jazyk fyziky je vám bližší než teologická hermeneutika. V překladu do pojmového aparátu fyziky variabilita sacrum odpovídá různým spektrálním čarám hmoty, všudypřítomné a stejné v celém vesmíru. V tomto srovnání lze říct, že kromě hmotného spektra existuje i spektrum věrouk. Začíná u animismu, totemismu, polyteismu a sahá až k víře v určitého osobního boha. Pozemská čára mé víry ho obsahuje jako společenství současně lidské i božské. Znáte spory, které vyvolala v teologii SETI, hlavně v době, kdy hledání Jiných zrodilo tuto výpravu?"

"Popravdě řečeno ne. Myslíte si, že bych je měl znát?"

"Naprostě ne. Pro mě to však byla povinnost. Uvnitř mé církve se stanoviska rozštěpila. Jedni tvrdili, že poskvrnění přirozenosti Božích tvorů může být obecné a tato obecnost přesahuje pozemské pojetí pojmu katholikos. Že mohou existovat světy, na kterých nedošlo k oběti Vykoupení, a jsou proto zatraceny. Jiní, že spasení jako volba mezi Dobrem a Zlem, dané milostí, bylo zjeveno všude. Tento spor církev

ohrozil. Organizátoři i účastníci výpravy byli zaujati svou prací. Nezajímali se proto o senzace zvyšující náklady novin. Zločinnost i sex už trochu vyčichly a výprava Eurydiky bezděky vytvořila spotřební novinky. Jako hračky, originální a legrační tím, že credo quia absurdum est získalo násobitel, který je účinně kompromitoval. Jako vizi nesčetných planet se spoustou rajsých jablek tam, kde jabloně nerostou, olivy, které neztratí ani syn Boží, protože tam olivy nerostou, divize Pilátů, myjících si ruce v miliardách umyvadel, lesa křížů, davů Jidášů, neposkvřených početí bytostí, jejichž fyziologie porodu neposkytuje tomuto pojmu prostor, protože se rozmnožují jinak - jedním slovem vynásobením Evangelii všemi rameny všech spirálních galaxií změnilo naše Credo v karikující parodii víry. Zasludou těchto aritmetických triků ztratila církev mnoho věřících. Proč neztratila mne? Protože křesťanství žádá od člověka víc, než lze požadovat. Nepožaduje jen zanechat krutosti, nemravnosti a lhaní. Požaduje lásku směřující k ukrutníkům, lhářům, katům a tyranům. Ama et fac quod vis - tento příkaz nic nenaruší. Prosím, abyste se příliš nedivil tomuto katechizování na palubě této lodě. Mou povinností je hledět dál, než sahají možnosti průzkumu, který má vést k setkání navzájem cizích rozumů. Vaše povinnosti jsou jiné. Pokusím se to dokázat. Kdybyste stál na palubě přeplněné záchranné lodě a tonoucí, pro které by už nebylo místo, by se chytali okrajů lodě, a tím ji mohli převrátit, usekával byste tyto ruce. Je to tak?" "Obávám se, že ano. Kdyby neexistovala jiná možnost." "V tom se lišíme. To znamená, že se nevrátíte." "Máte pravdu. Pochopil jsem přirovnání s lodí. Nebudu čekat, až se potopí. Budu se snažit zachránit tuto civilizaci veškerou svou silou." "V krajním případě i genocidou?" "Ano." "Tím jsme se vrátili na začátek. Tuto nezbytnost se mi podařilo odložit. Nic víc. Mám pravdu?" "Ano." "Chcete chránit život jeho odnímáním?" "V tom je přece podstata tvého přirovnání, otče Arago. Zvolím menší zlo." "Tím, že se stanete vrahem?" "Nevylučuji ani to. Je možné, že nikoho nezachráním. Že zahubím je i nás. Ale neumyji si ruce, jestli zahyneme. Eurydika obdrží zprávu. Zpráva o událostech i o tom, že jsem vyloučil návrat, je už na cestě." "V mé eschatologii neexistuje menší zlo," řekl Arago. "S každou zabitou bytostí hyne celý svět. Proto nelze etiku poměřovat aritmetikou. Neodvratitelné zlo leží mimo měření." Povstal. "Nebudu vám už zabírat čas. Zřejmě chcete pokračovat v diskusi, kterou jsem přerušil." "Ne. Chci být sám."

POHÁDKA

Přepážky, které obvykle oddělovaly obě haly v Hermově zádi, zmizely. Jejich ocelové stěny se zasunuly do středového mezikruží a jen široké dráhy kluzných ložisek, tmavší než kov, naznačovaly ve válcovitém prostoru jejich původní místo. Obrovské nitro připomínalo hangár, opuštěný velikánským zepelínem a vyhrazený pro jiné účely. Asi dvacet pater nad dráhami zatažených přepážek, v blízkosti vypouklého stropu, jako dvě bílé mušky usazené na příčném nosníku spojujícím obě strany lodě viseli piloti Harrach a Tempé na karabinách svých pásů, aby je z vybraného místa neodnesl v beztlížném stavu náhodný závan. Vlastně se ani nedalo tvrdit, že hleděli dolů, ačkoliv jim to tak připadalo. V liduprázdném gigantickém nitru pokračovala rytmická, rychlá a nepřetržitá práce. Emailově lesklé žluté, modré a černé automaty otáčely střídavě svými držáky do stran i dopředu a v řadách jako při dokonale synchronizovaném cvičení se skláněly, sahaly dozadu, kde jim jiné podávaly v kleštích montážní díly. Stavěly solaser. Tvořila jej mřížová konstrukce o rozměrech torpédovky. Napůl dokončená kostra vypadala jako složený, spirálovitě zahnutý deštník obra, potažený místo tkaniny segmenty navzájem do sebe zapadajících zrcadlových šupin. Připomínal tak předpotopní rybu nebo některého z vymřelých podmořských plazů, jehož kostru skládají stroje místo paleontologů. Daleko od pilotů, v přední části, v místech, kde by kolos mohl mít hlavu, se vinuly tisíce stužek modravého dýmu a jiskřilo to tam: to zářilo laserové sváření rámu.

Solaser, projektovaný jako fotonový zářič napájený sluneční energií, urychleně předělávala příslušně programovaná montážní parta v zrcátko k pouštění slunečních prásátek. Ovšem terajoulových. Tato koncepce původně vyplynula z obavy fyziků, že opakované použití siderální technologie s charakteristickými efekty, a to nejen gravitačními, poskytne planetě nežádoucí nápovědu, která by mohla její zbrojře uvést na dráhu směřující k Holenbachově předělu. Proto se alternativně rozhodli sáhnout po technice už mírně obstarožní, totiž k radiačním měničům. Až se solaser ocitne ve sluneční záři, rozevře své vějíře se slunečními receptory a bude sát jeho neuspořádané, protože mnohovlnové záření a stlačovat je do monochromatického beranidla. Téměř polovinu odebírané energie využíval solaser ke chlazení, bez něhož by se ve slunečním žaru okamžitě vypařil. Přesto efektivní výkon stačil k tomu, aby sloup spojitého světla, na výstupu široký dvě stě metrů a v úrovni oběžné dráhy Kvinty kvůli nevyhnutelnému rozptylu třikrát širší, dokázal krájet její kůru jako teplý nůž máslo. Pod tímto dalekonosným ohnivým ostřím by se desetikilometrová vrstva oceánských vod rozevřela až ke dnu. Tlak vroucí vody obklopující tuto propast by světelný meč nijak nepociťoval. Ve žhnoucích mracích vroucího oceánu, proti kterým je hřib atomového výbuchu kapičkou, mohl solaser prorazit dno oceánské desky, provrtat litosféru a proniknout do nitra Kvinty na čtvrtinu jejího průměru. Takovou katastrofu však nikdo nechystal. Solaser měl zasáhnout ledový prstenec a termosféru planety. Tohoto záměru však brzy zanechali, protože se ukázalo, že předělat světelné dělo na signalizační zařízení nebude obtížné. El Salám a Nakamura chtěli minimální úpravou vyřešit dva úkoly naráz. Bylo třeba současně a zřetelně upozornit všechny možné adresáty. Takový kontakt, ač jednostranný, předpokládal, že planetu obývají bytosti obdařené zrakem a dostatečnou inteligencí, aby pochopily obsah zprávy.

První podmínka nezávisela na vysílajících. Nemohli dát oči bytostem, které je neměly. Druhá vyžadovala od vysílajících hodně důmyslu, protože vláda Kvinty si určitě nepřála přímé kontakty vetřelců s obyvatelstvem. Proto měla signalizace po proražení vrstvy hustých mraků dopadnout jako světelný déšť na všechny pevniny planety, přičemž plná oblačnost byla výhodná, protože světelné jehly, které jí proniknou, nebude nikdo rozumný pokládat za sluneční svit.

Nejtvrdějším oříškem byl obsah hlášení. Vyučovat abecedu, vysílat jako hesla nějaká čísla nebo univerzální fyzikální konstanty je nesmysl. Solaser spočíval v hale na zádi připraven ke startu, zatím se však nehýbal. Fyzikové, informatici, exobiologové, všichni uvázli v mrtvém bodě. Měli všechno kromě programu. Kódy, které se samy vysvětlí, neexistují. Už se mluvilo i o barvách duhy: fialová jako smutná, střední optické pásmo je veselejší, zeleň znamená rostliny čili bujný život, červená navozuje agresi - jistě, ale u lidí. A kód, jako proud signálních jednotek znamenajících něco konkrétního, ze spektrálních čar nikdo nevyvodí. V této chvíli přišel s nápadem druhý pilot. Mohou Kvint'anům vyprávět pohádku. Oblačné nebe proměnit v promítací plátno a promítnout na ně řadu obrazů. Nad každou pevninu. Jak později s úsměvem vzpomínal přítomný přítomný Arago, *obstupuerunt omnes*. Odborníci strnuli.

"Je to technicky možné?" ptal se Tempé.

"Technicky ano. Ale k čemu to bude dobré? Představení na obloze. Čeho?"

"Pohádky," opakoval pilot.

"Nesmysl," rozcíloval se Kirsting, který věnoval dvacet let studiu kosmolingvistiky. "Pomocí obrázků bys snad dokázal vysvětlit něco Pygmejům či australským domorodcům. Ale tam přece nejsou lidé."

"Nevadí. Mají technickou civilizaci a dokonce válčí ve vesmíru. To znamená, že zde kdysi existovala civilizace pazourků. A už tehdy válčili. Na planetě byly i ledové doby. Tehdy si ještě nestavěli domy ani stany. Určitě dřepěli v jeskyních. A na jejich stěny kreslili symboly plodnosti a lovnou zvěř, aby jim přinesly lovecké štěstí. Jakási kouzla. Čili pohádky. To, že se jedná o pohádky, se dozvěděli až za pár tisíc let od odborníků. Takových jako je doktor Kirsting. Doktore, vsaď se se mnou, že vědí, co je to pohádka."

Nakamura se smál. Ostatní také, s výjimkou Kirstinga. Exobiolog a kosmolingvista v jedné osobě však nenáležel k lidem, kteří hájí svůj názor za každou cenu.

"Těžko říct...", zaváhal. "Je to nápad buď nesmyslný, nebo geniální. Dejme tomu, že jim předvedeme pohádku. Ale kterou?"

"To už není moje věc. Nejsem paleoetnolog. Ostatně ani ten nápad není docela můj. Ještě na Eurydice mi doktor Gerbert věnoval svazek fantastických povídek. Občas do něj nahlížím. Určitě jsem tam četl něco

podobného..."

"Paleoetnografie...?" uvažoval nahlas Kirsting. "O tu jsem stěží zavadil. A vy?"

Příslušný odborník na palubě nebyl.

"Možná v paměti GODŮ...", navrhl Japonec. "Stojí za to zkusit něco najít. Ale pohádku asi ne. To musí být mýtus. Nejlepší společný prvek, motiv vyskytující se v nejstarších mýtech."

"Před vynálezem písma?"

"Přirozeně."

"Dobrá. Z naprostých počátků jejich protokultury," poddal se Kirsting. Dokonce ho ta idea nadchla, přesto však zapochyboval:

"Počkejte. Nemáme se jim zjevit jako bohové?"

Arago protestoval.

"To by bylo velice obtížné, právě proto, že máme ukázat svou převahu a ne nás samotné. Jde o zprávu dobra. O dobrou zprávu. Alespoň já si tak představuji návrh našeho pilota, protože pohádky obvykle končí dobře."

Následující debaty vedly dvojím směrem: šlo o úvahy, jaké společné vlastnosti mohou mít Země a Kvinta včetně životního prostředí i s rostlinami a živočichy, současně pak o prosívání množství legend, mýtů, pověstí, rituálních praktik a zvyků, aby bylo možné vyčlenit nejstabilnější, jejichž smysl neseťřela ani tisíciletí následujících historických epoch.

V první skupině pravděpodobných konstant se ocitly: dvoupohlavnost, u obratlovců nejpravděpodobnější, pojidání zvířat, tedy i u rozumných bytostí na pevnině, střídání noci a dne, tím i měsíce a slunce stejně jako teplých a chladných ročních období, existence býložravců a masožravců jako předpoklad vzniku požíraných a požírajících zvířat, kořisti a šelem, protože výlučné vegetariánství lze pokládat za málo pravděpodobné. Pokud tomu tak je, pak se už v protokultuře objevuje lov a kanibalismus. Lov na bytosti vlastního druhu je v eolitu i paleolitu možný, třebaže ne zaručený; tak i onak je myslivost obecným úkazem, protože podle evoluční teorie napomáhá rozvoji rozumu.

Odkrytí éry opolidí, primátů a jejich krvavé masožravé fáze jako urychlovače růstu mozku kdysi narazilo na prudký odpor a bylo prohlášeno za pomlouvačné znevažování lidstva, za misantropický výmysl hlasatelů přírodní evoluce, mnohem urážlivější než jejich hlásání příbuzenství lidí a opic.

Archeologie však nashromáždila ve prospěch této teze nezvratné důkazy a potvrdila ji. Masožravost sama ovšem nevede k inteligenci, k tomu musí být splněno mnoho speciálních podmínek. Druhohorní draví ještěři měli k rozumu daleko a nic nenasvědčuje tomu, že kdyby je nevyhladila katastrofa na přelomu křídý a triasu, způsobená ohromným meteoritem, který zpřetrhal potravní řetězec globálním ochlazením klimatu, mohli by tehdy vůdčí plazi dospět k myšlení podobnému, jaké mají lidé. O existenci rozumných bytostí na Kvintě však nebylo pochyb. Zda vznikly z místních plazů, nebo z druhů na Zemi se nevyskytujících, nebylo podstatné. Podstatný byl typ jejich vzniku. Pokud však Kvint'ané nepatřili k placentárním savcům nebo k vačnatcům, prokazovala jejich dvoupohlavnost genetika: biologická evoluce dává přednost rozmnožování touto formou. To, co obdrží potomci čistě biologickým přenosem v zárodečných buňkách, nevytváří předpoklady pro kulturogenezi, protože tento přenos mění druhy rychlostí měřenou v miliónech let. Urychlení růstu mozku vyžaduje omezení biologicky dědičných instinktů ve prospěch znalostí přebíraných od rodičů. Tvor přicházející na svět ví zásluhou vrozeného programování "všechno nebo skoro všechno", co je nezbytné k přežití, a může si vést velice dobře, nedokáže však radikálně změnit své jednání. A kdo to neumí, není rozumný.

Na počátku tedy i zde byla dvoupohlavnost, nepochybně i lov a kolem těchto východisek se rozrůstala protokultura. Takový byl její dvoučlankový začátek a podstata.

Čím se v protokultuře otiskuje a projevuje? Pozornost se upírá na tyto články: prospěch pohlaví a prospěch lovu. Před vznikem písma, před vymyšlením nezvířecích způsobů využívání těla, obratnost, jakou vyžaduje lov, přenáší z jeho reálného průběhu do svých představ; zatím ne jako symboly, jako magické pobídnutí přírody, aby poskytla vytouženou věc. Jako namalované obrázky, protože je lze namalovat; jako z kamene tesané podoby toho, co lze vytesat a co je žádoucí.

A tak dále. GOD vyšel z těchto předpokladů a splnil uložený úkol: adaptovat k pohlavním a loveckým úkonům do série obrazů zkonkretizovaný mýtus nebo lépe povídku, představení s herci: sluncem, tancem

na pozadí duhy, s klaněním, ale to byl epilog: na začátku byl boj. Koho? Neurčitých, ale vzpřímených tvorů. Na obou stranách stejných. Útok a zápas, ukončený společným tancem.

Solaser opakoval toto "planetární představení" v několika variantách po tři dny, s krátkými přestávkami vyznačujícími konec a začátek, a tak zaostřené, aby se objevovalo na zamračené obloze planety ve viditelném pásmu v centrální části oblačných pláten každé pevniny v noci i ve dne. Harrach a Polassar zůstali skeptičtí. Dejme tomu, že uvidí a dokonce i pochopí. A co má být? Nerozbili jsme jim měsíc? To bylo méně zábavné představení, ale o to výmluvnější. Předpokládejme však, že to uznají za mírové gesto. Kdo? Veřejnost? Má snad během stoleté vesmírné války veřejné mínění nějaký vliv? Byli snad někdy na Zemi u moci pacifisté? Mají vůbec možnost se ozvat - třeba jen svým vládcům, když ne nám? Přesvědčuj děti, že válka je bákaná. K čemu je to dobré?

Mezitím se Tempého místo uspokojení z jeho nápadu zmocnil neklid. Chtěl relaxovat, vydal se tedy na výlet. Hermes byl ve skutečnosti prázdným obrem, obytná část včetně řídicích kabin a laboratoří zabírala v jeho středu prostor o rozměrech šestipatrového domu. Kromě energetické centrály zde byly ještě ošetrovny, nepoužívaná malá zasedačka, pod ní jídelna s automatickou kuchyní, oddělení pro odpočinek, cvičebna se simulátory, bazén, naplňovaný vodou jen při dostatečném zrychlení, aby voda nevylétla do vzduchu v kapkách velikých jako balóny, dále pak půlkruhový amfiteátr, určený pro hry a zábavu, kde nikdy nebyla živá duše. Tato snaha stavitelů lodě o pohodlí posádky vyzněla naplano a zařízení se stalo pátým kolem u vozu. Copak měl někdo náladu na důmyslná holografická představení? Pro posádku tato část lodě snad vůbec neexistovala, třeba ji ignorovala proto, že ve světle událostí posledního měsíce působila jako výsměch. Architektonicky vynalézavý promítací sál a hala s bazénem stejně jako zábavný sektor, kde nechyběly bary a lunaparkové pavilóny, měly budit iluzi pozemského života, podle Gerberta se však projektanti zapomněli zeptat psychologů. Zdejší iluzi pokládali všichni za licoměrnost a ani Tempé se na svůj výlet nevydal tímto směrem.

Mezi hangárem průzkumných letounů a vnějším pancířem lodě se rozkládal do všech stran prostor s přepážkami podél příčných i podélných nosníků a zvedáků, s mnoha vypnutými i spuštěnými agregáty. Do tohoto prostoru se vstupovalo hermetickými průchody na obou koncích paluby, na zád' u hygienického zařízení a na před' z chodby horní řídicí kabiny. Vstupu do nitra zádi však bránila zavřená a zavětrovaná vrata s trvale svítícími červenými varovnými nápisy. Za nimi totiž byly v komorách nepřístupných lidem zdánlivě mrtvé siderální měniče, kolosy zavěšené v prostoru na neviditelných magnetických nitích jako legendární Mohamedův hrob. Za před'ovou přepážku se však smělo a právě tam zamířil pilot při své výpravě. Musel projít před'ovou kabinou, kde zastihl Harracha při činnosti, která by ho za jiných okolností pobavila: Harrach se během služby chtěl napít džusu z plechovky, otevřel ji však příliš prudce a teď honil žlutou kouli pomerančového džusu, lehce se vlnící jako mýdlová bublina a směřující šikmo ke stropu, se slámkou v ústech, aby ji dostihl a nasál dřív, než mu zaleje obličej. Tempé se po otevření dveří zastavil, aby snad závan vzduchu neroztříštil kapalnou kouli do tisíců kapek, vyčkal, až Harrach dokončí lov, a teprve potom se svižným odrazem vydal zvoleným směrem.

Navyklá koordinace pohybů jde v beztlžném stavu k čertu, dávná zkušenost se mu však už plně vrátila. Nemusel přemýšlet, podoben horolezci ve skalním komíně, kde se má opřít nohama při otáčení koly obou šroubovaných uzávěrů průchodu. Nezkušený člověk by na jeho místě při otáčení kolem podobným uzávěru bankovních trezorů určitě udělal kotrmelec. Rychle za sebou zavřel, třebaže i prostor na přídí zaplňoval vzduch, nebyl však právě nejčerstvější a páchl nahořkle po chemikáliích jako v továrně. Před ním se otevřel prostor, který se v dále zužoval, s dvojitými mřížovanými rozpěrami u bočních stěn, lehce osvětlený dlouhými řadami zářivek, a on se do něj beze spěchu ponořil. Pomalu si zvykal na hořkost v ústech i v krku, míjel oxidovaná tělesa turbin, kompresorů a termogravitorů s jejich galeriemi, verandami a žebříčky, obratně obeplouval ohromná silnostěnná potrubí, oblouky nosníků nádrží s vodou, héliem, kyslíkem, opatřené velkými límcí tvořenými věnci šroubů, a na jeden usedl jako muška. V nitru ocelové velryby byl opravdu jen muškou. Každá zdejší nádrž převyšovala kostelní věž. Jedna vadná zářivka blikala a v tomto třaslavém světle se narezlé oblity nádrží střídavě rozjasňovaly a pohasínaly, jako by byly posypané stříbrem. Vyznal se tu docela dobře. Od přepážky se zásobními nádržemi odplul dopředu, kde se ve střední části ve svitu vlastních lamp leskla mohutná izolace nukleospinových kompletů připojených k posuvným jeřábům a s uzavřenými hrdly, až jej náhle zalil ostrý chlad. Zahlédl zasněžené

héliovody kryotronového rozvodu. Mráz byl tak silný, že se rychle chopil nejbližší úchytky, aby se těchto trubek náhodou nedotkl, protože by k nim okamžitě přimrzl. Neplnil tu žádný úkol a právě proto si připadal jako na výletě; pocíťoval uspokojení, vzbuzené touto soumráchnou prázdnotou lodě, prokazující její moc. Ve skladech stály automatické bagry, těžké i lehké přistávací moduly, za nimi v řadách zelené, bílé a modré kontejnery pro dílny, opravářské automaty a úplně vpředu dva robochody s velkými otočnými příklopy místo hlav. Znenadání vplul do silného proudu vzduchu tryskajícího z ventilačních otvorů. Závan jej odnesl až k postranním žebrům vnitřního pancíře, velkých jako mostní opery, u kterých využil získané rychlosti k silnému odrazu. Jako skokan na trampolíně letěl hlavou napřed a pomalu se blížil zábradlí přední galerie. Měl toto místo rád. Usedl na zábradlí a pevně je uchopil oběma rukama. Leželo před ním milión krychlových metrů skladů, umístěných v přídi lodě, vysoko nad ním svítila tři zelená světélka u průchodu, kterým sem vstoupil. Pod sebou nebo lépe řečeno pod nohama, které jako obvykle v beztlížném stavu překážely, měl automatická vznášedla, upevněná ke složeným plošinám v ústí výstupního tunelu, připomínajícího dělo nestvůrné ráže. V klidu se ho však opět zmocnil původní nepokoj, pocit marnosti a ještě něčeho - zbytečnosti? mučivých pohybů? strachu? Čeho by se měl bát? A přece se v tuto chvíli nedokázal ani tady zbavit pocitu vnitřní bezmocnosti, který dosud neznal. Pohlížel do ohromného prostoru, který ho zlomkem své síly unášel věčnou tmou a svou silou, žhnoucí slunečním žářem v reaktorech, byl pro něj Zemí, která ho vyslala ke hvězdám. Země se svým rozumem soustředěným v energii odebrané hvězdám byla tady, ne v salonních kajutách s jejich přihlouplou útulností a komfortem, jaký by vyhovoval bázlivým dětem. Za zády cítil pancíř se čtyřmi vrstvami obšívky s vestavěnými komorami s energetickými absorberů, vyplněné zvláštní látkou, tyrdou při úderu jako diamant, ale za určitých podmínek snadno tající. Tato látka dokázala okamžitě uzavřít trhlinu, protože loď jako organismus současně živý i mrtvý měla regenerační schopnosti. Najednou v oslnění našel správné slovo pro to, co cítil: zoufalství.

Asi o hodinu později zašel ke Gerbertovi. Jeho individuálně zařízená kajuta ležela na konci druhého mezipalubí. Lékař si ji vybral proto, že byla prostorná a celou jednu stěnu tvořilo okno skleníku. Rostly v něm sice jen mechy, tráva a ptačí zob, po obou stranách hydroponické nádrže se zelenaly chlupaté koule kaktusů. Stromy tu nebyly žádné, jen lískové keře, jejichž pružné větve snášely přetížení. Gerbert si této zeleně za oknem považoval a nazýval ji svou zahradou. Z chodby bylo možné vstoupit a procházet se mezi rabátky po cestíčkách, ovšem jen při gravitaci, navíc nedávný otřes, způsobený nočním útokem, zahradu značně zpustošil. Gerbert, Tempé a Harrach potom pracně zachraňovali polámané keře. Podle rozhodnutí odborníků SETI, přijatého v průběhu příprav na výpravu, sledoval GOD chování každého člena posádky Herma a zjišťoval jejich psychický stav, což nebylo pro nikoho tajemstvím. Šlo o to, zda vlivem dlouhodobého stresu způsobeného jejich osaměním nedojde k odchylkám od duševního normálu ve formách typických pro psychodynamiku skupin odloučených celá léta od obvyklých rodinných a společenských vazeb. V takové situaci může být narušena i osobnost původně dokonale vyvážená a odolná vůči duševním tlakům. Frustrace přechází do deprese nebo agresivity a lidé, které to potká, si ji skoro nikdy neuvědomí.

Přítomnost lékaře na palubě, i když se vyzná v psychologii a jejích poruchách, nezaručuje včasné odhalení patologických projevů, protože i on může podlehnout stresu, kterému nemusí odolat ani nejzdatnější povaha. I lékaři jsou jen lidé. Zato strojový program se vyznačuje stabilitou, bude tedy fungovat jako objektivní diagnostik a neovlivněný pozorovatel i v případě, že by došlo ke katastrofě a celá loď měla zahynout.

Toto zabezpečení průzkumníků před hromadným šílenstvím v sobě ovšem neslo nevyhnutelný rozpor. GOD měl totiž být současně podřízeným i nadřízeným posádky, měl plnit rozkazy i sledovat duševní stav rozkazujících. Tím získal funkci poslušného nástroje i neoblomného náčelníka. Z této trvalé kontroly nebyl vyňat ani velitel. Problém spočíval v tom, že vědomí dozoru, který měl včas odhalit duševní úchytky, bylo samo o sobě určitou úchytkou. S tím si však nikdo nevěděl rady. Kdyby GOD plnil tuto funkci bez vědomí lidí, informací o zjištěných odchylkách by se pak prozradil a taková informace by nebyla pro lidi psychoterapií, ale šokem. Tento bludný kruh nešlo přerušit jinak než zpětným propojením odpovědnosti lidí i počítače. Pokud to uznal za nutné, předával počítač své diagnózy nejprve veliteli a Gerbertovi a sám zůstával poradcem bez vlastní iniciativy. Tento kompromis samozřejmě nikdo nepřivítal

s nadšením, avšak nikdo, včetně psychologických strojů, nenalezl lepší řešení. GOD, počítač poslední generace, nemohl podlehnout emocím, protože byl maximálním extraktem racionálního jednání, bez příměsi afektů a sebezáchovných reflexů; nebyl elektronicky zvětšeným lidským mozkem, neměl žádné individuální charakterové vlastnosti ani vášně, ledaže bychom za vášeň pokládali snahu po získání maxima informací, nikoli však moci. První vynálezci strojů, zesilujících místo síly svalů myšlení, podlehl představě, která jedny přitahovala a druhé děsila, že totiž vstupují na dráhu zvyšování inteligence neživých strojů, které se tak budou podobat člověku a potom ho předstihnou. Bylo zapotřebí více než sta let k tomu, by se jejich následovníci přesvědčili, že tvůrce informatiky a kybernetiky mámila antropocentrická fikce, protože lidský mozek je duchem ve stroji, který není strojem. Mozek tvoří s tělem nerozdílný celek, slouží mu a současně je jím obsluhován. Kdyby někdo chtěl polidštit automat tak, aby se duševně nedal odlišit od člověka, pak jeho úspěch při vši své dokonalosti bude zcela absurdní. Během nezbytných úprav a vylepšování se nové prototypy budou opravdu pořád víc podobat lidem a současně budou poskytovat pořád méně užitku, jaký přinášejí giga- či terabitové počítače vyšších generací. Jediným důležitým rozdílem mezi člověkem zrozeným z otce a matky a ideálně polidštěným strojem zůstane jen stavební materiál, jednou živý a podruhé ne. Polidštěný stroj bude stejně bystrý, ale také stejně nespolehlivý, nedostatečný a ovládaný emocemi jako člověk. Jako mistrovské následování výtvaru přírodního vývoje, korunovaného antropogenezí, půjde o vynikající inženýrský čin a současně curiosum, se kterým si nebudeme vědět rady. Bude to z nebiologické látky vytvořený dokonalý falzifikát živého tvora podkmene obratlovců, třídy saveců, řádu primátů, živorodého, dvounohého, s dvoudílným mozkem, protože vývoj na Zemi se při formování obratlovců vydal právě touto cestou. Nevíme ovšem, co tento geniální plagiát přinese lidstvu. Jeden z historiků vědy poznamenal, že by to bylo něco podobného, jako kdyby se po teoretických výzkumech a kolosálních investicích podařilo postavit továrnu vyrábějící špenát nebo artyčoky, schopné fotosyntézy podobně jako všechny rostliny a nijak se nelišící od opravdového špenátu nebo artyčoků s jedinou výjimkou: že nejsou k jídlu. Takový špenát by šlo ukazovat na výstavách a dokonce se chlubit jeho syntézou, nedal by se však jíst, což by silně zpochybnilo úsilí vložené do jeho přípravy. První projektanti a propagátoři "umělé inteligence" patrně sami nevěděli, kam směřují a v co doufají. Jde snad o to, abychom mohli hovořit se strojem stejně jako s průměrným nebo nadaným člověkem? Je to možné, ostatně už k tomu došlo v době, kdy lidstvo dosáhlo počtu čtrnácti miliard a nutností se stalo umělé vytváření strojů na duševní úrovni lidí. Krátce řečeno, počítačový rozum se stále výrazněji rozcházel s lidským, pomáhal mu, doplňoval ho, prodlužoval, napomáhal při řešení úkolů člověku nedosažitelných, a tak ho nenapodoboval ani neopakoval. Cesty se rozešly definitivně. Stroj s takovým programem, aby ho nikdo, ani jeho konstruktér, neodlišil při intelektuálním kontaktu od kuchařky nebo profesora mezinárodního práva, je napodobí tak dokonale, že člověk zjistí rozdíl až při pokusu onu ženu svést a mít s ní děti a při pozvání profesora na snídani. Pokud se mu podaří, aby s ní měl děti a pojedl s profesorem continental breakfast, dojde ke zrušení posledních rozdílů mezi přírodním a umělým. A co má být? Lze siderálním inženýrstvím vytvořit umělé hvězdy naprosto totožné s přírodními? Lze. Jenže nevíme, proč to dělat. Historikové kybernetiky zjistili, že její zakladatelé doufali ve vyřešení záhady vědomí. Tuto naději zrušil úspěch dosažený v polovině 21. století, kdy počítač třicáté generace, neobvykle hovorný, inteligentní a oslnující svou lidskostí živé debatéry, se jich zeptal, zda vědí, co je to vědomí ve smyslu, který tomuto pojmu přikládají, protože on to neví. Byl to počítač, který si dokázal pro ukládané úkoly sám vytvářet programy a z tohoto úkolu snadno vyklouzl. Také se naučil napodobovat lidskou řeč tak, že ho nikdo nedokázal "odhalit" jako stroj předstírající člověka, kterým nebyl, což však nijak neobjasnilo záhadu vědomí, protože stroj o tom věděl stejně málo jako lidé. A mohlo tomu snad být jinak? Měli tu před sebou závěrečný výsledek "autoantropizujícího" programu, který právě proto věděl totéž, co oni. Jeden významný fyzik, přítomný při této diskusi, poznamenal, že zařízení, které může myslet a myslí stejně jako člověk, ví o mechanismu vlastního myšlení totéž co člověk, čili nic. Řekl zklamaným triumfátorům buď ze zlomyslnosti, nebo proto, aby jim trochu osladil rozčarování, že podobné potíže měli jeho kolegové před sto lety, když se rozhodli přitlačit hmotu ke zdi tak, aby se přiznala, zda má částicovou nebo vlnovou podstatu. Hmota je bohužel překvapila svou úskočností a při pokusech zamlžila odpověď vysvětlením, že je taková i onaká, a v křížovém ohni dalších experimentů je definitivně zmátla, protože čím víc se o ní dozvídali, tím méně to souhlasilo nejen se zdravým

rozumem, ale i s logikou. Nakonec museli přistoupit na její výklad: částice jsou trošku vlnami a vlny trošku částicemi, úplné vakuum vůbec není prázdné, protože je v něm spousta virtuálních částic předstírajících, že neexistují, energie může být záporná a může jí být méně než nic, mezony dělají v rozsahu Heisenbergovy neurčitosti podvody a narušují posvátný zákon zachování, avšak tak rychle, že je při tom nikdo nepřistihne. Jde o to, chlácholil je onen význačný fyzik, nositel Nobelovy ceny, že na otázku na "definitivní podstatu" odmítá svět "definitivní" odpověď. I když už můžeme manipulovat s gravitací, pořád ještě nikdo neví, "jaká je podstata" gravitace. Není tedy nic divného na tom, že se stroj chová, jako by měl vědomí, ale k tomu, zda je stejné jako u člověka, museli bychom se sami přeměnit v takový stroj. Ve vědě je nezbytná zdrženlivost: existují otázky, které nelze klást sobě ani světu, a ten, kdo je přece položí, se chová jako člověk hněvající se na zrcadlo, že opakuje každý jeho pohyb a přitom mu nechce objasnit zdroj těchto pohybů. Přesto používáme zrcadla, kvantovou mechaniku, siderologii i počítače a máme z toho užitek.

Tempé občas přicházel ke Gerbertovi na diskuse točící se kolem aktuální otázky: vztahu lidí ke GODu. Tentokrát navštívil lékaře s mnohem důvěmější starostí. Neměl sklony ke svěřování, a to ani člověku, který mu vrátil život, možná právě jemu, jako by tím přiznával, že mu vděčí za příliš mnoho? U Gerberta většinou držel jazyk za zuby, a to od té doby, kdy na Eurydice uslyšel od Laugera o tajemství obou lékařů, totiž o jejich přetrvávajícím pocitu viny. K návštěvě ho nedohnalo zoufalství, ale to, že přišlo náhle jako nemoc, neznámo odkud, a on ztratil jistotu, že dokáže dál plnit své povinnosti. Neměl právo to zatajit. Co ho toto rozhodnutí stálo, pochopil teprve po otevření dveří: když uviděl prázdnou místnost, pocítil úlevu. Třebaže loď letěla bez tahu a panoval beztlákový stav, velitel přikázal, aby se všichni připravili na možnost gravitačního skoku. Znamenalo to upevnit všechny pohyblivé předměty a uzavřít osobní věci do skříní. Přesto spatřil v kajutě nepořádek: rozházené knihy, papíry a hromady fotografií, což byl markantní rozdíl proti obvyklému Gerbertovu pořádku, hraničícímu s pedantstvím. Zahlédl ho za oknem ve stěně: lékař klečel ve své zahradě a natahoval na kaktusy plastické povlaky. Tím tedy zahájil nařízenou pohotovost. Tempé prošel chodbou ke skleníku a zabručel na pozdrav. Gerbert se neotočil, ale odepnul pás, který mu přidržoval kolena u země - opravdové země -, a podobně jako jeho návštěvník se vznesl do vzduchu. Na opačné straně skleníku se pnuly po šikmé síťce rostliny s drobnými chlupatými lístky. Tempé se chtěl často zeptat, jak se tato popínavá rostlina nazývá, protože se v botanice nevyznal, ale stále zapomínal. Lékař beze slova odhodil lopatku tak, že se zaryla do trávníku, a získaný impuls využil k tomu, aby uchopil pilota za ruku. Oba odlétli do kouta, kde v lískovém houští jako v altánku stála vyplétaná křesla s bezpečnostními pásy.

Když usedli a Tempé uvažoval, jak má začít, lékař mu řekl, že ho očekával. Nemá důvod k údivu. "GOD sleduje všechny."

Údaje o duševním stavu neposkytuje stroj přímo, aby se lidé vyhnuli Hicksově syndromu, pocitu naprosté závislosti na hlavním palubním počítači, který může vést právě k tomu, čemu má psychiatrický dozor zabránit. Totiž stihomamu a jiným paranoidním představám. Kromě psychoniků nikdo neví, do jaké míry je každý člověk "duševně průhledný" pro sledovací program, nazývaný Aeskulapovým duchem ve stroji. Dozvědět se to je velice snadné, ukázalo se však, že takové odhalení špatně snášejí i psychonikové, jakmile se týkají jich samotných, a na morálku posádky při dálkových letech to má ještě horší vliv.

GOD, jako každý počítač bez tak upraveného programu, který by mu umožňoval vznik alespoň náznaku individuality, jako trvale bdící pozorovatel není nic. Není lékařem o nic víc než teploměr měřící horečku, zjišťování tělesné teploty však nevzbuzuje takové obranné reflexy jako vyšetřování duševního stavu. Nemáme nic soukromějšího a nic tak neskrýváme před okolím jako nejintimnější pocity vlastního ega. Najednou se však ukazuje, že aparatura, mrtvější než egyptské mumie, dokáže toto ego i se všemi skrýšemi prohlédnout skrz naskrz. Laikům to připadá jako čtení myšlenek. O telepatii nejde, stroj prostě zná každého, kdo je svěřen jeho péči, líp než on sám včetně dvaceti psychologů dohromady. Na základě předstartovního vyšetření si vytvořil parametrický systém, modelující duševní normu každého člena posádky, a používá jej jako srovnávací vzor; navíc je snímáči svých terminálů na lodi všudypřítomný. Nejvíce se o svých pacientech dozvídá zřejmě ve spánku podle rytmu dechu, pohybů očních víček a dokonce i chemického složení potu, protože každý se potí neopakovatelným způsobem a na olfaktometr

takového počítače nestačí ani nejlepší lovecký pes. Pes však kromě čichu nemá diagnostickou průpravu. Taková je situace, protože počítače už překonaly lékaře stejně jako všechny šachisty, a přesto je používáme jen jako pomocníky a ne jako doktory medicíny, protože lidé budí v lidech větší důvěru než automaty. Zkrátka, Gerbert mluvil zvolna a žmoulal v prstech utržený lískový list, GOD ho diskrétně provázel na jeho "výletech" a ten poslední označil za projev krize.

"Jaké krize?" nevydržel pilot.

"Tak nazývá definitivní ztrátu víry ve smysl našeho sisyfovského úsilí."

"Ztrátu naděje na kontakt...?"

"GOD v úloze psychiatra se nezabývá nadějí na kontakt, ale významem, který tomu přikládáme. Podle GODu už sám nevěříš nejen v účinnost svého návrhu s 'pohádkou', ale ani ve smysl dorozumění s Kvintou, a to i kdyby k němu došlo. Co tomu říkáš?"

Pilotovi připadalo, že se bezmocně někam propadá.

"On nás poslouchá?"

"Samozřejmě. Ale nevzrušuj se. Stejně to víš. Ne, počkej, nic neříkej. Víš a současně nevíš, protože nechceš vědět. To je typická obranná reakce. Nejsi žádnou výjimkou. Jednou ses mne ptal, ještě na Eurydice, k čemu to je a jestli je to nutné. Vzpomínáš si?"

"Ano."

"Tak vidíš. Vysvětlil jsem ti, že podle statistik mají výpravy s trvalou psychickou kontrolou větší naději na úspěch než výpravy bez takové kontroly. Dokonce jsem ti tu statistiku ukázal. Takový argument nejde vyvrátit, udělal jsi tedy totéž co všichni: zatlačil jsi informaci do podvědomí. A co říkáš diagnóze?"

Souhlasí?"

"Souhlasí," odpověděl pilot a uchopil oběma rukama pás na prsou.

V mírných závanec větru nad nimi tiše šuměly lísky. Vítr byl umělý.

"Nevím, jak na to přišel, ale to je vedlejší. Ano, má pravdu. Nevím, jak dlouho už mě... Já... nemám ve zvyku myslet ve slovech. Slova jsou pro mě jaksi příliš pomalá... většinou se musím orientovat rychle... zřejmě jde o starý návyk, ještě před Eurydikou... Nu což, když je třeba... Tlučeme hlavou do zdi. Možná ji prorazíme, ale k čemu to bude dobré? O čem se s nimi budeme bavit? Co nám mohou říct? Ano, teď jsem přesvědčen, že ten trik s pohádkou mě napadl jako únik. Pokusit se o odklad... Nešlo o naději, spíš o eskapismus. Jít dopředu a současně stát na místě..."

Zmlkl a marně hledal vhodná slova. Lísky šuměly. Pilot otevřel ústa, ale nepromluvil.

"A když budou souhlasit s přistáním jednoho průzkumníka, poletíš?" optal se po delší pauze lékař.

"Určitě!" vyhrkl a teprve potom udiveně dodal: "A proč ne? Vždyť kvůli tomu jsme tady..."

"Může to být past...", pronesl Gerbert tak tiše, jako by chtěl utajit tuto myšlenku před všudypřítomným GODem. Pilotovi to tak alespoň připadalo, uznal to však rychle za nesmysl a současně ho napadlo, že jde o další projev jeho vychýlení z normálu: málem připsal GODu zlo, a pokud ne přímo zlo, tedy nepřátelský postoj k lidem. Jako by proti sobě neměli jen Kvint'any, ale i vlastní počítač.

"Může to být past," potvrdil jako opožděná ozvěna, "Nepochybně..."

"A přesto poletíš...?"

"Pokud mi dá Steergard šanci. O tom se ještě nemluvalo. Jestli vůbec odpovědí, přistanou nejdřív automaty. Podle programu."

"Podle našeho programu," souhlasil Gerbert. "Ale oni budou mít svůj. Nemyslíš?"

"Jistě. Pro prvního člověka připraví červený koberec a dětičky s kyticemi. Automaty nechají být. To by bylo z jejich hlediska příliš hloupé. Do pasti budou chtít vlákat nás..."

"A přesto chceš letět?"

Pilotovi to trhlo rty. Usmál se.

"Doktore, nijak nestojím o mučednictví, ale pleteš dohromady dvě věci: moje myšlenky s tím, kdo nás sem vyslal a proč. Není vhodně odporovat veliteli, když kárá za hloupost. Copak si myslíš, že když se nevrátím, poprosí kněze, aby se pomodlil za mou duši? Dám hlavu za to, že udělá to, co jsem tak nešikovně vyjádřil."

Gerbert užasle hleděl na jeho zčervenalou tvář.

"To by byla odvěta, a to nejen příšerná, ale i nesmyslná. Pokud udeří, tebe tím nevzkřísí. Neposlali nás

sem proto, abychom zahubili cizí civilizaci. Jak to můžeš plést dohromady?"

Pilot se přestal usmívat.

"Jsem zbabělec, protože jsem se neodvážil přiznat sám sobě, že už nevěřím v úspěch kontaktu. Ale nejsem takový zbabělec, abych se vyhýbal svému úkolu. I Steergard má svůj a taky od něj neustoupí."

"Sám ho pokládáš za neuskutečnitelný."

"Jenom podle zadání: měli jsme se domluvit, ne bojovat. Oni odmítli. Svým způsobem. Útokem. A ne jednou. Takové důsledné odmítnutí jako výraz vůle je také domluva. Kdyby Hádes pohltil Eurydiku, určitě by se ho Steergard nepokoušel rozmetat na kusy. Jinak je tomu s Kvintou. Na přání Země klepeme na její dveře. Jestli neotevrou, dveře vyrazíme. Možná za nimi nenajdeme nic z toho, co Země očekávala. Právě toho se obávám. Ale dveře vyrazíme, protože jinak nesplníme vůli Země. Myslíš si, doktore, že je to příšerné a nesmyslné? Máš pravdu. Dostali jsme úkol. Ted' vypadá jako nesplnitelný. Kdyby lidé od pravěku dělali jen to, co jim připadalo možné, dodnes bychom trčeli v jeskyních."

"Tedy přece doufáš?"

"Nevím. Víím, že pokud bude třeba, obejdu se bez doufání."

Zmlkl, zamyslel se a zrozpačitěl.

"Vytáhl jsi ze mě věci, o kterých se většinou nemluví, doktore... vlastně já sám jsem zbytečně vyjel s tím Nemo me impune lacessit u velitele a on mě správně pokáral, protože jsou povinnosti, které se plní bez chlubení, protože se není čím chlubit. Co ti GOD o mně řekl? Deprese? Klaustrofobie? Anankastický syndrom?"

"Ne. To jsou zastaralé pojmy. Víš, co je to grupový Hicksův syndrom?"

"Na Eurydice jsem k tomu maloučko přičichl. Thanatofilie? Ne, nějak jinak, asi sebezáhubná zoufalost, ne?"

"Přibližně. Je to hodně složité..."

"Prohlásil mě za nepoužitelného k...?"

"GOD nemůže nikoho odvolat z funkce. To snad víš. Může diskvalifikovat diagnózou, ale nic víc. Rozhodnutí náleží veliteli po dohodě se mnou, a pokud bychom podlehli psychóze také, může převzít velení zbytek posádky. Ale o psychózu zatím nejde. Jen bych byl rád, kdyby ses tak nedral o to přistání..."

Pilot si rozepnul pás a pomalu se vznesl. Aby ho umělý vánek neodvál, zachytil se lískové větve.

"Doktore... mylíš se, stejně jako GOD."

Proud vzduchu se do něj opíral tak silně, že se celý keř začal ohýbat. Aby ho nevytrhl i s kořeny, pilot se pustil a za letu ke dveřím volal:

"Lauger mi na Eurydice slíbil, že uvidím Kvint'any. Proto jsem letěl."

Lod' se zatřásla. Tempé to okamžitě poznal; prudce se řítit na stěnu skleníku. Otočil se v letu jako padající kočka, aby ztlumil náraz, sklouzl po stěně na podlahu, která už poskytovala nohám oporu, a podklesnutím v kolenou odhadl tah. Nebyl příliš velký. Rozhodně se však něco stalo. Chodba byla prázdná, sirény mlčely, ze všech stran zněl však GODův hlas:

"Všichni na svá místa. Kvinta odpověděla. Všichni na svá místa. Kvinta odpověděla..."

Nečekal na Gerberta a naskočil do nejbližšího výtahu. Vlekl se pomalu, jednotlivé míjené paluby vrhaly dovnitř záblesky svých světél, podlaha na něj tlačila stále silněji. Hermes už svým zrychlením překročil pozemskou gravitaci, zatím však jen asi o polovinu. V horní řídicí kabině, ponoření v hlubokých gravitačních křeslech, seděli Harrach, Rotmont, Nakamura a Polassar. Steergard, zapřený o podstavec hlavní obrazovky, hleděl s ostatními na zelená slova, která po ní běžela.

...ZARUČUJEME VÁM BEZPEČNOST NA NAŠEM NEUTRÁLNÍM ÚZEMÍ STOP NÁŠ
KOSMODROM 46 STUPŇŮ ŠÍŘKY 139 DÉLKY PODLE VAŠÍ MERCATOROVY SÍTĚ STOP
JSME SUVERÉNNÍ NEUTRÁLNÍ STOP SOUSEDNÍ STÁTY INFORMOVÁNY SOUHLASILY
S PŘISTÁNÍM VAŠICH SOND BEZ PŘEDBĚŽNÝCH PODMÍNEK STOP SDĚLTE
NEODYMOVÝM LASEREM TERMÍN PŘISTÁNÍ VAŠEHO MODULU PODLE ČASU
URČENÉHO JEDNOU OTOČKOU PLANETY VE DVOJKOVÉ SOUSTAVĚ STOP ČEKÁME
VÍTÁME STOP

Steergard pustil celou zprávu ještě jednou pro Gerberta a mnicha hned po jejich příchodu. Potom usedl do svého křesla a obrátil se k přítomným.

"Obdrželi jsme odpověď před několika minutami z uvedeného bodu ve formě záblesků slunečního spektra. Jednalo se o zrcadlo?" obrátil se k Nakamurovi.

"Pravděpodobně. Šlo o nespojité světlo oknem v mracích. Pokud to bylo zrcadlo, muselo zabírat plochu nejméně několika hektarů."

"Zajímavé. Zachytil tyto záblesky solaser?"

"Ne. Byly zaměřené na nás."

"Velice zajímavé. Jakou úhlovou velikost má nyní Hermes při pohledu z planety?"

"Několik setin obloukového stupně."

"Ještě zajímavější. Bylo světlo kolimované?"

"Bylo, ale málo."

"Jako dutým zrcadlem?"

"Nebo soustavou plochých zrcadel, patřičně rozestavených ve velkém prostoru."

"To znamená, že věděli, kde nás mají hledat. Ale odkud a jak?"

Nikdo neodpověděl.

"Prosím o názory."

"Mohli nás upozorovat při vystřelení solaseru," ozval se El Salám. Tempé o něm do této chvíle nevěděl, fyzik se ozval z dolní řídicí kabiny.

"To bylo před čtyřiceti hodinami a potom jsme letěli bez tahu," namítl Polassar.

"Zatím toho nechme. Kdo věří jejich upřímnosti? Nikdo? To se divím."

"Je to příliš krásné, než aby to bylo možné," uslyšel Tempé hlas shora: na galerii stál Kirsting. "Pokud jde ovšem o past, nemusela být tak primitivní."

"Přesvědčíme se."

Velitel vstal. Hermes letěl tak stejnoměrně, že všechny gravimetry ukazovaly jednotku, jako by loď spočívala v doku na Zemi.

"Žádám o pozornost. Polassar vloží GODu programový blok SG. El Salam vypne solaser a zamaskuje ho. Kde je Rotmont? Připravíš dva těžké přistávací moduly. Piloti a doktor Nakamura zůstanou v řídicí kabině, já se půjdu vykoupat a hned se vrátím. Ještě něco! Harrach a Tempé ověří, zda je řádně připevněné všechno, co nesnáší deset g. Bez mého souhlasu nikdo nevstoupí do navigační kabiny. To je vše."

Steergard obešel pulty, a když viděl, že svá místa opustili jen piloti, hodil ode dveří přes rameno: "Lékaři na svá místa." Kabina se za chvíli vyprázdnila. Harrach přesedl ke klávesnici a na svítících schématech interoceptorů kontroloval stav všech zařízení od přídě až k zádi. Tempého nepotřeboval; ten přešel k Japonci, který analyzoval spektra kvintských signálních záblesků, a zeptal se ho, co je to "blok SG". Harrach natahoval uši, protože o něm dosud také neslyšel. Nakamura odtrhl oči od binokuláru a melancholicky pokýval hlavou.

"Zarmoutíme otce Araga."

"Vyhlásíme výjimečný stav? Co je to SG?" dotíral Tempé.

"Obsah zářového skladu už není tajemstvím, vážení."

"Toho zamčeného? Tam nejsou robochody?"

"Tam je překvapení pro všechny. Dokonce i pro GOD. S výjimkou velitele a mé nepatrné osoby."

Při pohledu na úžas pilotů dodal:

"Štáb SETI to pokládal za nezbytné, vážení piloti. Oba jste prošli simulačním tréninkem sólového přistání. Mohli byste se tedy ocitnout v situaci řekněme rukojmích."

"A GOD?"

"To je stroj. I počítače poslední generace mohou být oklamány, dokonce i na dálku, a vyklopit obsah všech programů."

"K uložení několika zvláštních paměťových bloků není třeba zabrat celý sklad"

"Tam nejsou žádné bloky. Tam je Hermes. Jeho maketa. Velice pěkně a pečlivě připravená. Dejme tomu

jako - vnaidlo."

"A ty dodatečné programy...?"

Japonec vzdychl.

"To jsou symboly. Velice staré. Bližší vám než mně. S jako Sodoma, G jako Gomora. Nepříjemné - hlavně pro apoštolského delegáta. Má mou soustrast."

SODOMA A GOMORA

Při letu se zapnutými motory se na palubě a hlavně v jídelně vytvořila lepší nálada, protože se dalo alespoň při jídle zapomenout na gordický uzel, který je svíral stále silněji. Už to, že mohli usednout ke stolům, že obíhaly misky, že bylo možné docela obvykle nalévat polévku do talířů a pivo do sklenic, použít slánku, osladit si lžičkou cukru kávu, působilo jako vysvobození z postupů nezbytných v beztlakovém stavu. Ten je totiž, jak se už tisíckrát řeklo, takovým uvolněním z gravitačních okovů, takovou svobodou, že zesměšňuje nejen lidské zvyky, ale i pohyby jejich těl. Roztržitý astronaut, plný modřin a boulí, zlitý od hlavy k patě při každém pokusu o napití, honící po kajutě rozlétané papíry nebo - pokud se ocitne ve větší místnosti bez předmětů, které by mohl odhazovat - je bezradnější než nemluvně, protože se ze vzdušné polohy nedostane: zapomnětlivci používají v takové situaci k záchraně náramkové hodinky, a když to nestačí, tedy bundy a svetry, protože zákony Newtonovy mechaniky prokazují svou důslednou platnost: když na těleso v klidu nepůsobí žádná síla, nic s ním nepohne kromě pravidla akce a reakce. V době, kdy měl ještě náladu na žerty, Harrach jednou prohlásil, že dokonalou vraždu lze spáchat na oběžné dráze velice snadno a je sporné, zda by nějaký soud mohl vraha odsoudit. Stačí totiž přemluvit oběť, aby se svlékla ke koupání, a lehce do ní strčit tak, aby zůstala viset mezi stěnami a stropem a tam se zmítala až do smrti hladem, soudu pak vysvětlit, že cestou pro ručník se na ni zapomnělo. Nepřinést ručník není žádný zločin, a jak víme, nullum crimen sine lege: trestní zákon jaksi nepředvídal kriminální důsledky beztlakového stavu.

Po zavedení nových pravidel, které Tempé nazval "výjimečným stavem", se nálada ani při večeři nezvedla. Náhodný pozorovatel by se mohl domnívat, že palubní jídelna je refektář v klášteře se strohými předpisy o mlčení. Jedli, ani nevnímali co, a veškerou starost o jídlo nechali žaludkům, sami se totiž pokoušeli strávit to, co jim po poledni oznámil Steergard. Předložil operační plán a mluvil přitom tak tiše, že ho stěží slyšeli. Kdo ho znal, věděl, že ledovým klidem projevuje svůj vztek.

"Pozvání je past. Pokud se mýlím, což bych si přál, dojde ke kontaktu. Nevidím však žádné důvody k optimismu. Existence neutrálního státu na planetě v nejméně stoleté válce s vesmírnou sféromachií je možná, není však možné, aby přijal hosta z vesmíru bez souhlasu válčících velmocí. Podle sdělení udělily souhlas. Zkoušel jsem situaci otočit, čili se vmyslet do přístupu jednoho z generálních štábů Kvinty a odpovědět na otázku, jak reagovat na apel směřovaný vetřelcem všemu obyvatelstvu. Takový štáb ví hodně o vetřelcových možnostech. Ví, že ho v prostoru nezlikviduje, protože dostupnými prostředky to už zkoušel, i když patrně ne všemi. Ví, že vetřelec není v podstatě agresivní, třebaže se snažil vynutit kontakt demonstrací síly, jejím objektem však učinil neobydlený měsíc, ačkoliv nepochybně mohl mnohem snadněji udeřit do ledového prstence, kterému k rozpadu stejně chybí jen málo. Samozřejmě ví, že pokud ne přímo on sám nebo v dočasné dohodě s nepřítelem, tak v každém případě viníkem lunoklasmu s katastrofálními důsledky je Kvinta; zdůrazňuji, že to ví určitě, nelze totiž zahájit vojenské přípravy ve vesmíru bez zázemí vysoce kvalifikovaných vědců. Další znalosti štábů jsou už dedukce. Dlouho před ovládnutím gravitace se poznávají její vlastnosti včetně takových extrémů, jako jsou černé díry. Způsob, jakým jsme odrazili jejich noční útok, je překvapil. Pokud jejich fyzikové za něco stojí, pochopí, že gravitační defenzíva je pro loď na planetě stejně sebezáhubná jako ofenzíva. Z relativistiky nelze odvodit takové uspořádání uzavřeného gravitačního pole, aby loď vytvářející toto pole nezničila sama sebe i s planetou.

Hodlám vyslat do určeného prostoru dva přistávací moduly a předpokládám, že nebudou nijak ohroženy. Pokud chtějí přilákat Herma na planetu, tak se moduly vrátí. Nemohou se vrátit s prázdnou; něco se pro ně bude muset inscenovat, aby nás naplnili současně důvěrou i zvědavostí. Pohostinní Kvint'áné vysvětlí, že skutečný kontakt je setkáním živých bytostí se živými bytostmi, nikoli se stroji. To je těžké vyvracet. Pokud tedy události proběhnou přibližně tak, jak jsem vyložil, Hermes přistane a potom dojde k

definitivnímu řešení. Po návratu přistávacích modulů, které však nevezmeme na palubu - po tom, co se stalo, raději stokrát přeženu opatrnost než naopak -, ohlásíme přistání.

Přecházím k detailům operace. Po startu modulů odletíme střední rychlostí od Kvinty k Sextě. Obě jsou v podobné opozici vůči slunci, což je pro nás výhodné, navíc naše sondy už Sextu prozkoumaly a zjistily, že jde o silně seismickou planetu bez atmosféry, která se proto nehodí k osídlení ani k vybudování vojenských základů. Planetou by byly ohrožené víc než nepřítelem. Vstoupíme do stínu Sexty a Hermes, který se vynoří na druhé straně, nebude zdálky odlišitelný od naší lodě. Zblízka ovšem ano, předpokládám však, že ho nenapadnou dřív, než vstoupí do atmosféry. Z hlediska sideristiky by na něj mohli zaútočit už v ionosféře, nevěřím však, že by to udělali. Loď po normálním měkkém přistání bude daleko cennější kořistí než trosky a bude mnohem méně odolná vůči napadení než přistávající loď s plameny na zádi, která má tak možnost manévru nebo útěku.

Tento Hermes bude vysílat a přijímat rádiové signály, bude mít motory umožňující přistání, i když jen jedno. Nebude mít s námi žádné přímé spojení. Končím: podle toho, jak bude uvítán, odpovíme."

"Sodoma a Gomora?" otázal se náhle Arago.

Steergard na mnicha chvíli hleděl, než odpověděl s neskryvaným úsměškem:

"Nevykročíme z rámce Bible, důstojnosti. Sáhne pouze po prvním vydání. Novější už zastaralo, protože jsme už několikrát nastavili tvář. Konec diskuse. Nemá smysl, protože mezi Starým a Novým zákonem nebudeme volit my, ale oni. Je solaser už zamaskován?"

El Salám přikývl.

"Pracuje GOD podle SG? Dobrá. Teď začneme vyjednávat o přistání modulů. Věnují se tomu Rotmont a Nakamura. Ale až po večeri."

Nikdo neviděl start přistávacích modulů, vystřelených o půlnoci pod automatickou kontrolou. Letěly ke Kvintě, zatímco Hermes mířil opačným směrem a zrychloval až do rána: dosažení Sexty, vzdálené sedmdesát miliónů kilometrů, si vyžadovalo necelých osmdesát hodin při hyperbolické rychlosti. V elektronických laboratořích zahájili výrobu dispartů, "dispergovaných diversantů", nazývaných také včelí oči a při průzkumu dosud nepoužitých. Byly to miliónové roje mikroskopických krystalků, po rozprášení v prostoru miliónů krychlových mil kolem Sexty se měly stát Hermovým zrakem. Rozsety ve stopách lodě tvořily její neviditelné, vzdálené oči. Na Zemi sloužily apikografii; každý krystalek, menší než zrnko písku, odpovídal jednomu ommatidiu, části včelího oka, rozsetého nyní na tisíce mil. Hermes za sebou vlekl tento vidící chvost, aby se skryl za Sextou a odtud sledoval osud svých kybernetických vyslanců. Současně loď vyslala na patřičný úsek oběžné dráhy televizní sondy s raketovým pohonem jako své "oficiální oči", které mohli a dokonce měli vidět Kvint'ané. Službu v řídicí kabině měl Tempé. Přišel tam za ním rozčilený Harrach se starým časopisem pocházejícím z doby, kdy na Zemi probíhaly úporné spory o účasti žen v expedici. Nejdřív přečetl odstavec věnovaný rodinnému životu, kterému náleží při výpravě patřičné místo, potom urážky představitelky věčně ukřivděného ženského pohlaví namířené proti SETI, ovládané mužskou mafií, a tak se při tom rozrušil, že chtěl časopis roztrhat. Tempé se smál a zabránil mu v tom, v soustavě Harpyje šlo o raritu, vzácnou památku, která se bůhvíjak dostala do Harrachových zavazadel. Alespoň podle jeho tvrzení. Tempé si o tom myslel své. Harrach se svou cholerickou povahou potřeboval takové články, aby mohl hromovat. Nesmyslnost uváděných požadavků na rovnoprávnost byla tak očividná, že nemělo cenu jim věnovat pozornost. Ženy, a tedy manželky, matky, a tedy děti, školka, jesle, a oni letěli s nabitými siderátory v lodi, která i s veškerou svou silou byla zcela nepatrná v porovnání s cizí civilizací, jejíž staletá vesmírná sféromachie je zcela pohltila. Na tyto problémy se vyplývalo moře tiskařské černi. Muslimové posílali do boje dvanáctileté chlapce, ale ne děti v kolébkách. Harrach nesmírně litoval, že nemůže tady a teď vpálit autorce tohoto blábolu přímo do očí, co si o ní myslí. Tempé u řízení střídavě buď kontroloval kurs a obrysy srpku Sexty rostoucího na obrazovkách, nebo pošilhal po Harrachovi, který neustával vzrušeně promlouvat ke svému jedinému posluchači. Nepřerušoval ho, nechtěl přilévat olej do ohně, zvláště když nebyli sami: i zde s nimi bděl GOD. Nevyzval se v konstrukci počítačů natolik, aby si byl jist, že tak bystrý a inteligentní stroj s pamětí nemá ani špetku vlastní individuality. Ujišťování odborníků ani příruček mu nestačilo. Rád by se o tom přesvědčil sám, ale nevěděl jak, čekaly ho ostatně důležitější problémy. Opravdu cítil Nakamura s otcem Aragem soustrast? Po zádech mu přeběhl mráz při pouhé myšlence, že by mohl být v kůži apoštolského

delegáta.

Mezitím Arago s Gerbertem podle velitelova příkazu se pokoušeli odpovědět na otázku, zda by Kvint'ané dokázali zjistit biologické vlastnosti lidí zkoumáním přistávacích modulů. I když je, před navedením k planetě důkladně sterilizovali, aby na jejich povrchu nezůstala ani jediná buňka kožní tkáně prstů, ani jediná bakterie, kterých se lidský organismus nikdy nemůže úplně zbavit, a třebaže šlo o automaty sestavené bez účasti lidí, jejichž energetické zdroje i informační zařízení odpovídaly osmdesát let staré pozemské technice, Steergard je nehodlal vzít po návratu na palubu. To pokládal za příliš riskantní. Ostatně už první výrobky této civilizace, které Hermes ulovil, prokázaly udivující mistrovství Kvint'anů v parazitárním inženýrství. Moduly jim tedy kromě závažných i nevinných informací mohly přinést i zkázu, ne v podobě neprodleně útočících mikrobů, ale virů a ultravirů s dlouhou inkubační dobou. Ptal se tedy lékařů i Kirstinga na vhodné ochranné prostředky.

Údajně neutrální stát, který vyslovil souhlas s přistáním modulů, při dalším jednání varoval, že nesmějí mít spojení s Hermem, což si kladou "sousední státy" jako podmínku. Když obě sondy pohltila atmosféra, planeta se obklopila silnou clonou šumu na všech vlnových délkách. Kdyby vyslance vybavili lasery schopnými prorazit hladinu šumu, porušili by přijatou podmínku. Ještě zřetelněji by to učinili, kdyby Hermes začal protínat moře mraků a rádiového chaosu ostřím svým laserů.

Zbývalo tedy jen pozorovat Kvintu z úkrytu za Sextou mrakem holografických očí. Operace byla synchronizována tak, aby oba moduly dorazily ke Kvintě v okamžiku, kdy Hermes vstoupí do stínu Sexty. Všichni se sešli v řídicí kabině a očekávali kritickou chvíli. Planeta zahalená do bílých mraků vyplňovala hlavní obrazovku až k okrajům. Nad oblačným příkrovem kroužily jako černé kapky dobře viditelné roje bojových družic. Aby mohli sledovat vstup obou raket do atmosféry, přidali do jejich hypergolového paliva sodík a technecium, první zbarvil jejich tryskový plamen zářivě žlutě, druhý umožňoval identifikaci podle spektrálního pásu, jaký se nevyskytoval ve spektru místního slunce ani kvintských družic. Jakmile se sondy ponořily do mraků, nitky plamenů vzniklých třením o atmosféru a v brzdících tryskách se začaly rozmazávat: tu miliardy neviditelných očí, táhnoucích se jako neviditelná brázda milión mil za Hermovým kylem, soustředily svou pozornost na tečnu v místě plánovaného přistání. Ne nadarmo, po přistání na tvrdé půdě oba stroje s odstupem několika sekund uvědomily o ukončení své cesty dvojitým záměrně modulovaným zábleskem sodíku, který okamžitě zhasl.

V tom okamžiku nastala další fáze operace. Spodní část Hermova pancíře se rozevřela jako obrovská vrata a ze Sezamu vyplul do prostoru obrovský kovový doutník, určený pro laboratorní karanténu sond. Tato plynulost nadchla hlavně Harracha. Ostatní také přistoupili na Steergardovu taktiku a práce postupovala rychle, chybělo jim však nadšení: opravdu nebyly důvody k radosti. Zato první pilot nijak nehodlal skrývat své nevraživé uspokojení, že zlámou té válečné planetární bestii vaz. Nemohl se dočkat návratu modulů, i kdyby měly přinést nejhorší nákazu, jako by byla úkolem výpravy hrubá konfrontace síly. Když Tempé poslouchal jeho výlevy, aniž měl chuť je komentovat, uvažoval o tom, jaké změny Harrachovy psychiky zaznamenává GOD, a styděl se za svého spolupracovníka, protože sám se občas nedokázal rozhodnout, co by raději: aby zloba narůstající v posádce byla neodůvodněná, nebo aby je Kvint'ané donutili k nejhoršímu řešení. Ano, i on už viděl v této civilizaci nepřátelské bezohledné zlo, které už pouhou svou existencí omlouvá každý jejich čin. Na palubě už nebyla žádná tajemství. Vypnutý a zamaskovaný solaser se nabíjel sluneční energií ne proto, aby signalizoval, ale aby mohl udeřit laserovým ostřím. Po 48 hodinách holografické mračno sdělilo, že se vyslanci vracejí. Oba moduly se měly ozvat na ultrakrátkém pásmu za oběžnou dráhou, po které kroužily pozůstatky měsíce: zřetelně však začal signalizovat jen jeden. Druhý vysílal nesrozumitelnou změt' kódů. Steergard rozdělil posádku do tří skupin: pilotům svěřil vyslání falešného Herma na dráhu kolem slunce, fyzikům přijetí modulů ve válcové komoře několik desítek mil od Herma, lékařům a Kirstingovi biologický průzkum modulů, pokud to druhá skupina posoudí jako možné. I když byla posádka rozdělená, všichni se orientovali v celkové situaci. Harrach a Tempé sledovali prázdného obra, který se pomalu vydal na svou pouť, ačkoliv na jeho trupu ještě jiskřily prskavky svářecích automatů a interkomem se neustále dorozumívali s Nakamurovou skupinou čekající na moduly. Polassar nevylučoval běžnou závalu ve vysílači pletoucím páte přes deváté; Harrach si byl naprosto jist, že jde o dílo Kvint'anů. Harrach prostě chtěl, aby se jejich uskok odhalil rychle jako šídlo v pytli a mohli je dusit laserovou kostí v krku. Tempé mlčel a v duchu uvažoval, jestli

tak zaslepený člověk může ještě plnit odpovědnou funkci prvního pilota. Zřejmě mohl, protože GOD neinformoval velitele o jeho stavu. Nebo se už všichni dočista zbláznili? Karanténní válec osvětlený reflektory přijal do svých rozevřených úst oba moduly. V dozorčí centrále se fyzikové po předběžném průzkumu prostřednictvím automatů nedokázali hned rozhodnout, jestli k poškození došlo náhodou, nebo úmyslně: to velice rozzlobilo Harracha, který byl přesvědčen, že jde o fintu Kvint'anů. Po hodině se však zjistilo, že sonda ztratila část antény a čelní zářič srážkou s malým meteoritem nebo kovovým úlomkem. O kolize nebyla v této soustavě nouze.

Na vzdalujícím se Hermově dvojníku dohasínaly poslední svary, mohl už vyrazit, piloti však museli čekat na velitelův rozkaz. Ten však nepřicházel, velitel čekal na výsledek expertízy, která měla objasnit, v jakém stavu se vrátily moduly a také - last but not least - jaké přivezly zprávy.

Zprávy byly velice zvláštní a přistávací moduly - pokud vynecháme onu náhodnou srážku - vypadaly neporušené a nenakažené. Když to uslyšel Harrach, nedokázal zadržet výkřik:

"To je proradnost!"

"I v Sodomě žil nějaký Lot," poznamenal Tempé. Nesmírně toužil po senzacích z Kvinty, které řídící kabinu nějak mijely. Nakonec se nad nimi smíloval Nakamura a objasnil jim výsledek průzkumu, předaný z vakuové komory.

Začínal pohádkou, tou, kterou vyslal na planetu solaser. Pak v dlouhých sekvencích běžely záběry krajiny: snad přírodních rezervací nedotčených civilizací. Mořské pobřeží, vlny pleskající o písek, rudé zapadající slunce v nízkých mracích, lesní masivy s mnohem tmavší zelení, než je na Zemi, obrovské koruny některých stromů byly téměř tmavomodré. Na tomto proměnlivém pozadí se objevila písmena:

SOUHLAS S PŘISTÁNÍM VAŠÍ RAKETY S HMOTNOSTÍ DO 300 000 TUN ZA PODMÍNKY VAŠEHO NEVMĚŠOVÁNÍ A DOBRÉ VŮLE STOP TO JE KOSMODROM STOP

Z těžké zelené mlhy se vynořila velká rovina, snímaná ze značné výšky. Leskla se matně jako ztuhlá rtuť. V pravidelných odstupech, jako figurky na šachovnici, na ní stály překvapivě štíhlé jehly bílých špičatých stalagmitů, které rostly. Ano, rostly - či vlastně se vysouvaly do výše, každý z nich byl u základny zahalen nazlátlou pavoucí sítí, až nakonec znehybněly. Vysoko na bezmračné obloze letěli ptáci se čtyřmi pomalu mávajícími křídly. Museli být obrovští. Táhli jako jeřábi odlétající do teplých krajin. Dole, u stalagmitů - oči lidí už v nich poznávaly rakety - se něco tmavě i barevně hemžilo, opravdové davy vstupující po širokých plošinách do bílých lodí. Všichni napínali zrak, třestili oči, aby konečně zjistili, jak vypadají Kvint'ané. Výsledek byl stejný, jako by se návštěvník z Neptunu pokoušel zjistit vzhled lidí sledováním nabitého olympijského stadiónu z dálky několika mil. Barevná pohyblivá mačkanice se stále cpala u plošin a v zástupech mizela v lodích bílých jako padlý sníh. Na jejich trupech se leskly sloupce nečitelných hieroglyfů. Dav zvolna řídil a všichni očekávali start této bílé flotily, která však začala s majestátní pomalostí zapadat do země.

Bronzově zlaté pavoucí sítě opadaly z trupů jako zetlelé a vytvořily nepravidelné kruhy. Nad jezero ztuhlé rtuti už vyčnívaly jen bílé přídě, ale i ty se záhy ponořily do červeného přítmní sil, která neuzavřela žádná vrata nebo příklopy, ale ona samotná matná rtuť. Nastalo prázdno, od břehu se zvolna vplížila na obrazovku mnohonožka, zřejmě mechanická, nikoli živý tvor, s plochým useknutým chobotem. Tryskaly z něj fontány nažloutlé kapaliny, rozlévaly se kolem a současně kypěly jako při varu: když se všechna kapalina vypařila, rtuť zčernala jako jezero asfaltu. Tu se mnohonožka prohnula do oblouku tak, že její prostřední nohy zůstaly viset ve vzduchu, pak se obrátila přímo k lidem a otevřela své čtyři oči - nebo čtyři okna? Čtyři reflektory? Vypadaly však jako velké kulaté udivené rybí oči s úzkým páskem duhovky a černou lesklou zřítelnicí. Tento mechanický stroj je starostlivě pozoroval. Jeho čtyři zřítelnice při tomto pohledu ztrácely kulatost, zužovaly se jako u kočky a současně v jejich nitru začalo něco modravě vibrovat. Potom stroj dopadl zpět na černou půdu a kolébavým klusem vyběhl z obrazu. Na obloze už nebyli ptáci, ale nápis:

**TO JE NÁŠ KOSMODROM SOUHLASÍME S VAŠÍM PŘÍLETEM POKRAČOVÁNÍ
NÁSLEDUJE STOP**

Pokračování se zjevilo nejdřív jako bouře s blesky, průtrží šlehající proudy deště do kaskádových staveb, spojených nesčetnými vzdušnými mosty. Podivné město v zajetí mraků - po oblých střechách stékala voda, tryskala z chrličů u mostních opěr, nešlo však o mosty, ale spíš tunely s elipsami oken, za kterými pádily stuhy chvějivého světla. Nadzemní doprava? Nikde ani živáčka, v hloubi ulic - protože domy byly kaskádové, jako z kovu odlité toltécké pyramidy, vlastně tam ani žádné ulice nebyly, nebylo možné určit skutečnou úroveň města, pokud to vůbec bylo město - padal déšť unášený víchrem, hnál po gigantických budovách stříbřité vlny lijáku, nehluchně bily blesky, z pyramidových staveb proudila voda nezvyklým způsobem: sbíraly ji žlábků nahrazující okapy a zvednuté na konci tak, že do vzduchu vylétaly proudy vody a mísily se s neustále padajícím deštěm. Nakonec se jeden blesk rozsypal a ztuhl do ohnivých slabik:

NA NAŠÍ PLANETĚ JSOU ČASTÉ BOUŘE STOP

Obraz zpopelavěl a zhasl. Z kalné šedi se vynořily obrysy ruin. V hloubi vířila směs ohně a mraků nebo nožná kouře. Přes sebe se vršily trosky obrovských konstrukcí. Vpředu ležely v pravidelných odstupech bílé zabláčené skvrny, snad nahá těla roztrhaných tvorů. Nad tímto pohřebišťem šedé kovové barvy zářila písna:

TOTO MĚSTO ZNIČIL VÁŠ LUNOKLASMUS STOP

Nápis zmizel a obraz putoval ruinami, ukazoval spoje nepochopitelných zařízení, jedno z nich, obalené mimořádně silnou vrstvou kovu, puklo a uvnitř - nájezd transfokátorem - opět rozervané pozůstatky bez naděje na rekonstrukci jejich původní živé podoby, jako nejde rekonstruovat už částečně rozložené lidské mrtvoly při exhumaci hromadných hrobů, a po rychlém návratu kamery opět nedohledné ruiny s hlubokými jámami, ve kterých se jako chrobáci zarývaly do trosek červeně pruhované buldozery, úporně bušící do ohněm osmahnuté alabastrové stěny, až se nakonec zřítíla a celý obraz zakryla červená oblaka prachu. V kabině bylo chvíli slyšet jen zrychlený dech přítomných a tikot sekund Svítalo. Objevil se podivný diadém, vytvarovaný pro jinou než lidskou lebku, krystal průzračný jako slza, s jiskřícími výstupky, v němž vibroval zatavený bledě růžový spinel.

Nahoře nápis:

ZÁVĚR. KONEC.

Konec však ještě nenastal: v halogenovém křiklavém světle se na mírném úbočí hor začernaly bezhlavé ulity jako stádo dobytka na pastvině. Marně se pokoušeli rozpoznat jejich tvar: velké želvy? gigantičtí brouci? - pak se obraz zvedl a letěl stále rychleji strmou skalní stěnou s černými otvory jeskyní, ze kterých nevytékala voda, ale proudy nějakého prachu a hnědožlutých zvratků. Nakonec na mírně zvlněném fialovém pozadí začala běžet slova:

SOUHLASÍME S PŘISTÁNÍM VAŠÍ LODĚ DO 300 000 TUN KLIDOVÉ HMOTNOSTI STOP
NA VYZNAČENÉM KOSMODROMU AA 035 STOP UVEĎTE TERMÍN ZARUČUJEME MÍR
A ZAPOMENUTÍ PODLE VAŠÍ VÁLCOVÉ MERCATOROVY PROJEKCE 135 POLEDNÍK 48
ROVNOBĚŽKA ČEKÁME NA VÁŠ SIGNÁL OHLÁŠENÍ NÁVŠTĚVY STOP STOP STOP
STOP STOP STOP STOP

Obrazovka zhasla a kabinu zalilo denní světlo. Bledý druhý pilot si bezděky tiskl ruce na prsa a nepřestával hledět na prázdný monitor. Harrach se přemáhal, na obočí mu z čela stékaly velké kapky potu:

"To... to je svinstvo...", koktal. "Obviňují nás za to... tam..."

Tempé vzdychl, jako by se právě probudil.

"Víš," poznamenal tiše, "vždyť mají pravdu... zval nás sem někdo...? Spadli jsme přímo doprostřed jejich neštěstí, abychom je ještě zvětšili."

"Přestaň!" zavřel Harrach. "Jestli chceš odpuštění, tak si jdi za svým knězem a neobracej se na mě. To není jen svinstvo... jsou rafinovanější, už je mi jasné, jak nás chtějí dostat, ovládej se, člověče, to není naše vina to oni..."

"Především se ovládej ty sám." Tempé vstal, nedokázal klidně sedět. "Bez ohledu na to, jak hra skončí, jsme učinili to, co jsme učinili. Kontakt rozumů, bože! Jestli opravdu musíš někomu nadávat, tak nadávej SETI a CETI a taky sobě za to, že ses chtěl stát 'psychonautem'. A nejlepší bude, když zavřeš hubu. To je opravdu nejlepší, co můžeš udělat."

Odpoledne vtáhli do lodě Sezam i s přistávacími moduly. Arago žádal, aby Steergard svolal plenární poradu o dalším postupu. Steergard odmítl. Nebudou žádné porady ani schůze až do ukončení závěrečné fáze programu. Gama laserem vybavený falešný Hermes zmizel za okrajem Sexty a zamířil ke Kvintě, se kterou si vyměňoval dohodnutá hesla. Tempé chtěl po službě navštívit velitele, ten však odmítl. Nepřijímal nikoho, zůstával ve své kajutě sám. Pilot sjel dolů, nenašel však dost odvahy k návštěvě mnicha, v polovině cesty se otočil a interkomem pátral po Gerbertovi, který nebyl ve své kajutě. Našel ho s Kirstingem a Nakamurou v jídelně. Loď manévrovala, aby vytvořila slabou gravitaci; zůstávali ve stínu planety a přitažlivost byla malá. Při pohledu na jídlo si Tempé uvědomil, že snad od rána neměl nic v ústech. Naložil si na talíř pečení s rýží a mlčky přisedl k ostatním, sotva se však dotkl masa vidličkou, poprvé v životě se mu udělalo z těch šedivých vláken špatně, jíst však musel. Vyhodil obsah talíře a vzal si z automatu teplou vitaminovou kaši. Jen aby zaplnil žaludek. Dokud neodevzdal talíř a příbor, nikdo na něj nepromluvil. Pak ho svým nepatrným úsměvem přivolał Nakamura. Usedl naproti Japonci, který si utřel papírovým ubrouskem rty, vyčkal Kirstingova odchodu, a když zůstali s Gerbertem ve třech, naklonil svým typickým pohybem hlavu s hladce přičísnutými černými vlasy na stranu a vyčkávavě pohlédl na pilota. Ten pokrčil rameny na znamení, že neví nic, co by stálo za řeč. Nic.

"Když se odvrácíme od světa, svět nezaniká," pronesl znenadání fyzik. "Kde je myšlení, tam je i krutost. Chodí spolu. S tím se musíme smířit, protože to nelze změnit."

"Proč velitel nechce s nikým mluvit?" zeptal se pilot.

"Na to má právo," odvětil nevzrušeně Japonec. "Velitel, stejně jako každý z nás, si musí zachovat tvář. Takže když jsme sami, doktor Gerbert trpí, pilot Tempé trpí, a já netrpím. O otci Aragovi nemluví."

"Jak to... vy netrpíte...?" nepochopil Tempé.

"Nemám na to právo," vysvětlil klidně Nakamura. "Moderní fyzika vyžaduje představivost, která se ničemu nevyhýbá. To není má zásluha, ale dar mých předků. Nejsem prorok ani jasnovidec. Jsem bezohledný, když je třeba být bezohledný, jinak bych mimo jiné nemohl jíst maso. Někdo tady řekl Nemo me impune lacessit. Že by se za to styděl?"

Pilot zbledl. "Ne."

"To je dobře. Váš kolega a druh Harrach hraje divadlo. S maskou velkého hněvu na tváři, jako démon v našem divadle kabuki. Není třeba se na ně zlobit, ani si zoufat, ani se litovat, ani se mstít. Teď už sám víte proč. Nebo se mýlím?"

"Ne," odpověděl Tempé. "Na to nemáme právo."

"No právě. Diskuse skončila. Za třicet...", pohlédl na hodinky, "sedm hodin Hermes přistane. Kdo bude mít tehdy službu?"

"My dva. Tak zní rozkaz."

"Nebudete sami."

Nakamura vstal, uklonil se jim a odešel. V prázdné jídelně tiše šuměla myčka nádobí a z klimatizace táhl slabý průvan. Pilot pohlédl na lékaře, který seděl nehybně s hlavou v dlaních a bezmyšlenkovitě zíral před sebe. Tempé ho zanechal v jídelně bez oslovení. Opravdu nebylo o čem hovořit.

Hermovo přistání proběhlo přímo ukázkově. Při sestupu na určené místo planety vyšlehl z jeho trysek takový plamen, že jeho jiskru přenesly nesčetné miliardy očí daleko do prostoru, a jako rozpálená jehla pak vstoupil do mléčných mraků, trhal je během sestupu na růžově svítící chumáče a nakonec se ponořil do vytvořeného okna, díry vypálené plameny, kde zmizel. Otvor v oblačné pokrývce Kvinty začaly

zakrývat spirálovité závit vložek cirrokumulů, nestačily jej však ještě zaplnit, když z pozůstaté mezery vyrazil žlutý záblesk. Po devíti minutách - právě tolik času totiž potřeboval signál letící rychlostí světla, aby zdolal vzdálenost dělicí je od planety - se vysílač druhého Herma nasměrovaný k Sextě ozval poprvé a naposled. Z onoho místa se ještě jednou rozběhly mraky, tentokrát však mírněji a pomaleji, řídící kabinou plnou lidí prolétl zvuk připomínající krátký přidušený povzdech.

Steergard, s neposkvrněným bílým velkým kotoučem Kvinty za zády, promluvil na GOD.

"Analýzu exploze."

"Mám jen emisní spektrum."

"Sděl příčinu exploze na základě tohoto spektra."

"Nebude zaručená."

"Vím. Spust'."

"Čtyři sekundy po vypnutí vlastního pohonu vybuchl reaktor. Mám uvést varianty možných příčin?"

"Ano."

"První: do zádě udeřil proud neutronů s takovým složením pomalých a rychlých, aby prorazil obálku reaktoru. Přestože byl reaktor vypnutý, začal pracovat a v plutoniu vzplála exponenciální řetězová reakce. Druhá varianta: zádový pancíř prorazila kumulativní nálož s chladnou anomalonovou hlavicí. Mám rozpracovat první variantu?"

"Ano."

"Útok balistického typu by zasáhl celou loď. Neutronový úder mohl být zaměřen jen na energetický zdroj za předpokladu, že na palubě jsou biologické bytosti, nezbytně oddělené od zdroje řadou protiradiačních clon. Mám promítnout spektra?"

"Ne. Mlč."

Steergard teprve teď zpozoroval, že stojí v bílém svitu Kvinty jako v aureole. Poslepu vypnul obraz a chvíli mlčel, aby v duchu rozvážil slova stroje.

"Chce k tomu někdo něco poznamenat?"

Nakamura povytáhl obočí a pronesl pomalu, jakoby s přehnanou úctou, přímo ceremoniálně:

"Zastávám první hypotézu. Loď měla být zbavena energie, ale posádka měla zůstat. Zraněná, ale živá.

Od mrtvol se nikdo moc nedozví."

"Má někdo jiný názor?" zeptal se velitel. Všichni mlčeli, ochromeni víc pohledem na výraz Steergardovy tváře než tím, co se stalo a co bylo řečeno. Velitel pomalu otevíral ústa, jako by dostal do lícních svalů křeč, a pomalu zakončil:

"Nuže, holubice, nositelé dohody a milosrdenství, ozvěte se, poskytněte nám i jim naději na záchranu. Přesvědčte mě, že se máme vrátit a přivést na Zemi tu malou útěchu, že existují horší světy, než je její. A je ponecháme vlastnímu osudu. Na dobu tohoto přesvědčování přestanu být vaším velitelem. Jsem vnuk norského rybáře, prost'áček, který překročil SVĚ možnosti. Vyslechnu všechny argumenty i urážky, pokud je někdo bude pokládat za nutné. To, co uslyším, bude z paměti GODu vymazáno. Poslouchám."

"Nejde o výraz pokory, ale výsměch. Symbolická demise z velitelské funkce to nemůže změnit," vystoupil Arago krok před ostatní, snad aby ho lépe slyšeli. "Protože však každý z nás musí postupovat až do konce podle svého svědomí, ať už v dramatu, nebo ve frašce, a protože sám hru života nerežuruje ani se ji neučí jako herec roli, připomínám, že zabíjením nikoho a nic nezachráníme. Pod Hermovou maskou se skrýval uskok a pod maskou úsilí o kontakt za každou cenu se neskrývá touha po poznání, ale msta. Cokoli jiného než návrat skončí fiaskem."

"Návrat nebude fiasko?"

"Ne," odpověděl Arago, "Jistě víš, jak silně do nich dokážeš udeřit. Ale nic jiného nevíš stejně jistě."

"To je pravda. Skončil jste? Chce ještě někdo mluvit?"

"Já."

To byl Harrach.

"Pokud se budeš chtít vrátit, veliteli, udělám vše, co je v mých silách, abych to znemožnil. Zabrániš mi v tom jen spoutáním. Vím, že podle diagnózy GODu už nejsem normální. Dobrá. Ale normální není nikdo z nás. Vydali jsme ze sebe všechno, co bylo v našich silách, abychom je přesvědčili, že jim od nás nic nehrozí, nechali jsme na sebe čtyři měsíce útočit, nechali jsme se klamat, lákat, obelhávat, a jestli zde

otec Arago zastupuje Řím, ať si vzpomene, co řekl Spasitel Matoušovi: nepřinesl jsem mír, ale meč. A že... ale už jsem toho napovídal dost. Budeme hlasovat?"

"Ne. Od jejich zklamání uplynulo pět hodin, nesmíme tedy otálet. El Salám spustí solaser."

"Bez varování?"

"Po pohřbu je zbytečné. Kolik potřebuješ času?"

"Dvakrát šestnáct minut na heslo a odpověď plus nastavení. Za dalších dvacet minut může udeřit."

"Ať udeří."

"Podle programu?"

"Ano, hodinu."

"Nakamuro, dáš nám oči. Kdo se nechce dívat, může odejít."

Solaser, dobře zamaskovaný v prachovém oblaku, svítícím vyvolaným zářením Dzéty, spustil palbu v jednu hodinu v noci, tedy s tříhodinovým zpožděním. Steergard totiž požadoval dokonalou kolimaci, aby mohli udeřit do prstence po tečně přesně v místě připravené pasti. Museli tedy čekat, až se planeta patřičně natočí. Prostorem šlehla světelná čepel o síle osmnácti terajoulů. Výchyłka fotometrů ukázala, že nůž sluneční frézy, v prázdném prostoru neviditelný, doletí k prstenci a smetl jeho vnější lem. Někdy obraz, který šlo zakrýt pouhou dlaní, prokázal sílu odňatou slunci, která se na ledovém tisícimílovém kruhu vybila úderem tvrdším než ocel. Vlastní epicentrum uviděli nejprve jako jiskřící průrvu, ze které vytryskla vánice chumáčů bílého kouře provázená výstředně zprohýbanými duhami. Ledový prstenec vřel a vypařoval se, po zplynění zase okamžitě zmrzl, odlétal do černé prázdnoty a vytvářel dlouhou rozevlátou vlečku, táhnoucí se za planetou. Mizela za ní, protože laser pálil proti směru její rotace. Steergard nechal udeřit do blýskavého prstence tak, aby ho vychýlil z dynamické rovnováhy. Energie naakumulovaná v solaseru stačila na sedm minut terajoulové palby.

"To postačí," usoudil GOD.

Vnější část prstence pukala a vnitřní, oddělená od ní mezerou širokou šest set mil, mravenčila turbulencemi, způsobenými změnami rotačního momentu. Když ledový kruh ubíhající do tmy dosáhl na osvětlené polokouli svou hřívou k oblakům a na noční mizel ve stínu, obzor Kvinty zazářil, jako by za ním v dýmajících sloupech duh vycházelo druhé slunce a zbarvilo krvavými červánky dosud hladké moře oblak. Pohled na tuto děsivou katastrofu byl překrásný. Světlo tryskající z rozťatého prstence tisíci ledovými krystalky vytvořilo vesmírný ohňostroj, který zaclonil všechna souhvězdí hvězdného pozadí. Při tomto pohledu se tajil dech. Lidé v kabině přenášeli zrak z horního monitoru, na kterém žhnul těsně nad sluncem laserový démant, na hlavní obrazovku, kde nepřetržitý proud energie sdíral z ledového kruhu pukající vrstvy sněžně bílých plátů.

Mohli Kvint'ané očekávat takovou katastrofu? Z planety musela vyhlížet jako úděsný neustávající výbuch vysoko na obloze, zřejmě však neviděl nikdo duhy, vzlétající v blescích vzhůru, protože se na ně už řítily miliardy ledových balvanů. Ledovce vařící ve vzdušném hromobití padaly z rozervaných mračen, to však nebyl pohled pro bytosti umírající pod tímto ledopádem.

Při pohledu na planetu z Herma byla patrná tenká vrstvička atmosféry, která ji obklopovala. V celé šíři mohli probíhající astroinženýrskou operaci pozorovat jen obyvatelé podobratníkových oblastí do doby, než i k nim dorazila tlaková vlna, rychlejší než zvuk. Fotonové ústí solaseru se posouvalo milimetr po milimetru a v cíli tím drtilo stovky čtverečních mil ledu. Jen u jižního pólu zatím ještě nic nesevědčilo o běsnění rozbitého kola, ztrácejícího každou minutu stovky krychlových kilometrů rozdrceného ledu. Najednou uviděli účinek laseru přímo, protože v oblaku vymrštěném vysoko do atmosféry prorazil ohnivý tunel. Spektrometry už nesignalizovaly jen vodní páru, ale i kyslík a hydroxylové skupiny. Minuty v kabině se měnily ve věčnost. Plochý prstenec, rozkolébaný jako pukající dětský vlček, ztrácel jas, prohlodán temnými průstřely. Severní polokoule se začala nadýmat, jako by něco nafukovalo samotnou planetu, ale to jen dopadající záplava ledových balvanů vyrazila do prostoru vzduch, oheň a sníh. U rovníku paprsek modrobílého laserového žáru úporně bušil do zkadeřeného oblaku výbuchu, až oblačná pokrývka Kvinty na západě potemněla v perleťově kalnou plochu a na východě planula erupcemi ke hvězdám. Všichni mlčeli. Když později vzpomínali na tyto minuty, navzájem se přesvědčovali, že očekávali protiútok, pokus odrazit tento úder směřující přímo do středu po staletí budované sféromachie,

že protivník musí zaútočit na zdroj této hrůzy, viditelný i v záři slunečního kotouče, jehož jas pětkrát převyšoval. Nedělo se však nic. Nad planetu vystupoval sloupec bílého kouře a rozplýval se do podoby mnohavrstvé houby prošíané zprohýbanými duhami, a řezající paprsek pokračoval ve svém útoku, procházel oblačnými kupami jako rozžhavená zlatá struna spojující slunce s planetou. Ta začala jako v sebeobraně načepýřenými cirrokumuly pomalu zakrývat svou tvář před tímto neuvěřitelně tenkým a ničivým paprskem, který smetal zbytky ledu do atmosféry, a jen občas se mezi rozervanými mraky zableskly zbytky prstence, dosud stále rotujícího v agónii.

V šesté minutě Steergard přikázal vypnout solaser. Zbytek energie chtěl v něm ponechat jako rezervu. Solaser zhasl stejně náhle, jako se rozžářil, a infračerveným signálem sdělil, že opouští svou dosavadní pozici. I po vypnutí ho najít však bylo velice prosté podle planckovského spektra, charakteristického pro tuhá tělesa se zářením vynuceným blízkostí chromosféry. Clony proto rozptýlily prach planoucí ve slunečním žáru a pod touto clonou se solaser přesunul, přičemž změnil i svůj tvar jako složený vějíř. GOD pracoval na maximální výkon. Zaznamenával výsledek úderu, osud nesčetných družic, které z nižších oběžných drah vletly do explozemi nadmuté atmosféry a dohořivaly ohnivými parabolami. Upozornil přitom, že Hermova kopie mohla být také zničena i útokem magnetických polí o koncentraci bilionů gaussů. GOD měl v zásobě i čtvrtou hypotézu, implozi kryotronových bomb. Velitel pokládal tyto úvahy za překonané.

Stále vyčkávali na stacionární oběžné dráze ve stínu Sexty, když Steergard zavolal Nakamuru a Polassara, aby jim přečetl ručně napsané ultimatum. Vysílačem měly být holografické oči, které při přenosu pro ně tak nepřiměřených signálů hynuly, ale za tuto cenu to stálo.

Znělo jednoznačně:

VÁŠ PRSTENEC ZNIČEN JAKO ODVETA ZA ÚTOK NA NAŠI LOĎ STOP POSKYTUJEME
VÁM 48 HODIN RELAXACE STOP POKUD ZAÚTOČÍTE NEBO NEODPOVÍTE SMETEME V
PRVÉ FÁZI ATMOSFÉRU STOP VE DRUHÉ FÁZI PŘISTOUPÍME K PLANETOKLASMU
STOP POKUD PŘIJMETE NAŠEHO POSLA KTERÝ SE BEZ ÚHONY VRÁTÍ ZPĚT
ZANECHÁME PRVÉ I DRUHÉ FÁZE STOP STOP STOP STOP

Japonec se zeptal, zda je velitel opravdu odhodlán smést atmosféru. Dodal, že na kavitaci planety nemají dost energie.

"Vím. Atmosféru nesmetu. Počítám s tím, že uvěří. A pokud jde o sideroklasmus, chci si poslechnout Polassarův názor. I neuskutečněná hrozba se může stát reálnou silou."

Polassar váhal.

"Znamenalo by to nebezpečné přetížení siderátorů. Můžeme ovšem prorazit zemskou kůru. Pokud narušíme základy kontinentálních ker, biosféra zahyne. Přežijí bakterie a řasy. Mám to rozvádět?"

"Ne."

Oba pokládali za nezbytné zjistit rozsah katastrofy, což bylo dost obtížné. Mezery v šumové cloně Kvinty svědčily o výpadku stovek vysílačů, bez spinografie však nebylo možné ani přibližně určit stupeň zničení technické infrastruktury na velké pevnině. Důsledky katastrofy se už začaly projevovat na jižní polokouli a ostatních pevninách. Sopečná činnost prudce vzrostla: na moři mraků se objevovaly temné skvrny, snad všechny sopky chrlily magma a plyny se značným podílem kyanidů. GOD odhadoval množství ledu, které dopadlo na povrch země a oceánu na tři až čtyři triliony tun. Severní polokoule byla postižena mnohem víc než jižní, hladina oceánu se však zvedla všude a oceán pronikl do hloubi souše. GOD upozornil, že nemůže zjistit, jaká část prstence dopadla na planetu v tuhém stavu a jaká se roztavila, protože to záviselo na blíže neznámé velikosti ledových kusů. Pokud převyšovaly tisíce tun, ztratily v hustých vrstvách atmosféry jen zlomek své hmoty. Nedokázal ji však blíže určit.

Harrach, který měl službu, nezasahoval do diskuse probíhající nad jeho hlavou, poslouchal však a nečekaně se do ní vmísil: "Veliteli, žádám o hlas."

"Co je?" Steergard byl netrpělivý. "Máš málo? Chceš jim přidat?"

"Ne. Pokud měl GOD pravdu, čtyřicet osm hodin nepostačí. Musejí se přece nějak dát dohromady."

"Pozdě ses připojil k holubicím" odmítl připomínku Steergard.

Fyzikové však s pilotem souhlasili. Termín odpovědi se prodloužil na sedmdesát hodin. Krátce nato zůstal Harrach sám. Přehodil řízení na automatiku, protože už měl dost sledování Kvinty, kde dým z nesčetných sopečných výbuchů se narudle rozléval po bílé kypící planetě, která tmavla jako sražená krev. O krev nešlo, přesto se však nechtěl dívat. Podle Steergardova příkazu začala loď rotovat na místě jako natažené vodorovné rameno jeřábu. Díky odstředivé síle tak měli náhražku gravitace, nejzřetelnější v řídicí kabině na přídi. V jídelně, kam přešel zbytek posádky, umožnila tato rotace zasednout ke stolům bez beztlíže akrobacie. Precesní efekty, příznačné pro gyroskopii, přiváděly Harracha téměř k mdlobám, ačkoliv na Zemi často plul po moři a žádné vlnobítí u něj nevyvolávalo mořskou nemoc. Nemohl sedět. Stalo se to, co si přál. Objektivně vzato, nenesl za katastrofu odpovědnost. Byl přesvědčen, že by všechno probíhalo naprosto stejně, i kdyby se nerozčíloval a nepouštěl do nepřilís rozumných sporů se zcela nevinným otcem Aragem. Kdyby mlčel, nic by se nezměnilo. Vyskočil z pilotního sedadla, a aby si protáhl nohy, začal pobíhat po místnosti. Nedokázal jinak vybit prudký hněv, který do něj opět vstoupil a naléhal, aby nečekali, nevyčkávali se založenými rukama a nezírali na klimatické - kdyby jen klimatické - kypění terajouly upečené planety. Kdyby mohl, vypnul by obraz, avšak nesměl. Vnitřek elipsovité kabiny obklopovala galerie, oddělující horní část od dolní. Kolébavě jako námořník vyběhl nahoru a poklusem celou galerii oběhl. Kdyby ho někdo viděl, usoudil by, že trénuje běh. Operační centrála spočívala na držácích, sbíhajících se jako loukotě velkého kola mezi křížovými nosníky upevněnými ke stropu. Osm hlubokých křesel obklopovalo terminál ve tvaru komolého kužele, na jehož okrajích naproti každému křeslu naprázdno mrkal zelený monitor. Na ploché desce tohoto kuželovitého stolu ležel pohozený list ultimata, napsaný charakteristicky šikmým a ostrým Steergardovým rukopisem. Po vstupu mezi křesla udělal Harrach něco, co by sám nepředpokládal. Otočil list papíru nepopsanou stranou nahoru a rozhlédl se, jestli ho při tom nikdo neviděl. Pohyb tu předstíraly jen mrkající obrazovky. Spustil se do křesla, kde obvykle sedával velitel, a rozhlédl se. Mezi stříbřitým plastickým povrchem držáků zely mezery, kterými viděl do navigační kabiny s podobně mrkajícími různobarevnými světélky v září hlavní obrazovky s kalným svitem Kvinty. Harrach se opřel rukama o šikmý pult a rukama si zakryl tvář. Kdyby mohl a uměl, snad by zaplakal nad touto Sodomou a Gomorou.

KVINŤANÉ

Vypadal docela klidně a s nikým se nerozloučil. Když nastal čas, nikdo ho nedoprovázel k výtahu. V obyčejném bílém skafandru s přilbou pod paží pozoroval střídání čísel mýjených palub. Dveře se před ním samy otevřely. Ve startovní hale s kopulí stála překvapivě malá raketa s netknutým stříbřitým povrchem, která dosud nikdy neletěla atmosférou a její příď ani boky neožehl žár. Kráčel k ní po roštu z děrovaného plechu a každý jeho krok duněl ve zvýšené tíži vyvolané Hermovým manévrem, který mu měl udělit patřičný startovní impuls. Rozhlédl se. Vysoko nad ním, v místě styku nosných oblouků konstrukce, planuly girlandy jasných zářivek. V jejich svitu zahánějícím stíny se zastavil, aby si nasadil přilbu. Zacvakl přezky, navykle se dotkl širokého okraje kovového límce a vdechl kyslík, odříznut už od vzduchu v hale. Tlak byl trochu vyšší, ale záhy se vyrovnal. Plošina, na kterou vstoupil, začala stoupat. Průlez, ještě před chvílí tmavý, se uvnitř rozjasnil, vysunutý schůdek se dotkl prahu a znehybněl. Nohama ve velkých botách pomalu překročil práh, rukou v pružné rukavici přešel po trubce zábradlí a vlezl dovnitř v předklonu nohama napřed, oběma rukama se přidržel držadel nad prahem a měkce dosedl. Průlez za ním se uzavřel. Zaslechl vzrůstající svištění, to k raketě přilehl plynotěsný poklop, visící dosud nad ní. Hydraulické písty ho přitlačily k okrajům výstupního otvoru, aby loď při startu zbytečně neztrácela vzduch a neotrávily ji jedovaté zplodiny motorů. Lehce jako v simulátoru uchopil vyztužené dýchací trubice a připojil je na příslušná místa skafandru; bajonetové uzávěry ihned cvakly na znamení vzájemného spojení jeho těla s raketou. Okolní výplň se nafoukla, takže visel v elastickém obalu, ovšem jen k podpaždí, ruce měl volné. Místa tu bylo asi jako v egyptském sarkofágu, přistávacím modulům tak ostatně často přezdívali. Po pravé ruce měl páku automatického odpočítávání. Sklem přilby mu přímo do očí svítily stupnice analogových přístrojů a rezervní digitální ukazatele výšky, výkonu, umělého horizontu a zcela uprostřed zatím vypnutý obdélníkový monitor. Stlačil páku, dokud neucítil odpor. Všechna světélka se rozzářila a důvěrně na něj zamrkala. Ujišťovala, že je připraven hlavní motor, osm korekčních a čtyři brzdicí, segmentový ionosférický padák i velký havarijní (obrazovka ho ale bleskově hasnoucimi body

uklidňovala, že k havárii nedojde, a jako důkaz narýsovala dokonalou letovou křivku od zelené hvězdičky Herma až k oblinám planety). S krátkým zpožděním se ohlásil i třetí padák, kaskádový, takřečené páté kolo u vozu. Tyto okamžiky prožíval často a rád. Důvěřoval těmto pulsujícím zeleným, oranžovým a modrým světélkům. Věděl, že může vzplanout červené jako oko strachem podlité krví, protože bezporuchová zařízení neexistují, všichni se však snažili, aby se nic nestalo. Připadalo mu, že slyší ve sluchátkách posádku shromážděnou v řídicí kabině a že čísla odpočítávaná lhostejným mechanickým hlasem v sestupné řadě znějí před tímto živým pozadím zadržovaného dechu. Při deseti se mu zrychlil tep a pod vystýlkou přilby sraštil obočí, jako by se zlobil na své neposlušné srdce. Tachykardii se ovšem při startu nevyhnul nikdo, a to i při běžném startu, natož za těchto okolností. Byl rád, že na něj nikdo nemluví, když se však ozvalo posvátné NULA a pocítil otřes těla i střely spojené v jediný celek, zaslechl slabý hlas člověka, stojícího zřejmě daleko od mikrofonů: "Bůh s tebou." Tato nečekaná slova ho zaskočila, i když od něj je asi mohl očekávat. Na podobné úvahy však už neměl čas. Hydraulická ruka ho tlačila opatrně a současně energicky válcovým tunelem k výpusti, kde se raketa oddělila od lodě, a třebaže se nemohl v nafouknuté vycpávce ani hnout, na dvě nebo tři sekundy, než spustily motory, pocítil beztlisový stav. Na okamžik se mu zazdalo, že v horní části obrazovky zahlédl vzdalující se trup lodě. Na jeho přání se raketa nazývala Země, tak chtěl být volán. Pak se otočila, šikmo přes obrazovku přelétly puntíky hvězd, mezi kterými proplul a hned zmizel bílý kotouček Kvinty. Jeho letoun zahnal tmou plamenem korekčních trysek, které ho uvedly na vytyčený kurs: dráha skutečného letu splynula s ideální křivkou vypočtenou počítačem. Už se měl ohlásit, přesto stále mlčel, jako by se tímto letem opájel. "Hermes očekává zprávu."

To byl Steergardův hlas. Než stačil odpovědět, zaslechl druhý, Harrachův: "Určitě usnul."

Podobné žertíky provázely už první lety do vesmíru, aby odlehčily bezpříkladné pocity lidí zavřených v přídí rakety jako ve vystřeleném granátu. Proto pronesl Gagarin v poslední sekundě "pojehali", proto se neříkalo "uniká nám kyslík, dusíme se", ale "máme určitý problém". Harrach si jistě neuvědomil, že svým žertem připomenul minulost, podobně jako Tempé, který nesmyslně odpověděl: "Letím." Hned se však vzpamatoval a přešel na odpovídající operační tón:

"Tady Země. Všechny systémy v pořádku. Deltu Harpyje mám v ose. Za tři hodiny vstoupím do atmosféry. Souhlasí? Příjem."

"Souhlasí. Heparie sdělila meteorologické podmínky v bodu nula. Zamračeno. Severoseverovýchodní vítr třináct metrů za sekundu. Nad kosmodromem spodní okraj mraků ve výši devět set metrů. Viditelnost dobrá. Chceš s někým mluvit?"

"Ne. Chci vidět Kvintu."

"Uvidíš ji za osm minut po sestupu do roviny ekliptiky. Tam uděláš opravu kursu. Příjem."

"Udělám opravu kursu po obdržení signálu z Herma. Příjem."

"Šťastnou cestu. Konec."

Vyjednávání, následující po rozbití ledového prstence, trvalo čtyři dny. Jednali výlučně s Heparíí, což nezjistili hned, protože na ultimatum odpověděla umělá družice tak malá a tak dokonale maskovaná jako skalní úlomek, že dokud mlčela, neodhalil ji ani GOD. Umístěna ve výši 42 000 kilometrů nad planetou na stacionární oběžné dráze, obíhala shodně s otáčkami planety, a když zašla za její okraj, spojení se na sedm hodin přerušilo. Domlouvala se s Hermem na 21 centimetrovém pásmu vodíku a lodní radiolokátory musely velice důkladně zkoumat její vysílání směřující na planetu, než zjistily, jakým způsobem je s Heparíí ve spojení jako retranslátor. Řídila ji silná podzemní stanice ukrytá nedaleko kosmodromu, na kterém tak nešťastně přistál dutý Hermes. Používala desetikilometrové vlny, což vedlo fyziky k tomu, že ji prohlásili za speciální vojenský objekt, určený ke spojení po hromadných jaderných úderech. Provází je totiž elektromagnetické záření rušící veškeré bezdrátové spoje a při kumulaci megatunových výbuchů v cílových místech není možná ani náhrada běžných vysílačů laserovými. V takových případech lze použít jen velmi dlouhé vlny, jejich malá informační kapacita však znemožňuje předávání mnohabitových informací v krátkém čase. Steergard nasměroval Hermovy vysílače na tuto stanici a vyslal další ultimatum: buď se budou domlouvat přímo, nebo během 24 hodin zničí všechna přírodní i umělá tělesa na stacionárních oběžných drahách, a pokud ani potom neobdrží odpověď, bude se cítit oprávněn na 800 000 hektarech kolem kosmodromu včetně něj zvýšit teplotu na 12 000 stupňů

Kelvina. Znamenalo by to prorazit kůru planety do hloubky čtvrtiny jejího poloměru. To pomohlo, třebaže Nakamura i Kirsting se pokoušeli vymluvit veliteli tak drastické rozhodnutí, které se de facto rovnalo vypovězení války.

"Napadením nás přestalo vázat meziplanetární právo," odpověděl Steergard. "Jednání na kilometrových vlnách s otázkami a odpověďmi může trvat měsíce a čistě fyzikální důvody této pomalosti mohou maskovat zdržování s cílem změnit strategickou převahu. Tuto šanci jim neposkytnu. Pokud chcete neformální diskusi, tak na ni zapomeňte, a kdo chce ohlásit votum separatum, má možnost je uvést do protokolů výpravy. Budu se za ně odpovídat po složení funkce. Zatím se však k ničemu podobnému nechystám."

V protinávrzích požadovala Heparie přesné vymezení vyslancových práv. Pojem "kontakt" se stával čím nejasnější, čím ostřeji se jej pokoušeli vymezit. Steergard toužil po přímém styku svého vyslance se zástupci místní vlády a vědy, věcná náplň těchto pojmů byla mezi Kvint'any a lidmi však buď značně odlišná, nebo i zde působila zlá vůle. Tempé tedy letěl a nevěděl, s kým se na letišti setká, nijak se tím ale nevzrušoval. Necítil v zádech křídla nadšení, nepočítal s velkým úspěchem a vlastní klid ho samotného překvapil. V průběhu přípravy na trenažérech se Harrachovi svěřil se svou pochybností, že by ho tam stáhli z kůže, jakkoliv jsou bezohlední, čemuž se nelze divit, protože nejde o žádné hlupáky. Během vyjednávání pokračovaly na palubě úporné diskuse,

Za trvalého odporu kvintské strany konečně dohodli bod za bodem podmínky pro vyslance. Návštěvník směl opustit raketu za účelem prohlídky zbytků falešného Herma a mohl se volně pohybovat v okruhu šesti mil kolem rakety se zárukou bezpečnosti, pokud nepodnikne "nepřátelské činy" a nepředá hostitelské straně "pohoršivé informace". Při výkladu těchto termínů se vyskytla řada potíží. Dohodnout jejich obsah bylo tím nesnadnější, čím byly abstraktnější. Takové pojmy jako "vláda", "neutralita", "záruky" se nepodařilo sjednotit buď z objektivních důvodů, totiž pro zásadní odlišnost, historie nebo vlivem úmyslného torpédování dohody. Ostatně ani takový záměr nemusel ještě znamenat úmyslný klam a podvod, jestliže válčící Heparie nebyla svobodná nebo suverénní k udělení takového souhlasu a nechtěla nebo nesměla to Hermu prozradit. Většina posádky se domnívala, že se tak projevují války trvající na planetě už tolik generací, že ovlivnily jazyk i způsob myšlení.

V předvečer startu požádal Nakamura pilota o soukromý rozhovor. Aspoň ho tak nazval. Začal zdaleka: rozum bez odvahy je stejně bezcenný jako odvaha bez rozumu. Válka, která přešla do vesmíru, je nepochybně mezikontinentální. Za tohoto stavu by bylo nejlepší vyslat dva rovnocenné vyslance na obě pevniny s předchozím ujištěním, že neposkytnou hostitelům žádné vojensky důležité informace. Velitel tuto variantu zamítl, protože chtěl sledovat poslův osud a loď se nemohla vyskytovat současně na protilehlých stranách planety. Velitel chce Kvint'any ujistit, že je odhodlán k pomstě, pokud se posel v pořádku nevrátí. Nijak ji nespecifikoval, což je sice taktické, ale pilotovi tím nezaručuje bezpečí.

Nakamura nehodlá velitele kritizovat, pokládal však za svou povinnost požádat pilota o rozhovor. Jak to výstižně napsal Shakespeare: 'Běda slabým, kteří vstoupí mezi ostří silných šermířů.' Silní šermíři byli tři: Hermes, Norstrálie a Heparie. Co vědí Kvint'ané? Vědí, že vetřelec má útočnou i obrannou převahu a že dokáže udeřit s velkou přesností. Kdo má tedy zájem na poslově bezpečnosti? Dejme tomu, že zahyne. Heparie bude dokazovat, že došlo k nešťastné náhodě, a Norstrálie bude tyto důkazy zpochybňovat. Oba se tak pokusí usměrnit Hermův odvetný úder na protivníka. Velitel jim sice slíbil TAD - Total Assured Destruction, historie nás však učí, že Poslední soud není v politice právě nejlepším nástrojem. "Stroj Posledního soudu", Doomsday Machine, kobaltovou bombu k vydírání všech pozemských států hrozbou všeobecné záhuby, vymyslelo koncem 20. století několik Američanů, nikdo se tím však příliš nevzrušoval, což bylo rozumné, protože v situaci, kdy se už nedá nic ztratit, nelze dělat reálnou politiku. Apokalypsa jako odplata je málo pravděpodobná. Proč by měl Hermes ničit celou planetu, jestliže se na Heparii najde jeden kamikadze odhodlaný k atentátu? Pilotovi zněla Japoncova argumentace přesvědčivě. Proč ji neakceptoval velitel?

Japonec, stále zdvořile obrácen k hostovi, se usmál. "Protože nemáme spolehlivou strategii. Velitel nechce rozvazovat uzel, hodlá ho rozetnout. Nakamura se nechce nad nikoho vyvyšovat. Uvažuje tak, jak umí. Nač myslí? Na tři problémy. Prvním je vyslání posla. Vede ke kontaktu? Jen symbolicky. Pokud se vrátí v pořádku, setká se s Kvint'any a dozví se od nich, že se od nich nemůže nic dozvědět,

půjde o obrovský úspěch. Že to zní směšně? Planeta je nedostupnější než Mount Everest. Přesto stovky lidí po mnoho let riskovaly život, aby na něj vystoupili alespoň na okamžik, ač tam není nic jiného než skály a led. Ti, co se vrátili dvě stě metrů před vrcholem, se pokládali za poražené, třebaže místo, na které dorazili, se nijak nelišilo od místa, na kterém chtěli několik minut pobýt. Mentalita výpravy je stejná jako mentalita oněch horolezců. Je to záhada, se kterou se lidé rodí i umírají, a tak si na ni už zvykli. Další záhadou je pro Nakamuru pilotův osud. Jen aby se vrátil! Pokud se však stane něco nečekaného, Heparie bude dokazovat jedno a Norstrálie pravý opak. Tento spor posune velitele z role mstitele do role vyšetřovatele. Hrozba, která byla dost účinná k vynucení návštěvy, ztratí svou váhu. Třetí záhada je největší. Jde o neviditelnost Kvint'anů. K atentátu zřejmě nedojde. Nelze však pochybovat o kategorickém odporu Kvint'anů ukázat se lidem."

"Třeba vypadají jako netvoři," nadhodil pilot.

Nakamura se nepřestal usmívat.

"Tady platí symetrie. Pokud budou pro nás netvory, oni nás budou hodnotit stejně. Omlouvám se za tuto trivialitu. Kdyby měla chobotnice estetický smysl, nejkrásnější žena na Zemi by jí připadala jako netvor. Klíč k této záhadě není v estetice..."

"A kde?" zeptal se pilot. Japonec ho opravdu fascinoval. "V technicko-válečné oblasti jsme odhalili společné vlastnosti jich i nás. To vede ke dvěma možnostem: buď se nám podobají, nebo jsou to zlé příšery. Takové dělení je fikcí. Není jí však skutečnost, že si nepřejí vyjevit svou podobu."

"Proč?"

Nakamura sklopil hlavu.

"Kdybych to věděl, rozřešil bych záhadu a Polassar by nemusel chystat siderátory. Pokouším se jen o určité hypotézy. Naše fantazie se liší od západní. K hlubokým tradicím v mé zemi patří maska. Myslím, že Kvint'ané, tak usilovně vzdorující našim návrhům, si nepřejí přítomnost lidí na planetě, přesto s ní asi od počátku počítali. Stále nevidíte souvislost? Promítli jsme planetě pohádku, ve které vystupovali lidští hrdinové. Nakamura vám nemůže poskytnout odvahu, té máte víc než dost. Může jen poradit..."

Zmlkl a už bez úsměvu zvolna pronesl: "Radím pokoru. Ne opatrnost. Ani důvěru. Radím pokoru čili ochotu uznat, že všechno, ale úplně všechno, co uvidíte, může být naprosto jiné, než vypadá..." Rozhovor skončil. Teprve za letu se Tempé dobral výčitky skryté v Nakamurových radách. Pohádkou právě on prozradil Kvint'anům vzhled lidí. A třeba v tom vůbec nebyla výčitka.

Jeho úvahy přerušila planeta, která se objevila na obrazovce. Její neposkvrněný bílý kotouč, zasněžený závojem řas, bez stopy ledového prstence i katastrofy, pomalu vplul do tmy a vyhnal její čern i se stříbřitým popraškem hvězd z obrazovky. Současně zahrčel měřič vzdálenosti a zamíhala se čísla. Podél členitého pobřeží s hlubokými fjordy Norstrálie postupoval k severu plochý pás mraků studené fronty. Heparie, oddělená od ní oceánem a viditelná ve značném zkreslení na východě planety, svítila ledovými poli své polární části, jinak ji skrývaly tmavé mraky. Hermes upozornil, že za dvacet osm minut vstoupí do atmosféry, a doporučil drobnou úpravu kursu. V řídicí kabině sledovali jeho srdce, plíce i mozkové proudy Gerbert s Kirstingem, v navigační kabině pozorovali jeho raketu velitel s Nakamurou a Polassarem, aby v případě potřeby zasáhli. I když tato potřeba ani způsob zásahu nebyly vymezeny, už to, že hlavní energetik s hlavním fyzikem byli v pohotovosti u Steergarda, posilovalo příznivou, i když napjatou náladu na palubě. Kompenzační dalekohledy předávaly ostrý obraz stříbrného vřetene Země a regulovaly zvětšení tak, aby raketa zůstávala ve středu monitorů na mléčném pozadí Kvinty. Náhle GOD vepsal do dosud prázdného atmosférického monitoru oranžové číslice: dvě stě kilometrů nad oceánem vlétla raketa do zředěných plynů a začala se zahřívat. Současně padl na bílé oblačné moře její drobný stín a ubíhal vpřed. Počítač přímého spojení předával salvami impulsů poslední údaje o letu, protože za chvíli měl třením rozpálený plazmový polštář v hustých vrstvách atmosféry přerušit spojení.

Vstup Země do ionosféry vyznačil zlatý záblesk, jehož záře vzrůstala na znamení, že pilot začal brzdit. Po ponoru rakety do mraků její stín zmizel. Po dvanácti minutách plánovaný a skutečný čas na céziových hodinách splynul a vzápětí zhasl spektrograf, sledující tryskový plamen přistávacího modulu, a po řádce nul napsal na obrazovku poslední tradiční slovo BRENNNSCHLUSS.

Hermes se pohyboval vysoko nad Kvintou a udržoval místo přistání přesně pod sebou. Hlavní obrazovku zaplnila neproniknutelná oblačná clona. V souladu s upozorněním vypouštěli Kvint'ané v

tomto prostoru kovový prach a bránili tak radarovému sledování. Steergard s touto podmínkou nakonec souhlasil, ale vyhradil si právo "drastického postupu" v případě, že k Hermu nedorazí třeba jen jediný laserový záblesk, který měl Tempé každých sto minut vyslat. Ke zlepšení viditelnosti v závěrečné fázi přistání vybavili fyzikové raketu přídatnou nádrží se stlačenými plynnými sloučeninami stříbra a volnými amonnými radikály. Když střela vstoupila do stratosféry a pronikala jí na vlnách plamenů šlehajících od zádi podél boků k přidi, nálože odpálily tuto nádrž v podobě prstence kolem ústí trysek. Prstenec sklouzl a v plazmovém ohni trysek praskl. Náhle uvolněné plyny zavířily jako tornádo a rázem vytvořily v těžkých mracích široký otvor s potrhanými okraji. Současně kapalný kyslík, vytlačovaný tryskami místo hypergolů, uhasil plazmový polštář a raketa, sestupující studeným tahem, opět nabyla zraku. Žáruvzdorná skla kamer ukázala pod bouřkově rozvichřenými mraky okolí kosmodromu. Spatřil šedou plochu ve tvaru lichoběžníku, na severu vymezenou horským svahem, na ostatních stranách orámovanou červenými jiskrami chvějícími se v rozvířeném vzduchu jako čadící knoty svíček. To tryskaly k obloze proudy kovového prachu. Výbuch amonia a stříbra účinkoval. Z potrhaných zbytků mračen nad přistávací plochou se spustil takový liják, že purpurové čmoudící jiskřičky nejdřív na několik minut pohasly a potom znovu vzplanuly, zahaleny špinavými oblaky vodní páry. Při pohledu k jihu clonou dýmu hnaného prudkým cyklonem zahlédl zčernalou zástavbu jako plochého rozmáčkutého hlavonožce či chobotnici s mnoha lesklými rameny. Nemohlo jít o potrubí ani cesty, protože pásy byly vkleslé a příčně pruhované. Chobotnici připomínala tato stavba patrně zásluhou jednoho Polyfémova oka, které na něj zdola hledělo ostrým zrcadlovým pohledem. Možná to byl obrovský optický paraboloid sledující jeho sestup. Během klesání měnila svůj vzhled zeleň severních pahorků za letištěm. To, co z výškové zkratky vypadalo jako lesní masiv s přilehlou betonovou deskou, přestalo připomínat listnatý les. Tmavozelený zčečraný povrch netvořily koruny stromů, ale suchá křoviska nebo ohromné propletence nějakých kabelů či lan. Když se rozloučil s představou zalesněných pahorků s mýtinami prosvítajícími šedostříbrnou záplavou jehličí, uviděl výtvořiny cizího inženýrství, naprosto cizí všem pozemským kánonům. Kdyby technické zázemí kosmodromu v rozlehlém údolí mezi městem a úbočím hor budovali lidé, upravili by terén a spojili užitek s estetikou geometrických tvarů. Určitě by neoseli holé svahy divoce rozvětvenou houštinou kovových kup a uzlů, které nemohly pseudorostlinnými sítěmi maskovat vojenské objekty, na to vyhlížely příliš nepřírozeně. Za jeho sestupu studeným tahem na šedý beton severní svah mizel v připlouvajících mracích jako bradavčitá kůže mloka. Ještě než mu její ohavný vzhled připomenul rozdíl mezi technickým projektem a nádorovým bujením a než opět pohlédl na chobotnicovou zástavbu na jihu, mizející už za obzorem a sledující ho zrcadlovým okem v černém orámování, musel se chopit řízení. Přetížení kleslo ze čtyř g na dvě, z trysek tryskal ledový proud stlačeného kyslíku, pod zádi se rozložily kloubovitě opery, a když dosedly na tvrdou půdu, motor naposledy zaryčel a ztichl.

Třistatunová raketa několikrát poskočila a pak definitivně znehybněla. Vnímál jinou tíži než při brždění, v tlumeném sykotu tlumičů si uvolnil pásy, vypustil z obalu kolem sebe vzduch a posadil se. Z ramen a prsou mu sklouzly pásy i s přezkami. Analyzátor nezjistil ve vzduchu žádné jedovaté plyny, tlak dosahoval tisíc sto milibarů, protože však stejně musel nosit přílbu, přepnul na vlastní zásobu kyslíku. Po vypnutí televizorů vzplanula v kabině světla. Pohlédl na přivezený náklad: po obou stranách jeho sedadla stály těžké kontejnery na kolečkách pro usnadnění přepravy. Harrach na ně z horlivosti napsal velikou jedničku a dvojku, jako by si je mohl poplést. Harrach mu určitě záviděl, ale nedával to najevo. Byl dobrým spolupracovníkem a pilot zalitoval, že neletěl s ním. Ve dvou by si jistě poradili líp.

Dlouho před letem, kdy mu kromě Laugerových slov na Eurydice ještě nic nezaručovalo, že "uvidí Kvint'any", upadl do deprese, kterou GOD odhalil, ale on po rozhovoru s lékařem diagnózu stroje nepřijal. Nijak ho netrápilo, že pokládá dorozumění s Kvint'any v podstatě za nemožné. Vadilo mu, že oni sami použili při hře o kontakt jako trumf sílu. Nechal si tuto myšlenku pro sebe, protože nesmírně toužil uvidět Kvint'any a nechtěl různými výhradami a pochybnostmi přijít o svou velkou šanci. Arago viděl situaci černě ještě předtím, než padla slova "demonstrace síly". Pokrytectví nazýval pokrytectvím, opakoval, že se chovají lícoměrně a usilují o dohodu tak násilně, že za clonou těchto masek a triků o ni přijdou, což možná zvýší jejich bezpečnost, ale vzdálí je od autentického pohledu na Cizí rozum. Zkoušeli jeho námitky vyvrátit, bušili do nich a cíl výpravy byl tím vzdálenější, čím brutálněji ho chtěli dosáhnout. Chtěl vystoupit, ale musel počkat na výsledky automatických analýz. Zatímco palubní počítač

zpracovával tok údajů o chemickém složení půdy, síle větru, radioaktivitě okolí (prakticky nulové), místo plánování dalšího postupu se mu hlavou honily všechny ty děsivé myšlenky, které dosud potlačoval. Nakamura sdílel mnichovy názory, ale nepřešel na jeho pozice, protože znamenaly návrat. Tempé rovněž uznával, že otec Arago má pravdu, žádná pravda ho však nemohla zadržet. Jestliže je Kvinta peklem, byl ochoten sestoupit do pekla, jen aby uviděl Kvint'any.

Zatím to však na pekelné uvítání nevypadalo. Vítr devět metrů za sekundu, viditelnost pod vrstvou mraků dobrá, pod ultraakusticky prozkoumanými přistávacími plochami žádné jedy, miny ani nálože. Ozval se sykot, jak se vnitřní tlak vyrovnával s vnějším, u výstupu vzplanula tři zelená světélka, těžký příklop se pootočil a odskočil stranou. Zaslechl rachot spouštěného žebříku a jeho dopad na beton. Vyhlédl ven. Průzorem uviděl denní jas. Z výše čtvrtého patra hleděl na velikou planinu kosmodromu pod zamračenou oblohou, pahorky na severu mizely v mlze, v dálce se z dlouhého pásu nízkých výduchů valil červený kouř a na jeho pozadí se rýsovala ohromná šikmá věž, nakloněnější než v Pise. Byl to asi míli vzdálený falešný Hermes, stojící osaměle v poušti. Nikde ani živáčka.

Ve směru, kde klesající mračna zakrývala pahorky, stála na konci betonové plochy válcová budova, podobná hangáru pro vzducholod'. Za jejím obrysem se tyčily k obloze tenké stožáry, spojené lesklými nitkami jako pavučina utkaná přes čtvrtinu obzoru. Chobotnicová metropole se svým okem zmizela za dýmajícím obzorem. Napadlo ho, že ho teď možná sleduje ta pavoucí síť. Pozorně ji studoval dalekohledem, udiven její nepravidelností. Příze visela neurovnaně, vytvářela menší i větší oka jako starý nevod, zavěšený zde rybařicím obrem na stožárech tak přetížených svou vlastní velikostí i sítí, že se ohýbaly na všechny strany. Vyhlíželo to dost neesteticky. Celý kosmodrom byl prázdný jako evakuované území vydané nepříteli. Když se zbavil odpudivě dotěrného dojmu, že nepozoruje vysílač, ale dílo monstrózního hmyzu, sestoupil po žebříku, sehnutý pod těžkým kontejnerem. Dole rozeplnul nosné popruhy, položil kontejner na beton a vyrazil přímo k nakloněnému Hermu s rozbitou zádi. Nespěchal, šel pravidelným krokem, aby neposkytl těm, co ho sledují - nepochyboval, že je sledován - nic, co by mohlo zvýšit jejich podezřivost.

Věděli, že má prozkoumat vrak, avšak nevěděli jak. Zastavil se u zádi, zabořené deformovanými tryskami do paprskovitě popraskaného betonu, a rozhlédl se. Přílbou slyšel poryvy větru, ve skafandru je však téměř nepocít'oval. Vzpomínal ho signál chronometru. Skládací duralový žebřík nepotřeboval. Těsně nad ústím trysek, zmačkaných do tvaru velké harmoniky, zel v zádi ožehnutý průstřel s rozervanými okraji pancíře a pahýlem boční výztuhy ohnutým explozí. Mohl tudy vlézt dovnitř, jen musel dávat pozor, aby si o ostré hrany neroztrhl skafandr. Šplhal vzhůru po jedné z opěr, která se nestačila při přistání dostatečně vysunout, tak Kvint'ané spěchali se spuštěním palby, což bylo ostatně chytré, protože loď je nejbezbrannější v okamžiku, kdy vypíná hlavní motor a přenáší celou svou váhu na vysouvané opery. Kontejner vlekl s sebou. Zaklonil hlavu, aby zkontroloval stav trupu. Zdola nemohl vidět zavařené průlezy na přídi, viděl však vrata skladu a podivil se, že jsou zavřená a netknutá. Zvenčí nešly otevřít. Byl překvapen. Jakže - po zničení strojovny jediným výstřelem, který loď tak naklonil, Kvint'ané ji zkoumali tímto metr širokým radioaktivním otvorem, místo aby ji pořádně podepřeli a pak pronikli do skladů? Cožpak po sto letech války nemají ženisty s potřebným vybavením nebo vojenské inženýry? Podívoval se zvykům místní armády, zatímco zápolil s kontejnerem, už uvnitř lodě. Nakonec namířil do šera radiometr. Reaktor pro jednorázové použití se po zásahu roztavil přesně podle záměrů projektantů a vytekl předem připravenými otvory na popraskané pláty kosmodromu, kde vytvořil nevelkou radioaktivní skvrnu. S myšlenkou na Nakamuru a Polassara, kteří to tak pěkně vymysleli, rozsvítil baterku. V temném nitru nezůstalo po strojovně vůbec nic. Konstrukce byla zhotovena tak, aby unesla dva tisíce tun prázdné makety a pak se náraz rozsykala. Ručička na geigeru poskočila a ujistila ho, že během hodiny neobdrží víc než tisíc rentgenů. Vyňal z kontejneru dvě ploché kovové krabičky a vyklopil jejich obsah, který tvořily syntery, umělé brouci s mikrosnímači. Opatrně poklekl, jako by se chtěl v rozbité lodi pomodlit, a zapojil aktivní systém uvnitř větší krabice. Syntetický hmyz ožil. Hemžil se kolem něj, rychle a nesmyslně mrskal nožkami jako opravdoví brouci po pádu na záda a nakonec se chaoticky rozběhl na všechny strany. Trpělivě čekal, až odběhne poslední. Když se mu u nohou bezradně motalo už jen pár poškozených kousků, vstal a vylezl z lodě ven. Téměř prázdný kontejner vlekl s sebou. V polovině cesty k raketě z něj vytáhl přístroj ve tvaru velkého prstence se stativem, postavil ho, ústí

prstence zamířil na Hermovu zád' a vrátil se k Zemi. Od přistání uplynulo 59 minut. Dalších třicet fotografoval okolí, hlavně pavouci sít' sahající až k nebi, měnil filtry i objektivy a po skončení této práce vylezl po žebříku do rakety. Ve ztemnělé kabině už zářil detekční monitor. Syntery se hlásily infračervenými vlnami prostřednictvím zesilovače, který pro lepší koherenci umístil v polovině vzdálenosti mezi raketou a Hermem. Dohromady s počítačem a jeho programem tvořily prostorový elektronový mikroskop. Jeho deset tisíc čmuchajících broučků šmejdilo ve všech koutech vraku a zkoumalo všech úlomky, saze, smetí, prach, piliny i kapky roztavených kovů. Jejich elektronická tykadla hledala "ordofilii" - sklon k molekulárnímu řádu, kterým se vyznačují všechny živé i neživé mikroorganismy. Broučci, příliš hloupí ke stanovení diagnózy, sloužili jen jako objektiv mikroskopu spojeného s analyzátozem, který už rýsoval první krystalické mozaiky nálezů a vyvozoval závěry. Technobiotická obratnost zdejších inženýrů smrti si zasluhovala obdiv. Brouci dokázali odhalit v nevinném smetí pomalu působící viry. Pod maskou špíny jich byly milióny. Počítač zatím nedokázal určit jejich inkubační dobu. Byly to zárodky spící v molekulárních plenkách, aby se po týdnech nebo měsících probudily. Vyvodil z tohoto objevu důležitý závěr: z planety měl odletět v pořádku, aby zanesl na palubu nákazu. Tato úvaha, logicky nevyvratitelná, sváděla k odvážnému jednání, protože nositelem zkázy se mohl stát jen v případě návratu. Najednou však zapochyboval. Viry mohly být současně pravé i falešné. Když je odhalí, ve smyslu uvedených úvah se bude chovat příliš odvážně. A riskující lehkovážník přijde snadno k úrazu. Ocítl se v situaci charakteristické pro algebru struktury konfliktu: hráč si vytvoří model soupeře i s jeho modelem situace, reaguje na ni vytvořením modelu modelu modelu a tak do nekonečna. V takové hře už neexistují žádná absolutně věrohodná fakta. To jsou čertovské kousky, napadlo ho. Potřeboval by něco účinnějšího než jsou přístroje, třeba zaklínadla. V uších mu zazněl signál chronometru: uplynulo sto minut. Přiložil obě dlaně naplocho na desku a pocítil mravenčení proudu, nabíjejícího počítač k tomu, aby vyslal na Herma jednobitový laserový signál, že průzkumník žije.

Nastal čas vlastního průzkumu. Sestoupil po žebříku s druhým kontejnerem a z prostoru v zádi vytáhl skládací vozík: lehký rám se sedadlem a elektricky poháněnými bantamovými koly. Když vyrazil směrem k severním svahům, k velké síti, u které stál osamělý hangár, začalo poprchávat. Obrysy mohutné stavby opředla šedivá mlha. Zastavil, rukavicí si setřel kapky vody stékající po skle přilby a strnul. Kolos byl současně zcela cizí i nepochopitelně povědomý. Bez oken, s vypouklými stěnami, nesoucí masivní lodní žebra, působil dojmem vzpoury proti architektuře i přírodě jako tělo velryby, které vstřelili do břicha granát se stlačeným plynem, a ten nafoukl její obrovský trup, mrštil jím na mřížovou konstrukci a ve smrtelné křeči ho rozerval. Mezi dvěma žebry zel oblý otvor. Shodil z vozu kontejner a tlačil ho před sebou do neproniknutelné tmy. Náhle ho ze všech stran obklopila silná bílá záře. Stál na dně haly, ve které by i robochod vyhlížel jako mravenec. Kolem celé místnosti se v několika patrech proplétaly křivolaké galerie jako v divadle s vybouraným jevištěm i hledištěm. Uprostřed ležela mnohobarevná hvězdice ze zářivých krystalových květů. Když přistoupil blíž, zpozoroval nad ní obrácený jehlan průzračný jako vzduch, jehož povrch se jen náhodou prozradil zábleskem světla odražených v ostrém úhlu. Uvnitř skleněného jehlanu se postupně objevovala smaragdová písmena:

TOTO JE UVÍTÁNÍ

Krystalové květy vzplanuly nádhernými barvami od světlé modři po temně fialovou a otevíraly svítící kalichy. V každém planul ohnivý dým. Nápis nahradil jiný:

PLNÍME VAŠE PŘÁNÍ

Stál nehnutě a duha hořících krystalů zvolna šedla. Ještě chvíli svítily dýmky rubínově, pak zmizely a vše se rozsypalo na jemný popel. Stál před ostnatým klubkem propletených drátů a v krystalu vzplanula zeleně nová slova:

UVÍTÁNÍ SKONČILO STOP

Zvedl zrak od dohasínajícího popele, přelétl zrakem galerie, místy odtržené od oblých stěn, a otrásl se jako po úderu přímo do tváře. Poznal, co mu podivná stavba připomíná: byla to naruby obrácená a stokrát zvětšená kopie Herma. Galerie napodobovaly lešení, přivařené při montáži k bokům a při přistání smetené výbuchem, žebra vmáčknutá do stěn byla lodními výztuhami, obtáčející nyní jeho vykuchaný trup zvenčí. Světla pod zakřivenými pavlačemi postupně hasla, až opět nastala tma a jen ve vzduchu se vznášející nápis UVÍTÁNÍ SKONČILO STOP svítil pohasínající zelení.

Co měl dělat? Prozkoumali poškozenou loď a vyrobili repliku s dokonalostí nemyslíci přesnosti nebo rafinovaného výsměchu, aby do ní vstoupil jako do břicha zabitého a vykuchaného zvířete. Ať už šlo o zlomyslnou úskočnost nebo rituál nelidské kultury, projevující tak svou pohostinnost, ocitl se v bezvýchodném bludišti. Jak pomalu couval ve tmě, porazil kontejner, který se hlasitě převrátil. Tento zvuk ho naráz vzpamatoval i rozzuřil.

Poklusem vynesl své břemeno na déšť. Mokrý beton potemněl. V dešti se v dálce leskla jehla jeho rakety, vlny mračen špinavého kouře z červených výduchů jednotvárně vplývaly do nízkých kalných závojų mraků a nad celou pouští se tyčila nakloněná mrtvá věž Herma. Zkontroloval čas. Do konce následujících sto minut zbývala skoro hodina. Přemáhal nával hněvu, aby získal rozvahu a klid. Jestliže Kvint'ané projektovali bojové stroje a rozvíjeli válečné inženýrství v měřítku planety i vesmíru, museli umět logicky uvažovat. Pokud se mu nechtějí ukázat, ať ho směrovkami vedou na místo, na kterém mu kódem předaným již před měsícem dokážou pomocí rovnic algebry konfliktů marnost pokusů o dorozumění. Mohou odmítnout argumenty síly vlastními věcnými argumenty, přesto zůstane jen volba mezi různými formami záhuby, ale zde nebyly žádné znaky, terminály, zařízení k výměně informací, nic, méně než nic, byla tu jen mračna kovového kouře, lodní vrak nakažený zákeřnou chorobou a pro návštěvníky model jejich lodě, nafouklý jako žába, a krystalový květinový záhon, který se po uvítání rozpadl v prach. Ceremoniál byl vnitřně tak rozporný, že přímo hovořil: nemáte tu co dělat, vetfelci, ohněm ani ledovými lavinami si nevymýtíte nic kromě pastí a klamu. Ať váš posel udělá cokoli, všude se setká se stejným neproniknutelným mlčením, až nakonec zklamán a vyveden z duševní rovnováhy začne vztekale pálit kolem sebe a zahyne pod troskami, nebo se z nich vyplazí a odletí, ne však s ukradenými znalostmi při plánovaném návratu, ale v panickém útěku. Má se pokoušet něco urychlit, násilím lámat zámky, proniknout do jednonoké metropole za kouřovou clonou? Stejně se v tomto nepřátelském okolí dozví tím méně, čím bude účinnější, a nedokáže ani odlišit své objevy od toho, co zničí.

Pršelo, mraky klesaly a zahalily špičku Hermova vraku. Vytáhl z kontejneru biosenzor, přístroj tak citlivý, že na vzdálenost pěti set metrů dokáže reagovat na látkovou výměnu motýla. Ručička ukazovala kousek nad nulou a dokazovala, že podobně jako na Zemi je zde život všude, jako Ariadnina nit mu však nemohly posloužit bakterie ani pyl. Vystoupil po žebříku, vysunul objektiv až do konce a zamířil na jih, kde kouř zakrýval rozlehlou zástavbu mnohoramenné metropole. Indikátor se dál třásl u nuly. Prodloužil ohniskovou vzdálenost na maximum. Kovový kouř ani zdi měření nerušily, ale ani pročešávání celé oblasti ručičkou nepohnulo. Mrtvé železné město? Připadalo mu to tak neuvěřitelné, že potrásal přístrojem jako hodinkami, které se zastavily. Otočil se a namířil na nebetyčnou pavučinu prosvítající deštěm. Teprve teď ručička poskočila a při pohybu přístrojem do stran začala přerývaně kmitat ze strany na stranu.

Poklusem se vrátil k vozu, upevnil kontejner za opěradlo, biosenzor pověsil na háček vedle řízení a rozjel se k síti rozpjaté mezi stožáry.

Lilo jako z konve. Z louží pod koly vystřikovala voda až na průzor přilby a oslepovala ho, každou chvíli pohlížel na biosenzor, jehož ručička se vychylovala velkými skoky. Podle tachometru ujel čtyři míle a přiblížil se tak k povolené hranici průzkumu. Přesto zvýšil rychlost. Nebýt varovného signálu červeného světélka na přístrojové desce, zapadl by i s vozem do hlubokého příkopu, který na ploše vypadal jako černý pás. Prudce zabrzdil, vůz dostal smyk a klouzal po zablokovaných kolech, až nakonec znehybněl. Vystoupil, aby si prohlédl překážku. Mlha, ztěžující odhad vzdáleností, vytvářela dojem hlubiny, u které zpevněná plocha končila betonovými zlomy nad hliněnými stěnami. Příkop s proměnlivou šířkou, bohužel všude přesahující délku duralového žebříku, byl vytvořen nedávno a spěšně sérií náloží. Nasvědčovaly tomu převisy rozervané hlíny hrozící sesutím.

Druhý břeh s balvany a kameny, vmáčknutými výbuchem do jílu, stoupal táhlým svahem, nad kterým

prosvítala mlhou oka nebetyčné pavučiny. Na druhé straně zahlédl ve velkých odstupech podél srázu kotevní úchytky ocelových lan napjatých způsobem, jakým se udržují v kolmé poloze nezapuštěné anténové stožáry. U dvou nejbližších vyrval výbuch kotvy i s protizávažím. Klouzal zrakem podél bezvládně svěšených lan, až zahlédl o několik desítek metrů výš pahýl teleskopického stožáru, nahoře prohnutý jako přetížená udice, takže nenapjatá síť visela schlíplé a její spodní lana sahala málem až k zemi. Pokud stačil v mlze rozeznat, pokrývaly úbočí kopečky světlejší než hlína, které však nepřipomínaly podzemní nádrže, ale spíš velké krtiny nebo napůl zahrabané krunýře obrovských želv. Nebo klobouky gigantických hub? Či snad zemljanky?

Oký uvolněné pavučiny svištěly liják a vítr. Vytáhl biosenzor a klouzal jeho ústím po svahu. Ručička občas poskočila do červeně vyznačené části stupnice, pak klesala a znovu bušila do zarážky, vybuzená metabolismem ne nějakých mikroskopických zvířátek nebo mravenců, ale nejméně velryb nebo slonů, jejichž stáda se rozložila na mokřinách úbočí. Zbývalo čtyřicet sedm minut do sta. Má se vrátit do rakety a čekat? Škoda času. Navíc je možná překvapil a škoda promarnit tento efekt. V hlavě se mu už nejasně rýsovala pravidla hry: neútočili, ale rozestavili překážky, aby si srazil vaz, pokud o to bude stát. Neměl proč váhat. S nejasným pocitem neskutečnosti jako ve snu vytáhl z kontejneru aparát pro skok na druhou stranu. Navlékl si jednoduchý postroj s bočními tryskami, do kapsy zastrčil lopatku, biosenzor uložil do batohu, který si hodil na záda. Nejdřív zkusil vystřelit raketu nesoucí tergalové lano. Opřel si hlaveň raketové pistole o levý loket, zamířil do protějšího svahu a vystřelil. Rozvinuté lano zasvištělo a na druhé straně se zachytilo háčky, při prvním šubnutí však rozmoklá půda povolila. Otevřel tedy ventil, plyn zasyčel a lehce jako na cvičišti ho vynesl vzhůru. Přelétl tmavé koryto s kalnou vodou na dně, ubral tah, který mu chladným proudem plynu ofukoval nohy, a dopadl na vyhlédnuté místo za pahorkem, který mu při přeletu připomínal ohromný neforemný bochník, zapečený v asbestu. V blátě uklouzl, ale udržel se na nohou. Svah nebyl příliš strmý. Obklopovaly ho nízké břichaté lepenice popelavé barvy se světlejšími proužky v místech, kde stékaly stružky vody. Vesnička primitivního černošského kmene ponořená v mlze. Nebo hřbitov s mohylami. Vytáhl z batohu biosenzor a ze vzdálenosti jednoho kroku ho namířil na nerovnou stěnu. Ručička se zastavila o červenou zarážku jako slabý voltmetr připojený k silnému dynamu. S namířeným indikátorem obešel kolem dokola šedivý pahorek, vyrůstající z hlíny, ve kterém jeho boty zanechávaly hluboké stopy zalévané ihned špinavou dešťovou vodou. Hnal se vzhůru svahem od jednoho neforemného bochníku k druhému. Byly nahoře zploštělé a o polovinu vyšší než on. Vhodné pro obyvatele velikosti člověka, neměly však žádné vchody, otvory, průzory, střílny, nemohlo jít ani o zcela slepé bunkry, ani o mrtvolu pochovanou ve svém krunýři. Kamkoliv zamířil indikátor, všude vřel život. Pro srovnání otočil ústí k vlastní hrudi. Ručička rázem sklouzla z konce do středu stupnice. Opatrně, aby ho nepoškodil, odložil biosenzor, vytáhl z kapsy skládací lopatku a poklekl. Začal rýt do měkké hlíny, ostří skřípalo o krunýř kopce, odhazoval vyryté bláto, voda zalévala stále hlubší díru, do které strčil ruku až po rameno a na dně narazil na odpor podzemních větví. Kořenový systém zkamenělých hub? Ne, šlo o silné, hladké a kulaté kabely, které - což ho poděšilo - nebyly studené ani horké, ale teplé. Udýchán a zablácen se zvedl z kolen a udeřil pěstí do drsné skořepiny. Elasticky se poddala, i když byla dost tvrdá, a opět se vrátila do původního tvaru. Opřel se o ni zády. V dešti viděl další pahorky, zformované se stejnou ledabylostí. Některé byly tak blízko u sebe, že vytvářely klikaté uličky, vedoucí úbočím vzhůru, kde mizely v mlze.

Najednou si vzpomněl, že biosenzor má dvě stupnice s přepínačem pro kyslíkový a bezkyslíkatý metabolismus. Kyslíkovou výměnu látek už zjistil. Zvedl indikátor, rukavicí setřel hlínu rozmazanou po skle, přepnul na anaerobní metabolismus a přitiskl přístroj k drsnému povrchu. Ručička začala nepřítli rychle a pravidelně tepat. Aerobní současně s anaerobními? Copak je to možné? To přesahovalo chápání jistě nejen jeho. Potoky bahna se brodil v lijáku k dalším pahorkům. Metabolické impulsy se lišily frekvencí. Že by jedny spaly a druhé bděly? Bušil pěstmi do krabatých pupků, ale tep tím nezměnil. Hnal se tak, že málem upadl, když v jednom průchodu narazil na tažné lano, napnuté šikmo vzhůru k síti velké pavučiny neviditelné v mlze. Chronometr se ozýval už delší dobu stále hlasitěji opakovaným varovným tónem. Ani si nevšiml, že už uplynulo sto dvacet minut. Jak se mohl tak zapomenout? Co teď? K raketě by doletěl za tři až čtyři minuty, ale plyn v nádrži mu stačil nejvýš na dvěstěmetrový skok. Možná třístametrový. K vozu stačí... ale potom zbývá víc než šest mil. Nejmíň čtvrt hodina... Má to

zkusit? A co když Hermes udeří předčasně a jeho posel tu nezahyne jako hrdina, ale jako naprostý idiot? Hledal lopatku, ale marně: kapsa byla prázdná.

Lopatku zapomněl ve vykopané díře. Jak ji teď má v tom labyrintu hledat?

Uchopil biosenzor do obou rukou, rozmáchl se a udeřil do drsné kůry, bušil a bušil, až pukla a z praskliny vylétl nažloutlý prach jako z pýchavky. Uvnitř nebyly oči bytostí ukrytých ve vnitřní dutině, ale tuhý povrch hluboké rány s tisíci drobnými póry jako v nepropečeném bochníku chleba rozťatém sekerou. Ztuhl s rukama zvednutýma k dalšímu úderu a nebe nad ním se rozsvítilo děsivou září. Hermes začal pálit do anténových stožárů za kosmodromem, jeho salva prorazila mraky, déšť se v mžiku vypařil, vzešlo laserové slunce, mohutný tepelný úder smetl mlhu i mraky z celého úbočí, pokrytého do nedohledna spoustou holých bezbranných bradavek, a když se na něj zřítily nebetyčná pavučina i s planoucími stožáry, pochopil, že uviděl Kvint'any.

*) Extraterrestrial Intelligence

- 225 -